

ÅRSBUDSJETT 2017 ØKONOMIPLAN 2017 - 2020

Ullensaker rådhus

Foto: Toril B Tonhaugen

RÅDMANNENS BUDSJETTGRUNNLAG

Ullensaker kommune

Vekstkommunen - tilgjengelig, attraktiv og handlekraftig

1 RÅDMANNENS BUDSJETTGRUNNLAG OG GENERELLE VURDERING	5
1.1 Rådmannens budsjettgrunnlag	5
1.2 Rådmannens generelle vurdering	8
2 OVERORDNEDE MÅL OG RAMMER	11
2.1 Kommuneplanen 2015-2030: Visjon og overordnede mål	11
2.2 Kommuneplanens handlingsdel	12
2.3 Styringskort 2017	14
2.4 Befolkningsutviklingen	17
2.5 Analyse av kommunens økonomiske posisjon	18
3 DRIFTSBUDSJETT OG INVESTERINGER 2017-2020	20
3.1 Driftsbudsjett 2017-2020	20
3.2 Investeringer 2017 - 2020	44
4 HOVEDUTVALGSOMRÅDET OVERORDNET PLANLEGGING	49
4.1 Overordnet for hovedutvalgsområdet	49
4.2 Fokusområder og strategi	49
4.3 Samfunnsutvikling	50
4.4 Strategisk planlegging	53
4.5 Tjenesteområde forvaltningsoppgaver, strategisk og fysisk planlegging	55
4.6 Stabene	58
4.7 Felles budsjettområder under HOP	61
4.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget	64
5 HOVEDUTVALGSOMRÅDET TEKNISK, IDRETT OG KULTUR	65
5.1 Overordnet for hovedutvalgsområdet	65
5.2 Fokusområder og strategi	65
5.3 Kultur	67
5.4 Eiendomsforvaltning	71
5.5 Kommunaltekniske tjenester	76
5.6 Idrett	81
5.7 Utbyggingsenhetene	83
5.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget	83

6 HOVEDUTVALGSOMRÅDET SKOLE OG BARNEHAGE 84

6.1	Overordnet for hovedutvalgsområdet	84
6.2	Fokusområder og strategi	85
6.3	Grunnskoleopplæring	89
6.4	Barnehager	99
6.5	Voksenopplæringen	106
6.6	PPT	107
6.7	SB felles	108
6.8	Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget	109

7 HOVEDUTVALGSOMRÅDET HELSEVERN OG SOSIAL OMSORG 111

7.1	Overordnet for hovedutvalget	111
7.2	Fokusområder og strategi	111
7.3	Pleie og omsorg	114
7.4	Kommunehelse	118
7.5	Rus og psykisk helsevern	121
7.6	Sosialtjeneste	123
7.7	Barnevern	125
7.8	Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget	127

VEDLEGG

Vedlegg 1	Organisering	129
Vedlegg 2	Økonomiske utsikter som påvirker kommunens skatteinntekter	133
Vedlegg 3	Finansielle nøkkeltall	139
Vedlegg 4	Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjett 2017-2020	144
Vedlegg 5	Økonomisk oversikt – Drift 2017-2020	145
Vedlegg 6	Budsjettrammer Enhetene	146
Vedlegg 7	Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjett 2016-2019	147
Vedlegg 8	Budsjettskjema 2B Investeringsbudsjett 2017 - 2020	148
Vedlegg 9	Økonomisk oversikt – Investering	150
Vedlegg 10	Prosjekter i spesifisert investeringsprogram	151
Vedlegg 11	Kommunale gebyrer — selvkostområder	170
Vedlegg 12	Prisliste 2017	178

1 Rådmannens budsjettgrunnlag og generelle vurdering

1.1 Rådmannens budsjettgrunnlag

Foreliggende budsjettgrunnlag er å betrakte som et saldert budsjettgrunnlag for formannskapetets arbeid med utarbeidelse av innstilling til kommunestyret. I henhold til kommunelovens § 45 legger ikke rådmannen fram innstilling i saken.

Årsbudsjett 2017 og økonomiplan 2017-2020 bygger på følgende:

Drift

1. Budsjettskjema 1A med frie inntekter, finans og avsetninger slik det framgår av vedlegg 4 vedtas som Ullensaker kommunes årsbudsjett for 2017 med sum til fordeling enhetene på 1.632,477 mill kr.
2. Netto rammer for hovedutvalgene for 2017 vedtas som vist i nedenstående tabell (For rammeoversikt pr enhet, se vedlegg 6)

Hovedutvalgsområde	Netto Budsjett		
Tall i 1000 kr	2015	2016	2017
Hovedutvalg for helsevern og sosial omsorg	518 048	559 672	594 101
Hovedutvalg for skole og barnehage	651 601	692 455	738 883
Hovedutvalg for teknisk, idrett og kultur	159 930	170 927	178 819
HOP	133 445	124 167	120 675
Totalt	1 463 024	1 547 220	1 632 477

I tillegg vedtas følgende:

Det vises videre til de respektive hovedutvalgskapitlene for nærmere beskrivelse av tjenesteområder og enheter under hvert hovedutvalgsområde. Hovedutvalgene vedtar enhetenes nettorammer og virksomhetsplan, som også inneholder enhetenes styringskort

3. Det avsettes 10,005 mill kr til disposisjonsfond for 2017.
4. I forslag til statsbudsjett for 2017 er skattøre satt til 11,80 %. Ullensaker kommune vedtar å bruke maksimale satser for skatt på inntekt og formue som fastsettes av Stortinget ved den endelige behandling av statsbudsjett for 2017. Marginavsetning på skatt settes til 9 %.
5. Det overordnede styringskortet for 2017 vedtas som vist i kapittel 2.3.
6. Kommunens tilskudd til interkommunale selskaper mv. for 2017 vedtas som vist i kapittel 5.7 Felles budsjettområder under HOP.
7. Betalingssatsene for kommunale varer og tjenester for 2017 reguleres som vist i vedlegg 12. Rådmannen gis fullmakt til å endre prisene for reisevaksinasjon i

samsvar med endringer fra Folkehelseinstituttet. Prisene vedrørende byggesak, regulering og kart- og oppmåling vedtas i egen sak i kommunestyrets møte 13.12.2016.

8. Selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, feiing, byggesak og oppmåling vedtas å være selvfinansierende over år. Dette for å kunne dekke inn et framtidig underskudd gjennom økte gebyrer påfølgende år og dermed unngå utilsiktet subsidiering av disse tjenestene. Det vedtas samtidig at merforbruk på selvkostområdet regulering avsettes til fremtidig framføring ved eventuelt mindreforbruk.
9. Rådmannen gis fullmakt til å gjennomføre omdisponeringer/tekniske endringer i budsjettet forbundet med eventuelle statlige lovpålegg eller intern omorganisering.
10. Rådmannen gis fullmakt til å starte anskaffelsesprosess for leie av lokaler til NAV i løpet av 2017 med sikte på overtakelse av lokaler i 2018. Bevilgning til kostnaden på inntil 5 mill kr innarbeides i budsjett 2018.

Investeringer

11. For 2017 vedtas en investeringsramme på brutto 805,080 mill kr. Av dette utgjør selvfinansierende prosjekter 472,5 mill kr. Pottbevilgninger innenfor vann og avløp, kommunale eiendommer og kultur vedtas som spesifisert i vedlegg 10.

Rådmannen gis fullmakt til opprettelse av nye tiltak samt omdisponeringer og omprioriteringer mellom prosjektene innenfor den enkelte pottbevilgnings totale ramme. Investeringsprosjektene er spesifisert i budsjettskjema 2 B (vedlegg 8).

Bruttoinvesteringene for økonomiplanperioden 2017-2020 er som følger:

	2017	2018	2019	2020
Selvfinansierende VAR	336 150	269 250	222 140	294 500
Selvfinansierende boliger	136 350	135 150	140 200	100 150
Ordinære investeringer	332 580	664 050	415 550	260 517
Sum brutto investeringer	805 080	1 068 450	777 890	655 167

12. For 2017 vedtas opptak av lån til utlån (startlån) på 50 mill kr. Herav skal 50 % øremerkes til kjøp av kommunale leiligheter/lån til leietagere av kommunale boliger. For perioden 2018-2020 er det lagt opp til tilsvarende årlig utlån.
13. Rådmannen gis myndighet til å inngå avtaler om fullfinansiering ved kjøp av bolig, innenfor de totale rammer kommunestyret vedtar til dette formålet.
14. For 2017 vedtas opplåning inntil:

<i>Tall i 1000 kr</i>	2017
Ordinære investeringer	332 580
Selvfinansierende boliger	136 350
Selvfinansierende VAR	336 150
Startlån	50 000
Sum brutto investeringer	855 080
Tilskudd	-58 900
Momskompensasjon	-72 700
Sum lånebehov investeringer	723 480

Låneopptak skjer med løpetid inntil 30 år.

Jessheim, 1. november 2016

Tor Arne Gangsø
Rådmann

1.2 Rådmannens generelle vurdering

Året 2016 har vært preget av moderat vekst og lave renter i verdensøkonomien, samt økt usikkerhet mht utviklingen i Storbritannia etter britenes flertall for å forlate EU. Det er imidlertid også tegn til bedring, spesielt i det amerikanske markedet.

I Norge har vi i 2016 opplevd lave oljepriser og svak norsk krone. Dette har gitt lavere oljeinvesteringer, som har gitt økning i norsk arbeidsledighet. Med dette som utgangspunkt satte Norges bank ned styringsrenten til 0,5 % i mars. Finansmarkedet signaliserer fortsatt lavt rentenivå, men forventer nå ikke ytterligere kutt i styringsrenten. Det forventes at nivået holdes uendret frem til sommeren 2018, for deretter å stige forsiktig og gradvis utover i økonomiplanperioden.

Ullensaker kommune vil fortsatt ha betydelig vekst i årene som kommer. Stor vekst kan ofte gi utfordringer med tanke på at den kommunale tjenesteytingen skal "holde tritt med" den kontinuerlig økende etterspørselen etter tjenestene, kanskje spesielt innenfor områdene helse og skole/barnehage. Rådmannen ser det derfor som helt nødvendig å ha fokus på disse tjenesteområdene, og med stramme rammer er det nødvendig å arbeide for å finne effektive og gode løsninger, gjerne i samhandling med nabokommuner. Ullensaker deltar derfor i etablering av felles lokalmedisinsk senter i et eget helsehus for kommunene på Øvre Romerike. Ny ungdomsskole er under bygging i forbindelse med idrettsanleggene på Gystadmarka, noe som vil gi effektiv utnyttelse og sambruk av kommunale anlegg. Videre er det vedtatt bygging av ny barneskole på Algarheim, og rådmannen ser at det i planperioden også vil være behov for økning i antall sykehjemsplasser.

Planperioden vil også preges av planarbeid/utvikling av nye store arealer for både bolig og næring. En ny bydel er under planlegging på området Gystadmarka, og utvikling av dette området vil intensiveres i planperioden. Det jobbes også kontinuerlig for å få til en løsning og videreutvikling av Gardermoen næringspark, og det er avsatt midler til å intensivere planarbeidet for dette området i 2017.

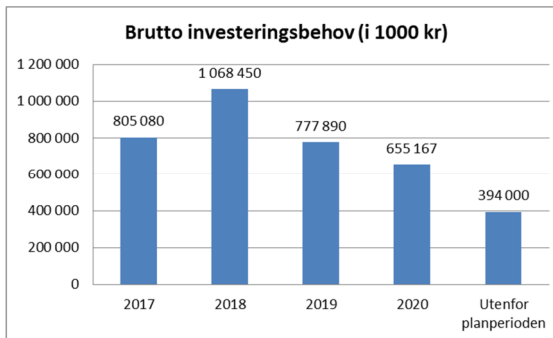
Veksten gir også behov for videre utbygging av infrastrukturen i kommunen. Kommunen bygger derfor nå nytt vannverk i Hurdalssjøen, som i fremtiden vil være kommunens hovedvannkilde. Det vil også i planperioden være behov for kapasitetsøkning ved kommunens renseanlegg, samt betydelig oppgradering av ledningsnettet rundt Jessheim, ikke minst på grunn av ny bydel på Gystadmarka.

Rådmannen ser at det vil være helt nødvendig å prioritere investeringer av denne art, som er nødvendige for å dekke veksten i årene fremover. Stramme økonomiske rammer gjør at det i økonomiplanperioden ikke vil være særlig rom for investeringer utover disse.

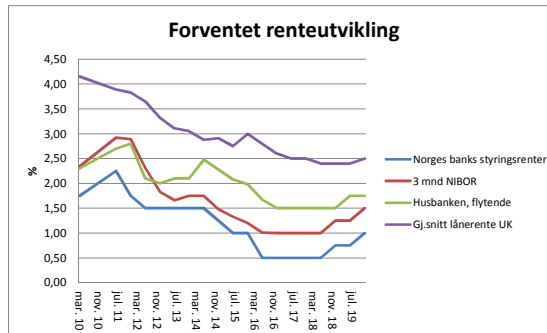
Det er usikkerhet med tanke på hvordan vedtatt statsbudsjett for 2017 vil påvirke kommunens økonomi. Rådmannen vil derfor med dette varsle om at det kan bli aktuelt med endringer i kommunens budsjett/økonomiplan, avhengig av hvilke endringer som eventuelt kommer i vedtatt statsbudsjett for 2017. Rådmannens budsjettgrunnlag for budsjett 2017/økonomiplan/2017-2020 bygger ut fra ovenstående på følgende grunnforutsetninger:

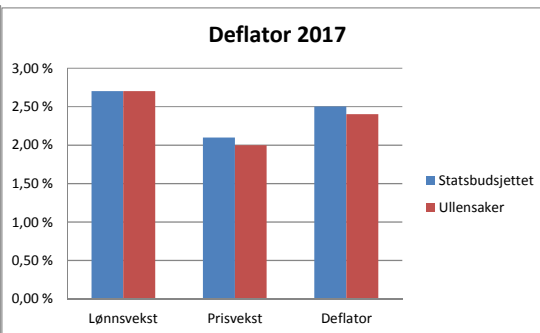
Forventet befolkningsvekst pr år i planperioden på ca -2,5 %

Planlagte brutto investeringer i 1000 kr pr år

Forventet renteutvikling i økonomiplanperioden

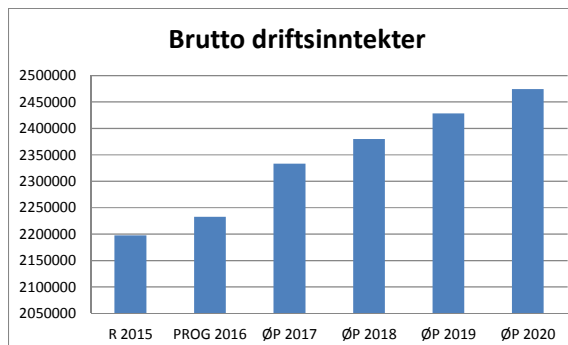

Forventet pris-/lønnsvekst og deflator 2017 (%)

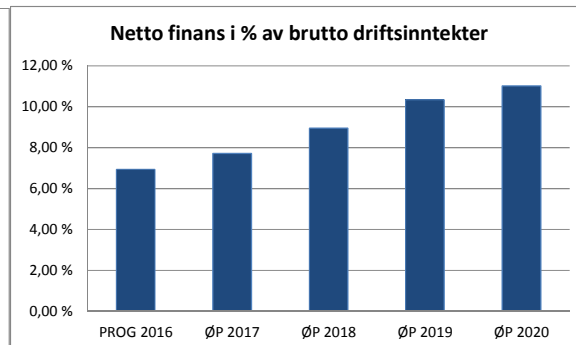
Det forventes en befolkningstilvekst på 870 innbyggere pr år. Videre har kommunen et fortsatt stort investeringsbehov, for å ivareta vekst og videreutvikling. Spesielt innenfor selvkostområdene vann og avløp er det stort behov for kapasitetsutvidelser.

Det forventes fortsatt lave renter i økonomiplanperioden, med en forsiktig og gradvis økning fra og med høsten 2018. Forslag til statsbudsjett legger til grunn en forventet lønnsvekst på 2,7 % og en prisvekst på 2,1 %, hvilket gir en deflator på 2,5 %. Rådmannen har ved framskrivning av enhetenes rammer benyttet lønnsvekst på 2,7 %. Rådmannen har imidlertid ikke funnet rom for generell framskrivning for antatt prisvekst i 2017. Inntektssiden til enhetene er justert med deflator på 2,4 %. Videre er det gjennomført nødvendig justering av rammer som har vist seg å være urealistiske, og det er hensyntatt helårseffekt av vedtak gjort i budsjett for 2016. Resterende tilgjengelige midler i 2017 er deretter fordelt ved vurdering og prioritering av innmeldte behov for dekning av videreføring/vekst. I tillegg til antatt økning i frie inntekter er det i salderingen tatt inn bruk av disposisjonsfond på 23 mill kr. Dette er gått til inndekking av tiltak i 2017 som anses å være av midlertidig karakter. Rådmannen har etter dette funnet rom for en avsetning til disposisjonsfond på ca 10 mill kr, slik at netto bruk av disposisjonsfond er på 13 mill kr.

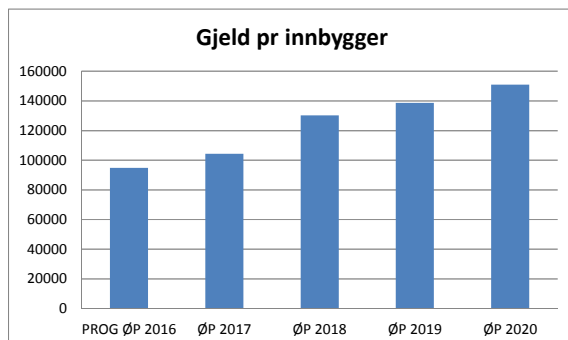
Ovenstående grunnforutsetninger gir med utgangspunkt i det fremlagte forslag til statsbudsjett, følgende nøkkeltall for budsjett 2017/økonomiplan 2017-2020:

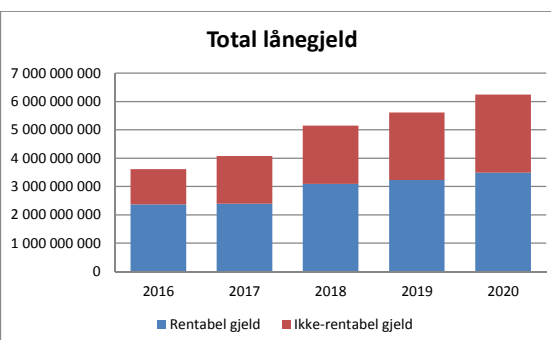
Forventet utvikling brutto driftsinntekter i øp-perioden (1000 kr)

Forventet utvikling- nto finans i % av brutto driftsinntekter

Lånegjeld pr innbygger i økonomiplanperioden (1000 kr)

Utvikling total lånegjeld i økonomiplanperioden (1000 kr)

Ullensaker kommune vil i 2017 ha disponible driftsinntekter på 2,34 mrd kr. Av disse foreslås 2,29 mrd kr disponert til løpende driftsutgifter (inkl avskrivninger), mens netto finansutgifter utgjør 196 mill kr. Det foreslåtte budsjettgrunnlaget gjøres opp med et netto driftsresultat på - 3 mill kr. Etter estimert avsetning til/bruk av selvkostfond gir dette rom for en avsetning til disposisjonsfond på 10 mill kr i 2017.

I kommunens foreslåtte styringskort for 2017 ligger en målsetting om avsetning til disposisjonsfond på 2 % av brutto driftsinntekter, inntil fondet utgjør 5 % av brutto driftsinntekter (fra strategidokument langsiktig økonomisk bærekraft). Etter et godt årsresultat i 2015 er kommunens disposisjonsfond pr oktober 2016 på ca 118 mill kr, hvilket er ca 5,3 %, og kravet i styringskortet er med det oppfylt. Rådmannen har i salderingen av budsjettet foreslått å midlertidig benytte midler fra disposisjonsfondet for å dekke ekstraordinære behov for 2017. Prognosene for 2016 er et regnskapsmessig mindreforbruk, som ved avsetning til disposisjonsfond, vil gi et disposisjonsfond som ved utgangen av 2017 vil være på minst 5 %, selv etter bruk i 2017 på 23 mill kr.

Rådmannen anser at kommunens virksomheter drives meget effektivt, og ser at salderingssituasjonen for 2017 ut fra dette, kun gir rom for avsetning til disposisjonsfond på ca 10 mill kr. Dette vil være tilstrekkelig til å opprettholde et forsvarlig nivå på frie midler/disposisjonsfond.

Med det opplegget som er presentert i dette budsjettgrunnlaget vil Ullensaker kommune fortsatt levere gode og forsvarlige tjenester til kommunens innbyggere.

Rådmannen ønsker de folkevalgte lykke til med behandlingen.

2 Overordnede mål og rammer

2.1 *Kommuneplanen 2015-2030: Visjon og overordnede mål*

Kommunestyret i Ullensaker vedtok kommuneplanen for 2015-2030 i sitt møte i september 2015. Kommuneplanen legger rammer for utviklingen og er kommunens viktigste overordnede styringsdokument. I kommuneplanen fastsettes rammer for den ønskede samfunnsutviklingen, jf. lov om folkehelse § 1. Kommuneplanen har et langsiktig perspektiv, og er et redskap for kommunen til å møte nye og endrede utfordringer. Kommuneplanen skal bidra til å gi forutsigbarhet i utviklingen av tjenestetilbudet og framtidig arealbruk. Folkehelse skal sikres i planarbeidet, jf. plan og bygningsloven § 3-1 bokstav f), og lov om folkehelse § 6.

Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Den årlige rulleringen av handlingsdelen skjer gjennom den årlige behandlingen av årsbudsjettet med økonomiplan. Det er utarbeidet en 1. generasjons handlingsdel i forbindelse med denne rulleringen, men vi ser et behov for å konkretisere kommuneplanens handlingsdel ved neste kommuneplanrullering slik at vi får en tettere kobling mellom handlingsdelen og økonomiplanen. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver.

Ullensaker kommune viderefører visjonen om å være «Vekstkommunen - tilgjengelig, attraktiv og handlekraftig». Arealstrategien med fortetting i eksisterende tettsteder, et sterkt jordvern og sikring av områder for friluftsliv videreføres fra tidligere kommuneplan. Kommuneplanen legger opp til at 75 % av veksten skal komme på Jessheim, 15 % på Kløfta og 10 % i de resterende tettstedene i kommunen.

Tilgjengeligheten har betydning på flere områder – det er lett å komme seg til og fra Ullensaker, til steder i Norge og i verden for øvrig. Ullensaker skal være sentrum i en konkurransedyktig region på Øvre Romerike og internasjonalt knutepunkt i Osloregionen. Aksen Gardermoen – Jessheim, «Gardermobyen», skal være et sentralt utviklingsområde. Kommunens innbyggere skal oppleve offentlige tjenester og tilbud som er lett tilgjengelig for alle.

Et mangfold av innbyggere med ulike verdisyn og interesser kan sammen utløse en skapende kraft. Kultur er døråpner for forståelse og kreativitet. Kommunen skal være handlekraftig. Gjennom dette blir kommunen attraktiv for næringslivet, for etablering av møteplasser og nettverk. I Ullensaker skal mennesket settes i sentrum. Kommunen skal være et godt sted å bo og leve i.

Det er viktig å sikre de grønne verdiene, internt i tettstedene og til de større sammenhengende områdene med skog og kulturlandskap. Innenfor de rammene og ressursene som foreligger skal kommunen sette innbyggeren i fokus og aktivt videreutvikle de tjenestene og velferdstilbudene som finnes. Dette vil i sum gjøre kommunen tilgjengelig og attraktiv for nye innbyggere.

Kommunen har mange og ulike roller i samspill med kommunens innbyggere, næringsliv og regionale- og statlige myndigheter. Kommunen er samfunnsutvikler,

planlegger, myndighetsutøver og tjenesteleverandør. I tillegg er kommunen eier av en betydelig eiendomsmasse. Det er mange og ofte sammensatte oppgaver som skal løses for en voksende befolkning. Rammene for kommunens virksomhet styres av kommunens økonomi, lovverket og kommunestyrets prioriteringer. Innenfor denne rammen skal kommunen utvikle gode tjenester tilpasset befolkningens behov. Kommunen skal ha en god og åpen dialog med innbyggerne, lokalt næringsliv og regionale- og statlige myndigheter.

2.2 *Kommuneplanens handlingsdel*

Dette avsnittet er nytt av året og her skal det fremgå hvilke tiltak i kommuneplanens handlingsdel som skal realiseres i økonomiplanperioden. Det er derfor viktig at tiltakene konkretiseres og tidfestes allerede i kommuneplanen slik at tiltakene blir overførbare til økonomiplanen. Slik etablerer man også et system for å evaluere i hvilken grad tiltakene blir realisert innenfor planlagt periode. Kommuneplanens handlingsdel er i dag ikke i tilstrekkelig grad konkretisert til å gi en så tett kobling som rådmannen ønsker mellom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen. Å synliggjøre koblingen mellom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanenes handlingsprogram blir derfor en viktig del av arbeidet med å rullere kommuneplanen i 2017/2018. Tabellen under er ment å gi en oversikt over store investeringstiltak (over 5 mill kr) og hvordan disse understøtter satsningsområdene i kommuneplanenes handlingsdel.

Kommuneplanens handlingsdel	Tiltak (tall i mill kr)	2017	2018	2019	2020
Utvikle kommunalt helsehus	Interkommunalt helsehus	Kommunen er leietaker			
Utvikle ulike typer omsorgsboliger med tjenestetilbud tilpasset befolkningsveksten og innbyggernes behov	Skogtun omsorgsboliger	23,50			
	Helgebostad omsorgsboliger	11,80	25,00		
	Sykehjemsplasser Gjestad		10,00	75,00	65,00
	Nybygg Maurstien		10,00	40,00	
	Andre investeringer som følge av utredninger			25,00	25,00
Tilrettelegge for tilstrekkelig barnehagekapasitet	8 avd. barnehage på Kløfta	5,00	15,00	37,00	
Utvikle funksjonelle skolebygg med kapasitet som samsvarer med befolkningsutviklingen	Gystadmarka ungdomsskole (kun infrastruktur og inventar - skolen bygges som OPS)	34,55	1,95		
	Algarheim skole (kun infrastruktur, skolen bygges som OPS)	15,00	17,00	17,00	21,52
	Tilbygg Bakke/Vesong	-	50,00	100,00	100,00
Utvikle tilrettelagte kulturarenaer for aktivitet, opplevelse og samhandling kommunens tettsteder	Bakkedalen idretts- og aktivitetspark	40,00	92,80		
	Bakkedalen - infrastruktur		25,00		
	Svømmeanlegg	24,00	170,00	79,00	
	Gystadmarka bydel	11,25			
Utviklingen av en kapasitetssterk, fremtidsrettet og funksjonell infrastruktur innenfor og mellom tettstedene Utvikle attraktive og trygge gang- og sykkelveger for myke trafikanter, herunder trygge skoleveger	Veglys, kartlegging og oppgradering	10,00	10,00	5,35	
	Forsterkninger veger/asfalt	10,00	10,00	10,00	10,00
	Busslomme Nordby ungdomsskole		8,00		
	GSV - Sørbakkvegen	14,00	0,60		
	GSV - Vardevegen	3,00	5,30		
	Ny vegløsning, Algarheim skole	0,75	7,00		
	Omkjøringsveg - Jessheim sør-øst	6,50			
Nødvendig oppgradering og utvidelse av kommunal vann- og avløpsinfrastruktur	Vannanlegg	38,50	27,00	15,00	15,00
	Avløpsanlegg	66,00	45,00	35,00	35,00
	Bakkedalen, omregulering og utskifting av VA-anlegg	15,00			
	Nytt vannbehandlingsanlegg	163,00	40,60		
	Tiltak reservevann	6,00	46,00	16,79	
	Jessheim sør-øst hovedvannledning			16,00	
	Jessheim sør-øst - spillvann		2,00	28,00	
	Kløfta renseanlegg - ny løsning	1,00	4,00	30,00	52,00
	Utvidelse Gardermoen renseanlegg	1,00	2,00	40,00	150,00
	Ny ringledning - Algarheimsvn - Jessheim nord	1,00	17,00		
	Ny ringledning - Jessheim - G.moen	43,00	80,00		
	Bakkedalen sør		2,00	30,00	13,00
	Vannledning - Jessheim Nord - Hauer seter		1,00	2,00	20,00

2.3 Styringskort 2017

Kommuneplanen er den overordnede og langsiktige mål- og strategiplanen for kommunen. Denne skal være førende for valg av mål og strategier på kortere sikt i andre planer, inkludert enhetenes mål og virksomhetsplaner.

Kommunen bruker styringssystemet balansert målstyring som verktøy for å sikre en slik sammenheng mellom kommuneplanens mål og enhetenes mål. I balansert målstyring velges fokusområder som er sentrale for virksomheten og det utarbeides et styringskort med mål for hvert fokusområde.

Styringskortet for Ullensaker kommune har fire fokusområder:

- Samfunn
- Brukere
- Medarbeidere
- Økonomi

Ut i fra målene i kommuneplanen er det definert overordnede mål for hvert fokusområde i et overordnet styringskort. Disse er igjen førende for resultatmålene tjenesteområdene definerer i sitt styringskort, som er en del av virksomhetsplanen for enhetene.

For 2017 foreslås følgende overordnede mål for fokusområdene:

Fokusområde Samfunn:

- Folkehelse i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.

I 2016 var de overordnede samfunnsmålene i stor grad identiske med målene i kommuneplanen. Målene i kommuneplanen er langsiktige og relativt omfattende mens målene i styringskortet bør være av mer kortsiktig og tydelig karakter. For 2017 har en forsøkt å forenkle samfunnsmålet i styringskortet, samtidig som det skal ha en klar sammenheng med målene i kommuneplanen.

Folkehelse har et høyt fokus både i statlige føringer og i kommuneplanen for Ullensaker. Bl.a. heter det i Kommuneplanen at «Folkehelse er et bærende prinsipp i all kommunal planlegging og all virksomhet», og videre «alle kommunens enheter har et felles ansvar gjennom planarbeid og tjenesteproduksjon å fokusere på helsefremmende løsninger».

En folkehelse rapport fra 2016 for Ullensaker («Oversiktsdokument Folkehelse») synliggjør utfordringer for folkehelsen i kommunen. Rapporten er tilgjengelig på innbyggerportalen til kommunen. Sammenlignet med andre kommuner gir rapporten Ullensaker dårlig score på flere indikatorer for folkehelse. Dette gjelder spesielt livsstilsrelaterte sykdommer, frafall på videregående skole og høy arbeidsledighet. Befolkningen i Ullensaker har også et svært lavt utdanningsnivå i forhold til lands- og fylkesgjennomsnittet. Utdanningsnivået nevnes som en helt sentral faktor i folkehelsearbeidet i folkehelse rapporten.

Med utgangspunkt i resultatene fra denne undersøkelsen, samt i fokuset på folkehelse i kommuneplanen, er bedre folkehelse løftet opp som et overordnet mål i styringskortet for 2017.

Konkrete resultatmål for å bedre folkehelsen defineres på enhetsnivå. Folkehelse er et vidt begrep og omfatter både psykisk og fysisk helse, som igjen påvirkes av en rekke faktorer som kommunen er en sentral beslutningstaker og tilrettelegger for. De fleste enhetene i kommunen kan finne relevante resultatmål og tiltak for å bidra til det overordnede målet om god folkehelse. Dette kan være alt fra styrking av helsearbeiderfunksjonen, til å sikre god vannkvalitet. Andre eksempel kan være å sikre en viss andel av grønt areal i kommunen, sikre tilgang til friluftsområder, opplevelse av mestring blant elevene, redusere arbeidsledighet, samt bidra til høy deltagelse i lokalt kultur- og idrettsliv.

Som nevnt over er utdanningsnivået en sentral faktor for folkehelse. Et høyere utdanningsnivå i befolkningen vil gi positiv effekt på folkehelsen. Dette kan påvirkes på sikt gjennom å jobbe systematisk mht tilrettelegging for arbeidsplasser og boliger, for en slik befolkningsgruppe.

Det overordnede målet for samfunn brytes ned i resultatmål for hver tjeneste som vises i styringskortene i kapitlene for hovedutvalgene. Effekt måles samlet for kommunen på lengre sikt, ved å se på utvikling av folkehelseprofilen som utarbeides av folkehelseinstituttet.

Fokusområde Brukere

- Gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordna tjenester
- Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv

Det første målet, om «Gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordna tjenester», er det samme som tidligere år og i tråd med kommuneplanens ambisjoner om å utvikle effektive tjenester som er tilpasset brukernes behov.

Det andre målet om «Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv» er nytt i 2017. Digitalisering blir stadig mer aktuelt. For å møte nye krav om effektivisering og krav fra brukerne, er det viktig å ha et høyt fokus på løpende utvikling av digitalisering av de ulike tjenestene.

Disse overordnede målene for brukere brytes ned i resultatmål for hver tjeneste som vises i styringskortene i kapitlene for hovedutvalgene.

Fokusområde Medarbeidere

- Kommunen er en effektiv organisasjon med motiverte, kompetente og omstillingsdyktige medarbeidere

- Lavt sykefravær

Målene for medarbeidere er likt for alle tjenestoområdene og de samme som for tidligere. De gjenspeiler kommuneplanen som definerer kompetente medarbeidere som den viktigste forutsetningen for en effektiv organisasjon og tjenesteproduksjon.

Ambisjonsnivået for medarbeider tilfredshet er å være bedre enn landsgjennomsnittet, både samlet for kommunen og pr tjeneste område. For sykefraværet samlet for kommunen, er det et mål at det er lavere enn landsgjennomsnittet. Tjeneste områdene definerer egne fraværsmål ut i fra aktuell situasjon.

Fokusområde Økonomi

- Ordinære ikke-rentable investeringer skal over tid ikke overstige bærekraftnivå i henhold til strategidokumentet "Langsiktig økonomisk bærekraft"
- Det avsettes til disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter i henhold til strategidokumentet "Langsiktig økonomisk bærekraft"
- Avvik mot budsjettert nettoramme for enhetene skal være mellom -0,5 % (merforbruk) og +3 % (mindreforbruk)

Det første målet er nytt for 2017 og gjenspeiler et behov for å sikre at investeringstakten ikke øker til et uforsvarlig nivå. Dette måles samlet for kommunen. I henhold til strategi-dokumentet «Langsiktig økonomisk bærekraft» vedtatt av kommunestyret 04.03.13, innebærer dette at nye investeringer gjennomføres i henhold til bærekraftig investeringsbane. Det gjøres en forenklet 10-års framskrivning av kommunens økonomi i forbindelse med budsjett/økonomiplanen, som gir en indikasjon på bærekraftig nivå. For 2017 er denne beregnet til 300-350 mill kr brutto pr år for ordinære, ikke-rentable investeringer. Beregningen finnes som vedlegg til budsjettdokumentet.

Målet om avsetning til disposisjonsfond er som for tidligere år. Det vil si at disposisjonsfondet skal utgjøre 5 % av brutto driftsinntekter, ne som utgjør ca 120 mill kr. De siste årene er det gjort årlige avsetninger til disposisjonsfondet slik at fondets størrelse nå er ca 118 mill kr. Dette gir kommunen nødvendig handlefrihet for å iverksette tiltak og møte uforutsette hendelser.

For å sikre økonomisk forsvarlig drift og bærekraft er det nødvendig med stram budsjettstyring. Det tredje målet setter krav til at hver enhet styrer økonomien i henhold til budsjett. Resultatet kan måles både på enhetsnivå og samlet for kommunen.

Forslag til overordnede styringskort for 2017 blir etter dette som følger:

Overordnet styringskort 2017

Ullensaker kommune

Fokusområder og mål	Resultat UK 2014	Resultat UK 2015	Nasjonalt	Mål UK 2016	Mål UK 2017
Samfunn					
<i>Folkehelse i Ullensaker kommune har en positiv utvikling</i>	<i>Defineres på tjenestenivå</i>				
Brukere					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester</i>	<i>Defineres på tjenestenivå</i>				
<i>Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv</i>	<i>Defineres på tjenestenivå</i>				
Medarbeidere					
<i>Kommunen er en effektiv organisasjon med motiverte, kompetente og omstillingsdyktige medarbeidere</i>					
Resultatmål: Sykefravær lavere enn landsgjennomsnittet (kommuner)	9,3 %	8,4 %	9,9%*	< 8,5%	< landsgjennomsnitt
Resultatmål: Total score på medarbeidertilfredshet*: Bedre enn landsgjennomsnittet	4,7	Ikke målt	4,6 ***	> landsgjennomsnitt	> landsgjennomsnitt
Økonomi					
Bærekraftig kommuneøkonomi					
Resultatmål: Avvik mot budsjettet nettoramme for enhetene skal være mellom 0,5% (merforbruk) og -3% (mindreforbruk)	0,4 %	0,5 %	-	2,0 %	Mellom 0,5% og -3%
Resultatmål: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	3,8 %	3,9 %	-	5,0 %	5,0 %
Resultatmål: Ordinære ikke-rentable investeringer skal over tid ikke overstige bærekraftig nivå i henhold til strategidokument "Langsiktig økonomisk bærekraft"					

* Resultat Nasjonalt er fra 2015

**Fra Medarbeiderundersøkelsen fra KS: "bedrekommuner.no", skala 0-6

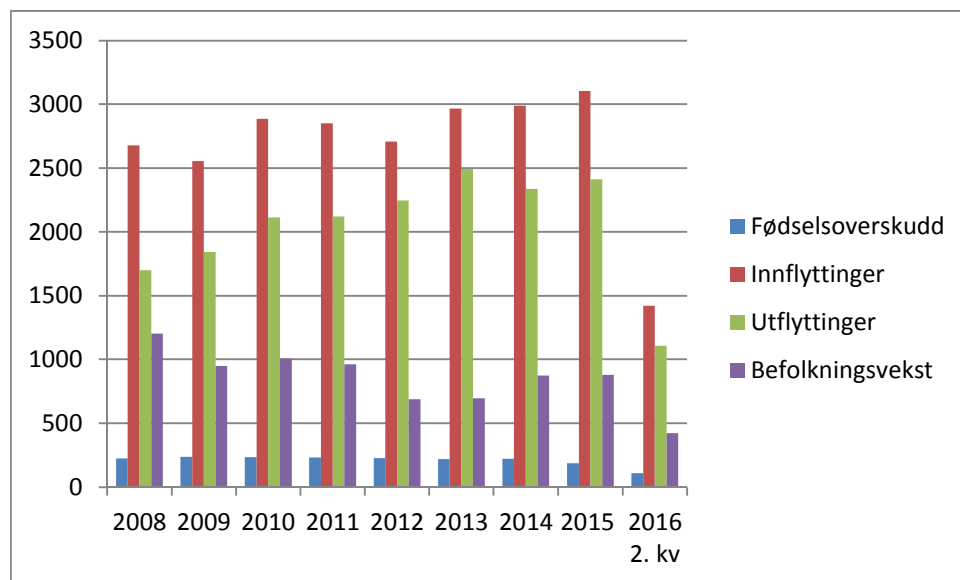
*** Resultat Nasjonalt er fra 2014

2.4 Befolkningsutviklingen

Hovedflyplassen, stor innpendling, et aktivt næringsliv samt økende utbyggingstakt de seneste årene av nye boliger vil fortsatt gjøre Ullensaker kommune til en av Norges raskest voksende i tiden fremover. Befolkningsveksten er en stor utfordring for kommunen som leverandør av tjenester, hvor blant annet økte utgifter til eldre, skole og barnehage vil være tunge utgiftsposter i budsjettet. Videre kan en vekstkommune få «voksesmerter» i form av økte sosiale utgifter til rusmisbruk, barnevern, sosialhjelp mv. Befolkningen er heller ikke så homogen som før, noe som også gir utfordringer.

Aldersgruppe	1.1.2014	1.1.2015	1.1.2016	1.1.2017	1.1.2018	01.01.2019	01.01.2020	%-vis fordeling
0 år	422	412	390	400	410	420	430	1,1 %
1 - 5 år	2 394	2 363	2 337	2 396	2 455	2 515	2 574	6,8 %
6 - 12 år	3 299	3 335	3 418	3 504	3 591	3 678	3 765	10,0 %
13 - 15 år	1 269	1 311	1 413	1 449	1 485	1 520	1 556	4,1 %
Grunnskole	4 568	4 646	4 831	4 953	5 076	5 199	5 321	14,1 %
16 - 19 år	1 541	1 616	1 700	1 743	1 786	1 829	1 873	5,0 %
20 - 66 år	20 003	20 538	21 003	21 532	22 066	22 601	23 135	61,4 %
67 - 79 år	2 626	2 803	2 970	3 045	3 120	3 196	3 272	8,7 %
80 år og eldre	884	932	958	982	1 007	1 031	1 055	2,8 %
Totalsum	32 438	33 310	34 189	35 050	35 920	36 790	37 660	100,0 %

Det er gjort egne prognoser for beregning av befolkningsveksten fra 2017 til 2020. Man har ved beregning av befolkningsveksten for 2017 og resten av økonomiplanperioden tatt utgangspunkt i historisk vekst samt vekst hittil i 2016. Ut fra dette er veksten i perioden lagt på «trendlinjen», hvilket innebærer en vekst på 870 innbyggere pr år.

Diagrammet over viser fødselsoverskudd, inn- og utflytting, samt befolkningsutvikling. Vi ser at fødselsoverskuddet i perioden er relativt stabilt. Når det gjelder inn og utflytting i kommunen ser vi at det i denne perioden er store bevegelser hvert år. I 2015 flyttet det inn 3.103 innbyggere til Ullensaker mens 2.411 flyttet ut. Til sammen har da 5.514 innbyggere vært på flyttefot i løpet av 2015. Dette utgjør ca. 16 % av befolkningsmassen i Ullensaker i 2015, noe som er med på å gi ekstra utfordringer for kommunen.

2.5 Analyse av kommunens økonomiske posisjon

Rådmannen har i budsjettgrunnlaget innarbeidet en analyse av makroforhold som påvirker kommunens skatteinntekter, jfr vedlegg 2. Videre er det innarbeidet enkelte nøkkeltall knyttet til kommunens økonomiske status og forventet framtidige utvikling, jfr vedlegg 3.

Ullensaker har en utfordrende økonomisk situasjon ved inngangen til planperioden 2017-2020. Sentrale finansielle nøkkeltall (KOMMUNE-STAT-RApportering - KOSTRA) viser at kommunen over en lengre periode har hatt lave frie inntekter pr innbygger, høy lånegjeld, høye finansutgifter, en effektiv tjenesteproduksjon og begrensede fondsmidler.

Ullensaker er, som vertskommune for flyplassen og en av de kommunene i landet som vokser mest, konjunkturutsatt. Endringer i sysselsetting, rentenivå og lønnsvekst påvirker kommunens skatteinntekter i stor grad. Kommunen har en ung befolkning med høye boliglån. Kommunens skatteinntekter pr innbygger har over lang tid vært synkende sett i forhold til landsgjennomsnittet.

Kommunens lånegjeld pr innbygger utgjør pr 31.12.2015 81 095 kr, mot 60 648 kr for KOSTRA kommunegruppe 13 (Kgr 13). Ser man mot andre sammenlignbare kommuner som Lørenskog og Ski, er tallene for disse hhv 82 040 og 74 427. For planperioden 2017-2020 vil lånegjeld pr innbygger øke betydelig. En stor del av denne økningen skyldes imidlertid store investeringer på selvkostområdene, og da spesielt innenfor VAR-sektoren. Finanskostnader knyttet til disse investeringene belastes kommunens innbyggere ved økning av kommunale avgifter, og påvirker derfor ikke kommunens økonomi.

Det er forventet et fortsatt lavt rentenivå i økonomiplanperioden, men en generell økning i rentenivå vil gi både lavere skatteinntekter og høyere finanskostnader. Kommunen har videre begrensede fondsmidler, selv om prognose pr 31.12.2016 gir et disposisjonsfond på ca 120 mill kr. Fondet dekker opparbeidet og balanseført premieavvik på kommunens pensjonsordninger, som pr 31.12.2015 var ca 81 mill kr. Samlet premieavvik ved utgangen av 2016 vil reduseres noe grunnet at en betydelig del av premie for 2016 er belastet kommunens premiefond. Amortiseringstid på nye premieavvik er nå begrenset til maks 7 år. Eldre premieavvik skal amortiseres på 15 resp 10 år, avhengig av hvilket år det er opparbeidet. Forkortet nedbetalingstid vil øke kostnadsnivået på pensjon betydelig i kommende år. Rådmannen ønsker på sikt å møte denne økningen i pensjonskostnader ved å gjøre avsetning til eget fond til dekning av amortisering av premieavvik.

Rådmannen ønsker å gjøre oppmerksom på at det i forslag til ny kommunelov gjøres endring i reglene vedrørende beregning av årlige minimumsavdrag på kommunens lånegjeld. Dersom loven vedtas vil dette innebære en betydelig økning i kommunens finanskostnader. Det vises til foreløpige beregninger i tabell i finansavsnittet, hvor det fremgår at avdragsutgiften for eksempelvis 2017 ville øke med ca 25 mill kr med nye beregningsregler. Dette vil naturligvis gi store endringer i salderingsgrunnlaget i fremtidige budsjett.

Ved salderingen av dette budsjettgrunnlaget har rådmannen funnet rom for å budsjettere med en avsetning til disposisjonsfond på ca 10 mill kr. I gjeldende «Strategidokument for langsiktig økonomisk bærekraft» gis det styringsregel som sier at det skal avsettes 2 % av brutto driftsinntekter til disposisjonsfond, inntil fondet utgjør 5% av brutto driftsinntekter. Disposisjonsfond pr oktober 2016 er ca 118 mill kr, noe som kravet til fondet pr oktober er innfridd. Rådmannen har i budsjettgrunnlaget foreslått å bruke 23 mill kr av disposisjonsfond til dekning av merbehov i tjenesteytingen i 2017. Rådmannen ser imidlertid at gode prognoser for 2016 tilsier at fondet selv med denne prioriterte bruken av midler vil innfri regelen om frie fond etter disponering av årsresultat for 2016. Rådmannen ser det ut fra dette som realistisk å ha et disposisjonsfond som oppfyller minstekravet på 5 % av brutto driftsinntekter gjennom hele økonomiplanperioden.

3 Driftsbudsjett og investeringer 2017-2020

3.1 Driftsbudsjett 2017-2020

Tall i mill kr	R 2015	JB 2016	OB 2016	RB 2017	RB 2018	RB 2019	RB 2020
DRIFTSINTEKTER							
Brukerbetalinger	- 72	- 75	- 75	- 77	- 77	- 77	- 77
Andre salgs- og leieinntekter	- 254	- 236	- 241	- 256	- 267	- 277	- 284
Overføringer med krav til motytelser	- 231	- 204	- 201	- 205	- 205	- 205	- 205
Rammetilskudd fra staten	- 766	- 771	- 771	- 798	- 833	- 854	- 874
Andre statlige overføringer	- 47	- 46	- 44	- 45	- 45	- 46	- 45
Andre overføringer	- 2						
Inntekts- og formuesskatt	- 825	- 902	- 902	- 959	- 968	- 991	- 1 014
Eiendomsskatt							
Andre direkte og indirekte skatter							
Sum driftsinntekter	- 2 197	- 2 233	- 2 233	- 2 340	- 2 395	- 2 449	- 2 499
DRIFTSUTGIFTER							
Lønnsutgifter	923	984	977	1 037	1 058	1 073	1 084
Sosiale utgifter	241	269	268	258	263	267	270
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kom tj.prod.	221	262	258	261	266	270	273
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tj.prod.	458	462	462	491	501	508	513
Overføringer	119	127	126	137	137	137	137
Avskrivninger	111	129	129	141	163	196	212
Fordeelte utgifter	- 12	- 44	- 44	- 37	- 37	- 37	- 37
Sum driftsutgifter	2 060	2 189	2 175	2 288	2 351	2 416	2 453
Aktivitetstilpasning					- 27	- 38	- 18
Brutto driftsresultat	- 137	- 44	- 58	- 51	- 71	- 72	- 64
EKSTERNE FINANSTRANSAKSJONER							
Finansinntekter							
Renteinntekter og utbytte	- 15	- 9	- 9	- 7	- 8	- 10	- 11
Gevinst finansielle instrumenter							
Mottatte avdrag på utlån							
Sum eksterne finansinntekter	- 15	- 9	- 9	- 7	- 8	- 10	- 11
Finansutgifter							
Renteutgifter og låneomkostninger	85	91	91	98	114	129	141
Tap finansielle instrumenter							
Avdragsutgifter	84	89	89	105	125	154	168
Utlån							
Sum eksterne finansutgifter	169	180	180	203	239	284	309
Resultat eksterne fin.trans	154	171	171	196	231	273	297
Motpost avskrivninger	- 111	- 129	- 129	- 141	- 163	- 196	- 212
Netto driftsresultat	- 94	- 2	- 16	3	- 2	5	21
AVSETNINGER							
Bruk av avsetninger							
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	- 10	- 44					
Bruk av disposisjonsfond	- 3	- 5		- 23			
Bruk av bundne fond	- 5	- 2	- 2	- 3	- 10	- 15	- 31
Bruk av likviditetsreserve							
Sum bruk av avsetninger	- 18	- 51	- 2	- 27	- 10	- 15	- 31
Avsetninger							
Overført til investeringsregnskapet	2						
Avsatt til dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk							
Avsatt til disposisjonsfond	11	39	2	10	10	10	10
Avsatt til bundne fond	55	14	16	14	3		
Avsatt til likviditetsreserven							
Sum avsetninger	68	53	18	24	13	10	10
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	- 44						

Driftsbudsjettet presenteres i tre forskriftsrapporter:

- Økonomisk oversikt – drift 2017-2020
Viser samlet budsjett
- Budsjettskjema 1A
Viser skatt, rammetilskudd, finans og overordnede avsetninger og bruk av avsetninger
- Budsjettskjema 1B
Viser enhetenes rammer

Tabellene ligger som vedlegg til budsjettdokumentet. Tabellen på foregående side viser Økonomisk oversikt drift i mill kr.

Driftsbudsjettet for 2017 er framskrevet med en lønnsvekst på 2,7 % og inntektssiden med deflator på 2,4 %. Driftsutgiftene er som en del av rådmannens salderingsforslag ikke framskrevet, men det er gjort unntak for selvkostområdene og interkommunale selskaper. Benyttet prisvekst i forslag til statsbudsjett er 2,0 %. Kompensasjon for lønnsvekst utgjør ca 30 mill kr. Det er benyttet 2017-kr for planperioden 2018-2020. Årene 2018-2020 er framskrevet med forventet befolkningsvekst.

For 2017 utgjør de frie inntektene 75,1 % av samlede driftsinntekter på 2,34 mrd kroner. Av totale driftsinntekter benyttes 91,8 % til enhetenes tjenesteproduksjon, 2,1 mrd kr mens netto finanskostnader utgjør 8,7 %. Dette gir et negativt netto driftsresultat på 2,9 mill kr. Rådmannen har med dette utgangspunkt valgt å dekke merbehov til tilskudd til private barnehager (21 mill kr) samt midler til planvedlikehold – Gardermoen næringspark (2 mill kr) fra disposisjonsfond. Rådmannen gjennomfører nødvendige tiltak i enhetenes budsjett, for å unngå at økningen i tilskuddene blir varig. Rådmannen anser det som sannsynlig at disposisjonsfondets størrelse ut fra prognoser for 2016 vil være gjenopprettet etter Kommunestyrets disponering av årsresultat for 2016.

Mer-/mindreforbruk på kommunens selvkostområder er foreslått tatt fra eller avsatt til bundet selvkostfond, i henhold til selvkostregelverket.

Sum driftsinntekter øker med 106,8 mill kr fra opprinnelig budsjett 2016. Den økonomiske situasjonen anses å være utfordrende, og setter krav til ytterligere effektivisering av driften. Rådmannen har i budsjett og økonomiplan 2017-2020 som for økonomiplan 2016-2019, ønsket å styrke kommunens reserver, og har funnet rom for avsetning med 10,2 mill kr.

Rådmannen betrakter budsjettet som stramt, og det er i hovedsak kompensert for forventet kostnadsøkning som følge av befolkningsvekst, men som nevnt i kombinasjon med effektivitetskrav. Enhetenes rammer anses som realistiske.

Investeringsnivået for 2017 og planperioden er høyt. Det er imidlertid en sterk vridning over mot store investeringer på de selvfinansierende virksomhetene. Rådmannen ser at investeringene i perioden er helt på grensen med hensyn til økonomisk bærekraft, og det er derfor lagt stor vekt på å begrense investeringene til et minimum av hva som må gjøres av tiltak for å dekke vekst og eventuelt nødvendig kvalitetsheving. Av et brutto

investeringsnivå på 805 mill kr for 2017 er ca 386 mill kr bundet opp i allerede vedtatte og/eller igangsatte prosjekter fra kommunestyret, jf kap 3.2– investeringer. Lånegjelden øker fra 3,6 mrd kr ved inngangen til planperioden til 6,3 mrd kr ved utgangen, hvorav gjeld knyttet til VAR, selvfinansierende boliger og startlån utgjør 2,8 mrd kr.

Rådmannen legger til grunn som en langsiktig strategi at netto driftsresultat skal være på 2 %, jfr forslag til overordnet styringskort. Ullensaker har, som vekstkommune, en utfordrende økonomisk situasjon med lave frie inntekter, samtidig som det stilles krav om kontinuerlig økende tjenestetilbud gjennom den store veksten i befolkningen. I denne situasjonen er det utfordrende å oppnå 2 % netto driftsresultat.

Kostnader som følge av vekst for perioden 2018-2020 er grovt framskrevet i forhold til forventet befolkningsøkning innenfor sektorene skole- og barnehage, helse og omsorg og eiendom og teknisk. Anvendt metode for framskriving av vekst viser kostnadsveksten i samsvar med befolkningsveksten.

Rådmannen legger til grunn at et positivt årsresultat for 2016 (i henhold til prognose pr 2. tertial 2016) innebærer at disposisjonsfondet etter kommunestyrets disponering av årsresultatet for 2016 fortsatt vil oppfylle krav til frie fond i henhold til strategidokument for langsiktig økonomisk bærekraft. Videre har rådmannen i budsjett for 2017 lagt opp til effektiviserende tiltak innenfor flere enheter.

De frie inntektene øker med 84 mill kr fra opprinnelig budsjett 2016, hvorav rammetilskuddet øker med 27 mill kr og skatteinntektene med 57 mill kr. Befolkningsvekst forklarer i hovedsak veksten. For nærmere forklaring vises til kapitlene 3.1.3 og 3.1.4.

Rådmannens saldering (inkl engangsbevilgninger) av budsjettgrunnlaget for 2017, med netto rammeøkning ut over pris- og lønnskompensasjon, er som følger:

Utvalgsområde (tall i 1000 kr)	Innmeldt behov	Tildelt
Hovedutvalg for helsevern og sosial omsorg	40 900	21 400
Hovedutvalg for skole og barnehage	45 168	31 406
Hovedutvalg for teknisk, idrett og kultur	24 336	6 966
HOP ordinære enheter	6 652	6 973
HOP fellestjenester	6 550	-11 913
Sum saldering	123 606	54 832

HHS-området foreslås samlet styrket med 21,4 mill kr, i henhold til oversikt nedenfor. Av dette utgjør helårseffekt av vedtatte stillinger i 2016 1,8 mill kr. Det vises videre til kap 7 for nærmere redegjørelse/beskrivelse.

Hovedutvalg for helse og sosial omsorg, HHS	(beløp i 1000 kr)
Helårseffekt - tidligere vedtak	1 800
NAV	
Økning sosialhjelp	3 000
FBU	
Styrke barnevernet, 4 årsverk (halvt års effekt)	1 200
Vekst - barn under omsorg - 2016	2 500
Styrking skolehelsetjenesten, 1,5 årsverk (halvt års effekt)	600
SLT-koordinator	100
Økt ress jordmor, 0,7 årsverk (halvt års effekt)	450
Tildelingsenheten	
Nye kjøpsplasser, 2 stk	1 000
Avdelingsleder, boligkontoret	800
RUF	
Økning legeressurser, 0,3 årsverk (1 kvartals effekt)	100
Økning driftstilskudd	400
Fysio-ergoterapi, 2 årsverk (halvt års effekt)	500
Medisiner rehab og korttid og UK's andel KØH	100
PRO Jessheim vest	
Styrke hjemmetjenesten, 3 årsverk (effekt 9 mnd)	1 300
Styrke legetjenesten 0,3 stillinger samt ringetid	250
Økning 3 institusjonsplasser	2 700
PRO Jessheim øst	
Styrke sentralkjøkken med 1,5 årsverk (halvt års effekt)	250
Kjølebil, leasing og driftsutgifter	150
Helsevern	
Fag- og kvalitetskonsulent legevakt (halvt års effekt)	300
BMB	
Etablering av ny bolig, 6,2 årsverk (halvt års effekt)	1 000
Etablering av ny bolig, avdelingsleder (9 mnd effekt)	400
HS Felles	
Basistilskudd	1 000
Velferdsteknologi	800
Økt behov institusjonsplasser	700
Sum bevilgning HHS	21 400

I tillegg foreslås følgende omdisponeringer innad i HHS:

Omdisponering innad i HHS	Beløp i 1000 kr	Enhet
Overf av legeressurser til institusjonene	-1 030	HS-Felles
Overf av legeressurser fra legetjenester	450	PRO J Vest
Overf av legeressurser fra legetjenester	170	RUF
Overf av legeressurser fra legetjenester	410	PRO Kløfta
Overf av transportbud til Service og transport	-210	HS-Felles
Overf av transportbud til Service og transport	-110	PRO Kløfta
Overf av transportbud til Service og transport	-270	BMB
Overf av transportbud til Service og transport	590	PRO J Øst
Migrasjonshelsetjeneste	-1 260	NAV
Migrasjonshelsetjeneste	1 260	FBU
Overf fra kjøp av plasser til Myrvegen	-8 900	TIL
Overf fra kjøp av plasser til Myrvegen	8 900	Helsevern
Overf av 30% lege til PRO Vest	-300	RUF
Overf av 30% lege til PRO Vest	300	PRO J Vest
Sum omdisponert	-	

HSB-området foreslås styrket med 31,4 mill kr, hvorav 4,178 mill kr er helårseffekt av nye stillinger vedtatt i 2016. Grunnskolens ramme økes samlet med 14,7 mill kr. Rammen til kommunale barnehager foreslås nedjustert med totalt 4,25 mill kr, sett mot budsjett 2016. Tilskudd til private barnehager økes med 21 mill kr. Det vises videre til kap 6 for nærmere redegjørelse/beskrivelse.

Hovedutvalg for skole og barnehage, HSB	(beløp i 1000 kr)
Helårseffekt - tidligere vedtak	4 178
Kommunale barnehager	
Nedjustering ramme komm. barnehager 2016	-2 000
Nedjustering ramme komm. barnehager 2017	-2 250
Grunnskole felles	
Omorganisering fagområde skole og b.hage jfr HOP 27/9	1 200
Elevvekst våren 2017	3 947
Elevvekst høsten 2016	5 331
Overordnet ledelse	
Økning tilskudd til private barnehager	21 000
Sum bevilgning HSB	31 406

HTIK-området foreslås styrket med 7 mill kr. Det vises til kapittel 5 for nærmere redegjørelse/beskrivelse.

Hovedutvalg for teknisk og kultur, HTIK	(beløp i 1000 kr)
Kultur	
Borgerlig konfirmasjon - økning fra 1 til 2 dager	25
Kulturminnevern - formidling	50
Kulturpris og kulturminnevernpris	40
Leieavtale Galleri Jessheim - prisøkning	75
Tilskudd Frivilligsentralen jf statsbudsjett, frie inntekter	365
Videreføre debattarena Bibliotek	50
Kommunale eiendommer	
Nye stillinger fagarbeidere - renhold	1 560
Felleskostnader rusvern Jessheim kirke	250
Leie av skolemoduler Gystadmarka skole	1 600
Prisjustering leieavtaler og strøm	789
Leieavtale - Kirkelig fellesråd	714
Kommunaltekniske tjenester	
Oppmålingsforetning erverv av grunn, GSV Krogfossvegen	500
Sandfang sluk/tømming - Krav fra Fylkesmannen	300
Prisjust Veg/Veglys strøm	57
For lite fagarbeider i forhold til antall km veg etter overtakelser av nye veger	591
<i>Sum utenfor selvkost</i>	<i>1 448</i>
Masterplan	2 000
Prosjektstilling Nærings- og industriutslipp 30 % sept 16 - sept 17	118
Omgjøring stilling på mottakskontroll byggesaker	225
Justering mot bundne fond	-2 343
<i>Sum innenfor selvkost</i>	<i>0</i>
Sum bevilgning HTIK	6 966

HOP-området totalt foreslås redusert med 4,9 mill kr, noe som skyldes en reduksjon av pensjonsreserve. HOP's ordinære enheter styrkes med 7 mill kr, hvorav 0,8 mill er helårseffekt av nye stillinger vedtatt i 2016. Sentrale poster styrkes med 4,1 inkl IKT, som styrkes med 2,4 mill kr i henhold til nåværende kostnadsnivå. Det vises til kapittel 4 for nærmere redegjørelse/beskrivelse.

Hovedutvalg for overordnet planlegging, HOP	(beløp i 1000 kr)
Helårseffekt - tidligere vedtak	775
HOP's ordinære enheter	
Areal og landbruk	
Behov for advokattjenester i saker m/uenighet	180
Saldering mot bundne fond	-940
Endring stilling Byggesak: Mottakskontroll til rådgiver	60
Ny stilling Byggetilsyn og andre økte utgifter	828
Utgifter ny stilling Byggesak	90
Økt andel Byggetilsyn pga ny stilling	610
Økt tilskudd andre deltakerkommuner	-828
Utgifter utenfor selvkostområdet Geodata	400
Gardermoen næringspark	2 000
Styrke Reguleringsavdelingen, områdereguleringsplaner	307
Plan og næring	
Konsulenttjenester rullering Kommuneplan, prognosearbeid	600
PKT leder	
Stilling PKT-stab	741
Kommunikasjon og service	
Markedsføring- kommunen	500
Årsmelding	100
Nødradioer - beredskap	50
Arkiv	500
Personal og organisasjonsutvikling	
Økning antall lærlinger	500
Organisasjonsutvikling	500
Sum bevilgning HOP's ordinære enheter	6 973
Sentrale poster	
Tilskudd til IKS med mer	
Økning digitale brukere 2016	1 100
Økning digitale brukere 2017	1 000
Justering ramme - egne IKT-kostnader	300
Overføring ØRBR iht statsbudsjett 2017	401
Reduksjon tilskudd RRI	-150
Justering tilskudd Krikelig fellesråd i forb m leiekontrakt rusavdelingen	-714
Øvrige sentrale poster	
Stortingsvalg 2017	750
Justering ramme politiske styringsorganer	1 000
Justering ramme KS-kontingenter/OU	400
Reduksjon sentral pensjonsreserve	-16 000
Sum bevilgning sentrale poster	-11 913
Sum bevilgning HOP	-4 940

Disponering som vist ovenfor gir en avsetning til disposisjonsfond for 2017 på 10 mill kr. Nedenstående oversikt viser utviklingen i disposisjonsfond for planperioden med en jevn avsetning til disposisjonsfond på 10 mill kr opprettholdes også for perioden 2018-2020. Slik utvikling av disposisjonsfondet vil tilfredsstille målsetting gitt i overordnet styringskort, som er 5 % av brutto driftsinntekter. Rådmannen ser samtidig at en for å kunne nå dette målet må gjennomføre betydelige årlige aktivitetstilpasninger.

Tall i 1000 kr	2016	2017	2018	2019	2020
Disposisjonsfond 01.01.		120 000	130 000	140 000	150 000
Prognose - årlig tilførsel		10 000	10 000	10 000	10 000
Disposisjonsfond 31.12.(prog)	120 000	130 000	140 000	150 000	160 000
Disposisjonsfond i % av br driftsinntekter	5,37 %	5,57 %	5,88 %	6,18 %	6,47 %

3.1.1 Strategi for å sikre langsiktig balanse

Rådmannens forslag til langsiktige mål for økonomien i Ullensaker er i samsvar med målsettingene for økonomi i styringskortet. Det gir en økonomisk handlefrihet å ha buffere som kan ta svingninger i økonomien. Overordnet styringskortet for 2017 har følgende målsetning:

- *Ordinære ikke-rentable investeringer skal over tid ikke overstige bærekraftnivå i henhold til strategidokumentet "Langsiktig økonomisk bærekraft".*
Det er viktig å begrense investeringstakten fremover for å minimere finansutgiftene. Finansutgiftene spiser av driftsbudsjettet og dette har konsekvenser for budsjetttrammene til tjenesteområdene.
- *Det avsettes til disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter i henhold til strategidokumentet "Langsiktig økonomisk bærekraft": Minst 2% av brutto driftsinntekter inntil fondet utgjør 5% av brutto driftsinntekter.*
Det er vesentlig for kommunen å opparbeide en buffer for å ha et handlingsrom og møte uforutsette hendelser.
- *Avvik mot budsjettert nettoramme for enhetene skal være mellom -0,5 % (merforbruk) og +3 % (mindreforbruk).*
Målet er valgt for å sikre god økonomistyring i enhetene og resultater i samsvar med budsjett.

Målsettingen tilsvare de mål som er satt i vedtatt «Styringsdokument for langsiktig økonomisk bærekraft».

Viktige strategiske grep for 2017 og planperioden 2018-2020 er:

- Å prioritere investeringer som er helt nødvendige for å dekke befolkningsveksten.
- Å videreføre en stram linje hvor det i hovedsak kun er kompensert for kostnader som følge av befolkningsvekst, men i kombinasjon med effektivitetskrav. Det er lite rom for kvalitetsøkninger og reduksjon av vedlikeholdsetterslep.

- En avsetning til disposisjonsfond med 10 mill kr årlig i økonomiplanperioden

Det salderte opplegget krever en tilpasning av aktiviteten og/eller inntektsøkning på 26 mill kr i 2018, 38 mill kr i 2019 og 18 mill kr i 2020.

Salderingen av budsjett 2017, økonomiplan 2017-2020 har vært utfordrende. Handlings-rommet er begrenset, og det er vanskelig å identifisere områder hvor det vil være politisk aksept på vesentlig aktivitetsreduksjon eller inntektsøkning. De fleste enhetene kan dokumentere en drift med vesentlig lavere ressursbruk enn sammenlignbare kommuner. Manglende kompensasjon for vekst for en rekke tjeneste- og stabsområder gir ytterligere krav til effektivisering.

Ullensaker kommune har tross utfordringer lyktes med å opparbeide frie fond på størrelse med de krav som stilles i strategidokumentet for langsiktig økonomisk bærekraft. Det stilles imidlertid i planperioden fortsatt krav til betydelig effektivisering, dersom kommunen skal kunne opprettholde de «buffere» som er bygget opp de siste årene.

Rådmannen har tidligere pekt på viktigheten av en langsiktig og systematisk tilnærming til utfordringene gjennom strukturelle og organisatoriske løsninger, og med gjennomføring av ovenstående strategiske grep i økonomiplanperioden ser rådmannen det som mulig gjennom planperioden å opprettholde innfrielsen av styringskortets mål om frie fond på minimum 5 % av brutto driftsinntekter.

3.1.2 Skatt på formue og inntekt

Skatteinntektene for perioden 2017 – 2020 består av skatteinntekter fra personlige skattytere. Forventede skatteinntekter i planperioden 2017 – 2020 i 2017 kroner:

År	2016	2017	2018	2019	2020
Befolkningsvekst		2,52 %	2,48 %	2,42 %	2,36 %
Skatt i mill kr.	902	958	968	991	1 014

Ved beregning av skatteinntektene for 2017 har rådmannen lagt til grunn følgende forutsetninger:

- Veksten i samlet skatteinnngangen for alle skattekreditorene i 2016 danner grunnlaget for beregningen av skatteinnngangen for 2017. Pr utgangen av september 2016 var veksten på 6,3 %, og det legges til grunn at man beholder denne veksten ut året.
- Befolkningsveksten forventes å bli 2,37 %. Skatteåret avviker fra beregnet befolkningsvekst som ellers legges til grunn i budsjettet, fordi det er bostedsadressen 1.11. hvert år som avgjør skattyters skattekommune det påfølgende året.
- Det legges til grunn at lønnsveksten i 2017 blir på 2,7 %. Dette er iht. de forventningene SSB har til lønnsutviklingen for 2017.

- Skattøret er i statsbudsjettet satt til 11,8 %. Skattøret er uforandret fra i 2016, og det legges derfor til grunn at Ullensaker kommune vil få 29,77 % av skatteinntektene fra forskuddspliktige. Dette er på samme nivå som i 2016. Endelig fastsettelse av kommunens andel skjer først i slutten av mars 2017.
- Skatteinntektene fra kommunens innbyggere har i snitt gjennom mange år sunket med 1 % i forhold til landsgjennomsnittet. Så langt ser man ikke noen endringer i denne trenden. Det er derfor lagt til grunn at dette vil fortsette også i 2017.
- Det avsettes 9 % i marginavsetning for å møte utbetalingen av tilgodebeløp ved avregningsoppgjørene i 2017. Avsetningen har de siste årene vært tilstrekkelig til å møte utbetalingen av tilgodebeløp.
- Ved fordelingsoppgjøret for skatteåret 2016 som foretas i november 2017 er det lagt til grunn at kommunen vil gå i balanse. Imidlertid må man være klar over at det er stor usikkerhet knyttet til disse beregningene.

Samlet gir dette en forventet skatteinntang på 958 mill kr for 2017. Dette er en økning på 6,2 % basert på rådmannens budsjettgrunnlag for 2016 som tilsier at skatteinntektene vil bli om lag 902 mill kr.

Skatteinntangen er beheftet med stor usikkerhet spesielt for Ullensaker som vekstkommune. Rådmannen følger derfor utviklingen tett gjennom året, og vil komme tilbake med reviderte anslag dersom dette viser seg å være nødvendig.

For planperioden fra 2018 til og med 2020 er skatteinntektene økt med forventet befolkningsøkning.

3.1.3 Rammetilskudd inklusive skjønn

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å utjevne kommunenes økonomiske forutsetninger for å kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. Gjennom inntektsutjevningen utjevnes delvis forskjeller i skatteinntektene, og gjennom utgiftsutjevningen gis det kompensasjon for ufrivillige kostnadsforhold i tjenesteytingen. Med ufrivillige kostnadsforhold menes det forhold som den enkelte kommune ikke kan påvirke som for eksempel alderssammensetningen i befolkningen. Skjønntilskudd skal korrigere for forhold som ikke fanges opp i fordelingssystemet.

Inntektssystemet for kommunene er endret fra og med 2017 i tråd med det som regjeringen varslet i kommuneøkonomiproposisjonen. Kostnadsnøklerne er oppdaterte og i årene framover vil kostnadsnøklerne bli justert årlig basert på kommunenes innrapporterte KOSTRA-tall.

I forslag til statsbudsjett for 2017 er det foreslått å fjerne sykdomslisten innen fysioterapi og innføre egenandel for alle pasienter over 16 år som går til poliklinisk/dagbehandling hos fastlønnet fysioterapeut. Den inntekten som det forventes at kommunene skal motta gjennom foreslått egenandel, er trukket ut av

rammeoverføring til kommunen tilsvarende 175 mill kr. Hvordan dette vil slå ut for Ullensaker kommune er svært usikkert.

Anslaget for rammetilskuddet i økonomiplanperioden er som vist i nedenstående tabell, tall for planperioden er vist i 2017-kroner:

<i>Tall i 1000 kr</i>	R 2015	OB 2016	2. tertial	2017	2018	2019	2020
Innbyggertilskudd	739 277	764 489	764 489	806 342	829 837	852 403	874 091
Utgiftsutjevning	-31 307	-44 941	-44 941	-56 997	-55 523	-57 171	-58 789
INGAR	-2 090	-1 932	5 168	-3 489			
Saker med særskilt fordeling	2 798	5 168	-1 932	6 156	6 156	6 156	6 156
Veksttilskudd	16 885	16 486	16 486	21 611	24 357	23 551	22 601
Skjønnsmidler	5 200	5 400	5 400	5 400			
Skjønnsmidler pga tap på barnehage		6 500	6 500				
Netto inntektsutjevning	22 514	15 652	43 778	18 649	28 111	28 791	29 472
RNB	6 654		3 759				
Skjønn - tap endr inntektssystemet	6 500						
Ekstra skjønn tildelt av KR D	64						
Endring saldert budsjett 2015	-631	3 759					
Sum rammetilskudd	765 864	770 581	798 707	797 672	832 937	853 730	873 531
Skatt	825 439	902 000	880 000	958 800	967 593	991 029	1 014 464
Sum frie inntekter	1 591 303	1 672 581	1 678 707	1 756 472	1 800 530	1 844 759	1 887 995
Skatt i % av landsgjennomsnittet	93,7 %	92,7 %		94,8 %	93,4 %	93,4 %	93,4 %
Utjevnet skatt i % av landsgj.	96,3 %	95,8 %		96,7 %	96,1 %	96,1 %	96,1 %

Anslaget er basert på befolkning og sammensetning av befolkningen som kommentert nedenfor under de ulike ordningene i rammetilskuddet. For planperioden baseres rammetilskuddet på kommunens egne prognoser for befolkningsvekst, se kapittel 2.3. Anslaget på skatteinntektene er kommunens egne beregninger, jf kapittel 3.1.2, mens skattenivået for landet i 2017 er basert på veksten i forslag til statsbudsjett.

Basert på ovenstående forutsetninger øker anslaget på frie inntekter i 2017 med 92,9 mill kr, i forhold til opprinnelig budsjett 2016, hvorav skatteanslaget er økt med 56,8 mill kr.

Innbyggertilskudd og utgiftsutjevning

Innbyggertilskuddet fordeles med et likt beløp pr innbygger til alle kommunene, og for 2017 utgjør dette 23.313 kr pr innbygger mot 22.668 kr for 2016. Omfordeling mellom kommunene skjer gjennom utgiftsutjevning og inntektsutjevning.

Kostnadsnøkler skal kompensere for forhold som kommunene ikke kan påvirke, og kriteriene skal være objektive, basert på offentlig statistikk og de skal være mulig å oppdatere jevnlig. Kriteriene vil bli oppdatert årlig. Det er utarbeidet 8 delkostnadsnøkler for barnehage, administrasjon, skole, pleie og omsorg, helse, barnevern, sosialhjelp og samhandlingsreformen. Det enkelte kriterium for kommunen ses i sammenheng med gjennomsnittet for hele landet og et tillegg eller fradrag pr innbygger beregnes.

Ullensaker kommune anses for å være relativt lettdrevet og har for 2017 en indeks for utgiftsbehov på 96,7 % ned fra 97,1 % i 2016. Gjennomsnitt for landet er 100 %. Det vil si at Ullensaker har et beregnet utgiftsbehov som er 3,3 % poeng lavere enn gjennomsnittskommunen.

Utgiftsutjevningen beregnes på bakgrunn av befolkning pr 1. juli i året før budsjettåret, for kriteriedataene som gjelder befolkningssammensetning. Resterende kriteriedata har telledato 1. januar i året før budsjettåret. Innbyggertilskudd og utgiftsutjevning endres ikke i budsjettåret.

Inntektsutjevning

Inntektsutjevningen skal jevne ut forskjeller i skatteinntekter. Dersom skatteinntektene er under 90 % av landsgjennomsnittet, kompenseres 60 % av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet pr innbygger. En skatteinngang over landsgjennomsnittet gir et trekk på 60 % av differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet pr innbygger. Er skatteinngangen under 90 % av landsgjennomsnittet kompenseres i tillegg 35 % av differansen mellom egen skatteinngang, og 90 % av landsgjennomsnittets skatteinngang pr innbygger. Sistnevnte ordning finansieres ved at hver kommune trekkes med et likt kronebeløp, som er et gjennomsnitt av det som deles ut i ordningen.

For 2017 er det budsjettert med at Ullensaker vil motta 18,6 mill kr i netto inntektsutjevning. Inntektsutjevningen beregnes på bakgrunn av befolkning pr 1. januar i budsjettåret. Faktisk inntektsutjevning vil dermed endre seg gjennom 2017 som følge av endring i virkelig befolkning 1. januar og av at Ullensakers skatteinngang endrer seg i fht landsgjennomsnittet gjennom året. Inntektsutjevningen utbetales eller trekkes gjennom 7 terminer i året.

Saker med særskilt fordeling

Ullensaker er gitt 6,2 mill kr i særskilt fordeling, hvorav 5,4 mill kr er til styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, 0,4 mill kr er til utdanning av deltidsbrannpersonell og 0,4 mill kr er til frivilligsentraler.

Inntektsgarantitilskudd, INGAR

Formålet med INGAR-ordningen er å gi kommunene en helhetlig skjerming mot uventet svikt i rammetilskuddet, og skal dermed gi mer forutsigbarhet. Ordningen omfatter systemendringer, oppgaveendringer, innlemming av øremerkede tilskudd, befolkningsendring og endring i kriteriedata. Ordningen utgjør et trekk på 3,5 mill kr for Ullensaker i 2017.

Veksttilskudd

Ordningen omfatter kommuner med særlig høy befolkningsvekst. Vekstkommunene får ofte problemer med å tilpasse tjenestetilbudet til en voksende befolkning og konsekvensene er et høyt investeringsnivå. Fra og med 2016 er det en omlegging av veksttilskuddsordningen. Tilskuddet gis nå til kommuner med en gjennomsnittlig vekst de tre siste år som er høyere enn 1,4 %. Videre skal skatteinngangen være lavere enn 140 % av landsgjennomsnittet. Tilskuddet gis med et likt beløp pr innbygger over vekstgrensen, og for 2017 er satsen kr 57.191 pr innbygger. For Ullensaker utgjør veksttilskuddet 21,6 mill kr i 2017.

Skjønnsmidler

Kommunen er bevilget 5,4 mill kr i fritt skjønn fra fylkesmannen i Oslo og Akershus som følge av forhold som ikke fanges opp av inntektssystemet. Disse skjønnsmidlene er ikke videreført i resten av økonomiplanperioden.

3.1.4 Andre generelle statstilskudd

Kommunen mottar årlig kompensasjon fra Husbanken for finanskostnader vedrørende utbygging av skoler, sykehjemsplasser, omsorgsboliger, psykiatriboliger og kirker. I tillegg mottas kompensasjon for investeringer i forbindelse med Reform 97. Kommunens tildelte ramme for slik kompensasjon er benyttet fullt ut. Refusjon er beregnet ut fra forventet utvikling av rentenivået i Husbanken, jfr rente-forutsetninger under kapittel 3.1.8, og vises i tabellen nedenfor.

Tall i 1000 kr	2015	Prog 2016	2017	2018	2019	2020
Refusjon investeringer skolebygg	3 057	2 116	1 884	1 807	2 020	1 930
Refusjon investeringer kirkebygg	72	47	42	39	45	43
Kompensasjon investering Reform 97	705	630	620	610	600	601
Kompensasjon - boliger	1 600	1 239	1 205	1 190	1 209	1 192
Kompensasjonstilskudd - eldre	4 817	4 389	4 271	4 218	4 278	4 217
Sum generelle tilskudd	10 251	7 182	6 817	6 674	6 943	6 791

3.1.5 Regulering av pris på varer og tjenester

For regulering av betalingssatser for pris- og lønnsvekst på kommunale varer og tjenester er i utgangspunktet deflator på 2,5 % lagt til grunn. Prisliste ligger som vedlegg 12. Områdene hvor det ikke er lagt til grunn deflator i reguleringen er omtalt særskilt under.

Varer og tjenester innenfor selvfinansierende enheter som vann, avløp, renovasjon, feier, byggesak og oppmåling reguleres i samsvar med selvkostprinsippet. Årsgebyrene innenfor vann økes med 7,1 % og innenfor avløp med 1,7 %. Dette for å ivareta økningen i drift og kapitalutgifter samt en økning i selvkostfondene for å ta kommende investeringer i forbindelse med bygging av nytt vannbehandlingsanlegg og oppgradering av renseanleggene. Det legges opp til en jevn og forutsigbar gebyrutvikling i økonomiplanperioden. Prisøkningen i 2017 innebærer en samlet økning for vann- og avløpsgebyret for en normal kunde på kr. 270,- fra 2016 til 2017. Selvkostfondene på vann og avløp forutsettes bygget ned i løpet av 2024.

Årsgebyr på renovasjon består av gebyr på papir, plast, restavfall og grunngebyr. De ulike komponentene har ulik prisregulering, men samlet årsgebyr har en prisøkning på mellom 10 til 15 %. Prisøkningen skyldes i hovedsak at kjøp av renovasjonstjenester fra ØRAS IKS er økt fra 2016 til 2017 med ca. 20 %. For feier reduseres årsgebyret med 6,6 %. Den forholdsvis store reduksjonen skyldes at prisene er for litt for høye og må justeres ned for ikke å bygge opp for store fond på området.

De andre gebyrene innen kommunaltekniske tjenester er økt med 2,4 %. Prislisten er i tillegg omarbeidet noe. Det er gjort endringer mht. vannmålerleie der nye grupper er foreslått opprettet. I tillegg er det foreslått et depositum ved leie av vannmåler til byggevann og brakkerigger. Dette skal være med å sikre at midlertidige VA-ledninger blir plugget ved avsluttet aktivitet.

Det er foreslått innført gebyrer for håndtering av gravemeldinger. Dette gjelder behandling, kartgrunnlag, påvisning og etter befaring for kundene (innbyggere,

utbyggere, entreprenører). Dette gjøres i andre kommuner, bla. i Skedsmo, Nes og Eidsvoll.

Fra og med 2016 skal prisene vedrørende behandling av søknader og tilsyn i forbindelse med fyrverkeri være like for alle kommunene i ØRU. Fra 2017 skal prisene indeksreguleres, med indeks gitt av ØRB. Likelydende priser er vedtatt i alle ØRU kommunene.

Det er satt i gang et arbeid med revidering av gebyrforskriften for byggesak, regulering og kart- og oppmåling. Forslaget til ny lokal forskrift med gebyrsatser legges fram for politisk behandling parallelt med budsjettet for 2017. De vedtatte gebyrsatsene vil bli innarbeidet i prislisten etter behandling i kommunestyret.

Innenfor leie av kommunale formålsbygg er det varierende prisendringer. Det er videreført ordningen med differensierte priser for idrettslag hjemmeboende henholdsvis i og utenfor Ullensaker kommune.

Betalingssatser for eksempelvis barnehage, korttidsopphold i institusjon og hjemmehjelp reguleres i samsvar med sentrale retningslinjer. Foreldrebetaling på barnehage er i tråd med forslag til statsbudsjett, justert opp 75 kr, til 2730,-. Pris for skolefritidsordning er justert opp med deflator 2,5 %.

For selvfinansierende boliger reguleres avtalene i samsvar med konsumprisindeksen, ref vedtak i HST sak 23/10.

Innenfor helsevern og sosial omsorg økes prisene med deflator, 2,5 %.

Innenfor kultur varierer prisøkningen noe. Kinobilletter for barn er ikke justert, men billettene for voksne og honnør økes med kr 5. Prisstigningen for tjenestene til kulturskolen varierer fra 1,8 til 3,6 %. Satsene for undervisning på Voksenopplæringen er økt med mellom 2,6 og 3,2 %.

Tjenester fra helsestasjonen er justert i henhold til utsalgspriser fra Folkehelseinstituttet samt 100 kroner for utstyr. Folkehelseinstituttet kan endre sine utsalgspriser gjennom året. Det foreslås at rådmannen får fullmakt til å endre prisene for reisevaksinasjon i samsvar med endringer fra Folkehelseinstituttet.

Ullensaker kirkelige fellesråd har varierende prisendringer, fra 1,3 % til 3,0 %. Priser på gravstell er uforandret.

3.1.6 Driftsinntekter og driftsutgifter på enhetene

Ved framskriving av budsjetttrammene for enhetene er det tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjett for 2016. Engangsmidler bevilget til budsjett 2016 er trukket ut før rammene er framskrevet med pris- og lønnsvekst. Det korrigeres videre for varige innsparingstiltak / tilleggbevilgninger vedtatt av kommunestyret og hovedutvalgene ved behandling av tertialrapportene. Det har ikke vært rom for å kompensere fullt ut for

prisvekst ved alle enheter, noe som er nærmere omtalt under kap. 3.1 Driftsbudsjett 2017. Enhetenes driftsrammer kommenteres i de respektive hovedutvalgskapitlene.

Driftsinntekter

Enhetenes inntektsrammer for 2017 er generelt fremskrevet med deflator, 2,4 %. Totalt fremskrevet på enhetene for 2017 er 16,7 mill kr. Dette gjelder imidlertid ikke for selvfinansierende enheter og enheter hvor priser for tjenester er regulert gjennom sentrale retningslinjer. Se kapittel 3.1.5 for nærmere omtale av regulering av priser. Sum budsjetterte inntekter for 2017 utgjør 2,340 mrd kr, jf Økonomisk oversikt drift.

Driftsutgifter

Enhetenes rammer for driftsutgifter i 2017 er framskrevet med lønnsvekst på 2,7 %, noe som utgjør ca 30 mill kr. Sum budsjetterte driftsutgifter, jf Økonomisk oversikt drift for 2017 utgjør 2,288 mrd kr (inkl avskrivninger), hvorav totale lønns- og sosiale kostnader utgjør ca 56,6 %. Det er ikke funnet rom i salderingen til å kompensere enhetene for prisvekst.

Pensjoner

Kommunens pensjonsleverandører er Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonsforsikring (SPK).

Forsikringsloven åpner for at kundene i større grad kan velge investeringsstrategi etter hvilken risiko kunden har mulighet/villighet til å velge. Ullensaker kommune har fra 2009 ligget i underportefølje moderat. Ullensaker har ikke bufferkapital verken hos pensjonsleverandørene eller frie fond i kommunen til å dekke eventuelle tap, og rådmannen anbefaler moderat risiko også for 2017. Kommunen benytter tilbakeført overskudd fra pensjonsleverandøren KLP til å redusere innbetalingen til pensjonsordningen.

Kommunens pensjonsleverandører er Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonsforsikring (SPK).

Forutsetningene for beregning av pensjonskostnader i 2017 er på linje med 2016. Grunnlagsrenten er holdt uendret på 2,5 %, og forholdstallet som fastsettes av KMD er holdt uendret på 1,0. Forholdstallet utgjør differansen på diskonteringsrente og forventet lønnsvekst og det er dette som i stor grad avgjør nivået på kommunens pensjonskostnader. Amortiseringstid for premieavviket er endret fra 10 til 7 år fra regnskapsåret 2015. Dette gir en økt regnskapsført pensjonskostnad mot tidligere år.

	2014	2015	2016	2017
Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %	4,00 %	4,00 %
Forventet lønnsvekst	2,97 %	2,97 %	2,97 %	2,97 %
Forventet G-regulering	2,97 %	2,97 %	2,97 %	2,97 %
Forventet pensjonsregulering	2,97 %	2,20 %	2,20 %	2,20 %
Forventet avkastning	4,65 %	4,65 %	4,60 %	4,50 %
Forholdstall	1,0	1,0	1,0	1,0

Samlet prognose på pensjonspremie for de to pensjonsleverandørene er 156,4 mill kr, mens pensjonskostnadene er beregnet til 131,3 mill kr inkl. amortisering av tidligere års

premieavvik. Beregnet positivt premieavvik utgjør 37,3 mill kr, mens amortisert premieavvik fra tidligere år er beregnet til 12,2 mill kr. Kommunen utbetaler premien, mens den beregnede kostnaden utgiftsføres i kommunens regnskap. På denne måten skyves pensjonskostnadene framover i tid samtidig som likviditeten til kommunen svekkes.

Samlet pensjonskostnad	
i 1000 kr	2017
Premie	158 307
Årets premieavvik	-41 874
Årets pensjonskostnad	128 217
Amortisert premieavvik	11 785
Samlet kostnad	128 217

For å dekke forventet økning i pensjonskostnadene utover normal framskrivning, er avsetningen som belastes enhetene satt til 15,0 % for alle ordningene. Dette er en videreføring fra 2015 for alle ordningene innen KLP og SPK.

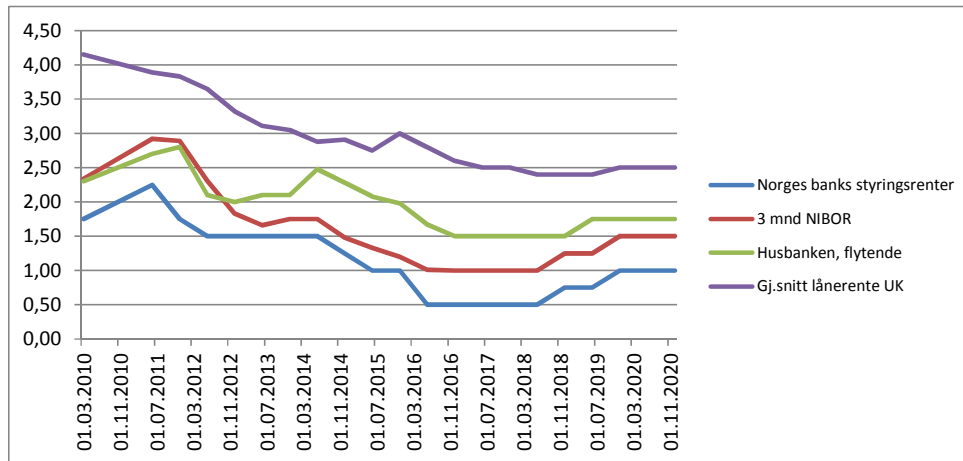
3.1.7 Finans

Hovedmålsettingen i vedtatt finansreglement er å sikre at kommunen til enhver tid er likvid og lite eksponert for risiko. Herunder skal de primære mål være å sikre en rimelig avkastning samt stabile og lave netto finansieringskostnader over tid for kommunens aktiviteter.

Forutsetninger

Det er for planperioden 2017-2020 forventet fortsatt lave renter, men med en forsiktig og gradvis økning fra og med 2. halvår 2018. Pengemarkedsrenten settes ut fra de forventninger aktørene i finansmarkedet har til markedet generelt, hvor Norges Banks styringsrente er en av faktorene. Differansen mellom Norges Banks styringsrente og markedsrenten vil alltid inneholde en risikopremie, og denne anses av markedet normalt i dag til å være på rundt 0,2-0,3 %. Differansen pr 27. september 2016 var på 0,58 %, og har over en periode vært noe høyere enn det som regnes som normalt. Markedet synes allikevel stabilt, men det må ut fra dette påregnes noe høyere påslag enn normalt.

Utviklingen i renter siste år samt prognose for økonomiplanperioden fremgår av diagrammet nedenfor.

Som nevnt ovenfor forventes en viss økning i rentenivået utover i økonomiplanperioden. Det anses allikevel mulig å holde gjennomsnittlig lånerente for kommunen på 2,5-3,0 % gjennom planperioden, grunnet at enkelte eldre rentesikringskontrakter med høy rente løper ut og kan erstattes med nye kontrakter med lavere fastrente.

For de lån der det er inngått avtaler om faste renter, er det disse som er beregningsgrunnlag for rentekostnadene i budsjettgrunnlaget. For låneopptak og refinansiering når rentebinding utløper er flytende renter lagt i henhold til utvikling i 3 mnd NIBOR i diagram over.

Når det gjelder lån i Husbanken, er renten på investeringslån til kommunale boliger pr september 2016 i sin helhet flytende. Dette er videreført i økonomiplanperioden. Det samme gjelder for startlånene. For lån i Husbanken med flytende rente er denne forutsatt å øke fra ca 1,5 % i 2016 til 1,75 % i 2020.

For renteinntekter er forutsetningene i gjeldende bankavtale med Danske Bank lagt til grunn. Den gir en rente på inntestående likviditet på NIBOR 3 mnd pluss 0,37 %.

Låneopptak

I budsjett/økonomiplan for 2017-2020 er det lagt til grunn at låneopptak må gjennomføres i takt med fremdrift på investeringene. Dette for å sikre tilstrekkelig driftslikviditet gjennom året. Praksisen med kun å gjennomføre låneopptak til dekning av årets gjennomførte investeringer videreføres i planperioden.

Låneportefølje i økonomiplanperioden

Planlagt låneopptak for investeringer i 2016 er på brutto 448,4 mill kr. Med fradrag for restbetaling av minimumsavdrag for 2016, blir netto planlagt låneopptak 400 mill kr. Det er i september 2016 tatt opp 200 mill kr i nytt investeringslån, og resterende låneopptak planlegges gjennomført i november. Tidspunkt for opptak og størrelse på låneopptaket avhenger av fremdriften på kommunens investeringer. I tillegg kommer anslått låneopptak til selvfinansierende boliger på ca 110 mill kr. Dette er med basis i anslag på gjennomførte og planlagte investeringer for 2016, og gir en samlet låneportefølje på investeringslån pr. 1.1.2017 på 3.141 mill kr.

Nedenstående tabell viser en oversikt over anslått låneportefølje for rentebærende investeringslån pr 01.01.2017:

Type lån (Tall i hele 1000)	Restgjeld 01.01.2017	Restgjeld 31.08.2016	Restgjeld 30.04.2016	Restgjeld 31.12.2015
Obligasjonslån				
Nordea	300 000	300 000	300 000	300 000
Danske Bank	260 000	260 000	260 000	260 000
Sum obligasjonslån	560 000	560 000	560 000	560 000
Sertifikatlån				
SEB	365 000	365 000		
SEB	200 000			
DnB	200 000	200 000	200 000	200 000
DnB				
Nordea	250 000	250 000	250 000	250 000
Nordea				
Nordea				300 000
Nordea			365 000	
Nordea	150 000	150 000	150 000	
Danske bank	200 000	200 000	200 000	200 000
Kommunalbanken				150 000
Kommunalbanken				365 000
Kommunalbanken	300 000	300 000	300 000	
Anslått nytt låneopptak nov 2016	200 000			
Sum sertifikatlån	1 865 000	1 465 000	1 465 000	1 465 000
Andre Investeringslån				
Kommunalbanken				2 700
Kommunalbanken	124 000	124 000	124 000	124 000
Kommunalbanken	100 000	100 000	100 000	100 000
Kommunalbanken				
KLP	46 000	46 000	46 000	46 000
KLP	33 526	38 896	39 534	40 809
KLP	38 259	38 216	40 522	42 802
KLP	100 000	100 000	100 000	100 000
Husbanken boliger	80 002	59 670	61 025	44 557
Gystadmyr	144 836	145 449	146 674	147 287
Gjestad	49 342	49 670	50 324	50 652
Sum andre investeringslån	715 965	701 901	708 079	698 807
Investeringslån totalt	3 140 965	2 726 901	2 733 079	2 723 807

Tabellen omfatter ikke statlig lån til Gardermoutbyggingen samt husbanklån til startlån. Låneporteføljen er tilpasset gjeldende finansreglements bestemmelser om sammensetning og varighet av låneporteføljen.

Stresstest

Tabellen nedenfor viser hvor stor effekt en generell renteøkning på 1 % vil ha på kommunens netto finansutgifter med rentebindingsgrad på 60 %. Som det fremgår av tabellen vil en slik økning med den bindingsgrad det er lagt opp til i budsjettet for 2017 medføre økte netto finansutgifter på 9,6 mill kr. Dersom alle lån var lagt på flytende rente, ville tilsvarende økning i rentenivået gi en økning i netto finansutgifter på ca 28,4 mill kr. Med dette som utgangspunkt er det for planperioden lagt opp til en bindingsgrad på porteføljen på investeringslån på 50-65 %.

Aktiva/passiva 01.01.2017	Balanse i %	Balanse i mill kr	Endring	Beregnet effekt
Gjeld med pt/flytende rente	40 %	1 256	1,0 %	12,6
Gjeld med fast rente	60 %	1 884	1,0 %	0,0
Finanspassiva med renteeksponering	100 %	3 140		12,6
Kortsiktig likviditet til driftsformål		300	1,0 %	-3,0
Netto effekt				9,6

Låneopptak til investeringer i økonomiplanperioden

Samlet lånegjeld vil øke betydelig i økonomiplanperioden som en følge av et fortsatt høyt investeringsnivå, som tabellen nedenfor viser. En stor andel av investeringene er imidlertid innenfor selvkostområder, hvor lånekostnadene vil bli dekket av gebyrinntekter.

Investeringsbanen i økonomiplanperioden gir følgende lånebehov:

(Tall i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020	Totalt
Ordinære investeringer	332 580	664 050	415 550	260 517	1 672 697
Selvfinansierende boliger	136 350	135 150	140 200	100 150	511 850
Selvfinansierende VAR	336 150	269 250	222 140	294 500	1 122 040
Startlån	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000
Sum brutto investeringer	855 080	1 118 450	827 890	705 167	3 506 587
Tilskudd	-58 900	-59 050	-104 250	-80 750	-302 950
Momskompensasjon	-72 700	-137 993	-90 070	-51 083	-351 846
Sum lånebehov investeringer	723 480	921 407	633 570	573 334	2 851 790

I tråd med «Strategidokument for langsiktig økonomisk bærekraft» er det ikke lagt inn inntekter fra salg av kommunale eiendommer i økonomiplanperioden. Det forventes at kommunens likviditsituasjon vil gjøre det nødvendig med løpende låneopptak i takt med fremdrift på investeringene. Dette er lagt som en forutsetning i budsjettet, og medfører at rentebelastning på nye lån vil få effekt allerede i investeringsåret (det regnes i budsjettet ½-års effekt av innværende års låneopptak).

Tabellen nedenfor viser låneportefølje og finansutgifter i planperioden for investeringslån:

Investeringslån eks selvfinans. boliger (Tall i 1000 kr)	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	2 766 146	2 992 726	3 492 582	4 462 716	4 822 304
Årets løpende avdrag	21 500	23 393	33 978	34 610	35 292
Avdrag gardermolånet	11 920	11 920	11 920	11 920	11 920
Minimumsavdrag	48 385	60 860	68 776	95 252	106 497
Opptak nye investeringslån	448 385	596 030	1 084 807	501 370	708 184
Investeringslån pr 31.12.	2 992 726	3 492 582	4 462 716	4 822 304	5 376 779
Renteutgifter	80 500	88 124	102 988	114 718	124 392

I budsjettetert låneopptak er i 2018 lagt inn finansiell leasing-kontrakt på ny ungdomsskole på Gystadmarka, anslått til 300 mill kr. For 2020 er det lagt inn en tilsvarende kontrakt på ny barneskole på Algarheim, foreløpig anslått til 250 mill kr.

Samlet låneopptak i økonomiplanperioden fordeler seg på selvfinansierende områder og øvrige investeringer som vist i tabell nedenfor.

(Tall i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020	Totalt
Ordinære investeringer	259 880	515 557	279 230	168 684	1 223 351
Selvfinansierende investeringer	463 600	405 850	354 340	404 650	1 628 440
Sum lånebehov investeringer	723 480	921 407	633 570	573 334	2 851 790

Av totalt låneopptak for investeringer i planperioden, 2.852 mill kr, utgjør lån til investeringer på VAR-området, selvfinansierende boliger og startlån totalt 1.628 mill kr. Dette utgjør ca 58 % av totalt låneopptak i perioden.

Finansutgifter - investeringslån

Avdragsutgifter

Minimumsavdrag er beregnet i henhold til KommuneLoven § 50,7,a og KRS standard nr 3 for alle årene i planperioden. Beregningene bygger på rådmannens forslag til investeringer, jf tabell 2 B og forventet låneopptak.

Beregnet minimumsavdrag for planperioden fremgår av nedenstående tabell. Beregningene baseres på mange usikre faktorer og forutsetninger, og er dermed ikke eksakte. Minimumsavdraget er betydelig lavere enn kommunens faktiske årlige kapitalslit. Det er mulig å avdra lånene raskere enn minimumsavdrag tilsier, men dette gir mindre rom for dagens tjenestetilbud på kort sikt. Det er i forslag til ny kommunelov anbefalt en modell for beregning av minimumsavdrag som dersom den vedtas vil gi kommunen høyere årlige avdragsutgifter enn i dagens modell.

Ovenstående gir følgende avdragsbelastning i kommunens driftsregnskap i planperioden:

Avdragsutgifter (Tall i hele 1000)	Endelig 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Beregnet minimumsavdrag inkl Gardermolån	88 533	105 186	125 215	154 314	168 107
Fratrukket minimumsavdrag boligregnskapet	6 728	9 013	10 542	12 532	14 398
Avdragsutgifter totalt belastet kommunen	81 805	96 173	114 673	141 782	153 709
Spesifikasjon av avdragsutgifter					
Betalte avdrag	21 500	23 393	33 978	34 610	35 292
Avdrag Gardermolån	11 920	11 920	11 920	11 920	11 920
Avdragsavsetning	48 385	60 860	68 776	95 252	106 497
Sum avdragsutgifter	81 805	96 173	114 673	141 782	153 709

Det foreligger to godkjente metoder for beregning av minimumsavdrag. Ullensaker kommune benytter i dag den metoden som gir lavest årlig avdragsutgift. I forbindelse med forslag til ny kommunelov foreligger det nå forslag til endring i reglene for beregning av minimumsavdrag. I tabellen gjengis forskjellen mellom dagens beregning og hva som blir nye minimumsavdrag dersom nytt regelverk vedtas. Som tabellen viser, vil dette forårsake en betydelig økning i årlige finanskostnader for kommunen, for 2017 ville dette innebære 25,8 mill kr i økte avdragsutgifter.

Differanse minimumsavdrag etter dagens regler og etter forslag i nytt regelverk (Tall i hele 1000 kr)	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020
Minimumsavdrag etter forlag nytt regelverk	130 028	153 205	185 855	201 086
Minimumsavdrag i budsjett 2017/økonomiplan 2017-2020	105 186	125 215	154 314	168 107
Differanse	24 842	27 990	31 541	32 979

Renteutgifter

På bakgrunn av gjeldende renteforutsetninger, låneopptak og avdragsberegninger, er det beregnet følgende renteutgifter i økonomiplanperioden:

Renteutgifter (tall i 1000 kr)	2016 (prog)	2017	2018	2019	2020
Sum startlån	2 700	3 216	3 785	5 059	5 676
Sum selvfinansierende boliger	5 650	6 313	7 392	9 517	10 536
Sum finansiell leasing	12 048	11 815	20 544	19 932	22 951
Investeringslån	68 452	76 309	82 443	94 785	101 442
Totale renteutgifter	88 850	97 653	114 165	129 293	140 605
Renteutgifter eks startlån og boliger	80 500	88 124	102 988	114 718	124 392

Kalkulatoriske renter og avskrivninger for VAR-området er inkludert i de totale rente- og avdragsutgifter for kommunen. Det er budsjettet et bidrag fra VAR til dette på hhv 36,5 mill kr i 2017, 59,2 mill kr i 2018, 69,6 mill kr i 2019 og 85,1 mill kr i 2020.

Finansutgifter – lån til selvfinansierende boligprosjekter

Renter og avdrag på lån til ulike boligprosjekter belastes eget ansvarssted for selvfinansierende boliger. Husleie skal dekke renter og avdrag samt øvrige driftsutgifter på de selvfinansierende boligene.

Tabellen nedenfor viser låneportefølje og finansutgifter for selvfinansierende boligprosjekter:

Selvfinansierende boliger, inkl finansiell leasing Gystadmyr boligdel (Tall i hele 1000)	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	187 642	291 392	359 828	435 887	505 554
Årets løpende avdrag	4 500	2 845	6 661	5 051	5 019
Beregnet minimumsavdrag	2 228	6 168	3 881	7 481	9 379
Nye lån	110 478	77 450	86 600	82 200	60 150
Sum lånegjeld selvfinansierende 31.12	291 392	359 828	435 887	505 554	551 306
Renteutgifter	5 650	6 313	7 392	9 517	10 536

For beregning av renter og avdrag er budsjetterte låneopptak lagt til grunn. Tilsvarende som for andre investeringslån er det beregnet minimumsavdrag som benyttes til fortløpende nedbetaling av lån.

Finansutgifter – lån til startlån

Kommunen tar opp lån i Husbanken for startlån. Utlån og mottatte avdrag på startlån føres i investeringsbudsjettet. Renteinntekter og renteutgifter føres i driftsbudsjettet. Ved budsjettering anslås rente- og avdragsutgiftene for kommunens lån. Mottatte avdrag fra kommunens låntakere skal finansiere kommunens avdragsutgifter. Mottatte renteinntekter skal finansiere kommunens renteutgifter. Avvik forekommer fordi alle disponible innlånte midler ikke til enhver tid er lånt ut. Likvidreserven i ordningen inngår i kommunens likviditet, og avkastningen på denne anslås å dekke differansen mellom utgifter og inntekter for disse lånene.

Tabellen under viser en oversikt over kommunens lån for startlån:

Startlån (Tall i hele 1000)	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	152 126	187 036	225 434	262 933	298 932
Årets løpende avdrag	8 696	11 602	12 501	14 001	15 502
Ekstraordinære avdrag/innfrielse	6 394				
Opptak nye lån	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Sum lånegjeld startlån 31.12	187 036	225 434	262 933	298 932	333 430
Renteutgifter	2 700	3 216	3 785	5 059	5 676

I sak KST 16/65 ble låneramme for opptak av lån til startlån økt fra 30 til 50 mill kr. I vedtaket bestemmes også at 50 % av rammen skal benyttes til utkjøp av kommunale utleieboliger, resterende ramme kan benyttes til kjøp av andre boliger.

Rådmannen legger etter dette til grunn et opptak av lån til startlån på totalt 50 mill kr pr år i økonomiplanperioden.

Gardermolånet

I tabellen nedenfor vises utviklingen på Gardermolånet i planperioden. Lånet er rentefritt. Lånet nedbetales over 20 år, med start 2009.

Gardermolånet <i>(Tall i hele 1000)</i>	Regnskap 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	155 072	143 152	131 232	119 312	107 392
Årets løpende avdrag	11 920	11 920	11 920	11 920	11 920
Sum gjeld Gardermolånet 31.12	143 152	131 232	119 312	107 392	95 472

Finansiell leasing

Langsiktige leieavtaler på Gystadmyr bo- og aktivitetssenter og Gjestad sykehjem er definert til å være finansiell leasing. I henhold til kommunal regnskapsstandard er derfor leieavtalene aktivert som driftsmiddel med tilhørende gjeldspost under langsiktig gjeld. Gystadmarka ungdomsskole bygges som OPS-prosjekt, og vil sannsynlig bli vurdert regnskapsmessig som finansiell leasing. Tilsvarende gjelder for nye Algarheim barneskole. Avtalene er lagt inn med oppstart 2018 resp 2020.

Tabellen nedenfor viser fordelingen mellom renter og avdrag på finansiell leasing i planperioden (boligdel – Gystadmyr er inkludert i totalene for selvfinansierende boliger).

Finansiell leasing <i>(Tall i hele 1000)</i>	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	172 120	168 788	164 915	450 458	435 368
Årets løpende avdrag	3 332	3 873	14 458	15 090	20 772
Gystadmarka ungdomsskole - ops			300 000		
Algarheim barneskole - ops					250 000
Sum gjeld finansiell leasing 31.12	168 788	164 915	450 458	435 368	664 596
Renteutgifter	12 048	11 815	20 544	19 932	22 951

Finansinntekter

Beregningene baseres på anslag for kommunens likviditet. Det er i budsjettgrunnlaget for 2017-2020 lagt opp til gjennomsnittlig inntående likviditet i bank på 300 mill kr.

Det er høsten 2016 inngått ny hovedbankavtale med Danske Bank. Avtalen gir en avkastning på 3 mnd's NIBOR + 0,37 % for innskudd inntil 450 mill kr, og NIBOR +/- 0 % for overskytende likviditet. Rådmannen vurderer løpende plassering av overskuddslikviditet opp mot gjeldende bankavtale, i tråd med finansreglementet.

Ut fra de forutsetninger som er gjort med hensyn til nivået på NIBOR-renten i planperioden, er renteinntekter budsjettert som følger:

Renteinntekter <i>(Tall i hele 1000 kr)</i>	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Renter egen likviditet	7 000	4 110	4 485	5 235	5 610
Avsetning til bundet fond (selvkost)	- 600	- 600	- 600	- 600	- 600
Renter startlån	2 700	3 216	3 785	5 059	5 676
Sum	9 100	6 726	7 670	9 694	10 686

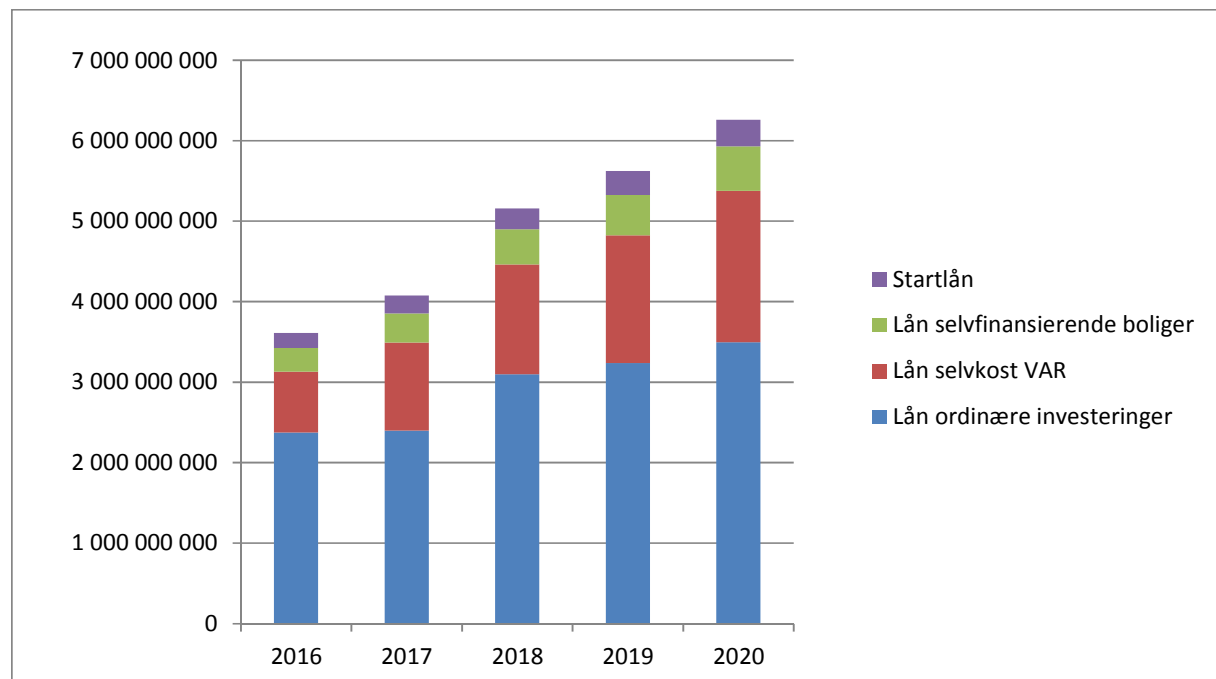
Totaloversikt - netto finansutgifter

Investeringsstilskudd og rentekompensasjon føres sammen med andre statstilskudd, ansvar 93000. Effekten av disse tilskuddene er vist i tabellen nedenfor.

Budsjettert samlet lånegjeld, avdragsutgifter og renteutgifter for planperioden er vist i tabellen nedenfor. I tillegg vises budsjetterte renteinntekter, netto finans før tilskudd og netto finans etter fradrag for budsjettert investeringstilskudd, rentekompensasjon og mottatt bidrag til renter og avdragsutgifter fra VAR.

Totaltoversikt (Tall i hele 1000)	Anslag 2016	Økonomiplan			
		2017	2018	2019	2020
Lån ved årets inngang	3 105 914	3 471 154	4 077 845	5 161 536	5 626 791
Årets løpende avdrag	53 010	49 760	65 059	65 582	67 733
Beregnet minimumsavdrag	50 613	67 029	72 657	102 733	115 876
Nytt låneopptak	608 863	723 480	1 221 407	633 570	818 334
Lånegjeld pr 31.12.	3 611 154	4 077 845	5 161 536	5 626 791	6 261 516
Totale avdragsutgifter eks startlån og lån selvfinans. boliger	81 805	96 173	114 673	141 782	153 709
Totale renteutgifter eks startlån og lån selvfinans. boliger	80 500	88 124	102 988	114 718	124 392
Sum finansutgifter eks startlån og selvfinans. boliger	162 305	184 298	217 661	256 499	278 102
Sum finansinntekter, eks startlån	7 000	4 110	4 485	5 235	5 610
Netto finans før tilskudd	155 305	180 188	213 176	251 264	272 492
Investeringstilskudd/rentekompensasjon	7 182	6 817	6 674	6 943	6 791
Bidrag kalkulatoriske renter og avskrivninger fra VAR	27 525	36 509	59 186	69 570	85 119
Netto finansutgifter - eks startlån og selvfinansierende boliger etter tilskudd	120 598	136 862	147 316	174 751	180 582

Samlet gjeld i tabellen ovenfor fordeler seg på ordinære investeringer og ulike selvkostområder som det fremgår av diagram nedenfor:

Ovenstående tabell og diagram viser at kommunen ved utgangen av planperioden vil ha en samlet lånegjeld på 6,26 mrd kr. Netto finansutgifter før tilskudd øker anslagsvis fra 155 mill kr i 2016 til 272 mill kr i 2020. Som diagrammet viser, vil investeringer på VAR-området øke betydelig i perioden. Dette medfører at kalkulatoriske renter og avskrivninger også øker vesentlig i planperioden, noe som gjør at netto finans eks startlån og selvfinansierende boliger etter tilskudd øker i noe mindre grad, fra 121 mill kr i 2016 til 181 mill kr i 2020.

Kommunens renteeksponering

Kommunen er eksponert for renteendringer på flere områder. Innenfor finansområdet er lånekostnadene påvirket av utviklingen i rentene på utgiftssiden. På inntektssiden er renteinntekter fra bankinnskudd, rentekompensasjon fra husbanken og kalkulatoriske renter fra selvkostområdene påvirket av renteutviklingen. I tillegg er kommunens pensjonskostnader påvirket av utviklingen i rentemarkedet. Det er utsikter til et vedvarende lavrentemarked og selv om dette vil medføre lavere lånekostnader, oppveies dette i stor grad av høyere pensjonskostnader på sikt. I finansforvaltningen er det viktig å ha et helhetlig hensyn på hvordan utviklingen i rentemarkedet påvirker både inntekts- og utgiftssiden for i størst mulig grad å sikre forutsigbare rammer for tjenesteytingen.

3.2 Investeringer 2017 - 2020

3.2.1 Investeringer - behov og nivå

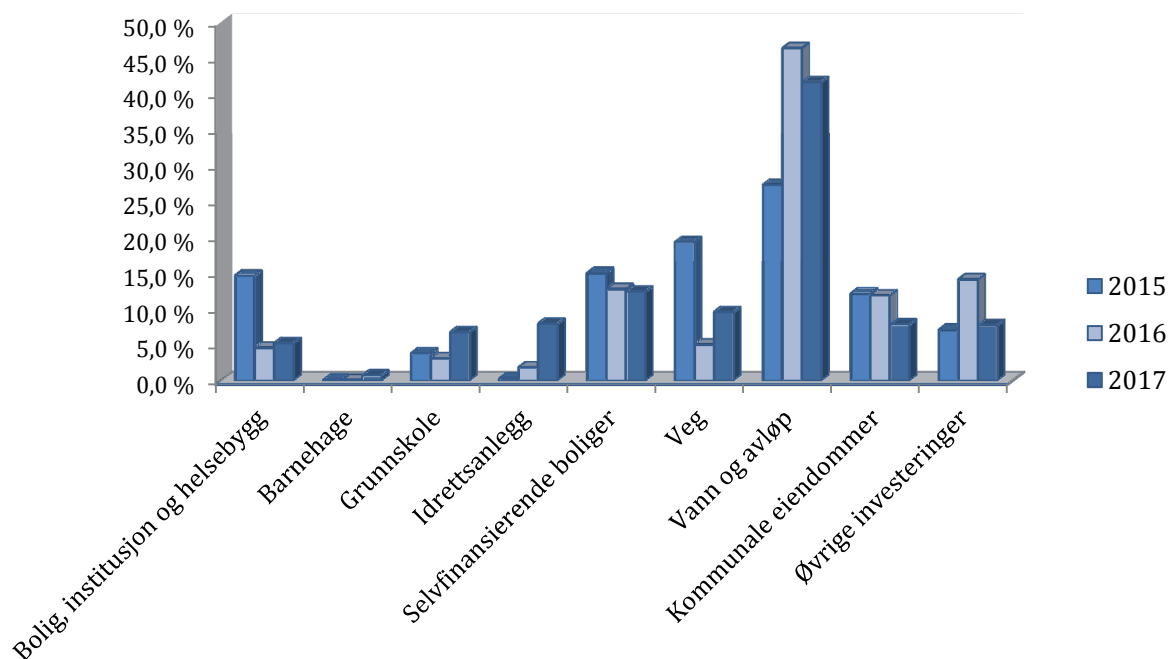
Pågående investeringsprosjekter

Flere av de større investeringsprosjektene som pågår i 2016 vil strekke seg inn i 2017-2020 noe som medfører at betydelige investeringsmidler er bundet opp før budsjett for 2017/ økonomiplan 2017-2020 legges frem til politisk behandling. Dette framgår av følgende tabell:

Investeringsprosjekter (tall i hele 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020
EPC	17 000			
Helgebostad omsorgsboliger inkl. inventar	11 800	25 000		
Skogtun omsorgsboliger inkl. inventar	23 500			
Gystadmarka ungdomsskole inkl. inventar	34 550	1 950		
Forskuttering mva ungdomsskolen		50 000		
Algarheim ny skole (byggherrekostn.)	15 000	17 000	17 000	21 517
Bakkedalen idretts- og aktivitetspark	40 000	92 800		
Infrastruktur Bakkedalen (adkomst, vei, G/S veg etc.)		25 000		
Veglys, kartlegging og oppgradering	10 000	10 000	5 350	
Omkjøringsveg Jessheim sør-øst	6 500			
Nytt vannbehandlingsanlegg	163 000	40 600		
Bakkedalen områdestabilisering og VA anlegg	15 000			
Tiltak reservevann	6 000	46 000	16 790	
Ny ringledning Jessheim - Gardermoen	43 000	80 000		
Utvidelse Gardermoen renseanlegg	1 000	2 000	40 000	150 000
SUM	386 350	390 350	79 140	171 517

Prioriterte prosjekter og behov

Figuren nedenfor viser prosentvis fordeling av investeringsbudsjettet på de ulike investeringsområdene for 2015, 2016 og 2017.

Figuren viser at investeringene innenfor vann og avløp er sterkt prioritert i kommende år og utgjør hele 42 % av investeringsbudsjettet for 2017. Det dreier seg spesielt om vekstrelaterte investeringer på vann og avløp, blant annet bygging av nytt vannverk, samt øke kapasiteten på ledningsnett for å imøtekomme befolkningsveksten og nye utbyggingsområder. Dette er nødvendig for å sikre langsiktig leveranse av vann med god kvalitet som holder tritt med en økende befolkning. Innenfor økonomiplanperioden planlegges videre en kapasitetsøkning ved Gardermoen renseanlegg, ny løsning på Kløfta renseanlegg, ny ringledning mellom Jessheim og Gardermoen samt VA investeringer i området Jessheim Sørøst.

Videre er det økt fokus på å øke botilbudet innenfor helsesektoren, hvor det er pågående investeringer i botilbud til utviklingshemmede, samt innenfor rusomsorgen. Det er et stort behov for boliger med omsorgstjenester som i dag løses ved kjøp av plasser. Innenfor bolig med bistand er det en økning i behov blant eksisterende brukere som vil kreve andre eller mer omfattende tjenester enn tidligere, noe som medfører etablering av nye tiltak.

Veksten i behovet for sykehjemsplasser gjør at kommunen må prioritere anskaffelse av nye plasser i planperioden. Det er derfor igangsatt omfattende utredningsarbeid for å vurdere utviklingsmulighetene rundt Gjestadområdet. Utredningsarbeidet vil resultere i omfattende investeringsbehov som synliggjøres gjennom avsetninger lenger ut i perioden.

Skolekapasiteten i kommunen økes videre i planperioden for å imøtekomme elevveksten. Ny ungdomsskole på Gystadmarka er i gang og gjennomføres som et OPS-prosjekt. Dette innebærer at selve investeringen ikke vil være synliggjort i kommunens investeringsbudsjett med unntak av utgifter til konsulentbistand, inventar og uteområde. Tiltaket vil likevel påføre kommunen finanskostnader i henhold til den

avtalen som inngås med utbygger/eier av skolebygget. Det vises til videre omtale av dette under finansavsnittet. Skolen skal stå klar til bruk 01.01.2018. Samme finansieringsmodell er valgt for den nye barneskolen på Algarheim som ligger inne i investeringsprogrammet i planperioden. Skolen skal etter planen være ferdigstilt i 2020. Behovet for utvidelse av Vesong skole gjør seg også gjeldene og det er avsatt utredningsmidler i 2017 med fremtidig avsetning til videre kapasitetsutvidelse. Dette må også sees i sammenheng med behovet for ny barnehage i området.

Det er igangsatt store investeringer i området rundt Bakkedalen på Kløfta som pågår for fullt inn i kommende planperiode. Områdestabilisering samt utskiftning av VA-anlegg avsluttes i 2017 mens det utover i planperioden blant annet vil investeres videre i idrettsanlegg og infrastruktur i tillegg til ovennevnte behov rundt skole og barnehage i dette området.

3.2.2 Investeringsforslag

Investeringsrammen fordelt på formål framgår av nedenstående tabell:

Investeringsramme 2017-2020 fordelt på investeringsområde (Tall i hele 1000)	Forslag budsjett 2017	Forslag budsjett 2018	Forslag budsjett 2019	Forslag budsjett 2020	Forslag ØP 2017-2020
Helse og sosial	8 000	1 000	1 000	1 000	11 000
Utbygging bolig/institusjon og helsebygg	42 300	46 000	140 000	90 000	318 300
Utbygging barnehage	6 000	15 000	37 000		58 000
Utbygging grunnskole	54 550	118 950	117 000	121 517	412 017
Utbygging idrettsanlegg	64 000	287 800	79 000		430 800
Utbygging øvrige anlegg	36 765	135 315	20 250	150	192 480
Selvfinansierende boliger	100 000	100 000	100 000	100 000	400 000
Veg	76 950	38 900	17 850	12 500	146 200
Vann og avløp	336 150	269 250	222 140	294 500	1 122 040
Investering i eksisterende anlegg (KOMEI)	62 850	40 750	28 000	25 500	157 100
Kultur	7 715	1 685	1 650	1 250	12 300
Administrative investeringer	9 100	9 300	13 500	8 250	40 150
Kirkelig fellesråd	700	4 500	500	500	6 200
Brutto investeringer	805 080	1 068 450	777 890	655 167	3 306 587
+ utlån fra Husbanken (startlån)	50 000	50 000	50 000	50 000	200 000
Brutto finansierungsbehov	855 080	1 118 450	827 890	705 167	3 506 587
- innlån fra Husbanken (startlån)	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000	-200 000
- Egenfinansiering / mva komp	-72 700	-137 993	-90 070	-51 083	-351 846
- Tilskudd	-58 900	-59 050	-104 250	-80 750	-302 950
Brutto lånebehov eks. startlån	673 480	871 407	583 570	523 334	2 651 790
- lån til selvfinansierende boliger og VARV prosjekter	-463 600	-405 850	-354 340	-404 650	-1 628 440
Sum lånefinansiering eks. selvfinansierende prosje	209 880	465 557	229 230	118 684	1 023 351

*for investeringene innenfor VAR, selvfinansierende boliger og kino er utgiftene oppgitt netto (eks. mva.)

Merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer føres direkte i investeringsregnskapet, og brukes i sin helhet til finansiering av årets investeringer.

Med unntak av midler som er reservert særskilte formål i henhold til lov, forskrift eller avtale med giver regnes alle midler i investeringsregnskapet som frie. All tilgang på frie midler i investeringsregnskapet vil således anses som felles finansiering av investeringsporteføljen. Tabellen ovenfor viser hvordan investeringsporteføljen er tenkt

finansiert hvert enkelt år i planperioden. Finansieringskildene er derfor ut fra ovenstående ikke knyttet til spesifikke prosjekter. Investeringer i vann- og avløpsanlegg dekkes av de kommunale vann- og avløpsgebyrene og belaster ikke kommunekassen. For selvfinansierende boligprosjekter forutsettes renter og avdrag dekket i boligregnskapet.

Utlån av midler fra Husbanken er en del av investeringsbudsjettet. I sak KST 16/65 ble låneramme for opptak av lån til startlån økt fra 30 til 50 mill kr. I vedtaket bestemmes også at 50 % av rammen skal benyttes til utkjøp av kommunale utleieboliger, resterende ramme kan benyttes til kjøp av andre boliger.

3.2.3 Økonomiske konsekvenser

Finansutgifter:

For beskrivelse av investeringsplanens innvirkning på kommunens finansutgifter vises det til kapittel 3.1.7 finans.

Driftsutgifter

Det legges i økonomiplanperioden opp til fortsatt betydelige investeringer i kommunale formålsbygg. Overtakelse av ny bygningsmasse vil få økonomiske konsekvenser for driftsbudsjettet. Når det gjelder overtakelse av nye bygg i planperioden er det omsorgsboligene på Helgebostad og Skogtun som har kommet så langt i prosessen at det er mulig å estimere driftsutgifter basert på nøkkeltall pr kvadratmeter. Med utgangspunkt i kommunens KOSTRA tall for institusjonslokaler kan forvaltningsutgifter, drift og vedlikehold for disse byggene estimeres til ca. 1,2 mill kr pr. år.

I henhold til investeringsforslaget i planperioden vil også nye sykehjemsplasser, omsorgsboliger, barnehage, svømmehall og skoleutvidelser realiseres i perioden. Disse prosjektene er for øvrig så tidlig i prosessen at omfanget av ny bygningsmasse på nåværende tidspunkt ikke er fastlagt. Det vil derfor være lite grunnlag for estimering av driftskonsekvenser. OPS prosjektene Gystadmarka ungdomsskole og Algarheim barneskole har store økonomiske konsekvenser for driftsbudsjettet når det gjelder renter og avdrag samt driftsavtaler som binder opp midler i kommunens driftsbudsjett. Algarheim skole er fremdeles i planleggingsfasen, men når det gjelder ny ungdomsskole på Gystadmarka er det inngått drifts- og vedlikeholdskontrakt som forplikter kommunen til en årlig driftsutgift for dette bygget på 7 mill kr. Dette legger føringer for hvor mye som blir igjen til drift og vedlikehold av kommunens øvrige bygningsmasse.

Prosjektkostnader

I prinsippet skal det gjennomføres forprosjekter med kostnadsoverslag og framdriftsplan for alle større investeringsprosjekter før de tallfestes i budsjett og økonomiplan. For enkelte prosjekter hvor forprosjektering ikke er gjennomført, er det i investeringsprogrammet foreslått avsetninger. For enkeltprosjekter kan det tidligere være fattet vedtak om iverksettelse, eller det kommer som en direkte følge av tidligere

vedtatte prosjekter, hvor kostnadsoverslag er utarbeidet. Her vil kostnader innarbeides direkte i investeringsprogrammet.

Direkte prosjektarbeid fra kommunens egne medarbeidere skal belastes investeringsprosjektene. I budsjettgrunnlaget for 2017-2020 ligger lønnskostnadene som skal belastes investerings-prosjektene inne i kalkylene som er grunnlaget til bevilgningene/avsetningene.

Investeringer som følge av anleggsbidragsmodellen, kommer i tillegg til kommunens budsjetterte investeringer. Prosjekter av denne art medfører ingen økning i kommunens investeringsutgifter.

Prosjekter som ikke er inntatt i økonomiplan

I tillegg til prosjektene som er lagt inn i økonomiplan 2017-2020, er det meldt inn følgende prosjekter som ligger utenfor planperioden:

- Utvidelse barneskolekapasitet / ny barneskole

4 Hovedutvalgsområdet overordnet planlegging

4.1 Overordnet for hovedutvalgsområdet

Hovedutvalg for overordnet planlegging har ansvaret for samfunnsutvikling, strategisk og fysisk planlegging og stabene. I tillegg har utvalget ansvar for felles budsjettområder som Politiske styringsorganer, diverse tilskuddsordninger, IKS'er og andre kommunale samarbeid samt sentrale reserver. Nedenfor er en spesifikasjon over hvilke enheter som ligger innunder politikkområdet og hvilke tjenester de har ansvar for.

Fokusområde	Tjeneste	Tilhører enhet
Forvaltningsoppgaver - strategisk og fysisk planlegging -/næringsutvikling	Overordnet planlegging	Plan og næring, Areal og landbruk og VARV
	Plan- og byggesaksbehandling	
	Klima og miljø	
	Kulturminnevern	Areal og landbruk og Kultur
	Landbruk	Areal og landbruk
	Næring	Plan og næring
Administrasjon	Stab/støttefunksjoner	Økonomi, Personal og service, Kommunikasjon og service og Rådmannen m/stab

4.2 Fokusområder og strategi

Målene satt i styringskortet for samfunn er gjeldende for alle tjenester i kommunen. For hovedutvalgsområdet Overordnet planlegging har følgende mål spesielt fokus:

Fokusområde	Målsetting
Samfunn	Folkehelsen i Ullensaker har en positiv utvikling
	Ullensaker kommune er en aktiv og langsiktig samfunnsutvikler med en bærekraftig befolkningsvekst
	Kommunen har et variert og fremtidsrettet næringsliv

Mål for den enkelte enhet/tjeneste er definert i styringskortet som omtales i de følgende avsnittene.

Rådmannens forslag til budsjetttrammer for enhetene og stabene under hovedutvalgsområdet:

Tjenester		Opprinnelig budsjett Totalt i år	Justert budsjett Totalt i år	Rådmannens budsjettforslag 2017
<i>Tall i 1000 kr</i>				
AREAL OG LANDBRUK	utgift	32 116	33 177	36 982
	inntekt	- 23 829	- 23 929	- 24 696
	netto	8 286	9 247	12 286
PERSONAL OG SERVICE	utgift	17 911	17 853	19 318
	inntekt	- 3 458	- 3 458	- 3 538
	netto	14 453	14 395	15 781
ØKONOMI	utgift	16 232	16 558	16 654
	inntekt	- 2 534	- 2 534	- 2 594
	netto	13 697	14 023	14 060
PLAN OG NÆRING (PLN)	utgift	5 185	5 326	5 727
	inntekt	- 295	- 775	- 302
	netto	4 890	4 551	5 425
KOMMUNIKASJON OG SERVICE	utgift	12 375	12 249	13 791
	inntekt	- 2 805	- 2 805	- 2 862
	netto	9 570	9 444	10 929
RÅDMANN M/STAB	utgift	3 264	3 264	3 338
	inntekt	- 20	- 20	- 20
	netto	3 244	3 244	3 318
HOP ordinære enheter		54 140	54 904	61 798
IKT	utgift	32 819	32 819	35 219
	inntekt	- 170	- 170	- 170
	netto	32 649	32 649	35 049
ØRIK	utgift	6 741	6 741	6 915
	inntekt	- 6 741	- 6 741	- 6 915
	netto			
POLITISKE STYRINGSORGANER	utgift	10 023	9 975	12 025
	inntekt	- 40	- 40	- 40
	netto	9 983	9 935	11 985
TILSKUDD TIL INTERKOMMUNALE SELSKAPER	utgift	47 536	47 286	48 610
	inntekt	- 5 276	- 5 276	- 5 397
	netto	42 261	42 011	43 212
SENTRALE RESERVER/FELLES AVSETNINGER	utgift	- 6 771	- 6 771	- 23 080
	inntekt	- 8 094	- 8 094	- 8 288
	netto	- 14 865	- 14 865	- 31 368
HOP fellestjenester		70 027	69 729	58 877
SUM HOP		124 167	124 633	120 675

4.3 Samfunnsutvikling

Ullensaker kommune har hatt en historisk sterk befolkningsvekst de siste årene. I tiårsperioden fra 2006 til 2016 har den årlige innbyggerveksten i gjennomsnitt vært på 3,5 % pr. år (892 personer). Det forventes at denne veksten vil fortsette. Ifølge befolkningsprognosene vil Ullensaker ha en befolkning på i underkant av 40.000 innbyggere i 2020, og rundt 50.000 innbyggere i 2030. Det er tilgangen på

arbeidsplasser som følger av hovedflyplassen på Gardermoen som er den viktigste årsaken til den sterke veksten.

Det må forventes at befolkningsveksten vil fortsette å være høy de kommende årene, som en følge av svært mange igangsatte boligprosjekter. Videre er det planavklart svært mange større boligprosjekter, slik at om en ikke går inn i en lavkonjunkturperiode, må en forvente at veksten vil være høy også i et langsiktig perspektiv.

Vi ser nå en tendens til at de planavklarte områdene nå går inn i en realiseringsfase. For tiden er det satt i gang svært mange boligprosjekter i Jessheim sentrum hvor en anslår at det skal bygges opp mot 2000 boenheter de nærmeste årene, samtidig som det jobbes med å klargjøre en ny bydel på Gystadmarka for minst 10-15.000 innbyggere. Detaljplanene er under utarbeidelse for en ny bydel Jessheim sør/øst hvor det kan komme ca 4.000 innbyggere, samtidig som det planavklares store nye områder nede på Romsaas. Samlet sett utgjør disse områdene et boligpotensial for minst 30-35.000 nye innbyggere på Jessheim, i tillegg kommer boligutviklingen i kommunens øvrige tettsteder som også har planavklarte områder for utvikling.

Folkehelse

Mål: Folkehelsen i Ullensaker har en positiv utvikling.

Gjennom overordnet, strategisk planlegging legges det til rette for en tettstedsutvikling som gjør det lett for innbyggerne å gå eller sykle til dagliglivets gjøremål. Det utvikles gode, attraktive møteplasser med gode estetiske kvaliteter som bidrar til aktivitet og sosialt samvær. Tettstedsutviklingen utformes med utgangspunkt i blå- og grønne strukturer, og på de gående og syklende sine premisser. Et inkluderende, mangfoldig kulturtilbud som er tilgjengelig og favner ulike befolkningsgrupper er et annet viktig tiltak for å styrke folkehelsen i kommunen.

Bærekraftig befolkningsvekst

Mål: Ullensaker kommune skal være en aktiv og langsiktig samfunnsutvikler, med en bærekraftig befolkningsvekst og arealforvaltning.

Kommunen opplever stadig økt tilflytting. For å sikre en bærekraftig befolkningsvekst er det viktig at ikke veksten går for raskt. Det er nødvendig å sikre at kommunen hele tiden har en sunn økonomi for å kunne ivareta de utfordringene som veksten fører med seg. Blant annet bosettingsmønster, alderssammensetning, utdanningsnivå, tilgang til ressurser, miljø, samt tilgang på arbeidsplasser, er viktige faktorer som må tas hensyn til i by- og tettstedsutviklingen.

Solid planlegging i tidlig fase og et godt tverrsektorielt samarbeid blir stadig viktigere for å sikre et godt fundament for en bærekraftig vekst. Teknisk sektor, helse- og omsorgssektoren og skolesektoren må jobbe tettere sammen for å fange opp

utfordringene som følger med utviklingen. For å få dette til er det behov for en Masterplan for teknisk infrastruktur som involverer samtlige fagområder som vil kunne brukes som verktøy i planleggingen. Boligvekst krever kartlegging av teknisk infrastruktur, veier og VA. Økning i antall boliger som resultat av vedtatt boligbyggeprogram, samt type boliger som bygges, vil igjen innvirke på eksisterende skolekretser samt på sikt også på øvrige kommunale tjenester. Behovene for helse og omsorgstjenester vil øke, noe som igjen gir økt behov for nye arealer, som igjen fører til behov for utvidelse av teknisk infrastruktur. Vekt på god planlegging i tidlig fase og gode rutiner vil gi bedre kvalitet og kontroll underveis i utviklingen.

Våre viktigste oppgaver i årene som kommer er nedfelt i kommuneplan 2015-2030, og i budsjett/økonomiplan 2017-2020 settes fokus på følgende:

- Det skal gjennom kommunens planarbeid tas aktive grep for å legge forholdene til rette for ønsket utvikling av befolkningssammensetningen, med økt andel innbyggere med høyere utdanning. Planarbeidet skal bygge på oversiktsarbeidet for folkehelse.
- Det må sikres en god kobling mellom kommuneplanen og økonomiplanen. Nye investeringer gjennomføres over tid i henhold til en bærekraftig investeringsbane.
- Helhetlig og langsiktig tettstedsutvikling og gode bomiljøer er sentralt i kommunens plan- og byggesaksarbeid.
- Det må sikres en mangfoldig og sammenhengende grønnstruktur innenfor tettstedene, ved at det opparbeides attraktive byrom og parker som innbyr til aktivitet, opplevelser og samvær. Likeledes må det sikres tilgang til varierte friluftsområder og et rikt kulturlandskap utenfor tettstedene.
- Kommunen legger til rette for fortsatt befolkningsvekst. Måltallet økes til 500 nye boenheter årlig. Dette følges opp gjennom planer og kommunens boligbyggeprogram.
- Kommunen prioriterer et godt utbygd, og funksjonelt gang- og sykkelvegnett – det skal være lett å velge å gå, sykle eller nytte kollektivtrafikk.
- Ullensaker kommune skal arbeide for en reduksjon i energibruk pr. innbygger i kommunen, og en reduksjon i utslipp av klimagasser. Ullensaker kommune skal effektivisere kommunens eget energiforbruk, og vektlegge et lavt energiforbruk i bygg og bilpark.
- Kommunen skal arbeide aktivt for å forbedre vannkvaliteten i kommunens vassdrag. Dette ved å sikre gode løsninger for overvannshåndtering i tettstedene, for å begrense naturlig erosjon i vassdragene. Aktiv bruk av virkemidler innen landbruket bidrar til renere vann, i tillegg gjøres det en rekke tiltak innen avløp.

Næringsutvikling

Mål: Ullensaker kommune skal ha et variert og fremtidsrettet næringsliv.

Både kommunen og regionen har behov for flere bedrifter som trenger høyt kvalifiserte ansatte. Det er et satsingsområde for kommunen at flere innbyggere har høy utdanning, og at disse skal kunne finne relevant arbeid i Ullensaker. Dette er viktig av flere grunner. Kommunen blir mindre sårbar for svingninger knyttet til flytrafikken dersom vi også har næringer som ikke er knyttet direkte opp mot hovedflyplassen. Skatteinntektene øker, og høyt utdanningsnivå i befolkningen gir på sikt færre utfordringer knyttet til sosiale helseforskjeller. Kunnskapsintensive arbeidsplasser bidrar til en mer robust demografisk struktur. Dette medfører at følgende oppgaver blir viktige for oss:

- Kommunen har avsatt tilstrekkelig med næringsarealer med riktig lokalisering i kommuneplanen. Også områder tilpasset små- og mellomstore bedrifters (SMB-bedrifters) behov
- Kommunen samarbeider godt med næringslivet
- Kommunen sikrer funksjonell og kapasitetssterk infrastruktur gjennom planer
- Kommunen sikrer nødvendige bidrag fra utbyggere til teknisk infrastruktur ved utbygging av nye og transformerte områder
- Kommunen er en aktiv pådriver for å få finansiering av infrastruktur, og kollektivtilbud gjennom Nasjonal transportplan og Regional samferdselsplan

For å styrke seg på næringssiden er kommunen i gang med å utlyse stillinger som skal sikre næringskompetanse og samferdselskompetanse. Kommunen jobber aktivt mot sentrale myndigheter for å få finansiert nytt E6-kryss ved Gardemoen næringspark (V23) og tilstreber en tett og god dialog mot relevante samferdselsmyndigheter.

4.4 Strategisk planlegging

Ullensaker kommune starter rulleringen av kommuneplanen våren 2017. Ullensaker kommune er i den regionale areal- og transportplan (2015) utpekt som regionsenter og særlig innsatsområde for økt by- og næringsutvikling. Dette forsterker Ullensaker kommune sin posisjon som en sentral regional aktør.

For å ivareta vår regionale rolle har kommunen i kommuneplanen fastsatt følgende måltall for bolig og næringsutvikling:

- Etablere 500 nye boliger i året
- Bidra til å skape 1000 nye arbeidsplasser i året

Med høy vekst følger et særlig behov for oppdaterte planer som gir gode styringsmuligheter. Nye innbyggere og utvikling av nye bolig- og næringsområder medfører økte investeringskostnader i form av ny offentlig infrastruktur og behov for nye tjenestetilbud. Et strategisk hovedgrep i planarbeidet til kommunen er å

konsentrere arealbruken. Som følge av dette er det bestemt at 75 % av veksten skal tas på Jessheim, 15 % på Kløfta og den resterende veksten fordeles på de mindre tettstedene. Rådmannen arbeider med å utvikle et verktøy for å identifisere hvilke investeringsbehov (knyttet til teknisk infrastruktur) som utløses av boligbyggeprogrammet dersom boligbyggeprogrammet realiseres. Tanken er at dette arbeidet kan inngå som et grunnlag i prioriteringsdiskusjoner.

Ullensaker kommune og Jessheim by vil i fremtiden styrke sin posisjon som regionsenter. Dette gjør vi først og fremst gjennom å binde sammen Jessheim sentrum, Gardermoen næringspark (GNP) og Oslo lufthavn, ofte omtalt som Gardermobyen. I tilknytning til Jessheim sentrum bygges det en ny stor bydel på Gystadmarka, der man tenker seg 10-15000 nye innbyggere. For at Jessheim skal kunne avlaste Oslo som bostedsregion er det viktig at nye boområder utvikles med høy kvalitet. Jessheim sentrum og OSL bindes sammen av GNP og det nye sykehusområdet. GNP er på ca. 5000 dekar. Næringsparken skal utvikles i tråd med områdereguleringsplanen, der det legges til rette for arbeidsplassintensiv virksomhet i sør langs regulert kollektivtrase, og mindre arbeidsplassintensiv virksomhet i de midtre og nordre delene av parken. Det nye sykehusområdet ligger langs samme kollektivtrase, men nærmere Jessheim øst for E6. Det interkommunale helsehuset er samlokalisert med sykehuset – og gir sammen med sykehuset kjærkomne kompetansearbeidsplasser. Området gir muligheter for å utvikle et helsecluster som kompetansemessig og teknologisk ligger helt i front.

Den langsiktige bærekraften sikres blant annet ved at en gjennom god tettsteds- og byutvikling sørger for at det er lett og attraktivt å velge å gå eller sykle på de korte reisene (under 3 km). Ved utvikling av nye boligområder skal det legges vekt på kvalitet og mangfold i tilbudet slik at man unngår monotone bomiljøer. Mangfoldige bomiljøer med høy kvalitet på materiell og infrastruktur, der innbyggerne kan sykle eller gå for å ta de korte hverdagsreisene er viktig for folkehelsen -og en forutsetning for et bærekraftig samfunn.

4.5 Tjenesteområde forvaltningsoppgaver, strategisk og fysisk planlegging

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Overordnet planlegging
Tjenesteområde: Strategisk og fysisk planlegging

	Nasjonalt 2015	UK 2015	UK 2016	UK 2017
Samfunn				
<i>Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling</i>				
Kvalitet i utendørs leke- og oppholdsareal skal være tema i alle reguleringsplaner				100 %
Ha lagt fram et drøftingsnotat på forholdet mellom aktiv næring og friluftsinnteresser rundt Jessheim.				100 %
<i>Ullensaker kommune er en aktiv og langsiktig samfunnsutvikler med en bærekraftig befolkningsvekst</i>				
Konsekvenser for kommunens økonomi, teknisk og sosial infrastruktur skal være tema i alle reguleringsaker				100 %
Brukere/Innbyggere				
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordnede tjenester.</i>				
Saksbehandle byggesaker med 3 ukers frist innen lovpålagte frister			100 %	100 %
Saksbehandle byggesaker med 12 ukers frist innen lovpålagte frister			100 %	100 %
Saksbehandle private reguleringsplaner innen lovpålagte frister			100 %	100 %
Gjennomføre oppmålingsforretninger innen lovpålagte frister			100 %	100 %
Samordnede tilbakemeldinger fra Byggesak og VARV til våre kunder			90 %	90 %

4.5.1 Utfordringsbildet

Styrke det helhetlige perspektivet:

I plan- og reguleringssaker er det nødvendig å synliggjøre de økonomiske konsekvensene av planene som fremmes. Dette gjelder teknisk infrastruktur som veg, vann og avløpstjenester, og sosial infrastruktur som skole, barnehage, helsestasjoner, tjenester for eldre osv. Kommende investeringsbehov må tydeligere fram. Kommunen trenger fortløpende oppdaterte oversikter som grunnlag for dette. Masterplan for teknisk infrastruktur, gode behovsprognoser innenfor skole og barnehage er en del av dette.

Sentrale områdereguleringsplaner i 2017:

Flere komplekse områdereguleringsplaner er under utarbeidelse, og vil få sin sluttbehandling i 2017:

- Områdeplan for midtre del av Gystadmarka er under utarbeidelse, og vil bli fremmet tidlig i 2017, med forventet vedtak før sommeren 2017.
 - Planen er på nærmere 700 daa, og omfatter kommunens skole- og idrettsområde samt areal til bolig- og næringsutvikling. Planforslaget

utarbeides i tett dialog med de private aktørene. Framdriften er svært stram. Parallelt med planen utvikles en områdemodell som skal fastsette finansiering og fordeling av felles, offentlig infrastruktur. Dette arbeidet krever store ressurser på tvers i organisasjonen.

- Områdeplan for stasjonsområdet og rådhusplassen vil bli fremmet høst 2016, med forventet vedtak første del av 2017.
- Områdeplan/planvedlikehold i Gardermoen næringspark er igangsatt høst 2016, og vil være svært sentral i 2017.
 - Det er lagt opp til tett dialog med næringsaktører og grunneiere. Målet med planarbeidet er todelt: 1) Avklare grep for å få næringsparken raskt i gang fram til V23 er finansiert, herunder bruk av restkapasiteten i Jessheim Nord krysset.
 - 2) Revidere enkelte deler av planen, herunder å vurdere rekkefølgekravene, fordelingen offentlig/private veger, bygging og drift av infrastruktur.
- Områdeplan for gamle Nordkisa skole er under utarbeidelse i egenregi. Denne vil imidlertid bli skjøvet noe på, for å kunne prioritere de øvrige områdeplanene.

Byggetilsynet

Ullensaker er vertskommune for det interkommunale Byggetilsynet for Øvre Romerike. I 2016 er det arbeidet med en revidert avtale, der vertskommunens ansvar og plikter tydeliggjøres. Det er foreslått at tilsynet utvider sitt ansvarsområde slik at Byggetilsynet kan ta ulovlighetsoppfølgingen etter egne tilsyn. Ullensaker kommune har fått signaler om at Eidsvoll vil gjeninnføre i samarbeidet om Byggetilsynet. For å kunne gjennomføre tilstrekkelig med tilsyn foreslås det at Byggetilsynet øker bemanningen med et 1 årsverk.

Geodatatjenester

På geodataområdet er det potensial for å utnytte mulighetene som ligger i kart og GIS til å utarbeide analyser og prognoser som underlag i kommunes planarbeid, og for enkelte av tjenesteområdene. For sikre et mer robust fagmiljø og mer helhetlig bruk av ressursene vurderes det å samle fagmiljøene innenfor geodataområdet i kommunen i 2017.

Systemer og rutiner

Det er stadig utvikling i antall tjenester som det er mulig å tilby innbyggerne elektronisk. Ullensaker kommune har et stort potensiale på dette område når det gjelder tjenester innenfor plan- og byggesak. Høy vekst innen både næringsetablering og boligbygging gjør at det er behov for systemer som gjør kommunen i stand til å ta ut stordriftsfordeler ved sin myndighetsutøvelse, samt at det er en forventning blant kommunens brukere at flere tjenester er elektronisk tilgjengelige via internett. Som eksempel kan nevnes at et stort antall søknader ikke tilfredsstiller lovens minimumskrav og datasystemene er ikke optimalisert i forhold til den store saksmengden. Det anslås at 40 prosent av våre byggesaker må returneres til søker for utfyllende opplysninger. Gjennom å optimalisere våre rutiner og systemverktøy vil vi få bedre brukergrensesnitt, samt kunne frigi betydelige ressurser internt.

Gebyrer

Det fremmes nytt forslag til gebyrgrunnlag og regulativ for selvkostområdene innenfor Byggesak, Regulering og Oppmåling parallelt med budsjett 2017. Målet har vært et regulativ som i større grad enn i dag baserer seg på faktorer som kan relateres til mengden arbeid med de ulike sakstypene. Dette igjen danner grunnlag for satsene. Det er samtidig tydeliggjort hvilke kostnader som kan henføres til selvkostområdene og hva som må holdes utenfor. Innenfor Reguleringsavdelingen må arbeid med områdereguleringer finansieres over kommunens budsjett, det samme med arbeid Geodataavdelingen gjør av analysearbeid samt arbeid med kommuneplanen.

4.5.2 Kompleksitet gir behov for seniorkompetanse

De kommende årene står kommunen ovenfor flere komplekse og sammensatte plan- og utbyggingsoppgaver. Teknisk område har behov for medarbeidere som det er høy konkurranse om i markedet. Organisasjonen har mange dyktige, unge medarbeidere. Det er samtidig en bekymringsfull mangel på seniorkompetanse. Rekruttering av seniorkompetanse, samt økt fokus på opplæring av egne ressurser vil bli et fokusområde i 2017.

4.5.3 Satsningsområder

- Holde lovpålagte saksbehandlingsfrister
- Områdereguleringsplanene for Gystadmarka, stasjonsområdet og Gardermoen næringspark.
- Styrke det helhetlige perspektivet i reguleringssakene (investeringsbehov, kommunal og sosial infrastruktur).
- Kvalitetssystem for enhetens tjenester
- Samhandling på tvers i organisasjonen
- Styrket fokus på intern opplæring – beholde dyktige medarbeidere - utvikle seniorkompetanse
- Utvikling og felles løsning for kommunens geodatatjenester.

Rådmann foreslår å styrke tjenesteområdet forvaltningsoppgaver – strategisk og fysisk planlegging:

Enhet	Beløp i mill kr	Enhet
Behov for advokattjenester i saker m/uenighet i byggesak	0,180	Areal og landbruk
Endring stilling Byggesak;mottakskontroll til rådgiver	0,060	Areal og landbruk
Utgifter utstyr ny stilling Byggesak	0,090	Areal og landbruk
Økt andel Byggetilsyn pga ny stilling	0,610	Areal og landbruk
Ny stilling Byggetilsyn og andre økte utgifter	0,828	Areal og landbruk
Økt tilskudd deltakerkommuner	-0,828	Areal og landbruk
Saldering mot bundne fond	-0,940	Areal og landbruk
Sum innenfor selvkost	0,000	
Styrking Reguleringsavdelingen, områdereguleringsplaner	0,307	Areal og landbruk
Områdereguleringsplan Gardermoen næringspark	2,000	Areal og landbruk
Utgifter utenfor selvkostområdet Geodata	0,400	Areal og landbruk
Sum utenfor selvkost	2,707	

4.6 Stabene

Stabene omfatter enhetene Personal og organisasjonsutvikling, Økonomienheten, Kommunikasjon og service samt Rådmannens stab. Styringskort for stabene blir utarbeidet og vedtatt av hovedutvalget i virksomhetsplanen. Her følger forslag til budsjetttrammer for stabene.

Personal og organisasjonsutvikling

Enhetens rammer for 2017 er fremskrevet med lønnsvekst. Rådmannen foreslår i tillegg en styrking på kr 0,5 mill for økning av antall lærlingeplasser og kr 0,5 mill kr til organisasjonsutvikling.

Personal og organisasjonsenheten har ansvar for sentrale støttefunksjoner som bl.a. personal, lønn og opplæring. Enheten yter stab-/støttetjenester til kommunens enheter og overordnet ledergruppe. Flere større fellesutgifter er lagt til enhetens budsjett som bl.a. kommunens lærlingeordning, bedriftshelsetjeneste med videre. Enheten lønner hovedverneombudet, samt hovedtillitsvalgte som har innvilget frikjøpt tid, innen enhetens budsjetttrammer.

Enhetens hovedutfordring er, parallelt med ivaretagelsen av en rekke driftsoppgaver som øker i omfang, å være pådriver for å videreutvikle en moderne personalfunksjon for kommunens mange ansatte og fronttjeneste i forhold til kommunens innbyggere og andre.

For 2017 ønsker rådmannen å ha et større fokus på en helhetlig ledelses- og organisasjonsutvikling for Ullensaker kommune. I tillegg til dette arbeides det med e-læring, deltidsproblematikk, arbeidstidsordninger for ansatte i turnus og skoler, flere menn i offentlig sektor, omdømmebygging med videre. Det foreslås en styrking på 0,5 mill kr til dette arbeidet i 2017.

Det er en anbefaling fra KS sentralt at antall lærlingeplasser i kommunene skal være én lærling pr. 1000 innbygger. Dette tilsier ca 34 lærlinger for Ullensaker mens det pr oktober 2016 var 17 lærlinger i kommunen. Det har vært en utfordring å rekruttere nok lærlinger med ungdomsrett i 2016 og rådmannen vil se på alternativer for å øke læreplasser i kommunen. Det er derfor satt i gang et arbeid hvor dette blir sett på i et større perspektiv. Kommunen ønsker å bidra til utdanning av flere fagarbeidere hjemmeboende i egen kommune og det vil bli sett på muligheter for å ta inn lærlinger i andre lærefag, blant annet relevante fag innenfor kommunale bygg som for eksempel elektriker. Kommunen har en del egne ansatte, faste eller vikarer, i hel- eller deltidsstilling som mangler praksis og/eller teori for å ta fagbrev eller en utdanning. Rådmannen vil se på alternative, individuelle lærerløp for disse. Det vil også være viktig å videreutvikle samarbeidet med NAV Ullensaker for å få innbyggere med ytelser hos NAV til å ta fagbrev.

Oppsummert for Personal og organisasjonsutvikling foreslås følgende justeringer på budsjetttrammen utover lønns- og prisvekst:

Styrking/justering av budsjett for stabene	Beløp i mill kr	Enhet
Økning av antall lærlinger	0,5	Personal og organisasjonsutvikling
Organisasjonsutvikling	0,5	Personal og organisasjonsutvikling
SUM Personal og organisasjonsutvikling	1,0	

Økonomienheten

Enhetens rammer for 2017 er fremskrevet med lønnsvekst. Rådmannen foreslår ingen justeringer på rammen for enheten utover dette.

Økonomienheten har ansvar for kommunens regnskap, skatt/skatteregnskap, innkreving av utestående krav, budsjettering og rapportering, finansforvaltning, analyser og utredninger, økonomisk rådgivning, innkjøp og internkontrollsystemer på økonomiområdet. I tillegg er enheten tungt involvert i kontinuerlig videreutvikling av kommunens IKT-systemer, og det legges årlig ned betydelige ressurser i dette arbeidet. Enheten fører også regnskap for Øvre Romerike Brann og Redning IKS, Romerike Revisjon IKS, Ullensaker Kirkelige Fellesråd, Øvre Romerike Utvikling og Univann.

Kommunikasjon og service

Det skal være enkelt å være innbygger i Ullensaker. Det er enhetens hovedmål. Enhetens avdelinger og funksjoner inkluderer dokumentcenter, servicetorg, politisk sekretariat, beredskap, kvalitetssystem, kommunikasjon, digitalisering og IKT.

Budsjettrammen til enheten er fremskrevet med lønnsvekst. Rådmannen foreslår i tillegg en styrking på til sammen kr 1,15 mill som nærmere beskrevet under.

Hovedfokus for 2017 er økt tilgjengelighet og digitalisering, å bidra til bærekraftig vekst, og utbedring av elektronisk sak- og arkivsystem.

For å bidra til bærekraftig vekst vil kommunen i 2017 satse mer målrettet på markedsføring og kommunikasjon for å få innbyggere med høy skatteevne til å flytte til kommunen, og allerede eksisterende innbyggere i samme målgruppe til å fortsette å bo i kommunen.

Det pågående arbeid med utvikling av digitale tjenester krever innbyggere med høy digital modenhet og vilje til å ta i bruk digitale tjenester. Opplysningsarbeid og målrettet kommunikasjon for å få økt digital kompetanse i kommunen er nødvendig for gevinstrealisering knyttet til digitalisering. Utarbeidelse og distribusjon av forenklet årsrapport videreføres. Det avsettes midler til bærekraftig markedsføring og utarbeidelse av årsrapport.

I takt med stor vekst øker også presset på kommunens saksbehandling og arkiv. Rådmannen ønsker å styrke arbeidet med opplæring og oppfølging av saksbehandlere og arkivsystem. Ullensaker skal som hovedregel praktisere elektronisk arkiv, samtidig som historisk arkiv og arkiv som skal være på papir ivaretas. Kommunen er i gang med å systematisere kommunens historiske arkiv med avlevering til depot. Riksarkivet har satt stopp for avlevering i uoverskuelig fremtid. Kommunen må dermed finne plass for fysisk papirarkiv som er godkjent og har mulighet for tilbakelån. Rådmannen foreslår at det avsettes midler til etablering av fjernarkiv utenfor Rådhuset og til oppfølging av elektronisk arkiv og saksbehandling.

Det innføres nytt nødnett i alle landets kommuner. Kriseledelse/stab, liaison, kommuneoverlege og beredskapskoordinator skal få tilgang på nødnettet og rådmannen foreslår at det avsettes kr 50.000 til innkjøp av nødnettradioer.

Oppsummert for Kommunikasjon og service forslås følgende styrking:

Styrking/justering av budsjett for stabene	Beløp i mill kr	Enhet
Markedsføring kommunen	0,5	Kommunikasjon og service
Elektronisk sak - og arkivsystem og fjernarkiv	0,5	Kommunikasjon og service
Utarbeidelse og distribusjon av Årsmelding til innbyggere	0,1	Kommunikasjon og service
Nødradioer, beredskap	0,05	Kommunikasjon og service
SUM styrking Kommunikasjon og service	1,15	

Rådmannens stab

Budsjettområdet består av rådmann og juridisk rådgiver samt utgifter knyttet til diverse kommunale medlemskap og kontrakter. Budsjettrammen for 2017 er fremskrevet med lønnsvekst. Det foreslås ikke justeringer utover dette for 2017.

4.7 Felles budsjettområder under HOP**Politiske styringsorganer**

Budsjettområdet omfatter lønn og godtgjørelse til politikere og andre utgifter knyttet til politisk virksomhet i kommunen, herunder støtte til politiske partier og utgifter for gjennomføring av valg. I tillegg inkluderer rammen budsjettet til barn- og unges kommunestyre og eldrerådet.

I tillegg til ordinær framskriving for lønnsvekst foreslår rådmannen en økning i budsjettet for politikergodtgjørelse på 0,8 mill kr. Dette på grunn av at godtgjørelsen de siste årene har økt mer enn den generelle lønnsveksten slik at området har vært underbudsjettet. Dette har medført et årlig merforbruk for denne budsjettposten.

Det utbetales årlig en godtgjørelse til politiske partier i kommunen på ca 0,2 mill kr basert på Reglement for godtgjørelse til folkevalgte i Ullensaker kommune. Rådmannen foreslår at det avsettes egen post i budsjettet for dette under politiske styringsorganer.

Kommunen har ansvar for å gjennomføre stortingsvalget 2017 i Ullensaker. Rådmannen foreslår at det avsettes 0,75 mill kr til gjennomføring av valget.

Oppsummert foreslår rådmannen følgende justeringer for 2017 for området:

Styrking av budsjett for Politiske styringsorganer	Beløp i mill kr	Enhet/område
Økning i politikergodtgjørelse	0,8	Politiske styringsorganer
Tilskudd til politiske partier 2017	0,2	Politiske styringsorganer
Gjennomføring av Stortingsvalg 2017	0,75	Valg
SUM styrking Politiske styringsorganer	1,75	

Interkommunale selskaper og andre tilskudd

Budsjettområdet omfatter de fleste IKS'ene og andre typer samarbeid, samt diverse tilskudd, se tabell under som spesifiserer hva området omfatter. I tillegg til IKS'ene her, deltar Ullensaker kommune i Øvre Romerike Avfallsselskap IKS (ØRAS). Kjøp fra ØRAS budsjetteres under kommunaltekniske tjenester, Kapittel 5 Hovedutvalgsområdet teknisk, idrett og kultur og er nærmere omtalt der.

IKS og andre samarbeid <i>(Tall i 1000 kr)</i>	Opprinnelig netto ramme 2016	Fremskrevet netto ramme 2017	Forslag til justering i 2017	Forslag til budsjetttramme 2017
Romerike Revisjon (RR IKS) og kontrollutv.	2 987	3 059	- 150	2 909
Arbeidsgiverkontrollen på Øvre Romerike (AØR)	1 479	1 514	0	1 514
Øvre Romerike Utvikling (ØRU)	852	872	0	872
Øvre Romerike Brann og redning (ØRB IKS)	19 300	19 763	401	20 164
Tilskudd til Den norske kirke	14 312	14 655	- 714	13 941
Tilskudd til andre trosamfunn	2 135	2 186	0	2 186
KS kontingenter/OU midler	1 113	1 139	400	1 539
Andre tilskudd/div	83	85	0	85
Sum	42 261	43 275	- 63	43 212

Budsjettet for området er fremskrevet med deflator. I tillegg er den samlede rammen for budsjettområdet redusert med kr 63.000. Justeringen av budsjettammen for området består av følgende;

I statsbudsjettet er rammetilskuddet til Ullensaker kommune økt med kr 401.000 for utdanning av deltids brannpersonell. Rammen til ØRB IKS er økt tilsvarende her.

ØRB IKS har fremmet forslag til budsjett for 2017 som skal behandles i representantskapet 21.11.16. Det foreslås der å styrke budsjettet for 2017 med 7,3 mill kr utover framskriving med deflator, se sak til HTIK 16/89. I saken er innstillingen til rådmannen at Ullensaker går inn for at ØRB får videreført rammen fra 2016 med påslag for deflator. Utover økt tilskudd for utdanning av deltids brannpersonell som nevnt over foreslås ikke styrking i forhold til 2016 budsjettet.

Tilskudd til Den norske kirke er redusert med 0,714 mill kr i forhold til fremskrevet budsjett. Dette tilsvarer husleien som Ullensaker kommune betaler til Kirkelig fellesråd for lokaler benyttet av Helsevern/Rus avhengighet. Leien utbetales fra Kommunale eiendommer. Samlet overføring fra kommunen til Kirkelig fellesråd tilsvarer slik 2016 tilskuddet justert for prisvekst.

Rådmannen foreslår videre å øke budsjettet til KS kontingent/OU midler da denne posten har vært underbudsjettet de siste årene. For 2015 var merforbruket ca 0,4 mill kr og en forventer et tilsvarende merforbruk i 2016.

Oppsummert foreslår rådmannen følgende justeringer for budsjettområdet:

Styrking/justering av budsjettområde 95 IKS og andre tilskudd	Beløp i mill kr	Område
Effektivisering i henhold til budsjett RRI IKS	-0,15	RRI IKS
Utdanning av deltids brannpersonell	0,401	ØRB IKS
Husleie for lokaler til Rus/Helsevern, flyttes fra tilskudd til husleie fra Kom Ei	-0,714	Tilskudd til Den norske kirke
Justering av budsjett for KS kontingenter/OU midler	0,4	KS kontingenter/OU midler
SUM styrking 95 områder IKS og andre tilskudd	-0,063	IKS og andre tilskudd

Digitale Gardermoen (DGI)/IKT

Kommunens IKT utgifter er budsjettet samlet på ett budsjettområde, ansvarssted 52 «IKT». Budsjettet omfatter i all hovedsak kjøp av tjenester fra DGI. I tillegg kommer kommunens egne IKT-utgifter (oppslag i register, kjøp av div utstyr m.m).

For 2016 var det budsjettet med kr 32,2 mill. Prognosen fra DGI pr årsslutt 2016 er på 33,3 mill kr som følge av at Ullensaker har en stor økning i antall digitale brukere og programmer. Dette gir et merbehov på 1,1 mill kr for 2016. Rådmannen foreslår at veksten i 2016 kompenseres for i 2017 for å sikre realistisk budsjettering ut i fra dagens kostnadsnivå hos DGI. Også egne IKT utgifter er økende og en anslår et merbehov på ca 0,3 mill kr i 2016. Rådmannen foreslår å styrke budsjettet for 2017 med tilsvarende.

I takt med økende digitalisering forventer en fortsatt vekst i antall digitale brukere og programmer også for 2017. For å ta høyde for veksten i 2017 foreslås en styrking på kr 1 mill.

Oppsummert foreslår rådmannen følgende justeringer på budsjettområdet for DGI/IKT:

Styrking av budsjett for kjøp fra DGI/IKT	Beløp i mill kr	Område
Økt antall digitale brukere/programmer i 2016	1,1	DGI
Økt antall digitale brukere/programmer i 2017	1	DGI
Egne IKT utgifter, underbudsjettet i 2016	0,3	IKT
SUM styrking DGI/IKT	2,4	

Øvre Romerike Innkjøpssamarbeid (ØRIK)

Øvre Romerike Innkjøpssamarbeid (ØRIK) er organisert som et vertskommune-samarbeid med Ullensaker kommune som vertskommune.

Enhetens rammer for 2017 er fremskrevet med lønns- og prisvekst. Rådmannen foreslår ingen justeringer på rammen for enheten utover dette.

ØRIK yter tjenester til samarbeidskommunene innenfor området offentlige anskaffelser, og har som ansvarsområde å inngå felles rammeavtaler på vegne av alle kommunene på Øvre Romerike. ØRIK står også for gjennomføringen av større enkeltanskaffelser samt at de bistår kommunene løpende med bistand og rådgivning innenfor fagområdet.

Enheten forvalter i dag et stort antall rammeavtaler, noe som krever løpende oppfølging både mot leverandører og mot kommunenes innkjøpere og innkjøpsansvarlige. I tillegg gjennomføres det årlig mange og store investeringer på Øvre Romerike, hvilket krever betydelige ressurser fra innkjøpssamarbeidet.

ØRIK har tidligere vært finansiert ved kontraktsfestet bonus/provisjon ved avrop på rammeavtaler samt på større anbud. Denne ordningen er nå endret, og enheten skal fra og med overgangen til vertskommunemodell finansieres ved tilskudd fra deltakerkommunene etter innbyggertall. Det vil imidlertid være en overgangsperiode på opptil 4 år, ettersom de allerede inngåtte avtaler med bonusordning kan ha opptil 4 års løpetid. I økonomiplanperioden legges det opp til en glidende overgang mellom de to

ulike finansieringsordningene. For 2017 finansieres ØRIK fortsatt hovedsakelig med bonus/provisjon på eksisterende rammeavtaler. I tillegg benyttes deler av tidligere opparbeidede fondsmidler. Det vil derfor i 2017 ikke være aktuelt med tilskudd fra deltakerkommunene.

Hovedutfordringer i planperioden:

- Vurdere tilpasninger av virksomheten iht revidert anskaffelsesregelverk.
- Kvalitetsheving på nye rammeavtaler, ved hjelp av bedre beslutningsgrunnlag.
- Videre satsing på kompetanseheving
- Bidra til å øke kommunenes bruk av eHandel.

Sentrale avsetninger

Budsjettområdet omhandler utgifter til pensjon, forsikringer og HOP's reserve, samt overheadinntekter fra de selvfinansierende enhetene.

HOP's reserve er på 0,6 mill kr, inkludert ordførers reserve. Ordfører gis fullmakt til å disponere midler til mindre gaver og påskjønnelser fra denne rammen. HOP's reserve er videreført på samme nivå i hele økonomiplanperioden.

Pensjon består av forventet premieavvik for KLP og SPK i 2017 og amortisert premieavvik for pensjonsordningene, samt terminvise pensjonsoppgjør.

Overheadinntektene fra de selvfinansierende områdene inngår som en inntekt til kommunens totale saldering.

4.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget

Enhet	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2016 framskrevet *	Forslag til styrking og omdisp.	Budsjett 2017
Tall i 1000 kr	Netto	Netto	Netto	Netto	Netto
Personal og organsisasjonsutvikling	13 126	14 395	14 781	1 000	15 781
Kommunikasjon og service	9 236	9 444	9 779	1 150	10 929
ØRIK					
Økonomi	12 881	14 023	14 060		14 060
Plan og næring	3 059	4 551	4 825	600	5 425
Areal og landbruk	5 019	9 247	9 579	2 707	12 286
IKT	31 831	32 649	32 649	2 400	35 049
eStab					
Rådmann/stab	3 246	3 244	3 318		3 318
Politiske styringsorganer	11 854	9 935	10 235	1 750	11 985
Sentrale reserver	-20 606	-14 865	-31 368		-31 368
Interkommunale selskaper m.v.	41 930	42 011	43 275	-63	43 212
Sum HOP	111 575	124 633	111 131	9 544	120 675

5 Hovedutvalgsområdet teknisk, idrett og kultur

5.1 Overordnet for hovedutvalgsområdet

Hovedutvalgsområdet teknisk, idrett og kultur (HTIK) forvalter flere tjenesteområder som er organisert i ulike enheter. Nedenfor er en spesifisering over hvilke enheter som ligger innunder politikkområdet.

Tjenesteområde	Tjeneste	Tilhører enhet
Eiendomsforvaltning	Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg	KOMEI
	Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunalt disponerte boliger	
	Forvaltning, drift og vedlikehold av parker og grøntområder	
Kommunaltekniske tjenester	Vann	VARV, KOMEI
	Avløp	
	Renovasjon	
	Kommunale veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak	
Kultur	Bibliotek	Kultur
	Kulturhus	
	Støtte- og fritidskontaktordningen	
	Kino	
	Kulturskole	
Idrett	Tilrettelegging for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv	KOMEI
Utbygging	Utbyggingsprosjekter	Utbygging og Utbygging VA

5.2 Fokusområder og strategi

Målene satt i styringskortet for samfunn er gjeldende for alle tjenester i kommunen. For hovedutvalgsområdet teknisk, idrett og kultur har følgende mål spesielt fokus:

Fokusområde	Målsetting
Samfunn	Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling
	Ullensaker kommune er en aktiv og langsiktig samfunnsutvikler med en bærekraftig befolkningsvekst
	Kommunen har et variert og fremtidsrettet næringsliv

Innenfor hovedutvalgsområde Teknisk, idrett og kultur vil konsekvensene av de utviklingsplaner som er lagt i kommunen prege arbeidet. Særsilt kan nevnes den store investeringsporteføljen som kommunen står ovenfor i årene som kommer i teknisk og sosial infrastruktur. Det har de siste årene vært mye fokus på oppbygging av kapasitet i prosessanlegg for å sikre rent vann og avløp. Dette er nå under planlegging og utbygging (eks Hurdalssjøen vannbehandlingsanlegg), men behovet for en overordnet masterplan på infrastruktur blir viktig å få utarbeidet og vil få stort fokus i 2017. Dette vil sikre bedre sammenheng mellom de områder som planlegges bygget ut og de investeringer som skal gjøres i teknisk infrastruktur.

Utviklingen av en ny bydel på Gystadmyra kommer i 2017 til å få stort fokus. I dette området pågår for tiden store planprosesser, bygging av ny ungdomsskole, klargjøring for bygging av ny svømmehall, salg av store utviklingseiendommer og klargjøring for utbygging av mye infrastruktur inkludert store uteområder som kommunen skal håndtere/drifte. Dette arbeidet krever godt tverrfaglig arbeid innenfor hele det tekniske området for å sikre at en oppnår gode resultater

Innenfor kultur og idrettsområde hvor aktiviteten vokser i takt med befolkningsveksten er anlegg og lokaler en løpende utfordring. For tiden har en under utvikling flere store anlegg som idrettspark i Bakkedalen, ny flerbrukshall på Algarheim og svømmeanlegg på Gystadmarka. Dette vil åpenbart øke kapasiteten på idrettssiden. Ut over dette må det rettes fokus på mer optimal bruk av kommunens bygg for å ta ut den ledige kapasitet som foreligger til lag og foreninger. De siste 4-5 årene har antall leieforhold av kommunens bygg økt med 25 prosent, og skal en øke denne aktiviteten ytterligere må en se nærmere på både systemer for forvaltning og personellressurser for å klare å håndtere dette. Det er ikke funnet rom for økninger i budsjettet til arbeid med utleie, men det vil vurderes om en må vurdere å akseptere noe lavere standard på vedlikehold og rengjøring for å kunne optimalisere dette.

Mål for den enkelte enhet/tjeneste er definert i styringskortet som omtales i de følgende avsnittene. Forslag til budsjetttrammer for tjenestene under hovedutvalget er som følger:

Tjenester		Opprinnelig budsjett Totalt i år	Justert budsjett Totalt i år	Rådmannens budsjettforslag 2017
<i>Tall i 1000 kr</i>				
Eiendomsforvaltning	utgift	164 906	168 498	175 897
	inntekt	- 52 695	- 51 874	- 57 453
	netto	112 211	116 624	118 444
Kommunaltekniske tjenester	utgift	177 807	177 417	184 346
	inntekt	- 164 928	- 160 928	- 170 978
	netto	12 879	16 489	13 367
Kultur	utgift	47 788	47 754	48 638
	inntekt	- 21 239	- 21 239	- 21 727
	netto	26 549	26 515	26 910
Idrett	utgift	14 774	14 774	14 889
	inntekt	- 760	- 939	- 764
	netto	14 013	13 835	14 125
Utbygging	utgift	12 888	12 935	7 595
	inntekt	- 11 515	- 11 515	- 6 350
	netto	1 373	1 420	1 245
Administrasjon	utgift	4 620	4 620	5 457
	inntekt	- 718	- 718	- 731
	netto	3 901	3 901	4 727
Hovedutvalg for teknisk, idrett og kultur		170 927	178 785	178 819

5.3 Kultur

Tjenesteområde kultur leverer kommunens innbyggere tilgang til bibliotek, kino, kulturhus og kulturskole foruten forvaltningsoppgaver innenfor allmenn kultur, kulturminnevern, støtte/fritidskontakt-tjenester og samarbeid om kulturaktiviteter med frivillige lag, foreninger og andre aktører. Kommunedelplan for Kultur 2016 – 2030, vedtatt 14.6.16, har som visjon «Kultur for alle – hele livet». Kulturminnevernplanen rulleres høst 2016 og har som visjon «Kulturarven i Ullensaker – levende, aktiv og tilgjengelig for alle». Mangfold, opplevelser og kunnskap, identitet og tilhørighet og et offensivt kulturliv som utløser kreativitet og styrker kommunens bærekraft, er noen stikkord i planenes overordnede målsettinger.

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Teknisk, idrett og kultur

Tjenesteområde: Kultur

	Nasjonalt 2015	RES UK 2015	MÅL UK 2016	MÅL UK 2017
Samfunn				
<i>Folkehelsen i Ullensaker har en positiv utvikling</i>				
Antall arrangement i biblioteket for voksne/barn		54/70	55/85	60/90
Antall utstillinger i biblioteket for voksne/barn		83/23	85/25	88/28
Antall besøk på kulturhuset pr 1000 innbygger		960	960	960
Antall besøk på kino pr 1000 innbyggere		3996	3.700	
Antall arrangement på kulturskolen med elevdeltakelse, egne og andres			30	30
Brukere/Innbyggere				
<i>Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv</i>				
Antall lånerinitierte innlån i biblioteket		3920	4500	5100
Antall solgte nettbilletter i kulturhuset		0,5	0,5	0,5
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordnede tjenester.</i>				
Score* på spørsmålet " Hvor fornøyd er du med kulturtilbudet i kommunen ? " i Innbyggerundersøkelsen*.			4,9	4,9
Score* på spørsmålet " Hvor fornøyd var du med bibliotek/bokbussen? " blant de som har brukt biblioteket i Innbyggerundersøkelsen*.			5,3	5,3
Antall utlån fra biblioteket alle medier pr innbygger			3,9	4
Antall utlån fra biblioteket alle medier		128.900	131.000	133.000
Utlån e - bøker fra biblioteket		2.273	2.500	2.700
Antall utstillinger i biblioteket for voksne/barn		83/23	85/25	88/28
Antall billetterte arrangement på kulturhuset		142	142	142
Antall solgte billetter på kulturhuset		35.000	31.000	31.000
Antall filmfremvisninger på kino		3038	3.100	3100
Antall solgte billetter på kino		133.105	120.000	125.000
Antall besøk pr kinoforestilling på kino		43,8	38,4	40,3
Antall elevplasser på kulturskolen			750	760
Antall på venteliste på kulturskolen			8	100
Antall på venteliste til støtte- eller fritidskontakt		25	44	75

* Skala Innbyggerundersøkelse 1-6

5.3.1 Utfordringsbildet

Kommunedelplan for Kultur 2016 – 2030

Kultur i kommunedelplanen skal forstås bredt, og omfatter bl.a. deltakelse, det å skape og formidle, verne om og videreføre, utvikle ferdigheter og kompetanse samt kreative næringer. Enhet Kultur omfatter et bredt spekter av tjenester og aktivitetstilbud - ofte i samarbeid med andre aktører. Investeringsbehov og merbehov drift gjenspeiler planens intensjoner om å nå målsetninger til beste for lokalsamfunnet.

Fritids-/støttekontakttjenesten

Tjenesten er lovpålagt. Siden høsten 2013 har det vært en økning i aktive vedtak på fritids-/støttekontakt fra ca. 90 til ca. 174 pr august 2016. I tillegg er det kontinuerlig et etterslep på ca. 45 vedtak som venter på iverksettelse. Andelen unge brukere under 18 år er økende. Dette fordrer en annen type organisering og innhold i tjenesten enn tidligere. Det jobbes derfor med å etablere flere gruppeaktiviteter og skape nye møteplasser for målgruppen.

Ullensaker har mye å ta igjen på utvikling av innholdet i tjenesten sammenlignet med de fleste andre kommuner i Akershus. Tjenesten bør differensieres med flere ulike nivå. Befolkningsveksten resulterer i økning av behovet for tjenesten, og veksten forventes å fortsette. Aktiviteten er nå blitt så stor at dagens ressurser ikke dekker etterspørselen.

Biblioteket

Biblioteket er og skal fortsatt være en arena og møteplass for samfunnsdebatt og offentlig samtale, for opplevelse og læring, en møteplass for mennesker i tillegg til de mer ordinære tjenestene med utlån av litteratur. Det er behov for fornyelse og modernisering av lokalene. Det pågår en omgjøring av 2. etasje i Jessheim bibliotek, lokalsamlingen, til en virtuell arena for kunnskap, informasjon og opplevelse. I tillegg er det nødvendig å skifte ut nedslitt inventar på begge bibliotekene Kløfta og Jessheim. Det er lagt inn behov for investering i 2017 på 1,5 mill. kr. til modernisering og oppgradering av Kløfta bibliotek.

Kulturhuset

Ullensaker kulturhus skal fortsatt være framoverlent og videreutvikle sin rolle som regionalt kulturhus i årene som kommer. Det innebærer oppdatert og moderne teknisk og elektronisk utstyr til en hver tid og nyskapende innhold. I tillegg er det nødvendig å skifte ut nedslitte garderobeforhold for artistene og andre brukere. I utfordringsbildet hører det med at Kulturhuset er nær en grense for kapasitet mht. areal og bruk av saler.

Kinoen

Ullensaker kino er populær og har høyt besøk fra hele regionen. Det satses offensivt videre på å være oppdatert med den tekniske utviklingen i årene som kommer. Det er derfor lagt inn behov for investeringsmidler til lyd-/lystekniske oppgraderinger og nytt 3D-system.

Kulturskolen

Kulturskolen utøver i dag sin hovedaktivitet med ca. 700 elever på rådhuset. Det er stort press på arealer for flere virksomheter på rådhuset og i Jessheim (Frivillighet) samt at kulturskolen har behov for mer areal til igangsatte og nye tilbud. Etterspørselen øker. Kulturskolen er bruker av kulturhusets saler til bl.a. danse- og teaterundervisning. Kulturhusets aktiviteter og egensatsing har medført en stadig økende bruk av salene til egne formål, og det er ikke tilfredsstillende backup-løsninger for kulturskolen. Det er avsatt midler til å avklare nye fremtidige lokaler for Kulturskolen, arbeidet intensiveres i 2017.

Kulturminnevernet

Kulturminnevernplanen er under rullering og ventes vedtatt høst 2016. Bevare, synliggjøre og formidle kulturarven samt gi grunnlag for opplevelse og verdiskaping er noen av planens hovedmål. Samarbeidet mellom Ullensaker kommune, fylkeskommune, lag og foreninger, privatpersoner m.fl. utløser mange fine prosjekter og mye god aktivitet. Det fremmes merbehov til drift for å dekke kommunens andel i dette samarbeidet samt til egne formidlingsprosjekter/tiltak.

Frivilligsentralen har fram til og med 2016 mottatt tilskudd fra både kommunen og Kulturdepartementet. Fra 2017 er tilskuddet fra Kulturdepartementet innlemmet i kommunens frie inntekter og det er en forventning om at kommunene prioriterer frivilligsentraler fra disse midlene. Det er derfor foreslått at økningen i frie inntekter som følge av dette tilskuddet, 0,365 mill kr, overføres uavkortet til Frivilligsentralen.

5.3.2 Satsningsområder i 2017

- Utløse kulturaktivitet, synergieffekter som bl.a. god folkehelse gjennom samarbeid med andre aktører fra frivillig, privat og offentlig sektor
- Kommunedelplan for kultur, vedtatt 14.6.16
- Kommunedelplan for kulturminner (under rullering)
- Nye lokaler til kulturskolen
- Utrede behov for kulturarenaer
- Avklare Ullensaker kommunes videre engasjement rundt Tunet

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Kultur:

Enhet	Beløp i mill kr	Enhet
Borgerlig konfirmasjon - økning fra 1 til 2 dager	0,025	Kultur
Kulturminnevern - formidling	0,050	Kultur
Kulturpris og kulturminnevernpris	0,040	Kultur
Leieavtale Galleri Jessheim - prisøkning	0,075	Kultur
Tilskudd Frivilligsentralen jf statsbudsjett, frie inntekter	0,365	Kultur
Videreføre debattarena Bibliotek	0,050	Kultur
SUM	0,605	Kultur

5.4 Eiendomsforvaltning

Kommunen har en eiendomsmasse på ca.172.000 m2 som fordeler seg på skolebygg, sykehjem, idrettsbygg, kultur- og administrasjonsbygg. I tillegg til dette kommer ca. 450 boliger for vanskeligstilte, kommunens parker og utendørs idrettsanlegg.

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Teknisk, idrett og kultur

Tjenestekområde: Eiendomsforvaltning

	Nasjonalt 2015	UK 2015	UK 2016	UK 2017
Samfunn				
Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling				
Antall oljefyrte anlegg i kommunale formålsbygg reduseres.			10	1
Brukere/Innbyggere				
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordnede tjenester.				
Kommunale formålsbygg				
* Tilstandsbarometer. Månedlig besvarelsesprosent i IK bygg ved kartlegging av tilstand skoler, barnehager og omsorgsbygg/helse ikke mindre enn				90 %
* Tilstandsbarometer. Månedlig besvarelsesprosent i IK Bygg ved kartlegging av tilstand for andre kommunale bygg ikke mindre enn				80 %
** Månedlig gjennomføringsgrad arbeidsordre i IK bygg ikke mindre enn				80 %
Kommunalt disponerte boliger				
Antall boliger pr. tusen innbyggere øker.			14	13
Antall dager fra en bolig er fraflyttet til den er klar for ny leietaker			21	19
Parker og grøntområder				
*Tilstandsbarometer. Månedlig besvarelsesprosent i IK bygg ved kartlegging av ansvarsområdet nr. 5 - Ytre miljø og uteområder ikke mindre enn				0,8
** Månedlig gjennomføringsgrad arbeidsordre knyttet til uteområder i IK bygg ikke mindre enn				0,8

* Viser besvarelsesprosent av kontrollspørsmål iht. norsk standard for tilstandsanalyse av byggverk (NS 3424:2012) i IK bygg fordelt på følgende ansvarsområder:

0 - ANSVAR OG GJENNOMFØRING

1 - BYGNING

2 - INNEMILJØ

3 - UNIVERSELL UTFORMING

4 - BRANN OG BEREDSKAP

5 - YTRE MILJØ OG UTEOMRÅDER

Besvarelsesprosent indikerer hvor godt fastsatte kontrollrutiner blir fulgt opp iht. til oppsatte planer. Lav gjennomføringsprosent indikerer at bygg ikke blir kontrollert, dvs. sannsynligheten for avvik øker.

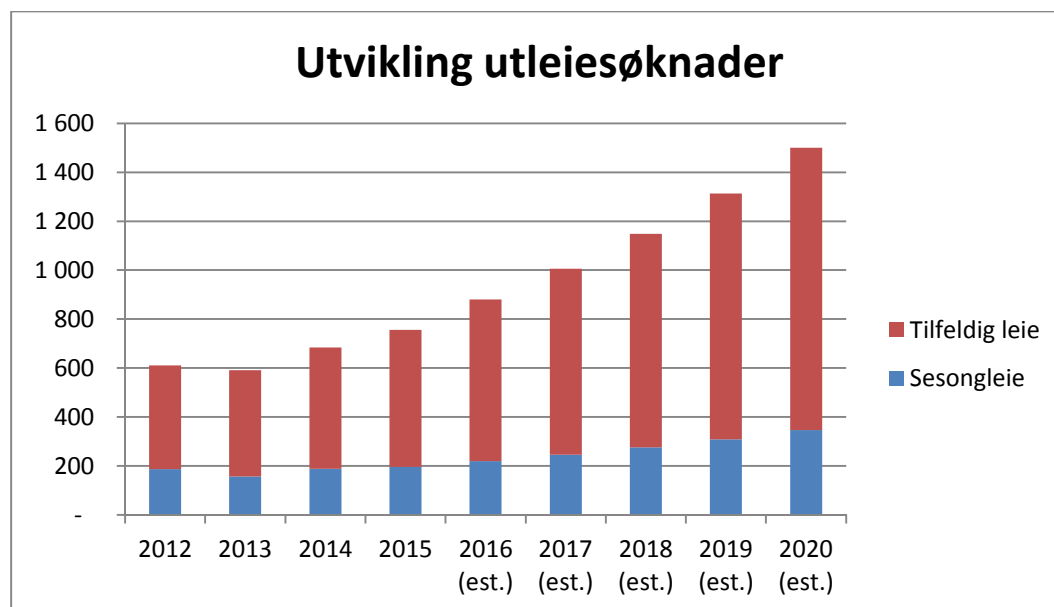
** Viser organisasjonens evne til å gjennomføre arbeidsoppdrag iht. planer og fastsatte frister. Lav gjennomføringsgrad indikerer ubalanse mellom ressurser og faktisk behov.

5.4.1 Utfordringsbildet

BYGG

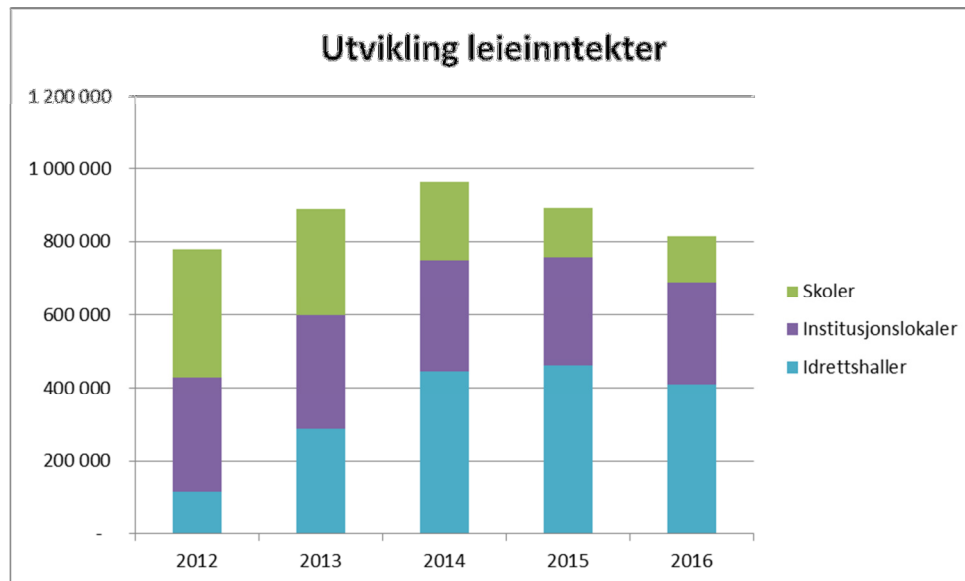
Kommunens bygg blir daglig besøkt av et stort antall av kommunens ansatte, brukere og publikum, og er tilgjengelig store deler av døgnet. I tillegg til kommunens egne ansatte og brukere, blir kommunens bygg også brukt på kveldstid og i helger av lag og foreninger. Veksten i kommunen gjør at brukerfrekvensen – hvor mange timer arealene er i bruk i løpet av et døgn – på eksisterende bygg øker, samtidig som det stadig blir nye bygg som skal driftes og vedlikeholdes. Samtidig blir eksisterende bygg stadig eldre og behovet for vedlikehold på disse øker. Økt brukerfrekvens medfører også at tilgjengelig tid for å foreta nødvendig vedlikehold reduseres, noe som setter stort press på drifts- og vedlikeholdsorganisasjonen. Det innebærer at flere oppgaver må utføres enten på andre tider av døgnet eller i løpet av kortere perioder for å sikre minst mulig avbrudd i drift og tjenesteproduksjon. Økt brukerfrekvens setter nå vesentlig høyere krav til drifts- og vedlikeholdsplanlegging enn tidligere. Bygg og anlegg, hvor vedlikehold ikke blir gjennomført som planlagt, slites og eldes raskere. Konsekvensen er vedlikeholds- etterslep, redusert tilgjengelighet og driftssikkerhet. Innemiljø og hygienekrav blir også utfordret, og en kan i verste fall risikere stenging av arealer. Ressurser innen renhold og byggt teknisk drift er derfor viktig for å sikre forsvarlig drift og verdibevarende vedlikehold.

Lag og foreninger hjemmehørende i kommunen har gratis leie av kommunens bygg og anlegg i ukedager, og betaler kun for kamper og leie i helger. Kommunen har stor pågang fra lag og foreninger som vil bruke byggene. Tabellen under viser utviklingen i antall søknader fra 2012 til 2015 og forventet vekst fram til 2020:

Tabell Utvikling utleiesøknader

Det forventes at kommunen passerer 1000 utleiesøknader i løpet av 2017. Dette er en økning i forhold til 2012 på hele 64 %. Det er særlig i ukedagene, hvor det er gratis leie, at antall søknader øker. Dette illustreres i figuren under hvor utviklingen i leieinntektene ikke viser samme økning som økningen i utleiesøknader.

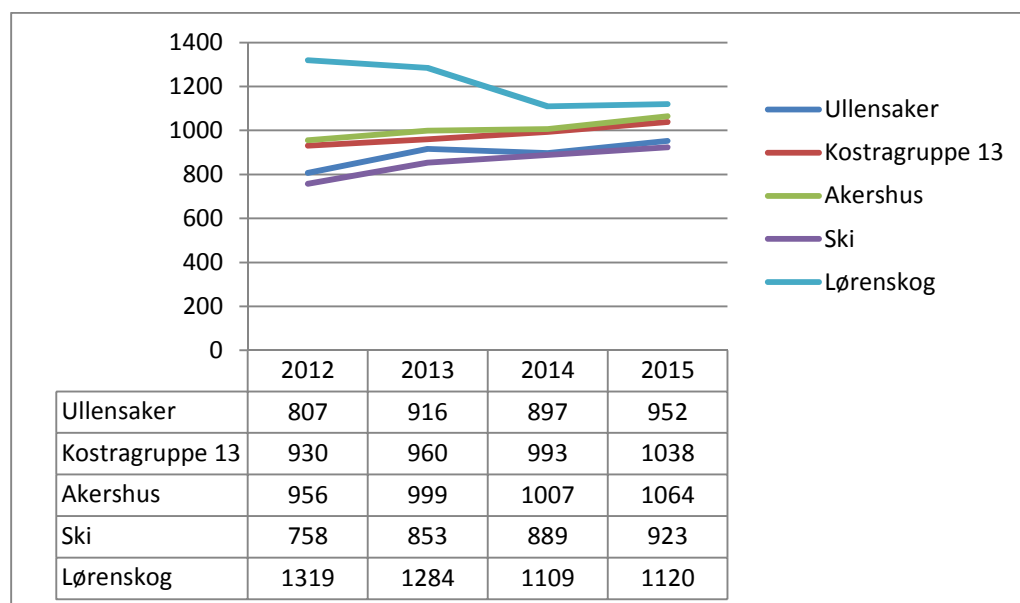
Tabell Utvikling leieinntekter

Slitasjen på kommunale bygg og anlegg øker i takt med økt bruksfrekvens og det kreves mer ressurser til både renhold og vedlikehold. Samtidig er det nødvendig å effektivisere saksbehandlingen av utleiesøknader og lettere synliggjøre ledig kapasitet for søkere. Et nytt utleiesystem kan også legge til rette for større grad av selvbetjening for brukerne.

Inntektene fra utleie av kommunale bygg og anlegg er et viktig bidrag til finansiering av driftskostnader på bygg og anlegg. I dag er inntektene på ca. 1 mill kr pr. år. En reduksjon i utleiepriser må følges opp med en kompensasjon fra andre driftsrammer for å sikre nødvendig administrasjon av utleie, driftssikkerhet og tilgjengelighet av utleieobjekter i kommunen.

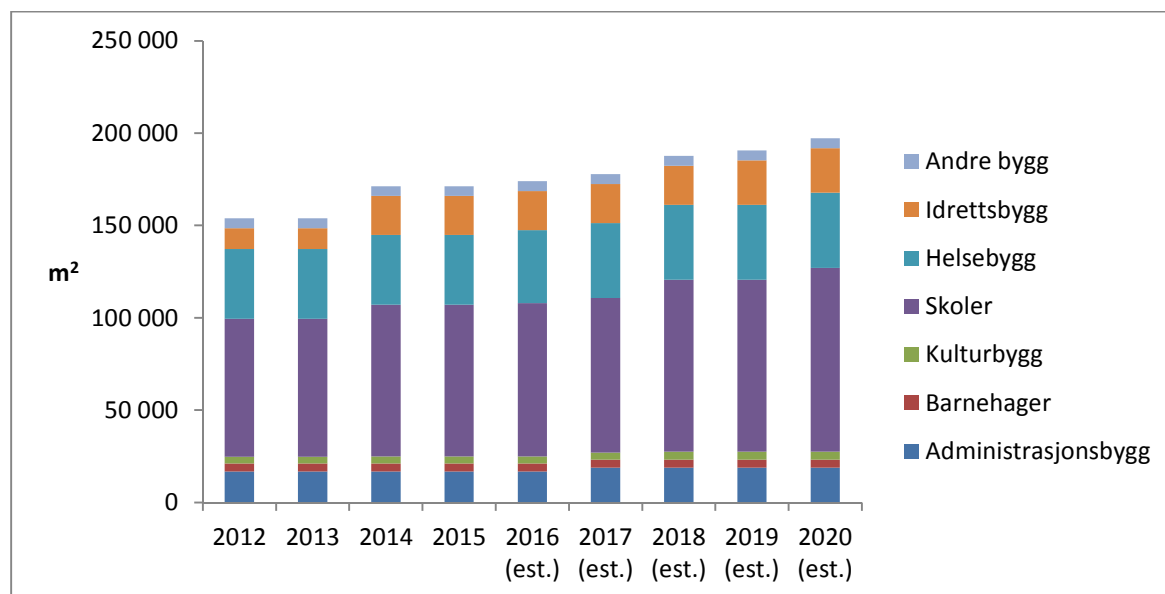
En drifts- og kostnadseffektiv eiendomsmasse er helt avgjørende for kommunens evne til å kunne yte lovpålagte tjenester til befolkningen. Her stilles det krav fra eiere, brukere og myndigheter. En god og effektiv eiendomsforvaltning innebærer å finne riktig balanse for å samordne krav fra eiere, brukere og myndigheter.

Ullensaker kommune har en utgift pr m2 i 2015 på 952 kr. Dette er lavere enn andre sammenlignbare kommune. I Lørenskog kommune er utgiften 1.120 kr pr m2.

Tabell FDV-kostnader pr m²

Nye arealer som overtas må følges opp med nødvendige ressurser for at disse skal kunne benyttes. Dette gjelder tjenester innen administrativ forvaltning, drift, vedlikehold, og brukerservice. Siden 2012 har kommunens arealer økt med ca 15 %. Utviklingen i antall m² bygg i kommunen kan illustreres i følgende figur:

Tabell Økning i arealer

I kommende år forventes det en fortsatt økning i arealer. NAV har behov for større lokaler, og det er vurdert som best at lokalene leies. Vurdering og anslag på kostnader er nærmere omtalt i vedlegg 10. Det foreslås derfor at rådmannen får fullmakt til å igangsette anskaffelsesprosess for leie av slike lokaler i løpet av 2017, med sikte på overtagelse av lokaler i 2018. I tillegg forventes det at det i løpet av 2017 blir igangsatt prosesser med relokalisering av Kulturskolen, samt søk etter større lokaler til Voksenopplæring. Det er rimelig å anta at kommunens totale bygningsmasse i løpet av

økonomiplanperioden vil kunne passere 190.000 m² i areal, eller en økning tilsvarende ca. 27 % sammenlignet med 2012.

Vekst i antall m² bygg er i hovedsak knyttet til nye bygg og anlegg, og er relativt enkelt å planlegge. Tiden fra behov for nye arealer blir innmeldt, til disse faktisk blir bygget/leid er relativt lang, noe som gir nok tid til god planlegging. På den andre siden er økning i bruksfrekvens et forhold som kan være vesentlig vanskeligere å håndtere, siden tiden fra slike behov meldes til de gjør seg gjeldene er relativt kort. Denne type endringer representerer en uforutsigbarhet som i tiden fremover forventes å øke i intensitet. Dette vil utfordre ressurser i enheten.

Kommunen har i de siste årene gjennomgått sin bygningsmasse med fokus på energi og miljø. Kommunen forbruker energi tilsvarende ca. 25 GWh pr. år. Elektrisitet som kilde står for over ca. 97 % av energien, mens resten på ca. 3 %, kommer fra kommunens oljefyrte anlegg. I 2015 besluttet kommunen å benytte EPC modell (energisparkontrakter) for å sikre energieffektivisering og utfasing av oljefyrte anlegg. Etter gjennomføring av bestilte tiltak vil kommunen oppnå en garantert reduksjon i forbruk tilsvarende 5,7 GWh pr. år, samt konvertere alle oljefyrte anlegg med miljøvennlig bio-olje. Gjennomføring av alle tiltak er iht. inngått kontrakt planlagt i løpet av 2017, mens effekten av besparelser forventes fra andre halvår i 2018. Kommunen vil nå krav om utfasing av fossilt brennstoff innen 2020 som energikilde i kommunale bygg og anlegg.

UTEOMRÅDER

Kommunen bidrar med å utvikle stadig mer av uteområder. Det investeres i oppgradering av nye turstier, utendørs treningsapparater, og andre friluftsområder. Jessheim får stadig mer tydeligere bykarakter, noe som også setter høyere krav til standard med påfølgende økt behov for forvaltning, drift og vedlikehold av uteområder.

BOLIGER

Kommunen skal sikre gode og smarte boligløsninger for vanskeligstilte på boligmarkedet. I 2016 har kommunen fått en dedikert ressurs for anskaffelse og avhending av kommunale boliger. Strategien er å anskaffe nok kommunale boliger til vanskeligstilte, samtidig å avhende boliger med vedlikeholdsetterslep. Beslutningen om å dedikere en ressurs til dette formål har vist seg å være riktig. Kommunen har pr. september 2016 anskaffet over 20 nye boliger. I løpet av 2016 vil kommunen iht. prognosen eie ca. 450 boliger, og med dette passere 13 boliger pr. 1000 innbygger.

OPPSUMMERING

Tilgang til og riktig dimensjonering av ressurser for eiendomsforvaltning i forhold til vekst i antall kvadratmeter, økt bruk av bygg, antall boliger til vanskeligstilte, og effektiv energistyring er helt avgjørende for å sikre at bygg og anlegg fungerer som forutsatt. Dette sikrer videre at tjenesteproduksjon i kommunen kan gjennomføres, samt tilgjengelighet og driftsstabilitet knyttet til kommunale bygg og anlegg som viktig forutsetning for kommunens satsing på folkehelse, energi, klima og miljø.

5.4.2 Satsningsområder for 2017

- Videre utvikling av kompetanse, systemer og rutiner for tilstandskartlegging, analyse og planlegging av drift og vedlikehold av kommunale bygg og anlegg.
- Måltrettet utvikling av eiendommenes kvaliteter med fokus på arealadministrasjon, herunder metoder for analyser med langsiktig planlegging av arealbruk og behov, sett i forhold til prognoser for fremtidig tjenesteproduksjon.
- Videreføre utvikling av avdeling for Park og Idrett for å sikre ressurser og kompetanse for drift og vedlikehold av nye idretts- og friluftsområder, samt uteområder knyttet bysentrum.
- Etablering av tilsynsordninger tilpasset økt bruksfrekvens av kommunale bygg og anlegg.

Ved bygging av nye lokaler til Rusvern i Jessheim kirke er det inngått leieavtale med Kirkelig fellesråd. Leiebeløpet på 0,714 mill kr reduserer tilskuddet til Kirkelig fellesråd med samme beløp. Felleskostnadene for drift av lokalene til Rusvern kommer i tillegg.

Rådmann foreslår å styrke tjenesteområdet eiendomsforvaltning:

Enhet	Beløp i mill kr	Enhet
Nye stillinger fagarbeider renhold	1,560	Komei
Felleskostnader rusvern Jessheim kirke	0,250	Komei
Leie lokaler til Rusvern i Jessheim kirke	0,714	Komei
Leie av skolelokaler Gystadmarka skole	1,600	Komei
Prisjustering leieavtaler og strøm	0,789	Komei
SUM	4,913	Komei

5.5 Kommunaltekniske tjenester

De kommunaltekniske tjenestene i Ullensaker kommune er organisert i to enheter under PKT.

Vann, avløp, renovasjon og veg (VARV) som initierer, planlegger, bygger, vedlikeholder, leverer og drifter tjenester innen vann, avløp, renovasjon og kommunale veier. VA-utbygging planlegger og gjennomfører de store utbyggings-/investeringsprosjektene innen vann og avløp, mens VARV tar de mindre utbyggingsprosjektene.

Ullensaker kommune leverer og drifter gode tjenester til sin 35.000 innbyggere, og er blant landets 10 beste hva gjelder standard de siste 4 år på tjenester innen vann og avløp. Kommunen ligger også blant de beste på pris.

Her følger styringskort for Kommunaltekniske tjenester i 2017:

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Teknisk, idrett og kultur

Tjenesteområde: Kommunaltekniske tjenester

	Nasjonalt 2015	RES UK 2015	MÅL UK 2016	MÅL UK 2017
Samfunn				
<i>Folkehelsen i Ullensaker har en positiv utvikling</i>				
Fravær av avvik fra kvalitetsstandard ved foretatte vannprøver (E-Coli, pH, farge, lukt)		100 %	1	100 %
Fravær av avvik på rensekrav på avløp Gardermoen RA fosfor		97 %	93%*	93%*
Fravær av avvik på rensekrav på avløp Gardermoen RA nitrogen		73 %	70%*	70%*
Score** på spørsmålet " <i>Hva synes du om tilrettelegging for syklister?</i> " i Innbyggerundersøkelsen	3,2	3,7	3,8	3,8
Brukere/Innbyggere				
<i>Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv</i>				
Andel tjenester som er digitalisert**			60 %	100 %
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordnede tjenester.</i>				
<i>Vann og avløp</i>				
Score*** på spørsmål om opplevd kvalitet på <i>drikkevannet</i> i Innbyggerundersøkelsen.	5,2	5,2	5,2	5,2
Andel innbyggertimer avbrudd i <i>vannforsyningen</i> som ikke er planlagt (kunder timer/år)		0,8 ‰	< 1 ‰	< 1 ‰
Vannlekkasje (vanntap) i prosent		15 %	< 20 %	< 20 %
Antall kloakkstopper i avløpsledninger og kummer per km spillvannsnett		0,12	0,085	0,085
Andel slam disponert til jordforbedring i jordbruket.		100 % (1105 tonn TS)	100 %	100 %
Renovasjon				
Andel klager på renovasjon mottatt av kommunen i % av abonnenter.		3 %	6 %	< 5 %
Kilo husholdningsavfall pr. innbygger		220****	< 200	< 200
Score*** på spørsmålet " <i>Hva synes du om muligheten for sortering av avfall for gjenvinning?</i> " i Innbyggerundersøkelsen.	5	5,2	5,3	5,3
Score** på spørsmålet " <i>Hva synes du om henting av husholdningsavfall?</i> " i Innbyggerundersøkelsen.	4,9	4,6	4,8	4,8
Kommunale veger, miljø- og sikkerhetstiltak				
Score*** på spørsmålet " <i>Hva synes du om standard på veier og gater?</i> " i Innbyggerundersøkelsen.	2,9	3,8	4	4
Antall klager på kommunale veger – hull i veg		19	<20	< 20

* Måltallene er lik kravene i utslippstillatelsen til Gardermoen renseanlegg

** Andel digitale tjenester i % av tjenester det er mulig å digitalisere, pr 2016 er det avdekket 5 tjenester det er mulig å digitalisere

*** Skala Innbyggerundersøkelsen 1-6. Resultater fra innbyggerundersøkelsen er fra 2014

**** Husholdningsavfall er restavfall og matavfall.

5.5.1 Utfordringsbildet

Stor befolkningsvekst og fortetting i kommunen, herunder fortetting i sentrum av Jessheim, medfører at kapasiteten på infrastruktur som veg, vann og avløp er nådd og må utvides og eksisterende infrastruktur må forbedres. Samtidig er det nødvendig at myndighetskrav i forbindelse med rensing av avløpsvann, drikkevannskvalitet samt drifting av overvannssystemet med sandfang langs kommunale veger blir ivaretatt. Stor sentrumsfortetting og nye bydeler skaper økt behov for helhetstenking og langsiktighet.

Det er behov for å utarbeide en overordnet Masterplan for infrastruktur som fanger opp de ulike hovedplanene og hvor veg, vann og avløp samt annen infrastruktur blir sett i sammenheng. Det er lagt inn styrking på 2 mill kr til arbeidet med Masterplan i 2017. Dette dekkes innenfor selvkostområdene på Vann og Avløp.

5.5.2 Satsningsområder 2017

Satsningsområder innen VARV og VA utbygging er styrt av den sterke befolkningsveksten med økt boligbygging, økt fortetting og en sterk næringsutvikling.

- Tilrettelegge infrastruktur innenfor vei, vann, avløp og renovasjon i forhold til den store utbyggingen i kommunen
- Øke takten på rehabilitering av vann- og avløpsnettet
- Følge opp ny utslippstillatelse for RA fra Fylkesmannen og økte krav i forbindelse med drifting av sandfang
- Redusere utslipp til vassdrag og grunn
- Gjennomføre utbygging av nytt vannverk med Hurdalssjøen som vannkilde med overføringsledning til Jessheim
- Særsilt fokus på tilrettelegging av infrastruktur i sentrum av Jessheim med bydelene Jessheim sør/øst og Gystadmarka, samt i Gardermoen næringspark
- Gjennomføre egne prosjekter parallelt med stort privat utbyggingspress
- Følge opp arbeidet med å oppnå god økologisk tilstand i alle kommunens vassdrag
- Lage en Masterplan/Strategiplan for infrastruktur
- Revidere Hovedplan Vann og lage Hovedplan Veg
- Redusere avfallsmengden og øke gjenvinningsgraden
- Tilrettelegge for etablering av mobile avfallssugsløsninger
- Revidering av renovasjonsforskriften, og forskrift om vann- og avløpsgebyrer som sees på i samme prosess som plan- og byggesaksreglementet.
- Utarbeide og få vedtatt reviderte og felles normer innen veg, graving, veglys og VA blant Romerikekommunene

- Følge opp og ferdigstille implementeringen av kvalitetssikringssystemet for VARV
- Oppdatere ROS - analyser og samle Beredskapsplan for vann, avløp og veg
- En bedret og vaktordning mht. sikkerhet og kompetanse

Ullensaker kommune kjøper renovasjonstjenester fra Øvre Romerike avfallsselskap IKS (ØRAS IKS). Representantskapet til ØRAS IKS, hvor Ullensaker kommune er representert, vedtok i september å sette i gang arbeid med vurdering av fremtidig driftsform på selskapet. Ullensaker kommunes andel av dette arbeidet er stipulert til 0,4 mill kr i 2017 og belastes selvkostområdet for renovasjon. Budsjettet til ØRAS ble behandlet i samme møte og det ble vedtatt følgende:

- Det foreslås å oppgradere renseanlegget for sigevann. Utvidelse av låneramme med tilhørende revidering av selskapsavtale, skal legges frem for godkjenning i Kommunestyret i eierkommunene.
- Det foretas en gjennomgang av selskapet sine egenkapitalposter og forholdet til selvkostfond i eierkommunene. Formålet med gjennomgangen vil være å benytte midlene i selvkostregnskaper til å redusere framtidige gebyrer for abonnentene. Romerike revisjon bør involveres i gjennomgangen sammen med representanter fra administrasjon i eierkommunene.
- Mottak av forurensede masser som næringsavfall avventes, alternativt begrenses, til en har ferdigstilt arbeidet med å se på fremtidig driftsform på ØRAS. For å kompensere for økte utgifter bør det i stedet vurderes om selskapets egenkapital kan nyttes gjennom tilbakeføring til kommunens selvkostfond, og i neste runde en økning i driftstilskuddet som igjen kan kompenseres mot kommunenes selvkostfond.

Dette vil kunne få konsekvenser for budsjettet for renovasjon. Omfanget vil avhenge av resultatet av gjennomgangen av egenkapitalposter. Ved inngangen til 2016 er bundet fond på renovasjon 2,087 mill kr. Disse vil bli brukt før eventuell prisøkning blir aktuell.

I forslag til budsjett er lagt inn styrking av Veg-budsjettet som følge av økning i antall kilometer kommunal veg som kommunen skal drifte og vedlikeholde. Dette omfatter et par gang og sykkelveiprosjekter mht. trafiksikkerhet, og erverv av veggrunn ved overtagelse.

På selvkostområdene er styrkingen av budsjettet knyttet til styrking av beredskapsvakt på vann, avløp og veg. Dette er nødvendig med tanke på sikkerhet, kompetanse - og ressursbehov på vaktutførelsen.

I tillegg ligger det inne en 30 % prosjektstilling på nærings- og industriutslipp.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet kommunaltekniske tjenester:

Enhet	Beløp i mill kr	Enhet
For lite fagarbeider i forhold til antall km veg etter overtakelser av nye veger	0,591	Kommunalteknisk
Oppmålingsforetning erverv av grunn, GSV Krogfossvegen	0,500	Kommunalteknisk
Sandfang sluk/tømming - Krav fra Fylkesmannen	0,300	Kommunalteknisk
Prisjust Veg/Veglys strøm	0,057	Kommunalteknisk
Sum utenfor selvkost	1,448	
Omgjøring stiling på mottakskontroll byggesaker	0,225	Kommunalteknisk
Prosjektstilling Nærings- og industriutslipp 30 % sept 16 - sept 17	0,118	Kommunalteknisk
Masterplan	2,000	Kommunalteknisk
Justering mot bundne fond	-2,343	Kommunalteknisk
Sum innenfor selvkost	0,000	Kommunalteknisk

5.6 Idrett

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Teknisk, idrett og kultur

Tjenesteområde: Idrett

	Nasjonalt 2015	Mål UK 2016	Mål UK 2017
Samfunn			
<i>Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling</i>			
Totalscore på brukerundersøkelse* på <i>tilrettelegging/drift av idrettsanlegg</i>		4,0	4,5
Totalscore på brukerundersøkelse* på <i>kvalitet og tilrettelegging av skiløyper</i>		4,0	4,0
Totalscore på brukerundersøkelse* på <i>kvalitet og tilrettelegging av friluftsområder</i>		4,0	4,5
Score på spørsmålet " <i>Hva synes du om kommunens tilrettelegging av leke- og aktivitetsområder?</i> " i innbyggerundersøkelsen**		4,2	5,0
Score på Spørsmålet " <i>Hvor fornøyd er du i muligheten til å delta i idret?</i> " i innbyggerundersøkelsen**		5,0	5,0
Score på spørsmålet " <i>Hva synes du om kommunens ivaretagelsen av friluftsområder?</i> " i innbyggerundersøkelsen**		4,0	4,5
Score på spørsmålet " <i>Hva synes du om kommunens tilrettelegging for friluftsliv?</i> " i innbyggerundersøkelsen**		4,5	5,0
Score på spørsmålet " <i>Hva synes du om hvordan kommunen tar vare på naturen og landskapet?</i> " i innbyggerundersøkelsen**		4,0	4,0
Tilskudd til idrettslag pr 1000 innbygger		179 239	174 866
Brukere/Innbyggere			
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og samordnede tjenester.</i>			
Antall medlemmer i idrettslag pr 1000 innbyggere		490	499
Antall m2 idrettsflate pr 1000 innbygger		0,6	0,59

* Skala Brukerundersøkelse 1-6

** Skala Innbyggerundersøkelsen 1-6

5.6.1 Utfordringsbildet

Den organiserte idretten i Ullensaker har ca 16.000 medlemmer i 43 idrettslag tilknyttet Ullensaker idrettsråd, og det forventes at antall medlemmer øker både med befolkningsveksten og nye tilgjengelige anlegg. Dette er en ønsket utvikling og i tråd med målene i den nye kommuneplanen hvor folkehelse skal være et bærende prinsipp i all kommunal planlegging og all virksomhet. Kommunens satsing på idrett medfører at flere innbyggere blir mer fysisk aktive i et helsefremmende perspektiv. Kommunens største utfordring i tiden fremover vil være å sikre fortsatt tilstrekkelig anleggskapasitet samtidig som befolkningen fortsetter å vokse. I tillegg vil slitasjen på byggene øke i takt

med økt bruksfrekvens. Denne utfordringen er nærmere omtalt under kapittelet om Eiendomsforvaltning.

Lag og foreninger hjemmehørende i kommunen har gratis leie av kommunens bygg og anlegg i ukedager, og betaler kun for kamper og leie i helger. I tillegg betaler Ullensaker kommune ulike tilskudd til den organiserte idretten i form av ABC-midler, Barne- og ungdomstiltaket og dekning av leiebeløp i idrettshaller i form av Hallmidler. Tabellen under viser utviklingen i budsjett-tall for disse tilskuddene i perioden 2013 – 2017:

<i>Tall i mill kr</i>	2013	2014	2015	2016	2017
ABC-midler	2,915	3,720	4,300	4,809	4,809
Barnetiltaket	0,600	0,600	0,600	0,814	0,814
Hallmidler	0,500	0,455	0,200	0,505	0,505
Totalt	4,015	4,775	5,100	6,128	6,128

Kommunen vurderer nå en organisering av kommunalt tilsyn i idrettshaller på kveldstid og i helger. Særdeles aktuelt er dette i større objekter som f. eks. Jessheim is – og flerbrukshall der det til tider er meget stor aktivitet i helgene, noe som krever økte ressurser.

Flere store arrangementer gjennomføres hvert år i de kommunale byggene, anleggene og på uteområdene. Erfaringene så langt, og den stadig økende utviklingstrenden med forventninger fra innbyggere om at kommunen skal legge til rette for nye arrangementer/aktiviteter med et attraktivt og spennende kulturelt innhold, tilsier at det er behov for å se på en mer effektiv forvaltning av kommunens utleiereglement. En revidering av utleiereglement er planlagt med oppstart i begynnelsen av 2017.

5.6.2 Satsningsområder for 2017

- Effektivisering av utleie forvaltning. Større integrering blant annet mot kulturaktiviteter med tanke på bedre samordning knyttet til bruk av kommunens bygg og anlegg.
- Medvirkning ifm. utforming av anlegg med fokus på forvaltning, drift og vedlikehold knyttet til nye idrettsprosjekter i kommunen.
- Planlegging og tilrettelegging med ressurs/kompetansebygging for fremtidig forvaltning, drift og vedlikehold av nye idrettsprosjekter i kommunen.
- Ferdigstille arbeid med lysløype i Hiltonskogen på Kløfta.
- Fortsette samarbeid med Ullensaker turlag for merking og skilting av turveier, sommer og vinter. Arbeidet med å innhente grunneieravtaler er utfordrende.
- Etablere utstyrsbank i samarbeid med Ullensaker frivilligsentral.
- Samarbeidsavtaler med frivilligheten i forhold til drift av idretts- og friluftsanlegg.

5.7 Utbyggingsenhetene

5.7.1 Utfordringsbildet

Ullensaker kommune legger i økonomiplanen for 2017-2020 opp til å investere ca. 3,5 milliarder kroner. For tiden har kommunen 166 pågående investeringsprosjekter. For å sikre god ledelse av disse prosjektene har kommunen de siste år jobbet mye med å bygge opp gode rutiner og egen kompetanse for å styre prosjektporteføljen, men opplever fortsatt at det er utfordrende å finne tilstrekkelig og riktig kompetanse i både konsulent- og arbeidsmarkedet.

5.7.2 Satsningsområder for 2017

Utbyggingsenhetene vil fortsette å bygge opp organisasjonen ved å sikre tilstrekkelige ressurser og riktig kompetanse internt, slik at kommunen har gjennomføringskraft til å håndtere investeringsporteføljen. I rekrutteringsarbeidet vil det være særskilt fokus på kompetanse i tidligfase delen av prosjektene. Videre vil det være behov for å forbedre, utvikle og modernisere systemer og støttefunksjoner for å ha egnede verktøy til de oppgaver som skal løses.

Organisatorisk vil det jobbes med videreutvikling av organisasjonen for å håndtere tverrfaglighet og helhetlig planlegging.

5.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget

Enhet	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2016 framskrevet *	Forslag til styrking og omdisp.	Budsjett 2017
	Netto	Netto	Netto	Netto	Netto
Tall i 1000 kr					
Kultur	24 155	26 515	26 305	605	26 910
PKT-Fellesfunksjoner	3 305	3 901	3 986	741	4 727
Utbygging	311	1 260	1 245	0	1 245
Kommunale eiendommer	111 218	129 091	127 656	4 913	132 569
Selvfinans, boligprosjekter	-2 405	1 368		0	
Vann, avløp, renovasjon og veg	13 109	16 649	11 919	1 448	13 367
Sum HTIK	149 693	178 785	171 112	7 707	178 819

* Budsjett 2016 framskrevet består av opprinnelig budsjett 2016, justert med lønns-og prisvekst, samt helårsvirkning av vedtak i 2016

6 Hovedutvalgsområdet skole og barnehage

6.1 Overordnet for hovedutvalgsområdet

Hovedutvalgsområdet skole og barnehage forvalter flere tjenesteområder som er organisert i ulike enheter. Nedenfor er en spesifikasjon over hvilke enheter som ligger innunder hovedutvalgsområdet og hvilke tjenester dette inkluderer.

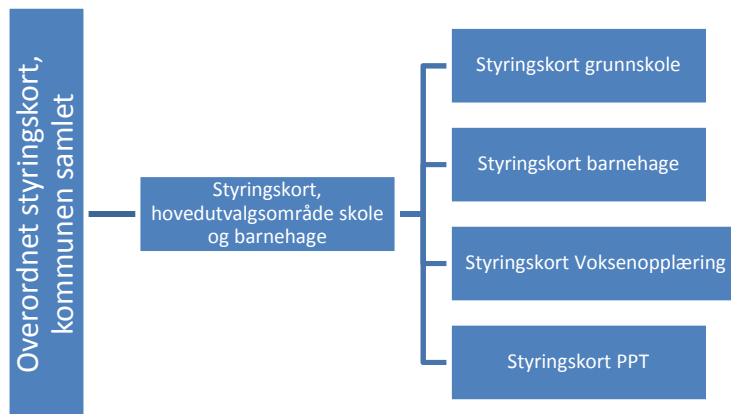
Tjenesteområde	Tjeneste	Enhet/budsjettområde
Grunnskole-opplæring	Grunnskole	Barneskoler: Algarheim, Bakke, Borgen, Døli, Gystadmarka, Jessheim skole og ressurscenter, Hovin, Mogreina, Nordkisa skole og senter for elevmestring og læringsmiljø, Skogmo skole og senter for tospråklig læring, Åreppen.
	Skolefritidsordning	Ungdomsskoler: Allergot, Gystadmarka, Nordby, Vesong. Voksenopplæring avd grunnskole. PPT.
	Skyss	
	Voksenopplæring	
Voksenopplæring	Voksenopplæring	Voksenopplæring introduksjonsprogram, norsk- og samfunnsfagopplæring
Barnehager	Førskole	Kommunale barnehager, PPT, Tilskudd private barnehager, barnehagemyndighet inkl refusjoner og tilsyn
	Styrket tilbud til førskolebarn	

Hovedutvalgsområdet skole og barnehage omfatter grunnskole, barnehage, voksenopplæringen og pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Voksne som har behov for norsk- og grunnskoleopplæring er målgruppe for voksenopplæringen i et interkommunalt samarbeid mellom fem ØRU-kommuner. For de øvrige enhetene er det primære ansvarsområdet å sikre gode oppvekst- og opplæringsvilkår for barn og unge. For alle tjenestene er det tverrfaglige og forebyggende perspektivet viktige elementer. PPT har en sakkyndig og rådgivende funksjon ut fra lov og forskrift om skole og barnehage.

Styringskort

Hovedutvalgsområdet forholder seg til kommunens overordnede styringskort. Kommunens styringskortstruktur kan illustreres som følger for fagområdet skole og barnehage:

Som styringskortet viser, foreslås det at tjenesteområdene i hovedutvalgsområdet har felles overordnet målsetting for fokusområdene bruker/innbygger, medarbeider og økonomi. I tillegg kommer fokusområdet samfunn, som ikke er med i denne tabellen.

For fokusområde brukere/innbyggere er resultatmål definert per tjenesteområde, se under. Grunnskolen, som består av 15 enheter/skoler, er beskrevet som ett tjenesteområde.

Det blir utarbeidet styringskort per enhet med tiltaksplaner. Dette er en del av virksomhetsplanene som behandles i hovedutvalget i januar.

6.2 Fokusområder og strategi

For hovedutvalgsområde skole og barnehage samlet foreslås følgende styringskort:

Styringskort på kommunaldirektørnivå

Fokusområde	Målsetting	Resultatmål	Måles ved	Resultat UK 2014	Resultat UK 2015	Nasjonalt 2015	Mål UK 2016	Mål UK 2017
Samfunn	<i>Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling</i>	Defineres på tjenestenivå	Defineres på tjenestenivå	-	-	-	-	-
Innbyggere/ Brukere	<i>Ingen opplever mobbing i Ullensaker kommune</i>	0-visjon på alle undersøkelser vedr mobbing	Defineres på tjenestenivå	5 %	4 %	4 %	0 %	0 %
	<i>Lav andel spesialundervisning (skole) og spesialpedagogisk hjelp (barnehage)</i>	Defineres på tjenestenivå	Defineres på tjenestenivå	8,2 %	7,6 %	8,1 %	5 % eller lavere (skole)	5 % eller lavere (skole)
	<i>Øke elevenes læringsutbytte til et høyere nivå enn levekårsindeks og utdanningsnivå til foresatte tilsier</i>	Defineres på tjenestenivå	Defineres på tjenestenivå	-	-	-	-	-
	<i>Skape et inkluderende miljø preget av mangfold og muligheter</i>	Defineres på tjenestenivå	Defineres på tjenestenivå	-	-	-	-	-
Medarbeidere/ Organisasjon	<i>Kommunen er en effektiv organisasjon med motiverte, kompetente og omstillingsdyktige medarbeidere</i>	Andel sykefravær	Sykefraværssrapporter	8,2 %	8,0 %	-	≤ 8,5 %	≤ 8,5 %
		Total score på Medarbeidertilfredshet	Medarbeiderundersøkelsen**	-	-	-	4,0	4,0
Økonomi	<i>Bærekraftig kommuneøkonomi</i>	Netto driftsresultat	Avlagt regnskap	-1,4 %	-0,25 %	-	Mindreforbruk mindre enn 3% eller	Mindreforbruk mindre enn 3% eller

* Skala innbyggerundersøkelsen 0-6

** Medarbeiderundersøkelsen er ny i 2015 og er derfor ikke direkte sammenlignbar med resultat tidligere år. Skala 1-5

Grunnskolen

- Kompensasjon for elevveksten prioriteres. Ressursbruk for grunnskolene (undervisning) ligger i det lavere sjiktet sammenlignet med andre kommuner og landet for øvrig, jf. tall i KOSTRA. Det er nødvendig å opprettholde, og om mulig

styrke, ressursbruk i grunnskolen, med tanke på lærertetthet og ressursbruk i sektoren. Det vil her ha betydning at kapasiteten utnyttes effektivt i skolenes bygg. Se under.

- Det videreføres klare mål for kvalitet og økt læringsutbytte for elevene i Ullensakerskolen. Dette ivaretas gjennom Strategiplan for læringsutbytte, sist vedtatt i Kommunestyret desember 2014 for perioden 2015-2018. Strategiplanen rulleres i HSB november 2016, og i Kommunestyret desember 2016. Målsettingene videreføres i alle ledd, og følges opp av forpliktende handlingsplaner, inkludert handlingsplan for kompetanseutvikling.
- Kompetanseutvikling, bl.a gjennom statlig satsing «Kompetanse for kvalitet» og Ullensaker som realfagskommune.
- Elevmestring og godt læringsmiljø, bl.a ved videre satsing på Senter for elevmestring og læringsmiljø (SEL).
- Redusert spesialundervisning og økt tilpasset opplæring i skolen.

Barnehageområdet

- Utredning om barnehagekapasiteten for Ullensaker perioden 2016-2030 ble behandlet i egen saken i KST i september 2016, sak 16/63. Det ble vedtatt at kommunen skal ha en kommunal andel på inntil 20 % av barnehageplassene. I tillegg ble det vedtatt at kommunen skal sjekke ut planer og tidslinjer for etablering av nye barnehager hos tomteeiere med tomter avsatt til formålet. Det skal også ses på samlokalisering av kommunale barnehager på Kløfta.
- Økt satsing på kompetanseutvikling og kvalitet. Satsning støtter opp under strategien *Kompetanse for framtidens barnehage*¹
- Utarbeide og følge opp *Strategiplan for kvalitetsutvikling i Ullensakerbarnehagen* (inkluderer kommunale og private barnehager i Ullensaker), som legges fram til behandling i HSB og Kommunestyret våren 2017.
- Fra spesialpedagogisk hjelp til styrking av det allmennpedagogiske tilbudet i barnehagene.

Voksenopplæringen

Strategiplan for voksenopplæringen for Øvre Romerike 2016-2019, vedtatt i HSB 26.08.15, sak 57/15, fastsetter følgende strategiske fokusområder for perioden:

- God ledelse
- Gode medarbeidere

¹ http://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/kompetanse_for_fremtidens_barnehage_2013.pdf

- Gode samarbeidsrutiner med andre virksomheter og organisasjoner
- Vurdering for læring
- Effektiv administrasjon og økonomi

PPT

- Videreføre systemer for å sikre at vedtak og rutiner er i samsvar med sentrale forskrifter og føringer
- Være en rådgivende tjeneste i kommunen. PPT skal hjelpe barn, ungdom og voksne som strever i utviklingen, eller som har en vanskelig opplærings situasjon.
- Gi skoler råd og veiledning for å tilrettelegge for barn og unge.
- Gi systemrettet støtte, med råd og veiledning til skoler om pedagogisk ledelse av gruppe- og læringsmiljø, og bistand med kompetanse- og utviklingsutvikling.
- Gi individrettet støtte, sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der opplæringsloven krever det, og gi skoler råd og veiledning om tilrettelegging for elever som har behov for det.

Skole og barnehage stab (SB stab)

- Sikre videre kommuneomfattende strategisk arbeid for grunnskolene, og løse oppgaver på fellesnivå på grunnskoleområdet. Dette inkluderer å innhente og analysere resultater, koordinere kompetanseutvikling og utviklingsprosjekter, samt være støttefunksjon for enhetene med hensyn til økonomistyring, oppfølging og etterlevelse av lovverk og regelverk for skole og barnehage samt pedagogisk utviklingsarbeid.
- Videreføre kommunens rolle og oppgaver som barnehagemyndighet og spesialpedagogisk ressurs for barnehagene.

Rådmannen foreslår følgende budsjetttrammer for tjenestene i 2017:

Hovedutvalg	Tall i 1000 kr	Tjenetser	Opprinnelig budsjett Totalt i år	Justert budsjett Totalt i år	Rådmanns budsjett- forslag 2017
		<i>Tall i 1000 kr</i>			
Barnehager		utgift	340 775	340 817	364 313
		inntekt	- 29 415	- 29 457	- 30 116
		netto	311 360	311 360	334 198
Grunnskoleopplæring		utgift	410 727	420 081	422 561
		inntekt	- 65 410	- 66 743	- 66 971
		netto	345 517	353 339	355 790
Voksenopplæring		utgift	20 983	20 983	21 519
		inntekt	- 20 983	- 20 983	- 21 519
		netto	0	0	0
Stab, støttefunksjoner		utgift	46 146	39 154	59 704
		inntekt	- 10 568	- 10 568	- 10 809
		netto	35 578	28 586	48 896
Hovedutvalg for skole og barnehage			692 455	693 285	738 883

6.3 Grunnskoleopplæring

Kommunale grunnskoler består av elleve barneskoler og fire ungdomsskoler. Per 01.10.2016 er det cirka 750 ansatte i kommunale skoler og SFO.

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Skole og barnehage

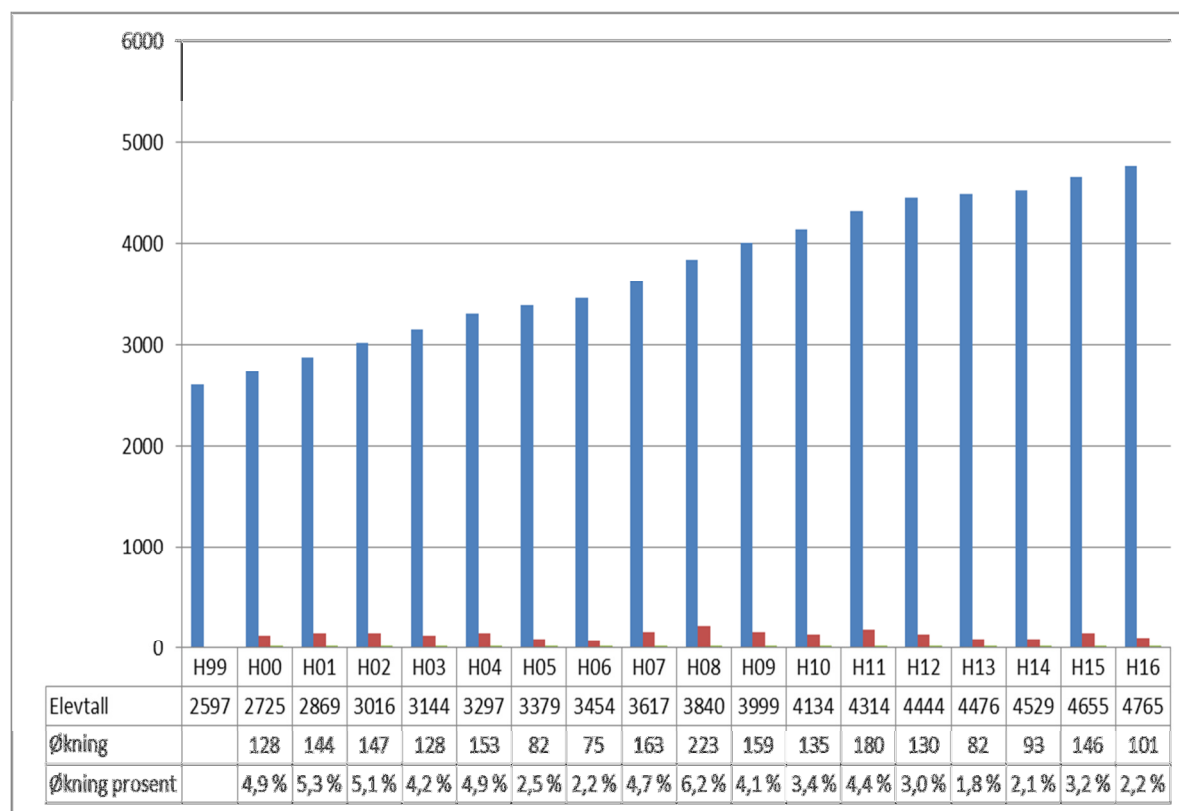
Tjenestekområde: Grunnskole

Innbyggere/Brukere	Måles ved	Resultat UK 2014	Resultat UK 2015	Nasjonalt 2015	Mål UK 2016	Mål UK 2017
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.						
Godt læringsutbytte						
Kartleggingsprøve 2. trinn lesing	Andel under kritisk grense	10,6 %	15,1 %	Resultatene sammenlignes ikke nasjonalt	10 %	10 %
Kartleggingsprøve 2. trinn regning	Andel under kritisk grense	21,2 %	23,0 %		10 %	10 %
Kartleggingsprøve 3. trinn lesing	Andel under kritisk grense	16,2 %	15,0 %		10 %	10 %
Kartleggingsprøve 3. trinn regning	Andel under kritisk grense	14,6 %	21,0 %		10 %	10 %
Kartleggingsprøve 3. trinn engelsk lytting	Andel under kritisk grense	14,6 %	12,1 %		15 %	15 %
Kartleggingsprøve 3. trinn engelsk lesing	Andel under kritisk grense	14,1 %	17,8 %		15 %	15 %
Kartleggingsprøve lesing samme elevgruppe fra 2. til 3. trinn	Andel under kritisk grense redusert med %				70 %	70 %
Kartleggingsprøve regning samme elevgruppe fra 2. til 3. trinn	Andel under kritisk grense redusert med %				70 %	70 %
Nasjonale prøver lesing 5. trinn	Skalapoeng	51	50	50	52	52
Nasjonale prøver i regning 5. trinn	Skalapoeng	51	50	50	52	52
Nasjonale prøver i engelsk 5. trinn	Skalapoeng	52	51	50	52	52
Nasjonale prøver i lesing 8. trinn	Skalapoeng	49	49	50	52	52
Nasjonale prøver i regning 8. trinn	Skalapoeng	49	48	50	52	52
Nasjonale prøver i engelsk 8. trinn	Skalapoeng	50	48	50	52	52
Nasjonale prøver i lesing 9. trinn	Skalapoeng	52	54	53	54	55
Nasjonale prøver i regning 9. trinn	Skalapoeng	52	54	54	54	55
Nasjonale prøver lesing, samme elevgruppe fra 8. til 9. trinn,	Antall skalapoeng økt		5	5	≥ 4	≥ 4
Nasjonale prøver regning, samme elevgruppe fra 8. til 9. trinn	Antall skalapoeng økt		5	5	≥ 5	≥ 5
Avgangsprøve 10. trinn, norsk hovedmål	Karakter ved eksamen	3,2	3,2	3,4	3,5	3,5
Avgangsprøve 10. trinn, norsk sidemål	Karakter på eksamen	3,0	2,9	3,1	3,3	3,3
Avgangsprøve 10. trinn, matematikk	Karakter ved eksamen	3,2	2,9	2,9	3,1	3,1
Avgangsprøve 10. trinn, engelsk	Karakter ved eksamen	3,6	3,4	3,7	3,8	3,8
God elevvurdering						
Fra elevundersøkelsen om elevvurdering; "Snakker læreren med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre?"	Andel fornøyde	71 %	69 %	62 %	80 %	80 %
Godt læringsmiljø						
Fra elevundersøkelsen om mobbing; "Er du blitt mobbet de siste månedene?"	Andel mobbet	5 %	4 %	4 %	0 %	0 %
Fra elevundersøkelsen om bråk og uro; "Det er god arbeidsro i tmene."	Andel fornøyde	64 %	64 %	64 %	95 %	95 %
Fra foreldreundersøkelsen om håndtering av mobbing; "Foresatte er helt eller delvis enig i at skolens ledelse og lærere håndterer mobbing av elevene på en god måte."	Andel helt eller delvis enig	58 %	57 %	55 %	80 %	80 %
Godt hjem-skolesamarbeid						
Fra foreldreundersøkelsen om dialog og medvirkning; "Foresatte er helt enig i at de blir tatt i mot på en god måte når de kontakter skolen."	Andel helt eller delvis enig	91 %	90 %	91 %	95 %	95 %
Fra foreldreundersøkelsen om forventninger; "Foresatte er helt eller delvis enig i at det er kjent hvilke forventninger skolen har til hjemmet når det gjelder samarbeid med skolen."	Andel helt eller delvis enig	87 %	87 %	81 %	90 %	90 %
SFO brukerundersøkelse	Samlet score hele undersøkelsen	4,6	4,6	4,5	4,9	4,9
Folkehelse i Ullensaker har en positiv utvikling (Samfunn)						
Trivselsleder eller tilsvarende på barnetrinnet bidrar til økt fysisk aktivitet	Antall skoler med trivselsledere eller tilsvarende				1,0	1,0

6.3.1 Utfordringsbildet

Vekst

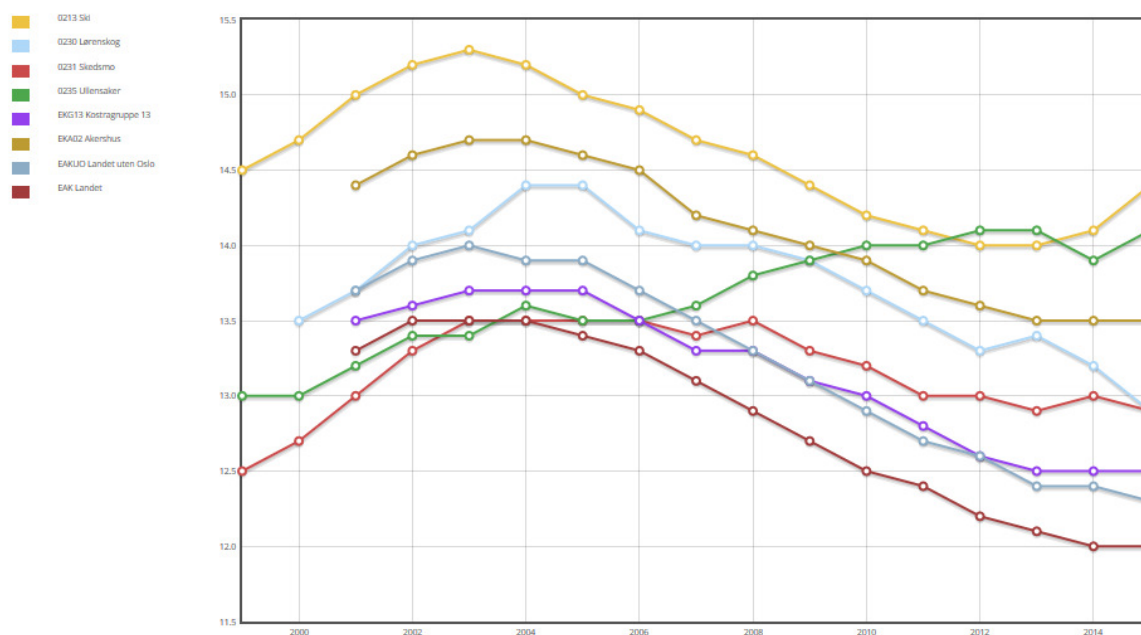
Ullensaker kommune har gjennom mange år hatt en stor vekst i antall innbyggere, dette inkluderer barn i skolealder 6-15 år. Gjennomsnittlig elevvekst de siste 15 år har vært 133 elever pr år (samlet 1997 elever). Forventet elevvekst årlig er differansen mellom antall elever som går ut 10. trinn vår og antall skolestartere høst. I tillegg kommer tilflytting av nye elever på alle årstrinn gjennom hele året. Plantall tilsier at det vil være 125 flere skolestartere enn antall elever som vil gå ut av 10. trinn høsten 2017. Faktisk elevvekst i 2016 var per 1.9. 101 elever. Det er ytterligere vekst fram mot 1.10., opp mot plantall på 125 elever.

Elevtallsutvikling 1999-2016

Andelen elever i grunnskolen sammenlignet med folketallet har vært økende over tid i Ullensaker sammenlignet med andre kommuner. Dette kan illustreres med følgende tidsserie fra KOSTRA fra SSB, *andel innbyggere 6-15 år*. Ullensaker representeres ved grønn linje:

Tidsserie

Kilde: KOSTRA. Grønn linje=Ullensaker

Elevtall i henhold til Grunnskolenes informasjonssystem (GSI²) er pr 01.10.16 4.794 elever i den kommunale grunnskolen, det gir elevvekst fra forrige GSI-rapportering på 130 elever. Elevtall pr 01.09.16 var 4.765 elever. Det har jf. GSI vært en videre økning fram til 01.10.16.

Den store veksten gjør ressursituasjonen sårbar i grunnskolen. Tall fra KOSTRA viser at Ullensaker ligger i det nedre sjiktet sammenlignet med representative kommuner og landet for øvrig når det blant annet gjelder lærertetthet.

Skolekapasitet

Ullensaker kommune har noe overkapasitet og ledige elevplasser pr 2016. Dette er medregnet ny ungdomsskole på Gystadmarka og ny barneskole på Algarheim. Bildet endrer seg i takt med den videre utbyggingen i kommunen, og det beregnes at dagens ledige kapasitet vil fylles i årene som kommer. Noe av denne midlertidige ledige kapasiteten kan i tiden framover utnyttes bedre ved mer fleksible inntaksområder enn det er pr i dag.

Retningslinjer for skolekapasitet defineres gjennom *Strategiplan for skolekapasitet*, sist vedtatt i HSB 22.04.15 (sak 28/15). En egen politisk komite legger fram rullering av strategiplan for skolekapasitet i HSB våren 2017.

Minoritetsspråklige barn og unge

Andel minoritetsspråklige elever er økende i Ullensakers grunnskoler. Det er risiko for fremmedgjøring og negativ utvikling dersom dette ikke får nødvendig oppmerksomhet.

² <http://www.udir.no/Tilstand/Analyser-og-statistikk/GSI-innsamling/>

Dette temaet adresseres i det videre, også i forbindelse med overflytting av tospråklig senter til Algarheim skole når denne står klar. Fram til da ivaretas rutiner og oppfølging av fagområdet av Skogmo skole.

Spesialundervisning

Andelen elever med vedtak om spesialundervisning i Ullensakerskolen var 6,6 % i 2015, mot landssnittet som var 7,9 %, jf. KOSTRA. Det er svært viktig at grunnskolen viderefører fokus på en praksis som stimulerer til redusert andel spesialundervisning og at fokus på tilpasset opplæring (TPO) videreføres med høy innsats. Dette har stor betydning for den enkelte elevs utvikling og skolens ressursbruk.

Andel barn og unge med ulike diagnoser, blant annet innenfor autismespekteret, oppmerksomhetsvansker, samspillsvansker og psykiske utfordringer, ser ut til å være økende. Det har betydning at grunnskolen er i stand til å møte denne utfordringen. Det arbeides med å videreutvikle et utviklings-/opplæringstilbud for disse barna i barnehage og skole som bidrar til et helhetlig og likeverdig tilbud slik at elevene oppnår størst mulig grad av funksjonsdyktighet.

Psykiske vansker, relasjoner i skolen og mobbing

Siste gjennomføring av Ungdomsundersøkelsen ³(2013) viser at en andel unge i Ullensaker (11 %) rapporterer at de sliter. Trenden er at jenter sliter mer psykisk, mens gutter oftere utsettes for vold og trusler om vold. Jenter oppgir også å være mer plaget av ensomhet. Undersøkelsen viser ellers at ungdommer er mer pliktoppfyllende og disiplinerte enn for noen tiår siden. Relasjonene mellom elever og lærere har også blitt bedre og færre ungdommer skulker skolen. Det er likevel viktig å være oppmerksom på grupper av elever med skolevegring og elever med samspillsvansker. I et tverrfaglig perspektiv bør det særlig rettes oppmerksomhet mot forebygging, inkludert det å fange opp og følge opp psykiske vansker.

I siste elevundersøkelse (høsten 2015) rapporterte 4 % av elevene i Ullensakerskolen om mobbing. Dette er en nedgang på ett prosentpoeng i sammenlignet med forrige elevundersøkelse. Det er vedtatt en nulltoleranse mot dette i Ullensaker kommune.

Ullensaker kommune har målsetning om at alle barne- og ungdomsskoler i kommunen skal ha miljøarbeider eller miljøterapeut. Kommunen har høsten 2016 oppnådd sin målsetning.

Senter for elevmestring og læringsmiljø videreføres med en sentral rolle i dette arbeidet, i tverrfaglig samarbeid med PPT, FABU og andre relevante samarbeidspartnere.

Kompetanse

Nye kompetansekrav i grunnskolen, jf. revidert Forskrift til Opplæringsloven, § 14-2⁴, vil gi behov for omlegging og kompetanseheving, særlig på barnetrinnet, de neste årene. Det nye kompetansekravet gjelder lærere som underviser i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet. Den som underviser må ha minimum

³ <http://www.ungdata.no/>

⁴ https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_16#KAPITTEL_16

30 studiepoeng som er relevante for det aktuelle faget, i tillegg til å oppfylle tilsetningskravene.

Grunnskolen i Ullensaker har per 2017 en stor andel lærere og ledere med relevant faglig kompetanse, inkludert skoleledere med rektorsken eller master i ledelse. Dette ivaretas både ved rekruttering og ved etter- og videreutdanningsprogrammer.

Veksten og elevtallsøkningen gjør at Ullensakerskolen rekrutterer et større antall nye lærere og annet personale til skolene hvert år. Det er avgjørende at kommunens grunnskoler er attraktive og at det videreføres løpende kompetanseheving på alle nivåer.

Tidlig innsats og forebyggende praksis

Årene i barnehage og skole legger grunnlag for videre vekst, utvikling, utdanning, arbeid og bidrag til samfunnet for barn og unge. Det er derfor avgjørende at vi lykkes og legger til rette for at vi øker læringsutbyttet og sikrer god utvikling for elevene våre.

Tidlig innsats er sentralt for å legge til rette for funksjonelle lesere, regnere, skrivere og digitale brukere samt funksjonelt språk. Dette legger grunnlag for all videre læring. Tidlig innsats er også bærebjelken ved forebygging og oppfølging av barn og unge med samspillsvansker og andre utfordringer.

Det er i forslag til statsbudsjett for 2017 opplyst at det vil sendes ut på høring et lovforslag om tidlig innsats i skolen. Dette vil tidligst kunne iverksettes skoleåret 2018/2019. For 2017 er det i statsbudsjettet forslag om å øke frie inntekter i kommunene for å forsterke arbeidet med tidlig innsats og forberede kommunene på det varslede lovforslaget.

I lys av dette er forskningsbaserte, erfaringsbaserte og funksjonelle opplæringsmetoder og tjenester avgjørende. Stikkord er *tidlig identifisering, kartlegging og oppfølging*.

Ullensaker kommune har også barn og unge med særlige skolefaglige evner og talent. Det legges til rette for at denne gruppen også gis mulighet til å vokse og strekke seg videre.

Kvalitet og resultater

Ullensakerskolens hovedfokus er økt læringsutbytte for elevene. Det vises til den årlige rapporten «Kvalitet i Ullensakerskolen – tilstandsrapport for grunnskolen» som for skoleåret 2015/16 behandles i HSB i oktober 2016 og i Kommunestyret i november. Rapporten beskriver tilstanden i Ullensakerskolen bl.a vedrørende elevundersøkelsen, kartleggingsprøver, nasjonale prøver og eksamen.

Ullensakerskolen har hatt en positiv utvikling de siste årene, til tross for stramme rammer.

Fordeling av grunnskolerammen

Totalrammen til grunnskolen fordeles til skolene gjennom en ressursfordelingsmodell der hovedkriteriet for tildeling er elevtall. Av den totale utgiftsrammen på 445,8 mill kr fordeles 337,7 mill kr til skolene. I tillegg til elevbasert fordeling, får alle grunnskolen

en like stor grunnressurs uavhengig av skolens størrelse, dette kommer små og sårbare skoler til gode. I 2017 er grunnressursen økt med fastsatt deflator, slik at grunnressurs i 2017 er 2,36 mill kr.

Fordeling av utgiftsramme grunnskolen (inkl Grunnskole felles)	Beløp
Grunnressurs for 15 skoler	35 400
Spesialavdelinger, avsetninger og felles utgifter	72 757
Elevbasert fordeling	337 663
Sum utgiftsramme grunnskolen	445 820

Resterende ramme for grunnskole har følgende fordeling:

Fellesutgifter:

Ordinær skoleskyss	8,0 mill kr
Gjesteelever	6,4 mill kr
Annet	1,3 mill kr
Utdanningsvalg	0,5 mill kr
Prosjekt Skole- og kompetanseutvikling	2,3 mill kr
Sum felles utgifter	18,5 mill kr

Avsetninger:

Elev-vekst/gruppestørrelse	3,9 mill kr
Tilbakeholdt pott skjønnsmidler	1,6 mill kr
Sum avsetninger	5,5 mill kr

Skoler med spesialfunksjoner

Senter for to-språklig opplæring (Skogmo)	6,4 mill kr
Senter for elevmestring og læremiljø	6,1 mill kr
Jessheim ressurscenter	21,5 mill kr
Tidligere ressurscenter elever på Nordby u-skole	7,3 mill kr
Vesong u-skole	0,2 mill kr
Ressurssenter elever på nærsken	1,5 mill kr
Sum ressurscenter	42,9 mill kr

Avsatte midler til skoleskyss dekker kommunens utgifter i forbindelse med trafikkfarlig skolevei. Hvilke strekninger som vurderes som trafikkfarlige vurderes gjennom en årlig sak som legges fram for HSB i mai.

Jessheim skole og ressurscenter får egen bevilgning basert på kriterier vedtatt i HSB sak 51/04. Ressurscenteret går ut fra at de i 2017 vil ha 26 elever. For budsjett 2011 ble det tatt en gjennomgang av grunnressurs og elevpris på ressurscenteret (HSB 41/10). Erfaringstall viser at elevpris ikke dekker opphold på SFO for ressurscenter elevene. På bakgrunn av dette ble det fra budsjett 2011 i tillegg til elevpris beregnet SFO-pris pr elev.

Nordby ungdomsskole har et opplæringstilbud for ressurscenter elever i ungdomsskolealder. Skolen får tildelt ekstra ressurser til dette gjennom ressursfordelingsmodellen. Skolen vil i 2017 ha 13 ressurscenter elever på våren og 9-10 elever på høsten.

I 2007 ble *Senter for tospråklig opplæring* opprettet ved Skogmo skole. Senteret har ansvar for kommunens morsmålslærere og har innføringsklasser i norsk for minoritetsspråklige elever. Pr 01.10.16 har Skogmo 36 elever i innføringsklasser. Senteret er vedtatt overført til Algarheim skole når ny skole står klar. Fra høsten 2012 ble senteret videreført med innføringsklasser for ungdomstrinnelever på Vesong ungdomsskole, der er det per 01.10.2016 22 elever.

Åreppenteamet ble opprettet høsten 2009. Tiltaket, som er beskrevet i HSB sak 57/08, ga et alternativt skoletilbud for enkeltelever i tillegg til å gi veiledning til skolene mht elever med samspillsvansker. Åreppenteamet ble i 2016 overført til Senter for elevmestring og læringsmiljø (SEL) ved Nordkisa skole. Høsten 2016 er det ni elever på SEL, og det antas å være samme antall i 2017. SEL har et særskilt ansvar for etablering og oppfølging av *Handlingsplan for elevmestring og godt læringsmiljø* i Ullensakerskolen. Dette inkluderer større fokus på utadrettet veiledningsvirksomhet. Handlingsplanen er en oppfølging av *Strategiplan for læringsutbytte*. Senteret har i tillegg to LOS-funksjoner for unge som er i risiko for å droppe ut av skolen.

I ressursfordelingsmodell for 2016 (HSB 23.09.15, sak 65/15) ble det vedtatt å sette av 1,0 mill kr til å ivareta skoler som har særskilte utfordringer med tanke på omfang av spesialundervisning og sosiodemografiske forhold. Midlene tas av tilbakeholdt skjønnsrett, som utgjør 2,61 mill kr. PPT bidrar med en helhetlig vurdering av ulike behov for spesialundervisning ved skolene, og henter uttalelser fra andre instanser (barnevern og helsesøster). Det er skolene Mogreina og Hovin som har særskilte utfordringer, og vil få styrket sin ramme med 0,5 mill kr hver i 2017.

I sak om ressursfordelingsmodell 2016 (HSB 65/15) ble det også vedtatt å styrke administrasjonsressursen midlertidig til skoler som er under utbygging. Dette for at rektorene skal kunne ha fokus på pedagogisk ledelse og økt læringsutbytte også under utbyggingsfasen. Midlene blir fordelt skolene i budsjettprosessen, og det gis en styrking på 0,125 mill kr pr år i hele utbyggingsfasen. For 2017 vil dette gjelde Gystadmarka ungdomsskole og Algarheim skole.

Oppholdsbetaling på skolefritidsordningen (SFO) blir framskrevet med 2,5 % for 2017. Oppholdsbetaling på SFO kan ikke være høyere enn selvkost (utgifter til lokaler, lønn personale etc). Oppholdsbetaling på SFO i Ullensaker kommune er på nivå med de andre ØRU-kommunene.

Rammeøkning 2017

Som rammeøkning foreslås det at elevveksten kompenseres med 5,3 mill kr som er helårseffekt av elevvekst i 2016 (101 elever) og 4 mill kr til forventet elevvekst høsten 2017 (med utgangspunkt i plantall med økning 125 elever).

Det er i forslag til statsbudsjett for 2017 gitt en økning i frie inntekter til kommunene på 150 mill for å styrke arbeidet med tidlig innsats i skolen. Dette øker rammen til Ullensaker kommune, men midlene er ikke øremerket og er dermed ikke økt tilsvarende i budsjettet for HSB 2017. Kommunen avventer om dette blir øremerkede midler i 2018, og planlegger bruken av disse midlene når dette er avklart.

6.3.2 Satsningsområder for 2017

Kvalitet og resultater – økt læringsutbytte

Forventninger til økt læringsutbytte er nedfelt i Strategiplan for læringsutbytte, sist rullert i desember 2014, ref KST sak 97/14. Strategiplanen rulleres på nytt i oktober 2016.

Strategiplan for læringsutbytte består av:

- Visjon og verdier
- Overordnet mål for strategiperioden
- Strategi og valg av metoder for strategiperioden
- Handlingsplaner som oppfølging av strategiplanen

Planens strategiske fokusområder er:

- Den gode leder
- Den gode lærer
- Godt læringsmiljø
- God elevvurdering
- Godt hjem-skole samarbeid

Planen følges opp med handlingsplaner. Disse inkluderer plan for kompetanseutvikling for Ullensakerskolen. Handlingsplan for lese- og skriveopplæring ble vedtatt i HSB 28. mai 2014 (sak 40/14). Det er videre planlagt handlingsplan for matematisk kompetanse, samt digital kompetanse og elevmestring og godt læringsmiljø i 2016.

Kompetanseutvikling

I statsbudsjettet for 2017 er det satt av økt bevilgning til videreutdanning av lærere i den statlige satsingen «Kompetanse for kvalitet». Høsten 2016 deltar ca 64 lærere fra Ullensakerskolen. Det må søkes om studieplasser før det utløser midler til kommunen. Kommunen er forpliktet til å dekke utgifter til læremidler, reise og opphold i forbindelse videreutdanningen. Ullensakerskolen har også en lokal stipendordning for ledere og lærere som et ledd i å styrke kompetanseutviklingen.

En stor andel av rektorer og skoleledere har rektorskolen og/eller masterutdanning i ledelse. De siste årene har Ullensakerskolen fått en rekke nye ledere, noe som kan øke behovet for å tilby etter- og videreutdanning.

Skolekapasitet

Det foreslås å vurdere å utnytte midlertidig ledig skolekapasitet fram ved mer fleksible inntaksområder for skolene. En egen politisk komite legger fram rullering av strategiplan for skolekapasitet våren 2017 hvor dette temaet adresseres.

Senter for elevmestring og læringsmiljø

Senter for elevmestring og læringsmiljø ligger til Nordkisa skole. Senteret har per 1.9.2016 9 elever fra andre skoler. Senteret skal også drive utadrettet virksomhet og bistå andre skoler vedrørende elever med samspillvansker. Ullensaker deltar i prosjekt

LOS-funksjon (se notat til HSB/HHS 23.09.15– HSB 16/15). Prosjekt går over tre år, hvor det gis midler til to halve stillinger, som er lagt til SEL. Prosjektet forutsetter at kommunen selv finansierer like store stillinger. Prosjektet er organisert som et tverrfaglig samarbeid som er forankret i både fagområdet HSB og HHS. Målgruppen er unge med høyt skolefravær eller manglende skoletilknytning.

Digital kompetanse

Som en oppfølging av *Strategiplan for læringsutbytte* er det vedtatt å etablere Handlingsplan for digital kompetanse, jf. HSB 20.08.14, sak 47/14. Denne legges fram til behandling i HSB høsten 2016. Som en oppfølging av dette er det opprettet Senter for digital kompetanse. Senteret ligger til nye Gystadmarka ungdomsskole. Det er vedtatt en nettbrett-prosjekt på tre av grunnskolene. Dette prosjektet igangsettes høsten 2016, og videreføres gjennom en treårsperiode.

Ungdomstrinn i utvikling

Ungdomstrinn i utvikling er en nasjonal satsing med tilbud om støtte til lokalt utviklingsarbeid i klasseledelse, regning, lesing og skriving. Det følger med noe statlige øremerkede midler til frikjøp av ressurslærer på skolene. Ungdomsskolene Nordby og Gystadmarka har deltatt høsten 2015 og hele 2016, og ungdomsskolene Allergot og Vesong deltok høsten 2013 og hele 2014.

Styrket lærertetthet

Ressursbruk for grunnskolene er i det lavere sjiktet sammenlignet med andre kommuner. Ullensaker kommune mottar statlige tilskudd til økt lærertetthet på 1.-4. trinn og 8.-10. trinn.

Styrket lærertetthet på ungdomstrinnet

Det statlige GNIST-prosjektet er en fireårig tilskuddsordning, der det fra høsten 2013 er gjort forsøk med å styrke lærertettheten i ungdomsskolen. Tilskuddsordningen skal bidra til økt lærertetthet på ungdomstrinnet ved skoler som skoleåret 2011/12 hadde en gjennomsnittlig gruppestørrelse på over 20 elever per lærer i ordinær undervisning på ungdomstrinnet, og som hadde grunnskolepoeng under snittet for landet. Midlene fordeles skolene etter årlig søknad til Utdanningsdirektoratet, og skoleåret 2016/17 er siste året med ordningen. For 2016/17 er det gitt tilskudd for åtte lærerstillinger; fire på Nordby og fire på Allergot. Tilskuddsordningen skal brukes til å skaffe erfaring og kunnskap om effekten av økte lærerressurser.

Styrket lærertetthet 1.-4. trinn

Fra høsten 2015 er det bevilget statlige midler til styrking av lærertetthet på 1.-4. trinn. Midlene er øremerket og fordelt barneskolene etter elevtall på 1.-4. trinn. For høsten 2016 utgjorde dette et tilskudd på ca 4,4 mill kr, dvs ca 2300,- pr elev for høsten.

Realfagskommune og lærerspesialister

Ordningen med realfagskommuner inngår i den nasjonale realfagsstrategien for barnehage og grunnopplæring for 2015-2019 som har som mål å forbedre barn og unges kompetanse i matematikk og naturfag. Satsing på lærerspesialister er knyttet opp

mot strategien *Lærerløftet, på lag med kunnskapsskolen*⁵. Ullensaker kommune har fått innvilget midler til åtte lærerspesialister i realfag for skoleårene 2015/16 og 2016/17. Satsningene dekkes av både statlige og kommunale midler.

Vurdering for læring

Utdanningsdirektoratet har en nasjonal satsing kalt *Vurdering for læring*⁶ som Ullensaker kommune deltar i. Vurdering for læring tar utgangspunkt i forskrift til opplæringsloven § 3-11 om underveisvurdering. Satsingens formål er å øke lærerens/veilederens vurderingskompetanse og styrke sammenheng mellom underveis- og sluttvurdering, ref notat 7/15 i HSB 22.04.15. Prosjektet varer til våren 2017 og det følger med noe statlige midler.

Den kulturelle skolesekken

Det settes av kr 300 000 til tiltak i «Den kulturelle skolesekken» for 2017. Midlene skal dekke inngang og transport for aktiviteter på 3., 6., 8. og 9. trinn. Det vises for øvrig til notat til HSB i september 2015 vedr status på Den kulturelle skolesekken (HSB notat 18/15). Forrige avtale løp fra 01.08.2012 til 31.07.2016. Det ble i Fylkesutvalget i Akershus fylkeskommune 11.05.2015 enstemmig vedtatt en ny samarbeidsavtale mellom kommunene i Akershus og Akershus fylkeskommune vedrørende ordningen i grunnskolen, gjeldende fra 01.08.2016.

Leirskole

I HSB-sak 14/16 ble det vedtatt at alle barneskoler skal ha leirskole over fem dager der alle utgifter skal dekkes av skolens budsjett. I forhold til merbehov ble skolene kontaktet for å avklare hvor store bidrag FAU har hatt ved de forskjellige skolene. Det viser seg at skolene i hovedsak har tatt utgiften til leirskole selv, og FAU har bidratt med mindre beløp ved et fåtall skoler.

Tidlig innsats

I forslag til statsbudsjettet for 2017 varsles det om at det kommer et høringsforslag om tidlig innsats i skolen. Dette vil tidligst kunne bli iverksatt i 2018/2019. For 2017 er det forslag om å øke frie inntekter i kommunene med 150 mill. kr for å forsterke arbeidet med tidlig innsats og forberede kommunene på det varslede lovforslaget. Disse midlene er ikke avsatt til grunnskolen i Ullensaker kommunes budsjett for 2017. For 2018 ser regjeringen for seg at beløpet til kommunene mer enn doubles, til 360 mill. kr.

Investeringer

Det er vedtatt å bygge ny Algarheim skole og ny ungdomsskole på Gystadmarka. Barneskolen på Algarheim er planlagt ferdigstilt 2018-2019, mens Gystadmarka ungdomsskole skal stå klar til bruk 01.03.2018. For mer informasjon se vedlegg om investeringer. Det er også vedtatt å sette av utredningsmidler vedr. skolene Bakke og Vesong på Kløfta.

⁵ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/planer/kd_strategiskole_web.pdf

⁶ <http://www.udir.no/Vurdering-for-laring/>

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Grunnskole

	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Elevvekst høst 2017, 5 mnd, plantall 125	3,95	Grunnskole felles
Elevvekst 2016, helårseffekt (7 mnd)	5,33	Grunnskole felles
Totalt	9,28	

Elevvekstmidler gjør at grunnskolen kan opprettholde nåværende aktivitet til tross for stor vekst, og at lærertettheten ikke reduseres ytterligere.

6.4 Barnehager

Kommunen har en lovfestet plikt til å sørge for et tilstrekkelig antall barnehageplasser og en samordnet opptaksprosess, jf. barnehageloven § 12a. Barnehagetilbudet må ha den kvaliteten, det innholdet og det omfanget som etterspørres og lokale forhold tilsier, innenfor rammen av regelverket.

Barnehageområdet i Ullensaker kommune er inndelt i tre ulike ansvarsområder. De tre områdene er

- Kommunale barnehager
- Barnehagemyndigheten
- Tilskudd til private barnehager

Kommunale barnehager

Enheten kommunale barnehager har ansvar for drift av kommunens egne barnehager. Enheten har også ansvar for oppfølging av vedtak om spesialpedagogisk hjelp, jf. opplæringsloven § 5-7. Vedtak fattes av Barnehagemyndigheten.

Enheten kommunale barnehager hadde per 01.08.2016 totalt 106 årsverk.

Innen funksjonen førskole (barnehage) er det 90 årsverk, som fordeler seg slik: en enhetsleder, sju avdelingsledere/styrere, 29 pedagoger og 53 fagarbeidere/assistenter. Innen funksjonen er det 0,4 årsverk fagarbeider til barn med nedsatt funksjonsevne.

På kommunens smågruppeavdeling for barn med nedsatt funksjonsevne er det fire årsverk, fordelt med to pedagoger og to fagarbeidere/assistenter.

Tilknyttet det spesialpedagogiske feltet for kommunale og private barnehager er det 11,6 årsverk, fordelt på åtte spesialpedagoger og 3,6 fagarbeidere/assistenter.

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Skole og barnehage

Tjenestekområde: Barnehage

Innbyggere/Brukere	Resultat UK 2014	Nasjonalt 2015	Mål UK 2016	Nasjonalt 2016	Mål UK 2017
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Resultat fra spørsmål hvordan barnehagen tilrettelegg for det enkelte barns læring?	5	*	5,2	5	5,2
Resultat fra spørsmål barnehagens tilrettelegging av skoleforberedende aktiviteter	5,1	*	5,1	5	5,2
Resultat fra spørsmål i barnehagens bidrag til ditt barns språkutvikling	5,2	*	5,3	5,1	5,3
Trivsel					
Resultat fra spørsmål Godt vennskap mellom barn?	5,2	*	5,3	5,2	5,3
Brukermedvirkning					
Resultat fra spørsmål dine muligheter for medinnflytelse over tilbudet i barnehagen?	4,7	*	4,8	4,7	4,8
Informasjon					
Resultat fra spørsmål Informasjon om hvordan ditt barn har det	4,8	*	5	4,8	5
Folkehelse i Ullensaker kommune har en positiv utvikling (Samfunn)					
Kosthold					
Resultat fra spørsmål barnehagens mattilbud? (sunn mat, riktig kosthold)	4,4		4,2	4,8	4,4
Aktivitet					
Resultat fra spørsmål Allsidig lek og aktiviteter?	5,1		5,2	5,1	5,2

Barnehagemyndigheten

Barnehagemyndigheten administrerer opptak til både private og kommunale barnehager. Barnehagemyndigheten har i tillegg vedtaksmyndighet for enkeltvedtak iht opplæringsloven § 5-7, spesialpedagogisk hjelp i barnehagen.

Barnehagemyndigheten utfører en rekke andre administrative oppgaver som fordeling av midler til barn med spesielle behov/funksjonshemmede barn, fordeling av midler til barn med minoritetsspråklig bakgrunn, samt bruk og fordeling av midler til kompetanseheving.

Barnehagemyndigheten fører tilsyn med både private og kommunale barnehager for å se til at driften skjer i henhold til lov og forskrift, jf. lov av 17.juni 2005 nr. 64 om barnehager § 16. Med tilsyn menes varslet stedlig tilsyn, uanmeldt stedlig tilsyn og dokumentkontroll.

Barnehagemyndigheten har også ansvar for å informere foreldre om barnehagetilbudet, bistå med søknader og orientere om de ulike ordningene for redusert pris og gratis kjernetid.

Tilskudd til private barnehager

Fra 2011 ble finansiering av private barnehager innlemmet i rammetilskuddet til kommunen. Kommunen har ansvar for å beregne og utbetale tilskudd i henhold til forskrift. Tilskuddsordningen har vært gjenstand for mange endringer og presiseringer fra 2011 og frem til i dag, bl.a. gjennom en revidert forskrift gjeldende fra 01.01.15. Forskriften er endret igjen med virkning fra 01.01.16.

6.4.1 Utfordringsbildet

Kommunen er forpliktet til oppfølging av rett til barnehageplass og opprettholdelse av full barnehagedekning.

Bestemmelsene om "rett til barnehageplass" fremgår av barnehageloven § 12a og lyder:

Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har etter søknad rett til å få plass i barnehage fra august i samsvar med denne loven og forskrifter. Barnet har rett til plass i barnehage i den kommunen der det er bosatt. Kommunen skal ha minimum ett opptak i året. Søknadsfrist fastsettes av kommunen.

Foreløpig har kommunen overholdt denne forpliktelsen.

Spesialpedagogisk hjelp og barnehagebarn med minoritetsspråklig bakgrunn

Andel barn som utredes ved PPT og får enkeltvedtak med spesialpedagogisk bistand er økende i Ullensakers barnehager. Dette har særlig bundet opp ressurser til assistentbruk.

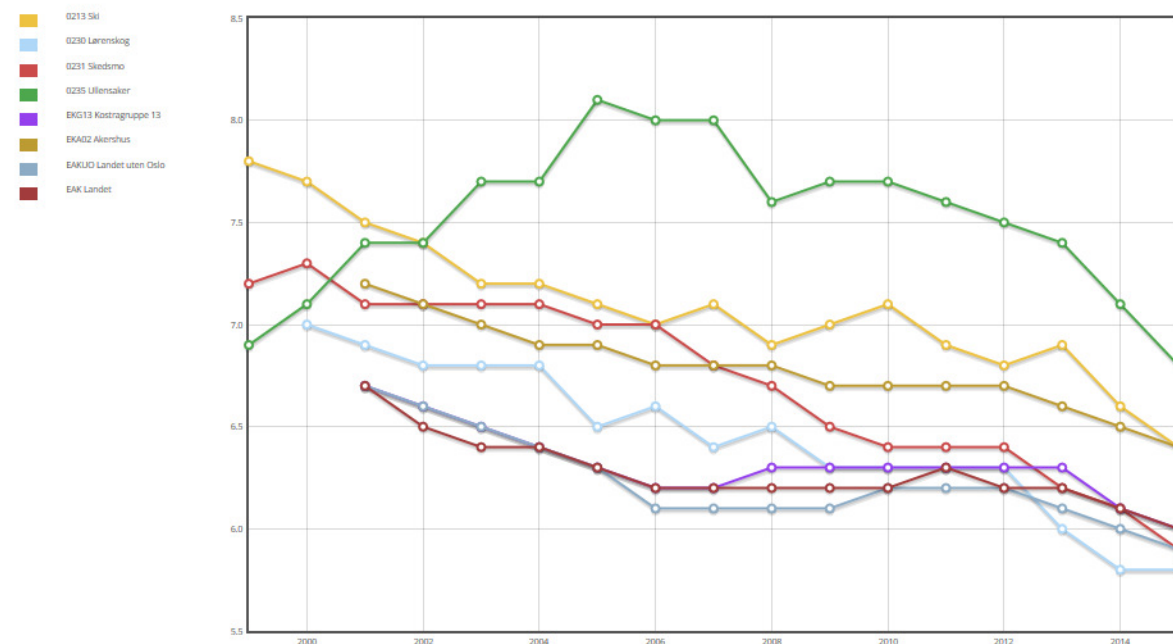
Andelen barn med minoritetsspråklige foresatte er økende. Dette krever et bevisst fokus på barn og foreldre som trenger ekstra hjelp med språklige utfordringer. Kommunens språkveiledere får flere oppgaver og tolketjenester må brukes i større grad enn tidligere.

Vekst og kapasitet

Det er per oktober 2016 overkapasitet i barnehagene samlet. Det avventes resultat av kommunens utbygging, som potensielt kan få stor betydning for videre kapasitet og det anslås at nåværende kapasitet må utvides. Dette gjelder særlig sentrumsområder.

Andel innbyggere 1-5 år i Ullensaker har vært synkende de siste årene i forhold til befolkningen forøvrig, selv om antall barn i alderen 1-5 år har vært stabilt. Dette kan illustreres med følgende tidsserie fra KOSTRA fra SSB, andel innbyggere 1-5 år. Ullensaker representeres ved grønn linje.

Tidsserie

Kilde: KOSTRA

Kompetanse

Det er 34 barnehagelærere per 28.09.2016 som i Ullensakerbarnehagen er på dispensasjon fra utdanningskravet for å bli barnehagelærere. Av disse er det elleve som tar barnehagelærerutdanningen.

Tilskudd til private barnehager

Ullensaker har en høy andel private barnehager, med ca 84 % i 2016. Den private andelen har økt med et par prosent hvert år de siste årene.

Dagen tilskuddsmodell er slik at tilskuddet bestemmes av enhetskostnadene (kostnad pr plass) i de kommunale barnehagene. Med en høy andel private barnehager blir modellen svært sensitiv slik at små endringer i kommunale barnehager slår vesentlig ut på tilskuddet. Dette gjør at tilskuddet kan endres vesentlig fra år til år selv om aktivitetsnivået er relativt uendret.

Fra 01.01.16 ble en ny forskrift gjeldende for beregning av tilskudd. Det er der lagt opp til en videreføring av dagens modell, men det er gjort vesentlige endringer mht til hvordan kompensere for pensjonsutgifter og kapitalutgifter.

For 2016 tok Ullensaker kommune sikte på å legge om rutiner i henhold til ny forskrift for tilskuddsutbetalinger. Ny forskrift hadde virkning fra 01.01.2016. Omlegging av rutiner inkluderte bl.a. nye rutiner for behandling av søknader om økt tilskudd som følge av høye pensjonsutgifter og kapitalutgifter.

Det er viktig for kommunen å opprettholde en god dialog med de private barnehagene. Informasjonsarbeidet fra kommunen om tilskudd evalueres derfor løpende og vil ha fokus også i 2017.

Gratis kjernetid 3-, 4- og 5- åringer og redusert foreldrebetaling

Ordningen med gratis kjernetid og gradert foreldrebetaling ble innført 1. mai 2015, og innebærer at ingen familier betaler mer enn seks prosent av samlet inntekt for en barnehageplass. I henhold til forslag til statsbudsjett for 2017 vil husholdninger med inntekt under 500 500 kroner ha rett til redusert foreldrebetaling. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage for alle 3-, 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt vil bli videreført. I forslag til statsbudsjett 2017 er det foreslått at inntektsgrense fra 01.08.2017 er 428 000 kroner.

De nye ordningene fører til økt administrasjon og oppfølging.

6.4.2 Satsningsområder 2017**Kompetanseutvikling og kvalitet**

Det er økt fokus på kompetanseutvikling for å øke andelen med førskolelærerutdanning i kommunens barnehager. Det oppfordres til at assistentene tar barne- og ungdomsarbeiderutdanning. Eksakt tall foreligger ikke, men gruppen med fagbrev er økende.

Barnehagemyndigheten legger opp til kurs som følger opp statens satsing for barnehagesektoren i henhold til strategien *Kompetanse for framtidens barnehage*⁷. Den inneholder tiltak for å øke kompetansen til alle ansatte i barnehagen. Kursene er åpne både for kommunale og private barnehager.

Gjennom Barnehagemyndighetens tilsynsvirksomhet viderefører kommunen arbeidet for å sikre god kvalitet og oppfyllelse av lovkrav i barnehagetilbudet både av de private og de kommunale barnehagene. Gjennom tilsynsvirksomheten gis det også veiledning i tillegg til å påpeke lovbrudd (avvik).

Senter for kvalitetsutvikling

Det foreslås å vurdere etablering av Senter for kvalitetsutvikling i Ullensakerbarnehagen. – Dette i henhold til med *Strategiplan for kvalitetsutvikling i Ullensakerbarnehagen* som er under utarbeidelse (HSB 30.04.14, sak 31/14). Planen legges fram for politisk behandling i KST våren 2017 og skal inkludere private og kommunale barnehager. Senteret foreslås sett i sammenheng med utredningsarbeidet vedrørende sammenslåing av kommunale barnehager på Kløfta (jfr. KST i september 2016 (sak 16/63)).

Spesialpedagogisk hjelp og barn med minoritetsspråklig bakgrunn

Det har betydning at barnehagemyndigheten og PPT gir råd og veiledning til barnehagene på en slik måte at handlingsrommet for å inkludere barn med ulike vansker er tilstrekkelig. Dette gjelder særlig det allmennpedagogiske innholdet i barnehagene.

⁷ http://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/kompetanse_for_fremtidens_barnehage_2013.pdf

Når det gjelder minoritetsspråklige barn, videreføres satsing på språkveiledere i barnehagene. Dette er organisert under enheten PPT.

Vekst og barnehagekapasitet

Som nevnt over er det per i dag overkapasitet i kommunens barnehager, og andelen barn 1-5 år har vært synkende i befolkningen over tid. Det er i KST i september 2016 lagt frem prognoser for barnehagekapasiteten fram mot 2030 i saksfremlegget «Barnehagekapasitet i Ullensaker 2016-2030». Det forventes noe høyere vekst fremover. Det anslås å være et merbehov tilsvarende ca 220 plasser for små barn og ca 370 plasser for store barn i 2030 for kommunen samlet sett.

Kommunale barnehager

I forhold til saken «Barnehagekapasitet i Ullensaker 2016-2030», ble det i KST i september 2016 (sak 16/63) vedtatt at:

- Ullensaker kommune skal ha en kommunal andel på inntil 20 % av barnehageplasser. De resterende sikres gjennomavtaler med private aktører.
- Ullensaker kommune sender en forespørsel til tomteeiere som har tomter avsatt til fremtidige barnehager der det bes om tilbakemelding på hvilke planer og tidslinjer de har for etablering av nye barnehager
- Administrasjonen vurderer om de tre kommunale barnehagene på Kløfta kan samlokaliseres.

Kommunale barnehager viderefører følgende hovedlinjer for det pedagogiske arbeidet:

Kvalitet

God ledelse og personalets kompetanse er de viktigste faktorene for barnehagens kvalitet. Kommunale barnehager satser det på lederutdanning, deltids førskolelærerutdanning og utdanning til fagarbeidere. Å ha egne medarbeidere i en studiesituasjon gjør at barnehagene tilføres ny forskningsbasert kunnskap som kommer barna til gode.

Utvikling

Utviklingsarbeidet for å videreføre gode kommunale barnehager videreføres. Kommunale barnehager er etterspurt som praksisbarnehager for førskolelærerstudenter, vernepleier-studenter og lærlinger.

Læring

Kommunale barnehagers slagord er «*Læring i alt for alle!*» Læring skjer på ulike arenaer gjennom hele livet. Med tilstedeværende voksne i barnehagen kan barn lære gjennom alt de opplever på alle områder. Målene i kommunale barnehager rettes derfor mot prosesser som fremmer barnas læring og utvikling i hverdag og aktivitet.

Attraktive kommunale barnehager

Det vil i 2017 igangsettes et utredningsarbeid for å sikre informasjon ut til foresatte om kommunale barnehagers kvalitet og tilbud. Barnehagenes innhold vil også adresseres med tanke på å dyrke fram en ytterligere spisset pedagogisk profil.

Tilskudd private barnehager

Tilskuddssatsene til private barnehager øker i 2017 som følge av økte enhetskostnader i de kommunale barnehagene. Beregninger og årsak til økning er nærmere forklart i sak 16/72 behandlet i HSB 26.10.16 og KST 08.11.16.

Som følge av økte tilskuddssatser vil tilskuddsutbetalingene øke vesentlig i 2017. Hvor stor økningen blir, avhenger av utviklingen av faktiske barnetall i de private barnehagene. I budsjettet er det forutsatt en vekst i befolkningsgruppen 0-5 år på 1,5 %, og beregnet tilskudd for 2017 vil da utgjøre kr 277,2 mill. I forhold til fremskrevet budsjett for 2016 på kr 256,5 mill, gir dette et merbehov på kr 20,7 mill i 2017.

Investeringer

I investeringsbudsjettet for 2017 er det foreslått å utrede en ny, større kommunal barnehage på Kløfta.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Barnehage

	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Justere budsjettramme kommunale barnehager	-4,25	Barnehage felles
Totalt	-4,25	

I forhold til «Tilskudd til private barnehager» foreslår rådmannen at dette dekkes av disposisjonsfond for 2017.

	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Tilskudd til private barnehager	21,00	Barnehagemyndighet
Totalt	21,00	

6.5 Voksenopplæringen

Voksenopplæringen er et interkommunalt tilbud for kommunene Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Nes og Ullensaker. Ullensaker er vertskommune. For 2017 har voksenopplæringen 32,5 årsverk.

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Skole og barnehage

Tjenesteområde: Voksenopplæring

Innbyggere/Brukere	Resultat UK 2014	Nasjonalt 2015	Nasjonalt sommer 2016	VO sommer 2016	Mål UK 2017
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
<i>Alle skal gis opplæringstilbud innen 3 måneder fra framsatt krav om norskopplæring</i>	95 %	*	100 %	95 %	100 %
<i>Grunnskoletilbud på tre nivåer gis til voksne med rett til opplæring innen max.to uker etter framsatt krav</i>	100 %	*	*	95 %	100 %
<i>Andel deltakere som skårer på nivå A2 eller bedre ved de muntlige norsksprøvene</i>	86 %	90 %	91 %	88 %	91 %
<i>Andel deltakere som skårer på nivå A2 eller bedre ved digitale lytte- og leseprøver</i>	90 %	90 %	84 %	87 %	88 %
<i>Andel deltakere som skårer på nivå A2 eller bedre ved skriftlige norsksprøver</i>	70 %	76 %	82 %	85 %	87 %
<i>Andel deltakere som består prøven i samfunnskunnskap er lik eller bedre enn landsgjennomsnittet</i>	93 %	*	78 %	78 %	82 %
<i>Grunnskolelærerne har grunnskolepoeng som er lik eller bedre enn landsgjennomsnittet</i>	31 poeng		41 poeng	26 poeng	35 poeng
<i>Andel introduksjonsdeltakere som er i jobb eller utdanning et år etter endt introduksjonsprogram</i>	53 %		*	79 %	70 %
<i>Deltakerne er godt eller svært godt fornøyd med variasjon i opplæringen og lokalene</i>	*		*	*	70 %

* Ikke tilgjengelige data

6.5.1 Utfordringsbildet

Voksenopplæringen tilbyr grunnopplæring i norsk og samfunnsfag og grunnskoleopplæring. Tilbudet finansieres gjennom statlige tilskuddsordninger og er i utgangspunktet selvfinansierende. Statlige tilskudd skal i hovedsak dekke norskopplæringen. Grunnskoletilbudet for innbyggere i Ullensaker kommune finansieres innenfor HSB og finansiering er satt opp under Grunnskole felles med 2,2 mill kr.

Det forventes at befolkningsveksten på Øvre Romerike vil føre til behov for økt aktivitet. Voksenopplæringen vil i løpet av økonomiplanperioden ha behov for nye og større lokaler. Antall introduksjonsdeltakere med krav for fulltids- og helårig opplæringstilbud øker. Dette er også knyttet til den økende flyktningestrømmen.

6.5.2 Satsningsområder 2017

Strategiplan for Voksenopplæringen for Øvre Romerike 2016-2019 ble behandlet i HSB 26.08.15 (sak 57/15). Følgende fokusområder er valgt for perioden 2016-2019

- Tydelig, synlig, effektiv og systematisk ledelse
- Gode medarbeidere som etablerer rutiner for samarbeid og erfaringsdeling
- Gode samarbeidsrutiner med flyktningetjenesten og prosjekt Jobb og skole hånd i hånd for å øke andel deltagere som får språk- og arbeidspraksis
- Vurdering for læring med fokus på deltagerens individuelle planer
- Effektiv administrasjon og økonomi som er tilgjengelig og som utarbeider gode systemer for effektiv behandling av søknader og fraværsrapporter

Det er viktig å få deltagerne ut i arbeid når de er ferdige på Voksenopplæringen. Arbeidsrettede kurs er derfor nødvendige. I samarbeid med NAV og næringslivet deltar Voksenopplæringen i prosjektet «Jobb og skole hånd i hånd» der målet er å få deltagerne ut i arbeid.

6.6 PPT

Enhetens styringskort kommer i virksomhetsplanen for 2017.

6.6.1 Fokusområder

- Videreføre saksbehandlingsrutiner i henvisningssaker/ sakkyndighetsarbeid som sikrer oppfølging av lovverk, effektiv saksbehandling, funksjonell arbeidsfordeling
- Videreføring og bygging av et kompetent og stabilt personale
- Kvalitet og effektiv samhandling PPT og skoler/barnehager
- Definere PPTs rolle ytterligere i det systemrettede arbeidet

6.6.2 Satsningsområder 2017

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er en rådgivende tjeneste i kommunen, med cirka 16 årsverk. PPT skal hjelpe barn, ungdom og voksne som strever i utviklingen, eller som har en vanskelig opplæringssituasjon.

PPT skal gi skoler råd og veiledning for å tilrettelegge for barn og unge som trenger det, og bistå skoler for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov. PPT bistår også voksne med behov for grunnskoleopplæring.

PPT gir systemrettet støtte, med råd og veiledning til skoler om pedagogisk ledelse av gruppe- og læringsmiljø, og bistand med kompetanse- og organisasjonsutvikling.

De skal også gi individrettet støtte, sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der opplæringsloven krever det, og gi skoler råd og veiledning om tilrettelegging for elever som har behov for det.

Kommunens skoler og barnehager henter inn råd fra PPT blant annet i disse sakene:

- spesialundervisning på skolen (§ 5-1)
- tidligere skolestart (§ 2-1 tredje ledd)
- utsatt skolestart (§ 2-1 tredje ledd)
- fritak fra opplæringsplikten (§ 2-1 fjerde ledd)
- særskilt inntak til videregående skoler (§ 3-1 sjette ledd)

PPT Ullensaker ble egen enhet fra 01.01.2015.

6.7 SB felles

Fellesfunksjoner omfatter ledelse/stab for HSB-enhetene SB stab og barnehagemyndighet. SB stab vil fra 01.01.17 bestå av 8,4 årsverk og avdelingsleder. Tre årsverk er definert til myndighetsoppgaver på barnehageområdet, og fem årsverk utfører fellesoppgaver for fagområdet, særlig innenfor grunnskole. Leseveilederne, som i dag ligger til grunnskole felles overføres 01.01.2017 til Jessheim Skole og ressurscenter. Senteret får ansvar for fagområdet tilpasset opplæring (TPO) med en egen avdeling. Leseveilederne utgjør fire årsverk.

Staben gir støtte til alle enhetene i hovedutvalgsområdet vedrørende økonomistyring og rapportering, samt ansvar for kompetanseoppbygging, oppfølging av lovkrav og retningslinjer, resultatoppfølging for grunnskole og barnehage. Det er av avgjørende betydning for enhetene at disse støttefunksjonene er tilgjengelige.

Budsjettområdet har ikke eget styringskort.

Når det gjelder Voksenopplæringen mottar Ullensaker kommune per capita tilskudd fra staten. Dette blir inntektsført på SB stab (midlene skal dekke utgifter til Ullensaker sine deltagere på Voksenopplæringen). Midlene overføres i sin helhet til Voksenopplæringen. Det gjøres en løpende vurdering om per capita tilskudd dekker utgifter til Voksenopplæringen, eller om kommunen må bidra med økte midler. Dette er en årlig risiko.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet SB stab:

	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Omorganisering - lønnsmidler områdesjef	1,20	SB stab
Totalt	1,20	

6.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget

Enhet	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2017
Tall i 1000 kr	Netto	Netto	Netto
SB stab	7 966	9 531	11 688
Barn med særskilte behov	13 084	13 586	13 782
Barnehage felles	-2 585	-2 203	18 509
Tilskudd til private barnehager	241 322	251 443	256 472
Minoritetsspråklige	2		
PPT	1		
Sum SB-fellesfunksjoner	259 790	272 358	300 451
Grunnskole felles	18 459	19 055	25 205
Gystadmarka skole	23 973	25 255	26 466
Algarheim skole	16 589	20 553	21 522
Bakke skole	22 965	25 503	28 873
Borgen skole	9 513	9 934	10 521
Døli skole	11 845	12 508	14 144
Hovin skole	16 824	18 932	18 959
Jessheim skole	40 394	43 361	47 840
Mogreina skole	11 088	12 822	12 955
Nordkisa skole	10 183	14 538	16 418
Åreppen skole	24 560	23 229	22 305
Skogmo skole	33 182	36 340	35 337
Allergot ungdomsskole	23 972	23 617	22 370
Nordby ungdomsskole	33 365	32 109	20 926
Vesong ungdomsskole	24 765	27 211	29 813
Gystadmarka ungdomsskole	10 764	16 985	28 624
Sum grunnskolen	332 441	361 951	382 279
Voksenopplæringen			
PPT	10 569	10 442	10 719
Barnehagen	45 135	48 534	45 435
Sum HSB	647 934	693 285	738 883

Merbehov øvrig	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Elevvekst høst 2017, 5 mnd, plantall 125	3,95	Grunnskole felles
Elevvekst 2016, helårseffekt (7 mnd)	5,33	Grunnskole felles
Justere budsjettramme kommunale barnehager	-4,25	Barnehage felles
Omorganisering - lønnsmidler områdesjef	1,20	SB stab
Totalt	6,23	

Merbehov "Tilskudd til private barnehager" *	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Tilskudd til private barnehager	21,00	Barnehagemyndighet
Totalt	21,00	

* Rådmannen foreslår at "Tilskudd til private barnehager" dekkes av disposisjonsfond for 2017

Videreføring	Beløp mill. kr	Budsjettområde
Ekstra time naturfag mellomtrinn	0,42	Grunnskole felles
Miljøarbeidere	1,80	Grunnskole felles
LOS funksjon SEL	1,06	Grunnskole felles
Helårseffekt satsing leseversker 2 årsverk	0,65	SB-Stab
Helårseffekt saksbehandler 1 årsverk	0,25	SB-Stab
Totalt	4,18	

7 Hovedutvalgsområdet helsevern og sosial omsorg

7.1 Overordnet for hovedutvalget

Hovedutvalgsområdet helsevern og sosial omsorg er ansvarlig for flere tjenesteområder organisert i ulike enheter. Nedenfor er en spesifikasjon over hvilke enheter som ligger innunder hovedutvalgsområdet og hvilke tjenester de har ansvar for.

Tjenesteområde	Tjeneste	Tilhører enhet
Pleie og omsorg	Institusjon	PRO Kløfta, PRO Jessheim Øst, PRO Jessheim Vest, RUF, BMB
	Hjemmetjeneste	
	Aktivisering og støttetjenester	
	Tjenester til funksjonshemmede	
Kommunehelse	Fysio og ergoterapi	RUF, Helsevern, FBU
	Fengsel helsetjeneste	
	Legevakt	
	Forebyggende helsearbeid	
Rus og psykisk helsevern	Rus	Helsevern
	Psykisk helsevern	
Sosialtjeneste		NAV
Barnevern	Barnevern	FBU
	Forebyggende arbeid	

PRO- Pleie- rehabilitering- og omsorg

RUF- Rehabilitering, utredning og forebygging

BMB- Bolig med bistand

FBU- Forebyggende barn og unge

7.2 Fokusområder og strategi

Det strategiske utgangspunktet for satsning og prioritering i budsjettgrunnlaget er:

- Tidlig innsats
- Koordinert innsats (samordnet og tverrfaglig)
- Styrke og prioritere det forebyggende arbeidet rettet mot barn og unge

I tillegg er det viktig å sikre riktig dimensjonering av de ulike tilbudene som skal bidra til at den som ønsker det skal få bo lengst mulig i egen bolig. Det betyr mulighet for avlastning, rehabilitering og korttidsopphold for de som trenger det.

Målsetning er å legge til rette for at alle tar vare på egen helse og er selvhjulpne lengst mulig. I tillegg er det behov for å sikre at risikoutsatte barn og unge fanges opp så tidlig som mulig. Ved behov for hjelp skal den enkelte kunne ha trygghet for at hjelpen er tilgjengelig og tilpasset den enkeltes behov. Det er både viktig og nødvendig med helhetlige og koordinerte tjenester hvor den tverrfaglige tilnærmingen har en sentral plass. Det innebærer en tjenestesammensetning som er fleksibel og som kan tilpasses

endrede behov. For å nå fastsatte mål i kommuneplanen og håndtere veksten innen alle områder skal tjenesteområdene ha tidlig innsats som rettesnor for arbeidet.

Satsning på folkehelse er en forutsetning for intensjonen i samhandlingsreformen, hvor kommunen bl.a. skal styrke det forebyggende og helsefremmende arbeidet. En slik satsning skal bidra til at flere opplever å ha god helse, takler egen sykdom og kan fungere godt med nødvendig støtte og hjelp fra det offentlige. Det foreslås å videreføre tiltakene vi ser gir ønsket effekt som balansetrening, dagrehabilitering, hverdagsrehabilitering og rådgivningstjeneste for eldre. I tillegg har både demenskoordinator og kreftkoordinator en viktig rolle i arbeidet med å bidra til at de som er rammet av sykdom håndterer situasjonen best mulig. Etablering av Frisklivssentralen i 2016 er et tiltak som ytterligere styrker det forebyggende arbeidet.

I 2017 vil en gjennomgang av Gjestadområdet, hvor det avklares hvordan området kan benyttes og utvikles for å møte økt etterspørsel og behov, bli et viktig satsningsområde.

Det blir utarbeidet følgende strategidokumenter i 2017:

- Strategidokument for pleie, rehabilitering og omsorg
- Strategidokument for psykisk helse og rus

Det overordnede styringskortet gjelder for alle enheter. Det innebærer at alle enheter skal være kjent med fokusområdene og de målsettinger som er retningsgivende for prioriteringer og innsats. For fokusområdet brukere/innbyggere er resultatmålene definert pr tjeneste og er kommentert under de enkelte kapitlene for tjenesteområdene.

Fokusområde	Målsetting	Resultatmål	Nasjonal t 2015	UK 2015	Mål 2017
Samfunn	Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.	Defineres på tjenesteområdenivå.			
Innbyggere/ Brukere	Gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester	Defineres på tjenestenivå			
	Digitalisering av tjenester i et brukerperspektiv	Defineres på tjenestenivå			
Medarbeidere/ Organisasjon	Kommunen er en effektiv organisasjon med motiverte, kompetente og omstillingsdyktige medarbeidere	Andel sykefravær		9,1 %	≤ 8,5 %
		Score på tema <i>bruk av kompetanse</i>			4,0
		Score på tema <i>mestringsorientert ledelse</i>			4,0
		Total score på Medarbeidertilfredshet			4,0
Økonomi	Bærekraftig kommuneøkonomi	Avsetning til disposisjonfond i % av brutto driftsinntekter ihht strategidokument langsiktig økonomisk bærekraft			inntil 2 %
		Netto driftsresultat		0,6 %	2,0 %

Budsjettrammer pr tjeneste

Tjenetser		Opprinnelig budsjett Totalt i år	Justert budsjett Totalt i år	Rådmanns budsjettforslag 2017
<i>Tall i 1000 kr</i>				
Pleie og omsorg	utgift	464 506	464 423	483 661
	inntekt	- 97 254	- 97 332	- 99 549
	netto	362 749	362 588	379 500
Kommunehelse	utgift	102 384	104 454	110 449
	inntekt	- 28 092	- 28 301	- 28 736
	netto	65 211	67 169	72 414
Rus og psykisk helsevern	utgift	22 740	22 643	23 263
	inntekt	- 5 343	- 5 343	- 5 471
	netto	17 429	17 332	17 823
Sosialtjeneste (NAV)	utgift	80 805	82 272	86 308
	inntekt	- 28 527	- 29 994	- 29 201
	netto	53 278	53 278	58 131
Barnevern og forebyggende arbeid barn/unge	utgift	66 692	68 114	72 083
	inntekt	- 10 952	- 12 052	- 11 211
	netto	55 740	56 062	60 873
Administrasjon	utgift	5 326	5 326	5 429
	inntekt	- 61	- 61	- 61
	netto	5 265	5 265	5 368
Hovedutvalg for helsevern og sosial omsorg		559 672	561 694	594 101

7.3 Pleie og omsorg

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Helsevern og sosial omsorg

Tjenesteområde: Pleie og omsorg

Samfunn	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.					
Reduksjon i muskel- og skjelettsykdommer (0-74 år), antall per 1000 innbyggere	*	262	274	*	<274
Reduksjon i hjerte- og karsykdommer, antall per 1000 innbyggere	*	17,3	16	*	<16
Reduksjon i legemiddelbrukere, psykiske lidelser, antall per 1000 innbyggere	*	130	135	*	<135
Reduksjon i legemiddelbrukere, antibiotika, antall per 1000 innbyggere	*	229	240	*	<240
Prosent hjemmeboende 80+ uten kommunale tjenester					60 %
Brukere/Innbyggere	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
Felles for tjenesteområdet					
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid tjenestetildeling	*	*	*	10 dager	10 dager
Antall klager på tjenestetildeling med medhold av fylkesmannen	71,4 %	*	75 %	100 %	100 %
Institusjon					
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Prosent av brukere som får innskottssamtale i henhold til prosedyre.	*	*	*	100 %	100 %
Prosent av brukere med oppdatert pleie- og tiltaksplan i henhold til gjeldende prosedyre	*	*	*	100 %	100 %
Prosent av brukere med kartlagt ernæringsstatus iht gjeldende prosedyrer	*	*	*	80 %	80 %
Prosent av beboere (langtid) med kartlagt tannhelsestatus som har lik eller bedre score enn siste kartlegging gjennom tannhelsestjenesten	*	*	*	70 %	70 %
Prosent av brukere utskrevet til eget hjem etter døgnopphold (korttid)	84 %	*	93 %	95 %	95 %
Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil					
Prosent av brukere som har en individuelt tilpasset aktivitetsplan, basert på prinsippet om hverdagsmestring, som en del av pleie- og tiltaksplan	*	*	*	100 %	100 %
Tjenester til hjemmeboende					
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Prosent av mål og tiltaksplaner (hjemmesykepleie og miljøarbeidertjenesten) som er revurdert siste 3 mnd	*	*	*	100 %	100 %
Prosent av brukere med et kartlagt behov som har fått opprettet ernæringsjournal	*	*	*	100 %	100 %
Prosent av brukere innenfor psykiatri/demens og kreftomsorg som har maks 12 tjenesteytere pr bruker pr uke	*	*	*	80 %	80 %
ATA*** i prosent - praktisk bistand	*	*	*	80 %	70 %
ATA*** i prosent - miljøarbeidertjeneste	*	*	*	70 %	60 %
ATA*** i prosent - hjemmesykepleie	*	*	*	60 %	60 %
Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil					
Prosent av brukere tildelt dagrehabilitering som har oppnådd bedring i funksjonsnivå iht standardiserte måleparametre	*	*	*	100 %	100 %
Prosent av brukere innen hverdagsrehabilitering som har oppnådd bedring i funksjonsnivå iht standardiserte tester.	*	*	85 %	100 %	100 %
Aktivering og støttetjenester					
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Score** på tilgjengelighet i brukerundersøkelsen for dagsentre	*	*	*	5	5
Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil					
Antall større aktiviteter ved bo- og aktivitetssentrene	*	*	*	4	4
Funksjonshemmede					
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Antall av legemiddelavvik	*	*	*	150	150
Antall tilfeller av vold/utagering	*	*	*	150	150
Prosent av brukere som når avklarte mestringsmål	*	*	*	100 %	100 %
Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil					
Prosent av brukere med behov som har aktivitetstilbud på dagtid	*	*	*	100 %	100 %

* Ikke tilgjengelig data

** Skala på brukerundersøkelsen er 1-6

*** ATA: ansikt til ansikt tid/ direkte brukertid

7.3.1 Utfordringsbildet

Det som er utfordringsbildet innen dette området er i hovedsak følgende:

- Behov for flere institusjonsplasser (korttidsplasser) jf PS16 /56
- Økning i antall personer med behov for hjemmetjenester
- Sentralvaskeri, sentralkjøkken har økt produksjon
- Etablere ny bolig for funksjonshemmede
- Økt behov ved to av boligene og ved Avlastningen innen Bolig med bistand
- Økt innslagspunkt for refusjon for ressurskrevende tjenester

Det har skjedd en merkbar økning i antall personer som har behov for hjemmetjenester og ulike typer institusjonsopphold i løpet av de siste fem månedene i 2016. Økningen i antall mottatte pasienter fra Ahus illustrerer dette, hvor vi mottok 150 i 2013 og 702 i 2015. Pr. august 2016 har kommunen mottatt nesten 500 pasienter. Pasientene er dårligere og økende antall reinnleggelser kan være en indikasjon på denne trenden. Det medfører at færre plasser blir brukt til korttidsopphold og flere hjemmeboende med behov for plass får ikke dette tilbudet.

Økningen i antall brukere i hjemmetjenesten fra 498 i 2013 til 730 i 2016 underbygger det vi erfarer hvor stadig flere har behov for tjenester fra kommunen for å kunne bo hjemme lengst mulig.

Innen praktisk bistand (hjemmehjelp) har antall som har valgt de to godkjente private leverandørene økt fra 41 i august 2015 til 75 i august 2016. Det får som konsekvens at den kommunale tjenesten må redusere og tilpasse sin aktivitet tilsvarende det som betales til de private leverandørene, ca. 1,5 mill kr for 2016. Ordningen ble evaluert i våren 2016, PS 27/16.

Både sentralvaskeriet og sentralkjøkkenet erfarer en økning i antall brukere/beboere og ansatte. På Gystadmyr bo- og aktivitetssenter ble det ved innflytting produsert ca. 230 middagsporsjoner daglig, mens dagens produksjon er på ca. 400 med en max produksjon på 450.

Antall ressurskrevende brukere har økt med 13 personer de siste fem årene. I forslag til statsbudsjett 2017 økes innslagspunktet med kr 50.000 etter prisjusteringen. Det betyr at kommunen får kompensert for 80 % av kostnadene til disse brukerne utover 1,157 mill kroner. Siden vi har 40 brukere med behov for ressurskrevende tjenester utgjør det en merkostnad på 2 mill kr for både 2016 og 2017.

7.3.2 Satsningsområdet for 2017

- Imøtekomme økt behov for flere institusjonsplasser
- Øke legeressurser ved institusjonene
- Styrke/utvide tjenester til hjemmeboende
- Utvide servicetjenestene (sentralkjøkken)
- Bolig- en dør inn
- Gjennomgang av Gjestad området
- Velferdsteknologi

Øke antall institusjonsplasser

I løpet av 2016 er det pr. oktober utvidet med 9 institusjonsplasser hvorav 4 er plasser som kjøpes ved Bøhn sykehjem. Det er usikkert om stort press fra Ahus og flere hjemmeboende med behov for korttidsopphold vil vedvare. Flere eldre (demens), økning i antall personer med kreft og andre alvorlige diagnoser tilsier at det også i 2017 vil være press på disse områdene. I PS 56/16 foreslås det følgende for å møte veksten:

- Nedsette en tverrfaglig arbeidsgruppe som ser på situasjonen og foreslår endringer og utvikling for å møte kommunens behov på området
- Vurdere bruken av lokalene og areal på Gjestad når RUF flytter ut høsten 2017
- Vurdere ombygging av endestuer på Gystadmyr for å øke antall korttidsplasser
- Styrke tilbudet i hjemmetjenesten
- Innføre velferdsteknologi i hjem og sykehjem slik at hjelpetilbudet utføres bedre og mer effektivt

I rådmannens budsjettforslag er det tatt høyde for videreføring av utvidelse av institusjonsplasser i Ullensaker kommune gjennomført høsten 2016. Antall institusjonsplasser må sees i sammenheng med avsatt beløp for betaling for utskrivningsklare pasienter på sykehus. Når antall institusjonsplasser øker må også legedekningen og medisinsbudsjettet styrkes, og foreslås derfor styrket noe for 2017. Siden det er usikkert om det fortsatt er behov for å kjøpe/øke antall institusjonsplasser og/eller iverksette andre tiltak for å møte behovet i 2017, vil rådmannen etablere månedlig internrapportering på status og utvikling i 2017.

Styrke/utvide tjenester til hjemmeboende

Hjemmesykepleien har fra desember 2015 en økning med 71 brukere pr. august 2016. Det er særlig PRO Jessheim Vest som opplever en stor økning. Samtidig har brukerne ved dette distriktet hatt betraktelig større pleiebehov enn ved de andre distriktene. Det foreslås å styrke hjemmetjenesten med 3 årsverk samtidig som det skal vurderes endringer av distriktenes grenser, slik at belastning og ressurser blir mer riktig fordelt.

Det som særpreger Ullensaker er at kommunen har mange flere funksjonshemmede brukere med behov for ressurskrevende tjenester enn landsgjennomsnittet. Det innebærer at det også for 2017 er en økning i omfang av tjenesten praktisk bistand for denne gruppen. Dette er noe som fremkommer i Strategidokument for Bolig med Bistand, politisk sak HHS 14/13. Rådmannens forslag til styrking innenfor dette området er dermed relatert til enkelte brukere som har vedtak på utvidelse av tjenestetilbudet og opprettelse av den nye boligen Skogtun, som blir ferdigstilt i 2017. Det er pr. august 2016 40 brukere med behov for ressurskrevende tjenester, hvor hoved andelen mottar tilbud og tjenester fra enheten Bolig med Bistand. Det er i rådmannens budsjettforslag foreslått å øke med en kjøpsplass, mens kommunen i snitt har økt med to plasser de siste årene.

Utvide servicetjenestene

Økt matproduksjon og krav til IK-mat innebærer at det foreslås å styrke bemanningen ved sentralkjøkkenet samt lease en kjølebil for utkjøring av middag til de ulike institusjonene men også til hjemmeboende. Antall hjemmeboende som mottar middag har økt fra 50 i 2014 til 104 i 2016.

Bolig – en dør inn

Boligkontoret opprettes fra 1. januar 2017 og vil bidra til en mer helhetlig oppfølging av de som tildeles kommunal bolig. I PS 37/16 ble det redegjort for bakgrunn for denne endringen og det ble opprettet en stilling som avdelingsleder for Boligkontoret.

Velferdsteknologi

Ny velferdsteknologi som innføres høsten 2016 (nye trygghetsalarmer) vil sammen med elektroniske dørlåser bidra til en bedre pasient- og brukeroppfølging men også sikre gode og effektive arbeidsprosesser. Erfaringen fra andre kommuner som har innført elektroniske dørlåser er at dette frigjør tid som kan brukes til å møte økte behov hos brukere.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Pleie og omsorg:

Styrking	Beløp i mill kr	Enhet
Nye kjøpsplasser, 2 stk	1,00	Tildeling
Avdelingleder Boligkontoret	0,80	Tildeling
Økt behov for insitusjonsplasser	0,70	HS-Felles
Velferdsteknologi	0,80	HS-Felles
Øke legeressurser, 0,3 årsverk 1.kvartal	0,10	RUF
Medisiner rehab og korttid, samt Ullensakers andel KØH	0,10	RUF
Styrke sentralkjøkken med 1 årsverk halvårseffekt	0,25	PRO J Øst
Kjølebil, leasing og driftsutgifter	0,15	PRO J Øst
Etablering av ny bolig, 6,2 årsverk, halvårseffekt	1,00	BMB
Etablering av ny bolig, avdelingsleder 1 årsverk halvårseffekt	0,40	BMB
Øke med 3 institusjonsplasser	2,70	PRO J Vest
Styrke legetjenesten med 0,3 stilling samt ringetid (10%)	0,25	PRO J Vest
Styrke hjemmetjeneste, sykepleier 3 årsverk 3.kvartal	1,30	PRO J Vest
Sum Pleie og omsorg	9,55	

7.4 Kommnehelse

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Helsevern og sosial omsorg
Tjenesteområde: Kommnehelse

Samfunn	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
<i>Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.</i>					
Reduksjon i prosent overvektige barn i 3 klasse		*	14,6 %	*	
Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år		94,7 %	94,4 %	*	100 %
Reduksjon i muskel- og skjelettsykdommer (0-74 år), antall per 1000 innb.		262	274	*	<274
Brukere/Innbyggere	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
<i>Fysio-ergoterapitjeneste</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent pasienter som ha gjennomført 1.gangs vurdering av fysio-og ergoterapitjenesten ihht prosedyre	*	*	*	95 %	95 %
<i>Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil</i>					
Prosent av brukere i balansegrupper som har økt sitt funksjonsnivå iht standardiserte tester	*	*	*	60 %	60 %
<i>Forebyggende helsearbeid</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent nyfødte med hjemmebesøk av jordmor	*	*	*	50 %	50 %
Prosent nyfødte med hjemmebesøk av helsesøster.	*	*	*	45 %	45 %
<i>Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil</i>					
Prosent barn som har fullført helseundersøkelse ved 5 års alder	*	*	*	95 %	95 %
Prosent barn som har fullført helseundersøkelse ved 2 års alder	91 %	*	91 %	95 %	95 %
<i>Legevakt</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent telefonhenvendelser som besvares innen 90 sek.	*	*	*	80 %	80 %
Fravær av antall klagesaker som får medhold av Fylkesmannen	*	*	*	100 %	100 %
<i>Fengselshelsetjenesten</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent innsatte får innsiktsamtale innen 2. virkedag.	*	*	*	100 %	100 %
Fravær av antall klagesaker som for medhold av Fylkesmannen	*	*	*	100 %	100 %

* Ikke tilgjengelig data

7.4.1 Utfordringsbildet

- Kapasitetsøkning ved Fengselshelsetjenesten med 90 plasser fra juni 2017
- Befolkningsvekst gir nye oppgaver
- Fortsatt lav dekning av fysio-ergoterapitjenesten og skolehelsetjenesten
- Mulig avtale om raskere utskriving (6 timer) etter fødsel i 2017. Ahus har begynt å skrive ut tidligere som fordrer større etterspørsel etter jordmor

Skolehelsetjenesten

Selv om helsesøstertjenesten ble styrket i 2015 er dekningsgraden for tilbudet fortsatt under landsgjennomsnittet. Det betyr at det er vanskelig å håndtere veksten med de

ressurser som er avsatt til området, selv om tjenesten kan vise til en klar forbedring på flere områder.

Det er særlig skolehelsetjenesten som opplever økt etterspørsel og behov. Anbefalt norm er 100 % stilling per 300 barn i barneskolen og 550 i ungdomsskolen. Ullensaker kommune nærmer seg gradvis anbefalingen. Ut fra dagens elevtall på 4800 i grunnskolen har kommunen noe underdekning på ungdomsskolene, men betydelig mer på barneskolene. Det er viktig at barneskolene styrkes. Tjenestene erfarer at det er økende etterspørsel fra barn og samarbeidspartnere i barneskolene, og med styrking der vil vi raskere fange opp sårbare barn og forebygge for senere skjevutvikling. På videregående skole har tjenesten god inndekning for dagens elevtall.

Fysio-/ergoterapitjenesten

Fysioterapitjenesten gir tilbud til alle aldersgrupper men opplever spesielt lav dekning i f.t. barn mellom 0-6 år, men også forebyggende tiltak i skolehelsetjenesten. Både fysioterapi- og ergoterapidekningen er under landsgjennomsnittet. 13 av 21 privatpraktiserende fysioterapeuter har deltidshjemmel fra 50 til 90 %.

Kommunal øyeblikkelig hjelp (KØH)

Fra og med 1.januar 2017 har kommunen plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp, døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk som en del av samhandlingsreformen. Det er fortsatt uklart hvilke pasienter dette vil omfatte og hvordan dette praktisk skal gjennomføres. Det er ikke øremerkede midler til dette formålet i forslag til statsbudsjett og derfor ikke tatt høyde for i rådmannens budsjettforslag for 2017.

Legevakt

Fra høsten 2016 må legevakten håndtere flere oppgaver siden skadelegevakten på Ahus er lagt ned og det er innført nye rutiner fra Akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK). Her skal vakthavende lege motta og svare på oppkall fra AMK, når de skal rykke ut på ambulanseoppdrag med rød respons. Dette for å sikre at befolkningen får faglig forsvarlige akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus ved behov for øyeblikkelig hjelp.

Fengselshelsetjenesten

Fengselshelsetjenesten ved Ullersmo vil fra sommeren 2017 få en økning med 90 innsatte som har krav på oppfølging fra tjenesten. Det vil ikke få budsjettmessige konsekvenser for kommunen men flere stillinger vil måtte opprettes for å kunne håndtere ansvaret.

Vekst

Økning i befolkningen gir behov for flere fastleger og økt fastlønnskutt.

7.4.2 Satsningsområder for 2017

- Styrke skolehelsetjenesten
- Styrke fysio- og ergoterapitjenesten
- Forberedelse til innflytting til Helsehus - styrke legevakten med fag- og kvalitetskonsulent
- Øke jordmor ressursen

Det er viktig å bedre tilgangen til helsesøster på skolene. Erfaringen er at barn og unge har lav terskel for å oppsøke helsesøster med sine problemer. Når vi vet at det er mange som sliter med psykiske problemer, er det å få tidlig kontakt og hjelp en viktig forutsetning for å unngå at problemene blir større enn nødvendig. I statsbudsjettet for 2017 er det gitt anbefalinger om en styrking av helsesøstertjenesten. Det foreslås en økning med 1,5 årsverk til styrking av skolehelsetjenesten. I tillegg er det behov for en økning av jordmortjenesten, for å ivareta dagens behov men også for å kunne møte mulig krav om oppfølging etter tidligere utskrivelse fra sykehus (6 timer) etter fødsel. Det foreslås å styrke med 1 stilling fra sommeren 2017.

Erfaringen tilsier at det er viktig med tidlig innsats og iverksetting av fysioterapi for å unngå forverring av kroniske lidelser og sikre at forbedringspotensialet blir utnyttet. Det foreslås derfor å styrke fysioterapitjenesten. Hverdagsrehabilitering er implementert i alle hjemmetjenestedistriktene i 2016, hvor fysioterapeuten har en sentral rolle i det tverrfaglige arbeidet. Fysioterapeutene har også en sentral rolle i oppbygging og videreføring av Frisklivssentralen jf. PS 54/16. For å møte økt behov foreslås det en oppgradering av driftstilskudd som en styrt prosess, med likebehandling av alle. I budsjettforslaget foreslås det å øke driftstilskuddet med 0,5 mill kr for 2017. I tillegg foreslås det å styrke tjenesten med 2 årsverk med halvt års effekt.

I løpet av høsten 2017 skal legevakten flyttes inn i nytt Helsehus. Det innebærer behov for styrke legevakten med en stilling fra høsten 2017, slik at forberedelse og flytting blir gjennomført på god måte.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Kommunehelse

Styrking	Beløp i mill kr	Enhet
Øke budsjett til driftstilskudd	0,40	RUF
Styrke fysio-ergoterapitjeneste, 2 årsverk halvårseffekt	0,50	RUF
Fag-og kvalitetskonsulent, Legevakt halvårseffekt	0,30	Helsevern
Øke jordmor ressurser, 0,7 årsverk halvårseffekt	0,45	FBU
Styrking skolehelsetj. 1,5 årsverk 3 kvartal	0,60	FBU
Basistilskudd	1,00	HS-Felles
Sum Kommunehelse	3,25	

7.5 Rus og psykisk helsevern

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Helsevern og sosial omsorg

Tjenesteområde: Rus og psykisk helsevern

Samfunn	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
<i>Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.</i>					
Reduksjon i psykiske symptomer/lidelser, primærh.tj., 15-29 år, antall per 1000 innb.	*	146	142	*	<142
Reduksjon i legemiddelbrukere, psykiske lidelser (0-74 år), antall per 1000 innb.	*	130	135	*	<135
Brukere/Innbyggere	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
Rus					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent av brukere som har fått kartleggingssamtale og vedtak er fattet innen 3 uker.	*	*	*	100 %	80 %
Prosent av brukere som er delaktige i klientorientert resultatstyrt praksis	*	*	*	30 %	20 %
<i>Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil</i>					
Antall aktive og helsefremmende gruppetiltak	*	*	*	3	3
Psykisk helsevern					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent av brukere som er delaktige i klientorientert resultatstyrt praksis	*	*	*	40 %	40 %
Prosent tjenester iverksatt under 6 måneder	*	*	*	80 %	80 %
<i>Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil</i>					
Antall aktive og helsefremmende gruppetiltak	*	*	*	3	3

* Ikke tilgjengelig data

7.5.1 Utfordringsbildet

Etablering av 21 boliger i Myrveien 75 samt nye lokaler for rusavdelingen og lavterskeltilbudet 7èrn i 2016, har vært et stort løft for personer med rus- og psykiske lidelser.

Det betyr at selv om det er stadig flere som har utfordringer innen rus og psykisk helse vil tjenestene håndtere brukerne med de ressurser og tjenester kommunen har etablert i 2017. Utfordringen er at det fortsatt kjøpes tilbud til personer med store utfordringer innen rus og psykiatri av private aktører, fordi kommunen ikke har egnet tilbud til denne gruppen.

Totalt har psykiatritjenesten i kommunen ca. 450 personer som mottar eller benytter seg av de tilbudene som tjenesten gir. Antall personer som venter på individuell oppfølging har gått betydelig ned fra 70 til 30.

Rusavdelingen følger opp og er i kontakt med stadig flere unge som sliter med rus og avhengighet og flere som har sammensatt problematikk. Rusavdelingen har ca. 95 aktive brukere, disse har vedtak og følges opp av det ambulante teamet. Lavterskel tilbud Sjuer'n registrer en økning av antall besøk fra om lag 15 til 25 om dagen.

Fra og med 1.januar 2017 har kommunen plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp, døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk som en del av samhandlingsreformen.

7.5.2 Satsningsområder for 2017

Tidlig intervensjon og forebygging

- Lavterskel tilbud
- Aktivitet
- Etablering av nye boliger for personer med ruslidelser
- Avklare målgruppe for KØH-plasser for psykisk helse og rus

Sikre etablering av botilbud for personer med ruslidelser vil være et viktig satsningsområde i 2017. I dag må dette tilbudet kjøpes av private aktører eller gis i ordinære kommunale boliger. I tillegg vil tjenesten styrke arbeidet som er rettet mot pårørende. Rusavdelingen har et samarbeid med NKS Veiledningssenter, som tilbyr en kursrekke som kan fortsette som selvhjelpsgrupper i etterkant.

I de nye lokaler har Sjuer'n fått et eget rom, som benyttes for å yte hjelp ved somatiske plager, samt gi tilbud om sårstell.

Det er et behov for mer kunnskap om denne brukergruppen, avklare hva som gir best effekt og hvilke tiltak det er fornuftig å satse på fremover. Arbeidet med strategidokumentet vil belyse dette og dokumentet legges frem for politisk behandling våren 2017.

SLT-koordinator har en sentral rolle i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet hvor det er etablert et tett samarbeid med politi og de som arbeider med utsatte barn og unge. Etablert stilling er delvis finansiert gjennom statlige midler men må delfinansieres av kommunen.

Det jobbes på tvers av kommuner og sammen med spesialisthelsetjenesten for å avklare hvordan KØH plasser for psykisk helse og rus skal løses i kommunene. I statsbudsjettet påpekes det at tilbudet kun skal omfatte pasienter og brukere kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til. Det er en svært uklar avgrensning. Det vil tidlig i 2017 legges frem en politisk sak som tydeliggjør hvordan dette oppdraget kan løses i kommunen og hvilke konsekvenser det vil gi.

7.6 Sosialtjeneste

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Helsevern og sosial omsorg
Tjenesteområde: Sosialtjeneste (NAV)

Samfunn	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.					
Prosent frafall i videregående skole	*	24 %	27 %	*	20 %
Prosent arbeidsledige 15-29 år	*	2,7 %	3,7 %	*	2,7 %
Sysselsettingsprosent for innvandrere, ekskl. EU/EØS	*	54 %	62 %	*	50 %
Brukere/Innbyggere	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
Sosialtjenesten (NAV)					
Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.					
Prosent saker med saksbehandlingstid innen 30 dager	*	*	*	96 %	96 %
Prosent henvendelser i mottak med ventetid under 20 minutter	*	*	*	100 %	100 %
Andel sosialhjelpsmottakere mellom 18 og 24 år av innbyggere 18-24 år	6,1	*	6,1	5,1	5,1
Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil					
Prosent av brukere med nedsatt arbeidsevne i gruppen 18 - 29 år med aktivitetsplan.	*	*	*	90 %	90 %
Prosent av introduksjonsdeltagere som har økt deltagelse i arbeidslivet eller utdanning, etter endt programperiode	*	*	*	80 %	80 %
Prosent av brukere med sosialhjelp som hovedsinntektskilde som har arbeidsrettet aktivitet.	*	*	*	20 %	20 %

* Ikke tilgjengelig data

7.6.1 Utfordringsbildet

Pr september 2016 er det registrert gjennomsnittlig 654 aktive brukere hvor 329 har mottatt økonomisk sosialhjelp. Det er en økning på hhv 73 og 29 personer fra samme periode i 2015. Andelen som har mottatt økonomisk sosialhjelp de siste årene er økende. Det ser ut til å ha direkte sammenheng med et stadig økende kostnadsnivå i kommunen. Flere med fast jobb, men lav inntekt er i behov av supplerende sosialhjelp. Et høyt kostnadsnivå i boligmarkedet er en vesentlig årsak til at flere mottar supplerende økonomisk sosialhjelp over tid. Samtidig viser gjennomsnittlig utbetalt sosialhjelp pr bruker pr måned nedgang fra september i 2015 til september 2016, fra 9.595 kr til 7.144 kr.

Antall ungdom mellom 18 og 24 år pr september er redusert med 3 personer. Det er gjennomsnittlig 54 som mottar økonomisk sosialhjelp pr september 2016 mot 51 samme tidspunkt i 2015. Det er en marginal økning i antall som mottar sosialhjelp, men også for denne gruppen er gjennomsnittlig utbetaling pr måned redusert med 311 kr fra september i 2015.

Til tross for en økning i ungdomsgruppen ser man at de ulike tiltakene som enheten har igangsatt (aktivitetshus, ungdomsteam, prosjekt ved JVS, boligfremskaffer m. m) har en positiv effekt. Det er flere som henvender seg fordi de har hørt om enhetens tiltak, og har tro på å få god bistand og oppfølging mot skole, bolig, tiltak og arbeid. Det er derfor viktig å videreføre og utvikle tiltak som kan gi flere arbeid og meningsfull aktivitet.

I 2017 vil det opprettes et eget boligkontor i kommunen under Tildelingsenheten, og boligkonsulentene i NAV vil overføres ny enhet. Det er i dag behov for flere kommunale boliger, og spesielt midlertidige boliger. Kostnader til bruk av midlertidig bolig medfører betydelig kostnad i forhold til økonomisk sosialhjelp.

7.6.2 Satsningsområder for 2017

Følgende grupper skal prioriteres mot arbeid og aktivitet:

- Ungdom
- Flyktninger
- Arbeidsledige

Arbeid og aktivitet er retningsgivende for alle satsningsområdene innen NAV. Enheten har fast 50 % stilling på Jessheim videregående skole, hvor målet er å redusere frafall fra videregående skole. Det er også økt kapasitet i kvalifiseringsprogrammet med 50 % stilling i 2016.

Fra 01.01.17 skal det innføres aktivitetsplikt for ungdom 18 – 30 år.

«Formålet med en lovfestet aktivitetsplikt er å styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid og bli selvforsørget. Det er spesielt viktig å hjelpe unge ut av en passiv tilværelse. Kommuner som benytter muligheten innenfor gjeldende regelverk til å stille vilkår om aktivitet, kan vise til gode resultater, og da særlig for unge sosialhjelpsmottakere. Nyere forskning viser også at vilkår om aktivitet særlig har god effekt overfor unge mottakere, og at effekten synker med økende alder.»

Det betyr at enheten må utvide aktuelle tiltak til også å omfatte aldersgruppen 25 – 30 år der det er mulig. Det vil medføre ekstra kostnader og ressursbruk, spesielt for Aktivitetshuset. Det er totalt ca. 30 personer som faller inn under gruppen som aktivitetsplikten omfatter.

Enheten har i 2016 hatt fokus på opprustning av tjenesteapparatet knyttet til bosetting av flyktninger og å utarbeide og starte implementering av «Ullensakermodellen».

Målet i 2016 er å bosette 60 flyktninger, herav 10 enslig mindreårige. Alle er bosatt i bolig på det private leiemarkedet. Tjenesteapparatet er rustet opp i løpet av året, og det er derfor nødvendig å ha et visst nivå på antall personer som skal bosettes også i 2017. IMDI har anmodet kommunen om å bosette 50 voksne, hvorav 4 enslig mindreårige.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Sosialtjeneste:

Styrking	Beløp i mill kr	Enhet
Økning sosialhjelp, vekst 2016	2,00	NAV
Økning sosialhjelp vekst 2017	1,00	NAV
Sum Sosialtjeneste	3,00	

7.7 Barnevern

Styringskort 2017

Hovedutvalgsområde: Helsevern og sosial omsorg
Tjenesteområde: Barnevern og forebyggende arbeid barn/unge

Samfunn	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
<i>Folkehelsen i Ullensaker kommune har en positiv utvikling.</i>					
Prosent av ungdom som plaget av ensomhet (ungdomsskole, Ungdata 2013)	*	17 %	18 %	*	12 %
Reduksjon i psykiske symptomer/lidelser, primærh.tj., 15-29 år, antall per 1000 innb.	*	146	142	*	<142
Prosent av ungdom som har vært beruset (ungdomsskole, Ungdata 2013)	*	14 %	11 %	*	8 %
Brukere/Innbyggere	UK 2014	Nasjonalt 2015	UK 2015	Mål 2016	Mål 2017
<i>Forebyggende arbeid</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent av foreldremøter i 8-trinn på ungdomsskolene som blir besøkt av utekontaktene i løpet av høsten	*	*	94 %	100 %	100 %
<i>Kommunen fremmer aktiv og helsefremmende livsstil</i>					
Prosent barn og unge med behov som har takket ja til et tilrettelagt aktivitetstilbud	*	*	53,3 %	100 %	80 %
Prosentøkning av besøkstall ved Klubb	*	*	10 %	10 %	10 %
<i>Barnevern</i>					
<i>Kommunen har gode, forutsigbare, tilgjengelige og sammenhengende tjenester.</i>					
Prosent meldinger behandlet innen frist	*	*	95,9 %	100 %	100 %
Prosent undersøkelser gjennomført innen frist	*	*	87,0 %	100 %	100 %
Prosent barn med hjelpetiltak som har tiltaksplan	*	*	98,2 %	100 %	100 %
Prosent barn med omsorgstiltak som har omsorgsplan	*	*	100 %	100 %	100 %

* Ikke tilgjengelig data

7.7.1 Utfordringsbildet

- Befolkningsvekst- økning i antall omsorgsovertagelser

Barnevernet har mottatt 449 nye meldinger pr september 2016 og har en økning på 15 % mot samme periode i 2015. En del meldinger henlegges, men det åpnes undersøkelser i flere og alvorligere saker. En stor andel av disse barna lever i en marginal omsorgssituasjon. Tiltakene som settes inn skal endre/styrke foreldrenes omsorgskompetanse og forhindre plassering av barna utenfor hjemmet. Dette er tiltak som i større grad enn tidligere gjøres av egne ansatte og ikke innleide konsulenter. Tiltakene evalueres hver tredje mnd.

Ullensaker kommune har 64 barn under omsorg pr oktober. Det er en økning med 13 barn fra samme tidspunkt i fjor hvor 6 er enslige mindreårige flyktninger. Selv om tjenesten har en økt satsning og prioritering av tiltak i hjemmet, vil sannsynligvis kommunen få flere barn under omsorg inneværende år og en fortsatt økning i 2017. Både Trandum og Gardermoen gir barnevernet i Ullensaker kommune en ekstra utfordring både i forhold til beredskap og kapasitet.

Veksten innen barnevernet viser den samme trenden som fremkommer i de kommuner vi sammenlikner oss med. Tall fra KOSTRA viser at barnevernet i Ullensaker på alle områder ligger under landsgjennomsnittet, unntatt hjelpetiltak i hjemmet som ligger over snittet for landet. Det er særlig antall saker pr saksbehandler som er utfordrende, pr august ligger antall saker på over 23 saker mens det i 2015 var 20 saker pr saksbehandler.

Dette betyr at hver saksbehandler i Ullensaker nå har 7 flere saker enn hva som er landsgjennomsnittet. Dette innbefatter arbeid i alvorlige volds-, overgrep- og omsorgssviktsaker. Det er tid- og kompetansekrevende tiltaksarbeid, og ofte må det være to saksbehandlere i sakene. Dette gir igjen utfordringer med gjennomføring av undersøkelser eller fosterhjemsveiledning, da det er få ansatte til å håndtere alle oppgavene. Tjenesten må ta høyde for bosetting av flere enslige mindreårige, og det er et større behov for veiledning og bistand i slektsplasseringene enn først antatt. Tett på og tydeligere innsats vil være nødvendig også i disse fosterhemssakene fremover.

7.7.2 Satsningsområder for 2017

- Styrke familiearbeidet
- Tidlig innsats
- Videreføre SLT arbeidet

Det foreslås å styrke barnevernet med 4 stillinger med halvårseffekt i 2017 for å håndtere veksten. En økning av antall ansatte, full implementering av mobilt barnevern, samt gjennomgang av arbeidsprosessene i tjenesten vil være tiltak for håndtere økte behov.

I løpet av 2016 er det gjennomført organisatoriske endringer (eget tiltaksteam) som har bidratt til reduksjon av kjøp av tiltak i hjemmet fra private aktører.

Positive erfaring med en styrking av familiearbeidet i 2016, vil sammen med barneverntjenestens veilederteam videreutvikles i 2017.

Barnevernstjenesten vil også satse på følgende i 2017:

- «Mitt Liv» i samarbeid med en Forandringsfabrikken. Dette er et tiltaksarbeid med stor grad av brukermedvirkning og tydelig fokus på kvalitet i barnevernsarbeidet.
- Tydeligere nettverksarbeid og spissing av metodisk arbeid vi har kompetanse på for å styrke/veilede foreldrene. Eksempelvis vil vi se på en utvikling av PMTO som foreldreveiledningsmodell, hvor våre egne terapeuter også lager lokale kurs for å få egne PMTO-rådgivere i kommunens øvrige enheter.
- Benytte «Lean» som metode for å se om vi kan forbedre og forenkle våre arbeidsprosesser, både for å bedre arbeidsdagen for våre ansatte, samt sikre at brukerne får den hjelp og bistand de har krav på.

Strategidokument for å fange opp risikoutsatte barn og unge som vil behandles politisk i november 2016, vil være en viktig rettesnor for arbeidet i 2017. Gjennom et bredere tverrfaglig samarbeid og tydeliggjøring av roller og oppgaver, vil kommunen være mer i forkant av risikosituasjoner for barn og unge. Implementering av foreslåtte tiltak i strategidokumentet vil være satsingsområde i 2017.

SLT-arbeidet (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak for barn og unge) vil være en viktig og sentral brobygger for den tverrfaglige satsingen i kommunen.

Gjennom et godt SLT-arbeid vil vi klare å fange opp trender og gjøre situasjonsanalyser som bidrar til gode fremtidige løsninger på tvers av virksomheter med særlig fokus på barn og unge.

SLT-koordinator har en sentral rolle i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet. Etablert stilling er delvis finansiert gjennom statlige midler men må delfinansieres av kommunen.

Rådmannen foreslår å styrke tjenesteområdet Barnevern:

Styrking	Beløp i mill kr	Enhet
Styrke barnevernet, 4 årsverk halvårseffekt	1,20	FBU
Flere barn under omsorg vekst 2016	2,50	FBU
SLT koordinator	0,10	FBU
Sum Barnevern og forebyggende arbeid barn og unge	3,80	

7.8 Oppsummert forslag til budsjett 2017 for hovedutvalget

Enhet	Regnskap 2015	Justert budsjett 2016	Budsjett 2016 framskrevet *	Rådmanns forslag til styrking og omdisp.	Budsjett 2017
Tall i 1000 kr	Netto	Netto	Netto	Netto	Netto
HS-Fellesfunksjoner	26 370	29 329	29 587	1 360	30 947
PRO Kløfta	32 960	34 661	35 505	300	35 805
PRO Jessheim Vest	70 030	71 463	73 217	5 000	78 217
PRO Jessheim Øst	63 846	67 393	69 060	990	70 050
Helsevern	27 319	28 967	29 601	9 200	38 801
FBU	74 521	72 215	73 895	6 010	79 905
Bolig med bistand	80 037	91 300	93 783	1 130	94 913
Rehabilitering, utredning, forebygging	43 713	51 170	53 323	970	54 293
Tildelingsenheten	60 229	62 530	62 937	-7 100	55 837
NAV Ullensaker	47 794	52 667	53 593	1 740	55 333
Sum HHS	526 818	561 694	574 501	19 600	594 101

* Budsjett 2016 framskrevet består av opprinnelig budsjett 2016, justert med lønns- og prisvekst, samt helårsvirkning av vedtak i 2016

Videreføring av stillinger vedtatt i budsjett 2016	Beløp i mill kr
Styrking FABU 1 årsv., helårseff.	0,15
Styrking skolehelsetj. 1 årsv., helårseff.	0,15
Økning av saksbehandler ressurser, 3 årsv., helårseff.	0,45
Styrking av fysioterapitj., 3 årsv., helårseff.	0,9
Opptopping Frisklivssentral, 0,5 årsv., helårseff.	0,15
Sum helårseffekt av vedtak i 2016	1,80

Omdisponering innad i HHS	Beløp i mill kr	Enhet
Overf av legeressurser til institusjonene	-1,03	HS-Felles
Overf av legeressurser fra legetjenester	0,45	PRO J Vest
Overf av legeressurser fra legetjenester	0,17	RUF
Overf av legeressurser fra legetjenester	0,41	PRO Kløfta
Overf av transportbud til Service og transport	-0,21	HS-Felles
Overf av transportbud til Service og transport	-0,11	PRO Kløfta
Overf av transportbud til Service og transport	-0,27	BMB
Overf av transportbud til Service og transport	0,59	PRO J Øst
Migrasjonshelsetjeneste	-1,26	NAV
Migrasjonshelsetjeneste	1,26	FBU
Overf fra kjøp av plasser til Myrvegen	-8,90	TIL
Overf fra kjøp av plasser til Myrvegen	8,90	Helsevern
Overf av 30% lege til PRO Vest	-0,30	RUF
Overf av 30% lege til PRO Vest	0,30	PRO J Vest
Sum omdisponert	0,00	

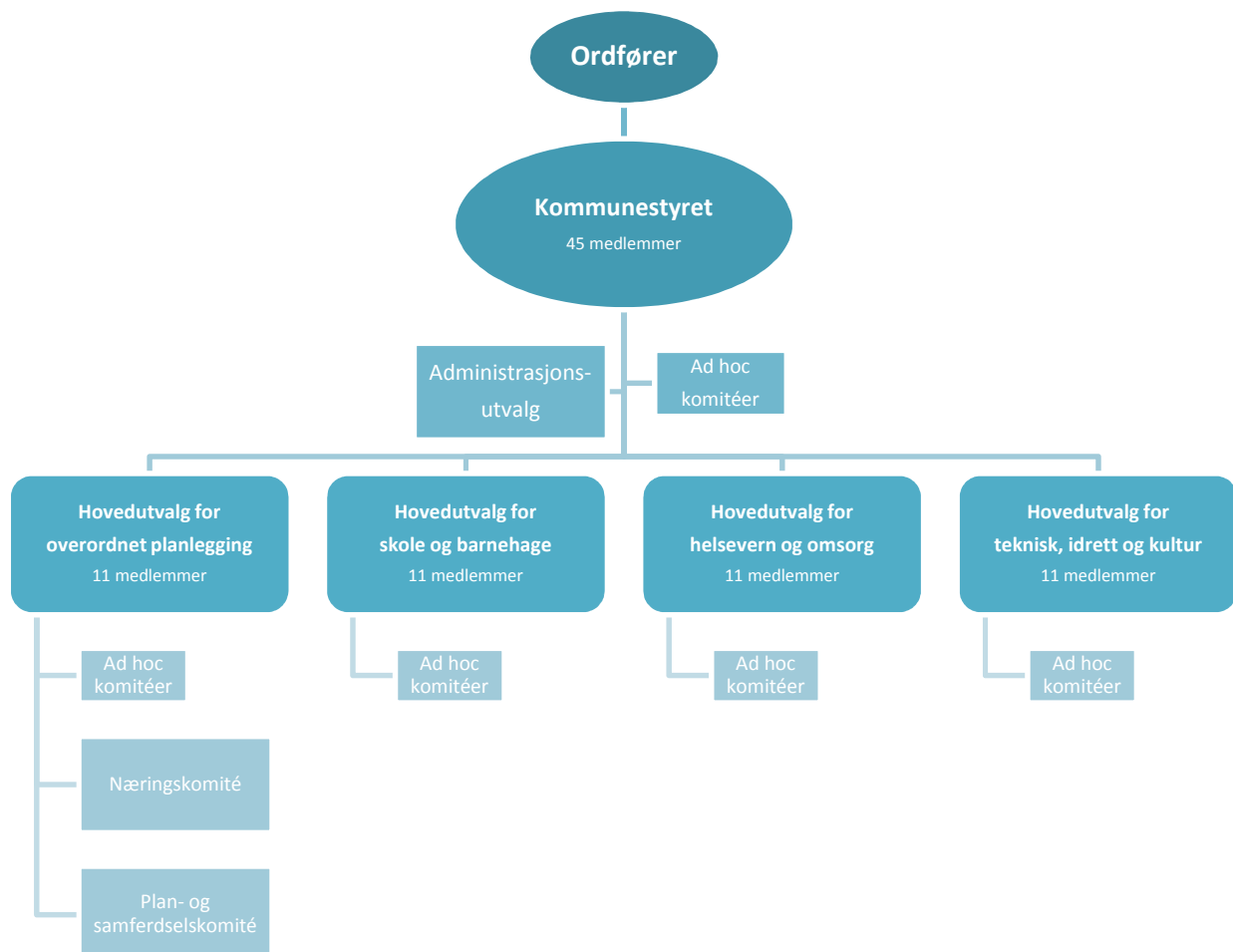
Vedlegg 1 Organisering

Politisk organisering

Det politiske styringssystemet i Ullensaker kommune er betegnet som en modifisert hovedutvalgs-modell. Kommunestyret består av 45 valgte representanter. Blant disse velges ordfører og vara-ordfører. Under Kommunestyret, som har all myndighet det ikke velger å delegere, er det opprettet fire hovedutvalg inndelt på bakgrunn av fagfelt. Hovedutvalgene er satt sammen etter forholdstalls-prinsippet.

Alle hovedutvalg behandler saker både av langsiktig karakter og rene driftsoppgaver. Hovedutvalgene er endelig vedtaksmyndighet som beskrevet i kommunens delegeringsreglement og innstiller til kommunestyret der myndigheten ikke er delegert.

I tillegg til hovedutvalgene, inneholder den politiske organiseringen de lovpålagte organene kontrollutvalg, eldreråd, kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne og administrasjonsutvalg. Videre er det opprettet en Viltnevd og rådgivende komiteer på områdene grunnskole, næring, plan og samferdsel. Hovedutvalgene har anledning til å opprette ad hoc komiteer til prosjektarbeid.

Administrativ organisering

Kommunen skal ha en tydelig organisasjonsstruktur med få ledernivåer som gir lett tilgang til det kommunale tjenestetilbud og en effektiv ressursutnyttelse. Beslutninger skal tas så nær brukeren som mulig. Et godt arbeidsmiljø som stimulerer menneskelig vekst og utvikling skal bidra til kvalitet i tjenestetilbudet. Organisasjonen skal ha omstillingsevne til å møte brukerbehov og samfunnsmessig utvikling. Innbyggerne skal oppleve en kommune som legger til rette for trygghet, likeverd, åpenhet, tillit og dialog. Det er viktig med en godt ledet og effektivt organisert kommune der organisasjonsstrukturen evalueres fortløpende med sikte på videreutvikling og effektivisering av en brukerrettet tjenesteproduksjon.

Administrativt er kommunen organisert etter en tre-nivå-modell. Kommunestyret delegerer myndighet til rådmannen med rett til å videredelegere. Rådmannen delegerer myndighet videre til kommunaldirektørene og ledere for stabs- og støtteenheter. Kommunaldirektørene delegerer myndighet videre til de enhetsledere som rapporterer til vedkommende. Kommunaldirektørene er fagdirektører med følgende ansvarsområder:

- Skole, barnehage: Alle enheter under HSB
- Helse og sosial: Alle enheter under HHS
- Plan, kultur og teknisk: Alle enheter under HTIK, samt Plan og næring og Areal og landbruk fra HOP.

Kommunestyret har gitt enhetene stor grad av selvstendighet i daglig drift innenfor politisk fastsatte rammer i budsjett, virksomhetsplan og krav til måloppnåelse.

Organisasjonskart for administrasjonen i Ullensaker kommune

Interkommunalt samarbeid

Øvre Romerike Utvikling (ØRU) er samarbeidsorganet for kommunene på Øvre Romerike: Nes, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Gjerdrum og Ullensaker. Disse utgjør en naturlig region for interkommunalt samarbeid knyttet til utvikling og drift av tjenester. De er også de nærmeste nabokommunene til hovedflyplassen på Gardermoen. Regionen har i dag ca 96 000 innbyggere, og har sterk befolkningsvekst. Det foretas en løpende vurdering av samarbeidsområder.

Det er pr i dag aktivt selskapsbasert samarbeid med andre ØRU-kommuner innen blant annet avfall, vannforsyning, brann og redning, byggetilsyn, voksenopplæring, legevakt, revisjon, arbeidsgiverkontroll, felles strategi- og bestillerfunksjon IKT og felles IKT-drift, m.v. Innenfor de fleste tjeneste- og stab/støtteområder er det et aktivt faglig ØRU-samarbeid.

Det er per i dag aktivt samarbeid med andre kommuner og fylkeskommuner på følgende områder:

Aksjeselskap

- OrbitArena AS
- Øvre Romerike Industriservice AS (ØRI)

Interkommunale selskaper (IKS)

- Øvre Romerike Brann og Redning IKS (ØRB)
- Øvre Romerike Avfallsselskap IKS (ØRAS)
- Romerike Revisjonsdistrikt IKS
- Romerike Kontrollutvalgssekretariat IKS (ROKUS IKS)
- Romerike Krisesenter IKS

Interkommunalt samarbeid (kommuneloven § 27)

- Digitale Gardermoen (DGI)
- Ullensaker og Nannestad interkommunale vannverk (UNIVANN)
- Arbeidsgiverkontrollen Øvre Romerike
- Øvre Romerike utvikling ØRU
- Tunstyret

Interkommunalt samarbeid – Vertskommune-modellen (vertskommune i parentes)

- Voksenopplæring (Ullensaker)
- Legevakt (Ullensaker)
- Landbrukskontor (Ullensaker)
- Barnevernsvakt (Lørenskog)
- Byggetilsyn (Ullensaker)
- Øvre Romerike interkommunale innkjøpssamarbeid (ØRIK)(Ullensaker)

Vedlegg 2 Økonomiske utsikter som påvirker kommunens skatteinntekter

Den økonomiske nedgangen i Norge ser nå ut til å flate ut og det antas at det vil bli noe bedring i økonomien i løpet av 2017. Nedgangen har i hovedsak rammet oljerelatert virksomhet lokalisert langs kysten.

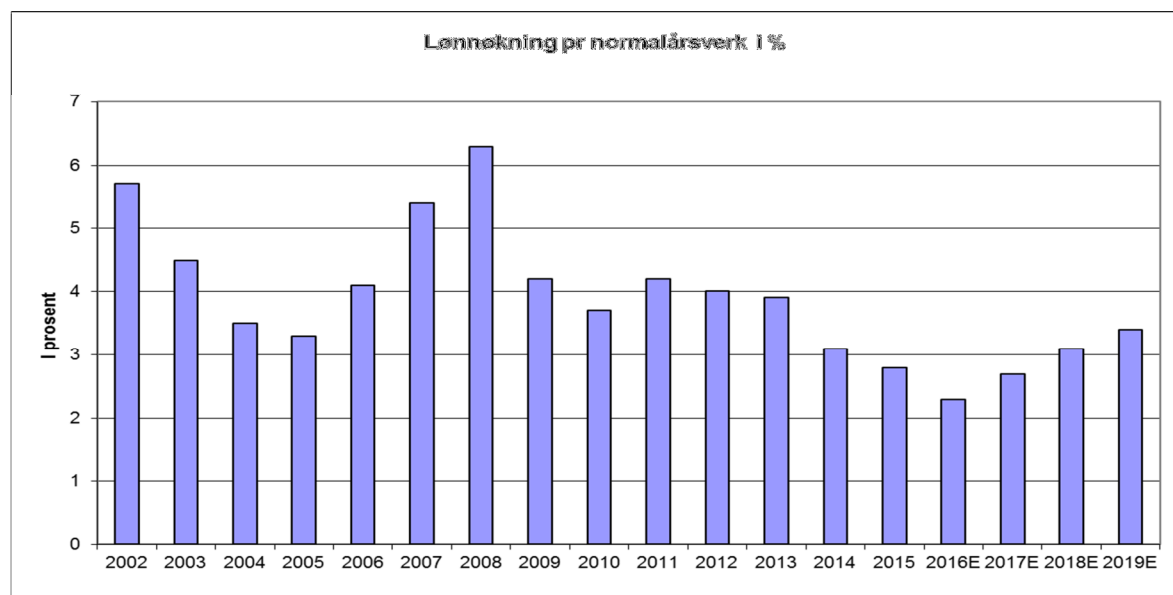
Nedgangen i den økonomiske veksten ser ikke ut til å rammet aktiviteten på flyplassen på Gardermoen og heller ikke østlandsområdet på samme måte. Innstramningen har imidlertid ført til at lønnsveksten og forventet lønnsvekst fremover vil bli langt lavere enn det vi har vært vant til det siste tiåret.

Tallmaterialet i analysen er i hovedsak hentet fra SSB eller kommunens skatteregnskap. SSBs beregninger eller egne beregninger (eventuelt i kombinasjon) er lagt til grunn for analysene. Analysene er delt i to; makroforhold og lokale forhold som kan påvirke kommunens økonomi.

Makroforhold som vil påvirke skatteinntektene

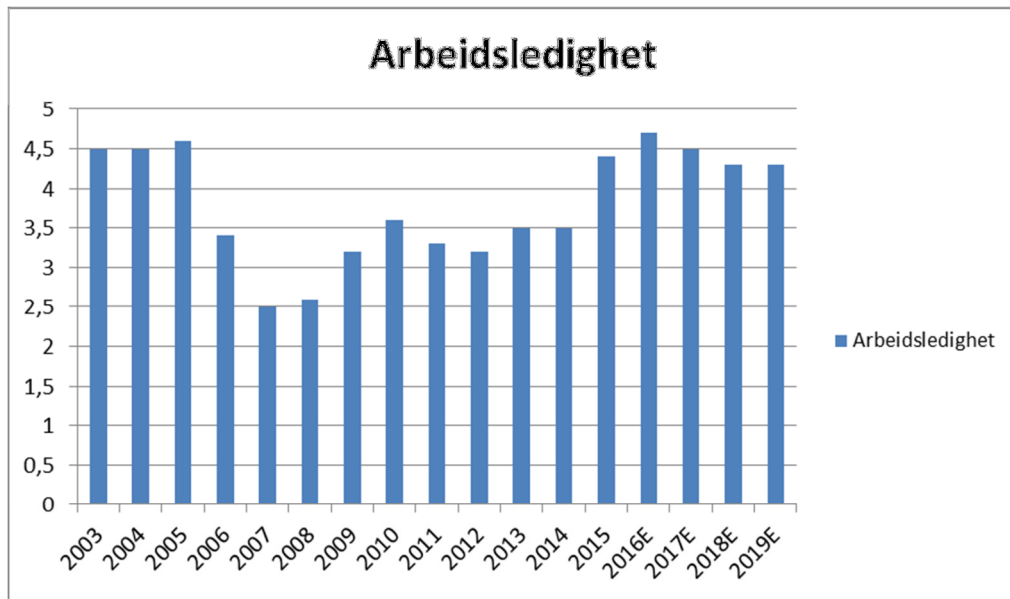
Under dette kapittelet vil vi se på utvikling og forventninger når det gjelder lønnsøkninger og utviklingen i arbeidsledigheten på landsbasis.

Lønnsøkning

Kilde SSB Økonomiske analyser 3/2016

Grafen over viser gjennomsnittlig lønnsøkning for arbeidstakere i Norge. Fra 2016 er det lagt inn de forventningene som SSB har til lønnsøkninger fremover. Økningen i lønn antas å lede til tilsvarende økning i skatteinntekter. Vi ser av grafen over at lønnsøkningene på 2000 tallet varierte mellom 3,5 % og 6 % pr år. De senere årene har lønnsøkningen ligget rundt 3 %, og det forventes at de vil ligge i dette området de nærmeste årene. Forventningen til vekst i skatteinntektene fremover vil derfor bli langt lavere enn man har vært vant til frem til nå.

Utvikling i arbeidsledighet på landsbasis

Kilde SSB Økonomiske analyser 3/2016

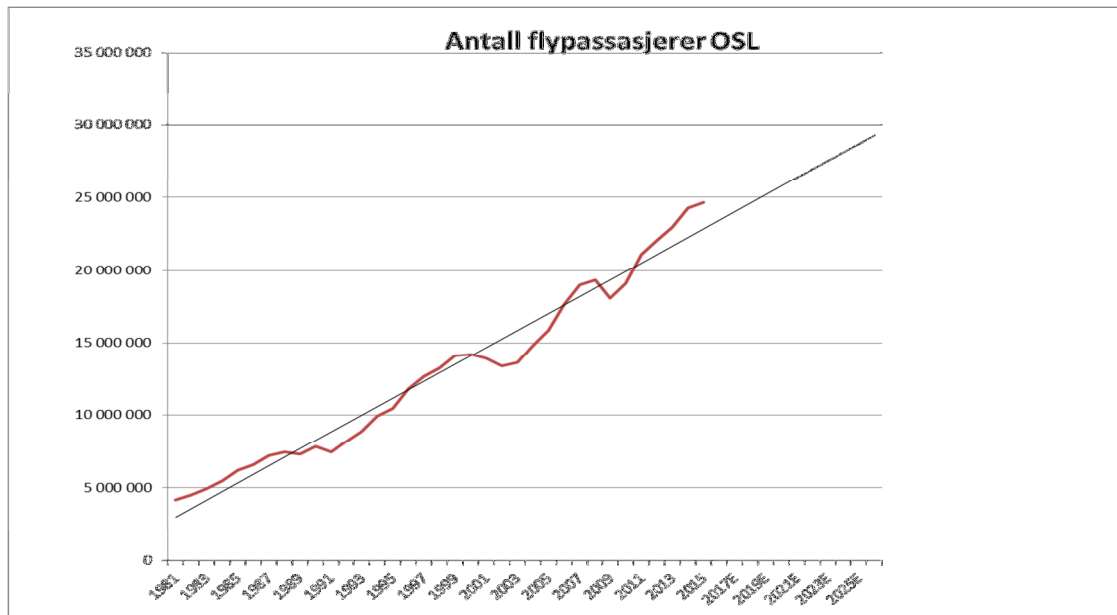
Kraftig fall i oljeprisen med dertil økning i antall oppsigelser og fallende aktivitet i norsk næringsliv har ført til økt arbeidsledighet. SSB anslår at arbeidsledigheten når sin topp i 2016 og vil deretter være svakt fallende frem mot 2019. SSB forventer i sine prognoser at arbeidsledigheten i inneværende år vil øke til rundt 4,5 %, og vil da være på samme nivå som på begynnelsen av 2000 tallet.

I Ullensaker viser tall fra NAV i august 2016 at 3,4 % av arbeidsstyrken var helt arbeidsledige. Dette er høyest i Akershus, og godt over gjennomsnittet som er på 2,5% (NB! NAVs tall kan ikke direkte sammenlignes med SSB sin måte å måle arbeidsledighet på). I følge NAV var 3,1 % av arbeidsstyrken på landsbasis helt arbeidsledige i august 2016.

Lokale forhold som vil påvirke skatteinntektene

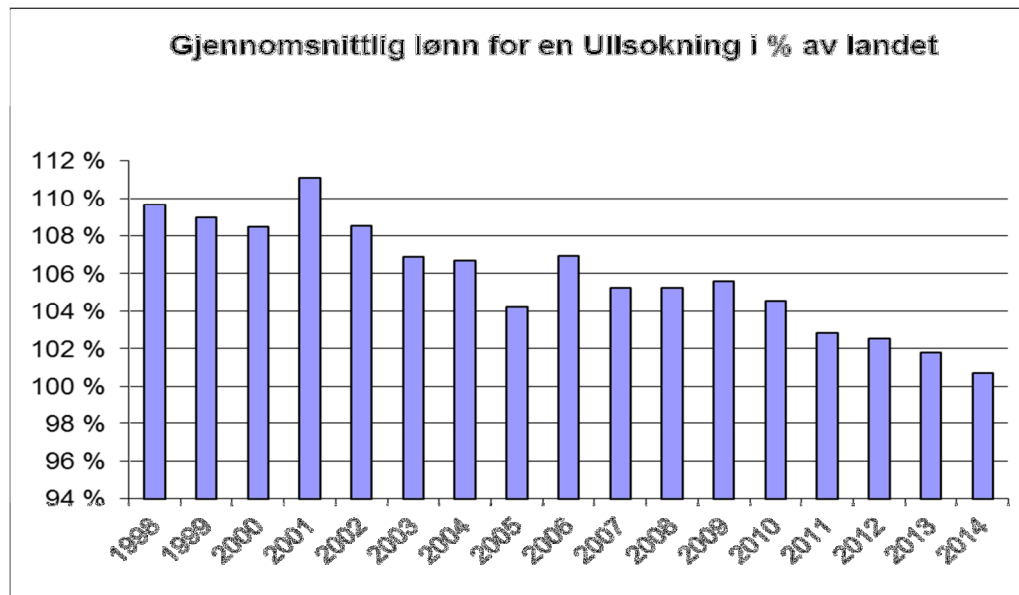
Vi vil i dette avsnittet sette søkelys på lokale forhold som vil påvirke aktiviteten og skatteinngangen lokalt. Dette er forhold som:

- Aktiviteten ved Oslo Lufthavn Gardermoen
- Utvikling i brutto lønn for en Ullsøkning sammenlignet med landet.
- Skattebidrag fra Ullsøkningen i prosent av landsgjennomsnittet
- Boligbygging

Aktiviteten ved Oslo Lufthavn Gardermoen

Kilde Avinor trafikkstatistikk

For Ullensaker kommune er det viktig å følge aktiviteten ved Oslo Lufthavn Gardermoen. Flyplassen sysselsetter et stort antall av kommunens innbyggere, samt har store ringvirkninger for det lokale næringslivet. Grafen over viser antall passasjerer pr år over Fornebu frem til 1998 og Oslo Lufthavn Gardermoen fra 1998 og frem til og med 2015. Ved å legge en trendlinje på veksten ser vi at det i dette tidsrommet har vært en stabil vekst i antall flypassasjerer. Den sterke veksten i antall flypassasjerer fortsetter også i 2016. Statistikk fra Avinor viser at passasjerveksten ved utgangen av september var på 3,9 %. Åpning av terminal 2 på flyplassen på Gardermoen og nedleggelse av Rygge flyplass antar vi vil føre til fortsatt vekst i antall passasjerer.

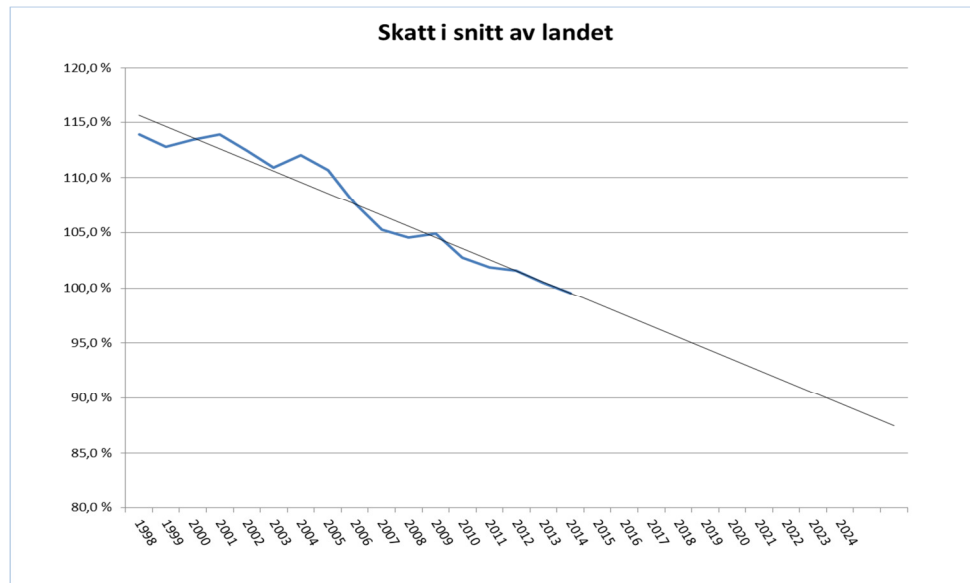
Utvikling i brutto lønn for en skattyter i Ullensaker sammenlignet med landsgjennomsnittet

Grafen over viser gjennomsnittlig lønn for en skattyter i Ullensaker i prosent av landsgjennomsnittet. Vi ser at de 10-12 siste årene har gjennomsnittlig utlignet lønn for en Ullsokning falt sett i forhold til landsgjennomsnittet. I 2014, som er det siste kjente tallet, ligger gjennomsnittlig lønn for en Ullsokning på 100,7 % av landsgjennomsnittet.

Utviklingen antas delvis å ha sammenheng med den lokale næringsstrukturen med mange arbeidsplasser innen bransjer med lavt krav til formell kompetanse. Vi ser også at det er færre Ullsokninger med høyere utdanning enn landsgjennomsnittet.

Hvorvidt denne utviklingen vil fortsette er vanskelig å si noe om. Vi ser nå at det blir innstramminger innen oljesektoren, en sektor som det siste tiåret har vært lønnsdrivende. Det kan derfor være grunn til å anta at nedgangen i forhold til landsgjennomsnittet vil avta eller flate ut de nærmeste årene.

At lønnen ikke følger utviklingen på landsbasis gjør at skatteinntektene ikke holder følge med lønns- og befolkningsøkningen.

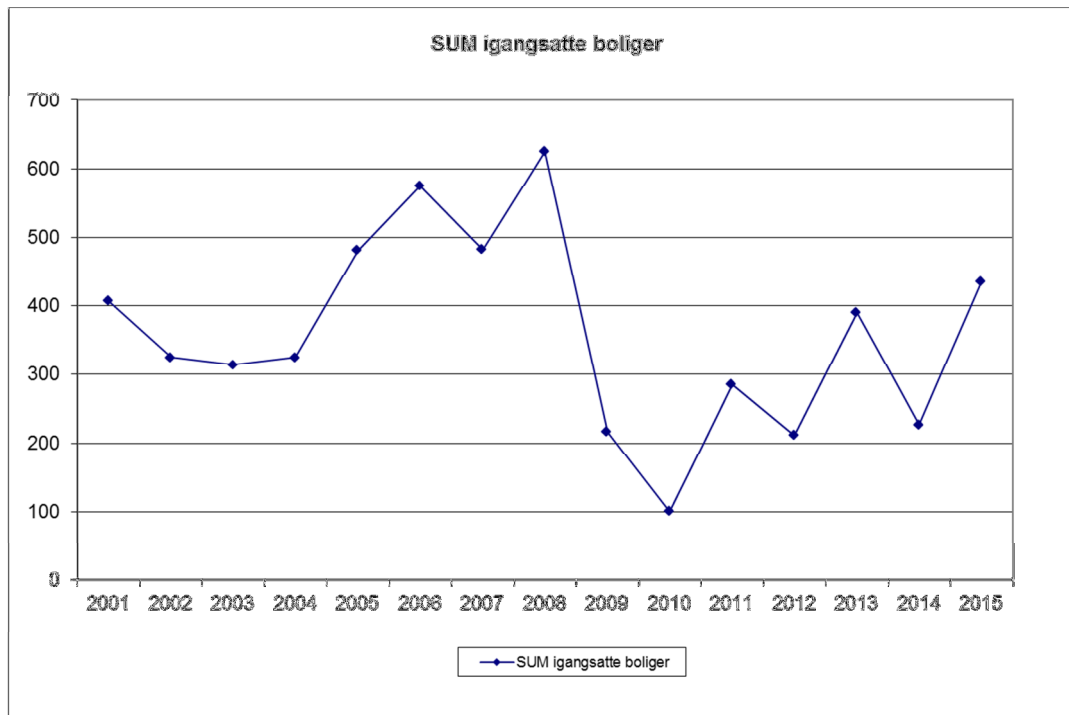
Skattebidrag fra skattytere i Ullensaker i prosent av landsgjennomsnittet

Grafen over viser utviklingen i skattebidraget fra en Ullsokning i % av landet. Når flyplassen kom til Ullensaker i 1998 betalte en Ullsokning rundt 114 % av landsgjennomsnittet i skatt. Siden den tid har dette falt med nærmere 1%-poeng pr år, slik at ved siste kjente ligning for 2014 betalte Ullsokningen 99,5% av landsgjennomsnittet. Fortsetter utviklingen som antydnet i trendlinjen forventes Ullsokningen om 10 år å betale under 90 % av landsgjennomsnittet i skatt.

Endring i næringsstruktur som nevnt under lønnsutvikling over, samt at mange Ullsokningene er i en etableringsfase med dertil store fradrag, har ført til denne utviklingen.

Boligbygging.

Befolkningsveksten i Ullensaker har i stor grad sammenheng med byggeaktiviteten i Ullensaker. Tidligere har det vist seg at det er en sterk sammenheng mellom igangsatt boliger og befolkningsøkning.

Kilde SSB

Grafen viser igangsatte boliger i Ullensaker i perioden fra 2001 og frem til og med 2015.

Det er en sterk sammenheng mellom igangsatte boliger og befolkningsveksten de etterfølgende årene. Fortsetter den trenden vi har sett de seneste årene er det grunn til å tro at vi vil opprettholde befolkningsveksten også de nærmeste årene.

Vedlegg 3 Finansielle nøkkeltall

Utvalgte nøkkeltall knyttet til kommunens økonomiske status og forventet framtidig utvikling gjennomgås i det følgende. Analysene er basert på regnskapstall, budsjett 2016, rådmannens budsjettgrunnlag og data hentet fra SSB (KOSTRA). Følgende nøkkeltall blir gjennomgått og kommentert:

Frie inntekter

- Frie inntekter pr innbygger

Finansutgifter

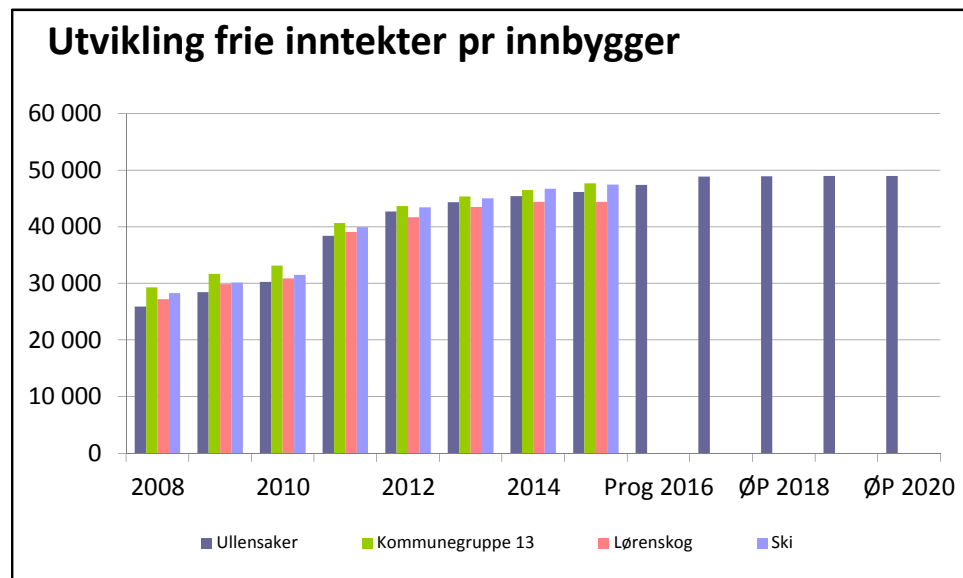
- Netto lånegjeld pr innbygger
- Netto finanskostnader i % av brutto driftsinntekter

Resultat

- Netto resultatgrad

Frie inntekter pr innbygger

Kommunens frie inntekter består av skatteinntekter samt ramme- og eventuelt skjønnstilskudd fra staten. Frie inntekter pr innbygger for Ullensaker er lave, og ca 4.500 kr pr innbygger lavere enn landsgjennomsnittet i 2015. I diagrammet nedenfor sammenlignes Ullensakers frie inntekter med kommunegruppe 13 samt kommunene Ski og Lørenskog, kommuner som ansees å være kommuner som har tilnærmet lik utvikling som Ullensaker.

Det lave nivået på kommunens frie inntekter skyldes først og fremst at Ullensaker er en vekstkommune som tiltrekker seg barnefamilier, og som derfor har en svært lav gjennomsnittlig alder i befolkningen. Kommunen har tradisjonelt vært en skattesterk kommune, men andelen av kommunens innbyggere som er skattytere er synkende. Videre har kommunen tapt på omlegginger av kommunenes inntektssystem blant annet ved at selskapsskatten ble fjernet, dette til tross for at veksttilskuddet ble innført og

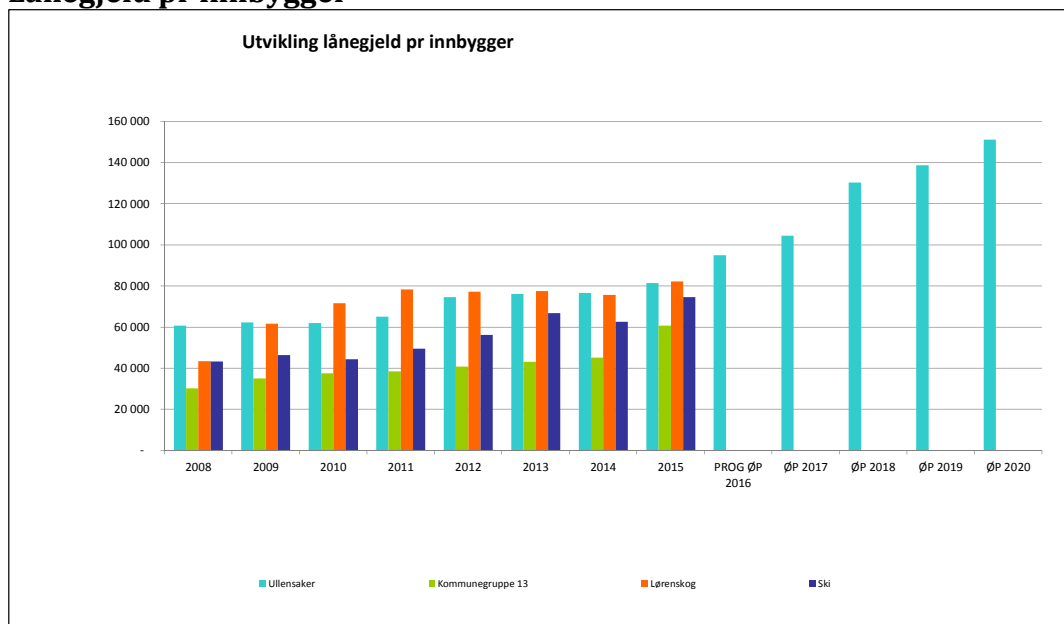
kommunen tidligere har vært tilført ca 20 mill kr årlig som følge av dette. Veksttilskuddet for 2017 blir ca 21,6 mill kr, 5 mill kr høyere enn for 2016. Økningen skyldes lavere innslagspunkt for tilskuddet enn tidligere år. Veksttilskuddet vil reduseres noe gjennom økonomiplanperioden grunnet lavere gjennomsnittlig vekst. For ytterligere analyse av forhold som påvirker kommunens skatteinntekter vises til vedlegg 2 Økonomiske utsikter som påvirker skatteinntektene til Ullensaker kommune.

Kommunen kan øke sine frie inntekter gjennom bevisst boligbygging og utvikling av næringslivet som tiltrekker seg høyinntektsgrupper. Videre vil en innføring av eiendomsskatt kunne øke kommunens frie inntekter. Dette er nærmere belyst i «Strategidokument for langsiktig økonomisk bærekraft», vedtatt av KST i mars 2013.

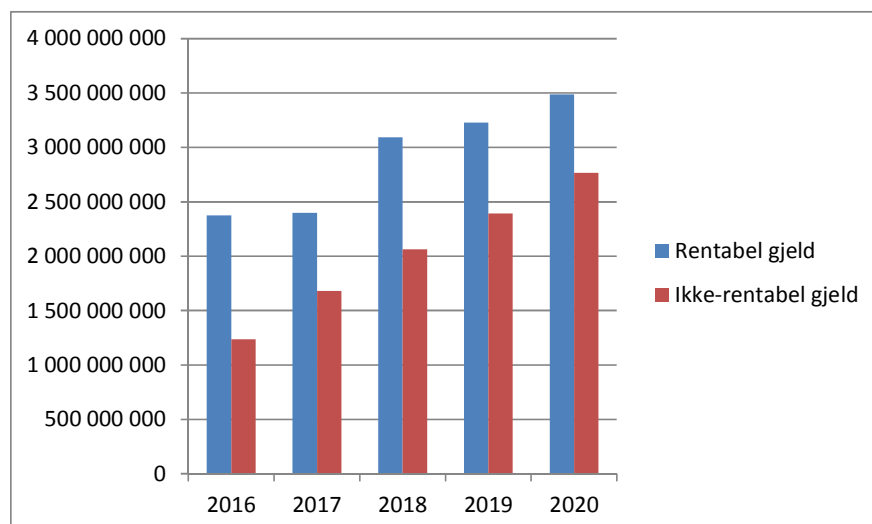
FINANSUTGIFTER

Ullensaker har over en lengre periode hatt høy lånegjeld med dertil høye netto finansutgifter. Ved siden av lave frie inntekter er høye netto finansutgifter et kjennetegn med kommuner som har høy vekst over en lengre periode som Ullensaker har hatt. Som en følge er kommunen nødt til å drive sin virksomhet med mindre ressursbruk til tjenester og administrasjon enn kommunegruppe 13 i KOSTRA. Dette er oppnådd for de aller fleste områdene. De høye finanskostnadene reduserer ressursene som kan brukes til å betjene kommunens innbyggere.

Lånegjeld pr innbygger

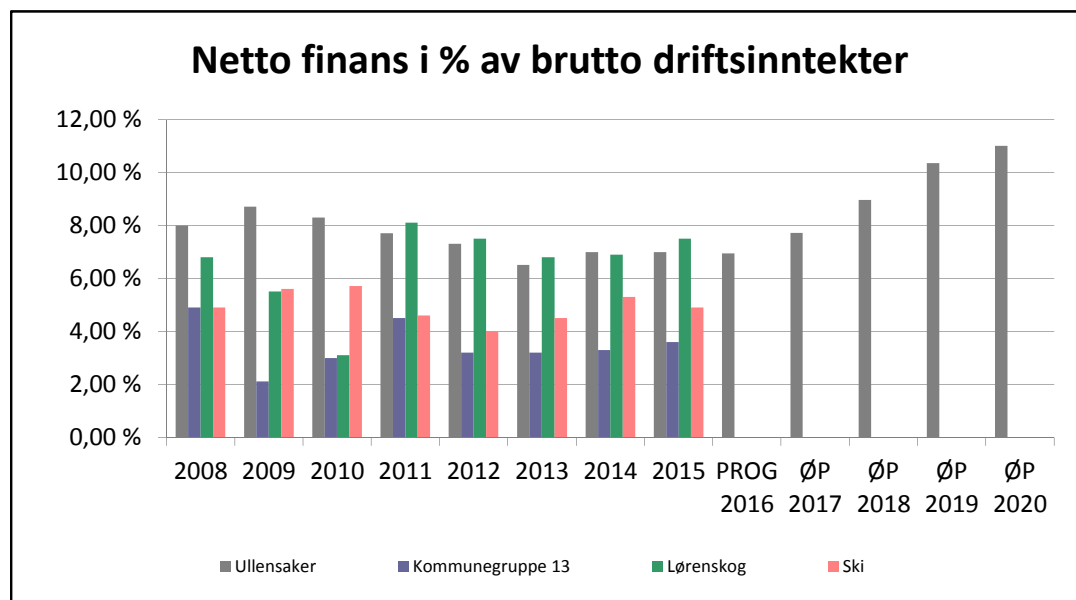
Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fratrukket pensjonsforpliktelser, videre-utlån og ubrukte lånemidler. Netto lånegjeld inkluderer også netto lånegjeld på de selvfinansierende områdene VAR og selvfinansierende boliger. Figuren viser netto lånegjeld pr innbygger. For perioden 2008 til 2015 sammenlignes Ullensaker med Kgr 13 samt kommunene Ski og Lørenskog som er vekstkommuner på lik linje med Ullensaker. For 2016 er prognosetall benyttet og for 2017-2020 er lånegjeld pr innbygger beregnet ut fra forslag til låneopptak i økonomiplan. Ullensaker har vesentlig høyere gjeld pr innbygger enn Kgr 13 i 2015. Forskjellene er betydelig mindre sett mot de andre vekstkommunene Ski og Lørenskog.

Planlagte investeringer i økonomiplanperioden 2017-2020 er til en stor del innenfor selvkostområdene. Dette innebærer at en stadig større andel av kommunens gjeld betales ved kommunale avgifter på selvkostområdene, og derved ikke belaster kommunens bunnlinje. Diagrammet nedenfor viser total lånegjeld fordelt på rentabel og ikke-rentabel gjeld.

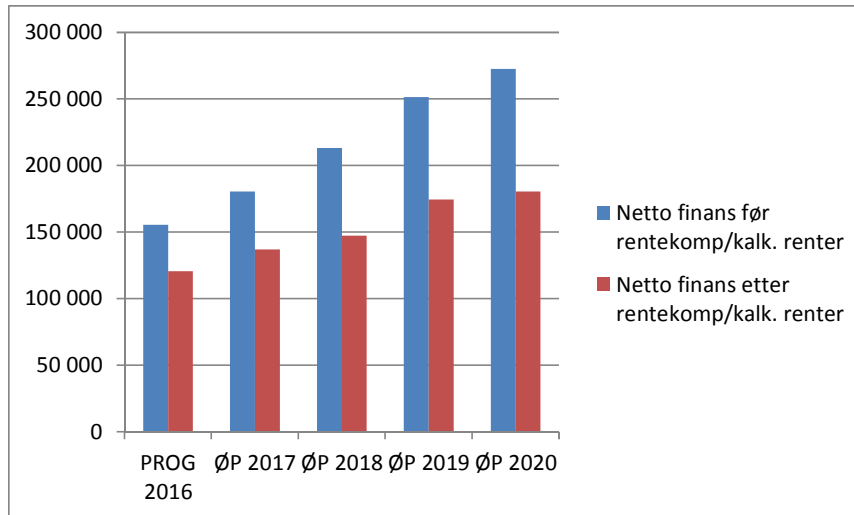
Netto finanskostnader

Som følge av kommunens høye lånegjeld er netto finanskostnader høye, og svært mye høyere enn Kgr 13. Finanskostnadene ved de høye planlagte investeringene på VAR området belastes brukerne av tjenestene gjennom gebyrene. Utviklingen i netto eksterne finanstransaksjoner med ovenstående forutsetninger i utvikling av lånegjeld er vist i nedenstående figur.

Diagrammet viser at kommunen bruker en vesentlig større andel av sine inntekter til finansutgifter sett i forhold til Kgr 13. Ser en mot Ski og Lørenskog, ser en imidlertid at forskjellen er betydelig mindre.

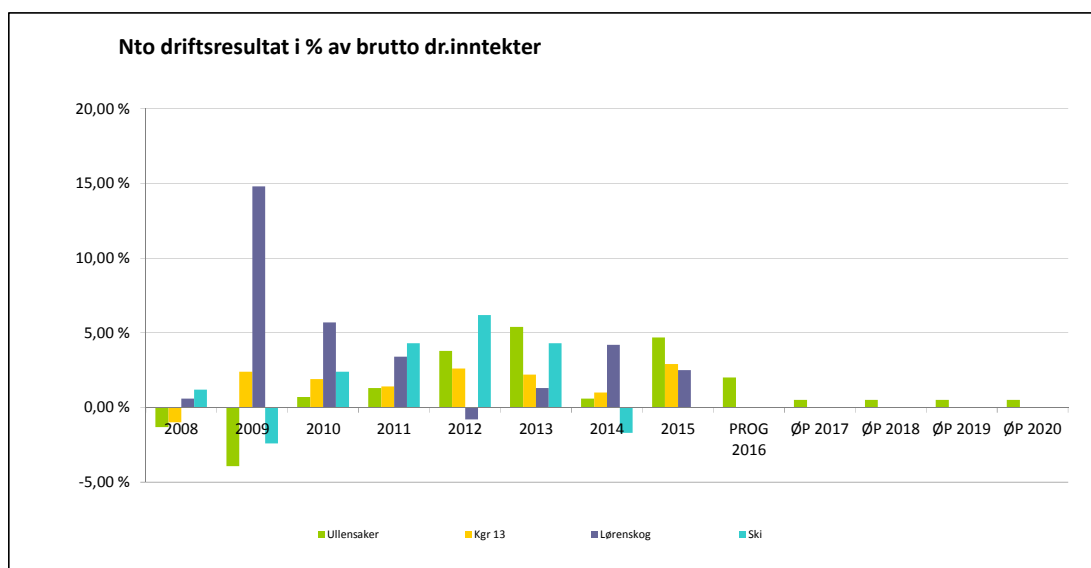
Ettersom en stadig større andel av kommunens lånegjeld ligger til de selvfinansierende virksomhetsområdene, dekkes en stadig større andel av renteutgiftene innenfor selvkostregnskapene. I tillegg mottar kommunen rentekompensasjon fra Husbanken på tidligere låneopptak til bl a bygging av sykehjemsplasser og skoler. Nedenfor vises derfor netto finanskostnader for perioden 2017-2020 etter fradrag for beregnede kalkulatoriske renter fra VAR-området og rentekompensasjon fra Husbanken.

Netto resultatgrad

Netto resultatgrad er netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter. Netto driftsresultat inneholder resultat fra kommunens selvkostområder (som avsettes til bundne driftsfond) samt hvor stor andel av driftsinntektene som kan avsettes til fond for å finansiere investeringer og drift i senere år. Ved bruk av dette resultatbegrepet bør en derfor være klar over at noe av resultatet kan være bundet opp til kommunens selvkostområder, og derfor ikke fritt kan benyttes til annen virksomhet.

Ved å avsette til disposisjonsfond/bygge reserver står kommunen bedre rustet til å ta svingninger i økonomien.

Ullensaker har i likhet med sammenlignbare kommuner hatt svært stor variasjon i netto resultatgrad, noe som til en stor del skyldes at også spesielt momskompensasjon fra investeringer tidligere inngikk i dette resultatbegrepet. Fra og med 2014 føres imidlertid momskompensasjonen fra investeringer direkte i kommunens investeringsregnskap, og påvirker derfor ikke lenger netto driftsresultat/ resultatgrad. Imidlertid inngår fortsatt resultatet fra driften av selvkostområdene i dette resultatbegrepet, og dette kan i enkelte år med store resultat på disse områdene påvirke netto resultatgrad betydelig. Dette må tas i betraktning når dette resultatbegrepet benyttes til analyseformål. Netto resultatgrad vil av denne årsak i budsjett 2017/økonomiplan 2017-2020 ikke fullt ut gjenspeile budsjettert avsetning til disposisjonsfond. For 2017 utgjør avsetning til disposisjonsfond ca 10 mill kr.

I «Strategidokument for langsiktig økonomisk bærekraft» er det gitt en handlingsregel som krever avsetning av 2 % av brutto driftsutgifter til fond, inntil fondet utgjør 5% av brutto driftsutgifter. For planperioden 2018-2020 legger rådmannen opp til et anslått netto driftsresultat å ligge på ca 0,5 %, og en årlig avsetning til disposisjonsfond på 10 mill kr. Med denne årlige avsetningen, vil disposisjonsfondet ved utgangen av økonomiplanperioden være i størrelsesorden 160 mill kr, og fondet vil da i økonomiplanperioden tilfredsstille handlingsregelen i strategidokumentet.

Kommunens langsiktige strategi nedfelt i overordnet styringskort er at netto driftsresultat skal være på minimum 2 %. Kommunen har en utfordrende økonomisk situasjon. Som vekstkommune har Ullensaker lave frie inntekter, men har samtidig kravene om økt tjenestetilbud gjennom den store veksten i befolkningen. I denne situasjonen kan det være vel utfordrende å oppnå 2 % netto driftsresultat over tid. Rådmannen legger imidlertid vekt på å styrke kommunens reserver, og ser som nevnt muligheten for å oppfylle målsettingen i strategidokumentet gjennom planperioden. Dette forutsetter at man lykkes i å tilfredsstille de krav som stilles til kontinuerlig effektivisering av driften.

Vedlegg 4 Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjett 2017-2020

<i>Tall i 1000 kr</i>	R 2015	JB 2016	OB 2016	RB 2017	RB 2018	RB 2019	RB 2020
FRIE DISPONIBLE INNTEKTER							
Skatt på inntekt og formue	-825 440	-902 000	-902 000	-958 791	-967 593	-991 029	-1 014 464
Ordinært rammetilskudd	-765 865	-770 555	-770 555	-797 672	-832 938	-853 730	-873 531
Skatt på eiendom							
Andre direkte/indirekte skatter							
Andre generelle statstilskudd	-7 432	-7 482	-7 482	-6 816	-6 675	-6 944	-6 790
Sum frie disponible inntekter	-1 598 736	-1 680 037	-1 680 037	-1 763 279	-1 807 206	-1 851 703	-1 894 785
NETTO FINANSINNTEKTER/-UTGIFTER							
Renteinntekter og utbytte	-13 035	-7 362	-7 362	-7 326	-8 270	-10 294	-11 286
Gevinst finansielle instrumenter							
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	79 706	85 907	85 907	91 340	106 773	119 777	130 068
Tap finansielle instrumenter							
Avdrag på lån	78 423	83 105	83 105	96 173	114 673	141 782	153 709
Sum netto finansinntekter/-utgifter	145 095	161 650	161 650	180 187	213 176	251 265	272 491
Kalkulatoriske renter VAR	-26 563	-32 485	-32 485	-36 336	-59 022	-69 403	-84 954
NETTO AVSETNINGER							
Til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbru							
Til ubundne avsetninger	10 798	38 710	1 643	9 951	10 000	10 000	10 000
Til bundne avsetninger	3	2 009	2 009				
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-9 662	-43 707					
Bruk av ubundne avsetninger	-900	-4 536		-23 000			
Bruk av bundne avsetninger							
Sum netto avsetninger	239	-7 524	3 652	-13 049	10 000	10 000	10 000
Overført til investeringsregnskapet	23						
Til fordeling drift	-1 479 943	-1 558 396	-1 547 220	-1 632 477	-1 643 052	-1 659 841	-1 697 248
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 436 235	1 558 396	1 547 220	1 632 477	1 669 943	1 697 971	1 715 535
Aktivitetstilpasning					-26 891	-38 130	-18 287
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-43 708						

Vedlegg 5 Økonomisk oversikt – Drift 2017-2020

	R 2015	JB 2016	OB 2016	RB 2017	RB 2018	RB 2019	RB 2020
DRIFTSINNTEKTER							
Brukerbetalinger	-71 780	-75 019	-74 749	-76 531	-76 531	-76 531	-76 531
Andre salgs- og leieinntekter	-254 194	-235 549	-240 519	-256 204	-267 260	-277 371	-284 072
Overføringer med krav til motytelser	-230 933	-203 731	-201 074	-205 146	-205 146	-205 146	-205 146
Rammetilskudd fra staten	-765 865	-770 555	-770 555	-797 672	-832 938	-853 730	-873 531
Andre statlige overføringer	-46 813	-46 126	-44 026	-45 411	-45 255	-45 543	-45 372
Andre overføringer	-2 214	-75	-75	-77	-77	-77	-77
Inntekts- og formuesskatt	-825 440	-902 000	-902 000	-958 791	-967 593	-991 029	-1 014 464
Eiendomsskatt							
Andre direkte og indirekte skatter							
Sum driftsinntekter	-2 197 239	-2 233 054	-2 232 997	-2 339 832	-2 394 800	-2 449 427	-2 499 193
DRIFTSUTGIFTER							
Lønnsutgifter	922 759	984 016	976 651	1 036 827	1 057 564	1 073 427	1 084 162
Sosiale utgifter	240 825	268 639	267 556	258 309	263 475	267 427	270 102
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kom.tj.pr	221 082	262 411	257 629	260 788	266 004	269 994	272 694
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal.tj.pr	457 884	462 258	462 340	490 848	500 665	508 175	513 257
Overføringer	118 924	126 635	126 091	137 465	137 472	137 480	137 488
Avskrivninger	111 068	128 970	128 970	141 158	163 008	196 069	212 360
Fordelte utgifter	-12 054	-43 932	-43 822	-37 048	-37 048	-37 048	-37 048
Sum driftsutgifter	2 060 489	2 188 996	2 175 416	2 288 347	2 351 140	2 415 525	2 453 013
Aktivitetstilpasning					-26 891	-38 130	-18 287
Brutto driftsresultat	-136 750	-44 058	-57 581	-51 485	-70 551	-72 033	-64 467
EKSTERNE FINANSTRANSASJONER							
Finansinntekter							
Renteinntekter og utbytte	-14 676	-9 380	-9 380	-7 326	-8 270	-10 294	-11 286
Gevinst finansielle instrumenter							
Mottatte avdrag på utlån		-10	-10	-10	-10	-10	-10
Sum eksterne finansinntekter	-14 676	-9 390	-9 390	-7 336	-8 280	-10 304	-11 296
Finansutgifter							
Renteutgifter og låneomkostninger	84 777	91 313	91 313	97 657	114 170	129 299	140 609
Tap finansielle instrumenter							
Avdragsutgifter	83 806	88 912	88 912	105 187	125 216	154 315	168 108
Utlån	50						
Sum eksterne finansutgifter	168 632	180 225	180 225	202 844	239 386	283 614	308 717
Resultat eksterne fin.trans	153 957	170 835	170 835	195 508	231 106	273 310	297 421
Molpost avskrivninger	-111 068	-129 065	-129 065	-141 158	-163 008	-196 069	-212 360
Netto driftsresultat	-93 862	-2 288	-15 812	2 865	-2 453	5 208	20 594
AVSETNINGER							
Bruk av avsetninger							
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-9 662	-43 707					
Bruk av disposisjonsfond	-2 769	-4 536	-123	-23 123	-123	-123	-123
Bruk av bundne fond	-5 379	-2 280	-2 157	-3 346	-10 195	-15 200	-30 586
Bruk av likviditetsreserve							
Sum bruk av avsetninger	-17 810	-50 523	-2 280	-26 469	-10 318	-15 322	-30 708
Avsetninger							
Overført til investeringsregnskapet	2 383	86					
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merfo							
Avsatt til disposisjonsfond	10 886	38 764	1 697	10 005	10 000	10 000	10 000
Avsatt til bundne fond	54 695	13 962	16 395	13 599	2 771	114	114
Avsatt til likviditetsreserven							
Sum avsetninger	67 964	52 811	18 092	23 604	12 771	10 114	10 114
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-43 707						

Vedlegg 6 Budsjettrammer Enhetene

Enhet	Regnskap 2015			Justert budsjett 2016			Budsjett 2017		
	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto	Utgift	Inntekt	Netto
Tall i 1000 kr									
SB stab	15 797	-7 831	7 966	16 800	-7 268	9 531	19 129	-7 442	11 688
Barn med særskilte behov	13 997	-913	13 084	14 001	-415	13 586	14 104	-322	13 782
Barnehage felles	9 195	-11 780	-2 585	9 797	-12 000	-2 203	9 797	-12 288	-2 491
Tilskudd til private barnehager	241 322		241 322	251 443		251 443	277 472		277 472
Minoritetsspråklige	1 857	-1 855	2	1 573	-1 573		1 668	-1 668	
PPT	1		1						-
Sum SB-fellesfunksjoner	282 170	-22 380	259 790	293 614	-21 256	272 358	322 171	-21 720	300 451
Grunnskole felles	23 503	-5 043	18 459	22 355	-3 300	19 055	28 505	-3 300	25 205
Gystadmarka skole	28 341	-4 368	23 973	29 374	-4 119	25 255	31 963	-5 498	26 466
Algarheim skole	21 368	-4 779	16 589	25 287	-4 735	20 553	26 975	-5 452	21 522
Bakke skole	31 207	-8 242	22 965	33 635	-8 132	25 503	36 536	-7 663	28 873
Borgen skole	11 527	-2 015	9 513	12 039	-2 105	9 934	13 191	-2 671	10 521
Døli skole	16 045	-4 200	11 845	15 228	-2 720	12 508	17 558	-3 414	14 144
Hovin skole	21 384	-4 560	16 824	21 905	-2 973	18 932	22 521	-3 562	18 959
Jessheim skole	49 071	-8 677	40 394	50 539	-7 178	43 361	55 362	-7 522	47 840
Mogreina skole	14 713	-3 626	11 088	15 286	-2 464	12 822	15 715	-2 759	12 955
Nordkisa skole	12 293	-2 110	10 183	16 657	-2 119	14 538	19 532	-3 113	16 418
Åreppen skole	29 551	-4 991	24 560	27 461	-4 232	23 229	27 359	-5 054	22 305
Skogmo skole	39 974	-6 791	33 182	41 978	-5 638	36 340	41 420	-6 083	35 337
Allergot ungdomsskole	29 695	-5 722	23 972	27 704	-4 088	23 617	24 021	-1 651	22 370
Nordby ungdomsskole	39 517	-6 152	33 365	37 822	-5 713	32 109	32 746	-2 933	29 813
Vesong ungdomsskole	26 465	-1 700	24 765	28 021	-810	27 211	30 400	-1 776	28 624
Gystadmarka ungdomsskole	11 720	-957	10 764	20 069	-3 084	16 985	22 015	-1 090	20 926
Sum grunnskolen	406 375	-73 935	332 441	425 359	-63 408	361 951	445 820	-63 541	382 279
Voksenopplæringen	27 310	-27 310		26 375	-26 375		27 046	-27 046	
PPT	11 070	-501	10 569	11 684	-1 242	10 442	11 989	-1 270	10 719
Barnehagen	60 963	-15 828	45 135	64 002	-15 469	48 534	61 272	-15 837	45 435
Sum HSB	787 889	-139 954	647 934	821 035	-127 751	693 285	868 298	-129 414	738 883
HS-Fellesfunksjoner	29 833	-3 464	26 370	31 526	-2 197	29 329	33 195	-2 248	30 947
PRO Kløfta	42 074	-9 113	32 960	43 060	-8 399	34 661	44 353	-8 548	35 805
PRO Jessheim Vest	87 448	-17 418	70 030	87 177	-15 714	71 463	94 269	-16 052	78 217
PRO Jessheim Øst	83 624	-19 778	63 846	86 018	-18 625	67 393	89 094	-19 044	70 050
Sum PRO	242 979	-49 773	193 206	247 781	-44 936	202 845	260 911	-45 893	215 019
Helsevern	51 107	-23 788	27 319	50 604	-21 638	28 967	60 951	-22 150	38 801
FBU	92 007	-17 487	74 521	86 862	-14 647	72 215	93 756	-13 851	79 905
Bolig med bistand	117 324	-37 287	80 037	124 245	-32 945	91 300	128 655	-33 742	94 913
Rehabilitering, utredning, forebygging	57 171	-13 458	43 713	61 188	-10 018	51 170	64 326	-10 033	54 293
Tildelingsenheten	77 140	-16 912	60 229	82 095	-19 565	62 530	75 870	-20 033	55 837
NAV Ullensaker	77 895	-30 101	47 794	81 369	-28 702	52 667	84 472	-29 139	55 333
Sum HHS	715 623	-188 805	526 818	734 144	-172 451	561 694	768 941	-174 840	594 101
Kultur	48 007	-23 852	24 155	47 754	-21 239	26 515	48 638	-21 727	26 910
PKT-Fellesfunksjoner	4 099	-794	3 305	4 620	-718	3 901	5 457	-731	4 727
Utbygging	3 218	-2 907	311	7 464	-6 204	1 260	7 595	-6 350	1 245
Kommunale eiendommer	139 985	-28 767	111 218	153 430	-24 339	129 091	156 804	-24 235	132 569
Selvfinans, boligprosjekter	26 853	-29 257	-2 405	29 842	-28 474	1 368	33 982	-33 982	
Vann, avløp, renovasjon og veg	187 857	-174 748	13 109	182 888	-166 239	16 649	184 346	-170 978	13 367
Sum HTIK	410 018	-260 325	149 693	425 998	-247 213	178 785	436 821	-258 003	178 819
Personal og organisasjonsutvikling	17 515	-4 389	13 126	17 853	-3 458	14 395	19 318	-3 538	15 781
Kommunikasjon og service	12 117	-2 881	9 236	12 249	-2 805	9 444	13 791	-2 862	10 929
ØRIK				6 741	-6 741		6 915	-6 915	
Økonomi	15 658	-2 777	12 881	16 558	-2 534	14 023	16 654	-2 594	14 060
Plan og næring	4 959	-1 900	3 059	5 326	-775	4 551	5 727	-302	5 425
Areal og landbruk	34 340	-29 321	5 019	33 177	-23 929	9 247	36 982	-24 696	12 286
IKT	32 053	-221	31 831	32 819	-170	32 649	35 219	-170	35 049
eStab	2 732	-2 732							-
Rådmann/stab	3 267	-21	3 246	3 264	-20	3 244	3 338	-20	3 318
Politiske styringsorganer	11 926	-72	11 854	9 975	-40	9 935	12 025	-40	11 985
Sentrale reserver	-14 306	-6 300	-20 606	-6 771	-8 094	-14 865	-23 080	-8 288	-31 368
Interkommunale selskaper m.v.	47 249	-5 319	41 930	47 286	-5 276	42 011	48 610	-5 397	43 212
Sum HOP	167 510	-55 935	111 575	178 475	-53 843	124 633	175 498	-54 823	120 675
Totalt	2 081 040	-645 019	1 436 021	2 159 653	-601 257	1 558 396	2 249 557	-617 080	1 632 477

Vedlegg 7 Budsjettskjema 2A – Investeringsbudsjett 2016-2019

	Regnskap 2015	Just budsj 2016	Oppr budsj 2016	Rådmannens budsjettgr 2017	Rådmannens budsjettgr 2018	Rådmannens budsjettgr 2019	Rådmannens budsjettgr 2020
FINANSIERINGSBEHOV							
Investeringer i anleggsmidler	376 373	923 942	740 525	784 980	1 014 150	773 390	650 417
Utlån og forskutteringer	41 548	47 897	30 000	70 100	104 300	54 500	54 750
Avdrag på lån	21 442	9 042		11 602	12 501	14 001	15 502
Avsetninger	11 121						
Årets finansieringsbehov	450 484	980 881	770 525	866 682	1 130 951	841 891	720 669
FINANSIERING							
Finansiert slik:							
Bruk av lånemidler	-261 069	-824 929	-653 530	-723 480	-921 407	-633 570	-573 334
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-15 860						
Tilskudd til investeringer	-77 360	-57 005	-56 480	-58 900	-59 050	-104 250	-80 750
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-78 699	-82 856	-60 515	-84 302	-150 494	-104 071	-66 585
Andre inntekter	-64						
Sum ekstern finansiering	-433 053	-964 790	-770 525	-866 682	-1 130 951	-841 891	-720 669
Overført fra driftsregnskapet	-2 383	-86					
Bruk av avsetninger	-15 048	-16 005					
Sum finansiering	-450 484	-980 881	-770 525	-866 682	-1 130 951	-841 891	-720 669
Udekket/udisponert							

Vedlegg 8 Budsjettskjema 2B Investeringsbudsjett 2017 - 2020

Investeringstiltak (tall i hele 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Utenfor perioden	
	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Total kostnad
Administrasjon						
Kommunens IKT systemer	2 000	2 000	2 000	2 000		årlig bane
Skolenett inkl. IKT plan grunnskole	2 000	3 000	7 000	1 500		årlig bane
Opparbeidelse av fjernarkiv	1 000					8 000
Egenkapitaltilskudd KLP	4 100	4 300	4 500	4 750		årlig bane
Investering kirkeformål	700	4 500	500	500		årlig bane
Sum Administrasjon	9 800	13 800	14 000	8 750	0	8 000
Helse						
Utstyr sykehjem - tilpasninger	1 000	1 000	1 000	1 000		årlig bane
Planlegging bygging samt utstyr Helsehus	7 000					12 209
Sum helse	8 000	1 000	1 000	1 000	0	12 209
Kommunale eiendommer						
Kommunale boliger *	100 000	100 000	100 000	100 000		årlig bane
Skoletilpasninger	6 000	5 000	5 000	5 000		årlig bane
Barnehagetilpasninger	3 500	3 500	3 500	3 500		årlig bane
Oppgradering kommunale bygg	15 250	20 750	11 000	8 500		årlig bane
ENØK - tiltak	2 000	2 000	2 000	2 000		årlig bane
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler Komei	3 500	3 500	3 500	3 500		årlig bane
Oppgradering kommunale uteanlegg	3 000	3 000	3 000	3 000		årlig bane
Kommunale bygg - oppgradering av utelys iht.krav	2 000					2 000
Jessheim is- og flerbrukshall - utstyrsbank	2 000					2 000
Carporter inkl. EL bil lading til helsebygg	1 000	3 000				4 000
Oppgradering tegnings- /FDV system (BIM)	500					500
Skogmo skole - omlegging av grusbane til kunstgress	6 500					6 500
Utredning barnehagene	600					600
EPC	17 000					40 000
Sum Kommunale Eiendommer	162 850	140 750	128 000	125 500	0	55 600
Kultur						
Oppgradering kulturhus m. utstyr	1 250	1 250	1 250	1 250		årlig bane
Videreutvikling 2.etasje Jessheim bibliotek	2 625					2 625
Kunst i offentlige rom	1 000					1 000
Oppgradering av bilde til 4K (kinoen)	630					630
Oppgradering av Kløfta bibliotek	1 500					1 500
Musikkinstrumenter kulturskolen	600					600
Innkjøp av nettbrett ifm. nytt adm.system	110					110
Nytt 3D system i Kong Rakne, Vesong og Kisi		435				435
Oppgradering lyd fra 7.1 til Immersive sound			400			0
Sum Kultur	7 715	1 685	1 650	1 250	0	6 900

Investeringstiltak (tall i hele 1000)	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Utenfor perioden	
	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Brutto kostnad	Total kostnad
Utbygging						
Helsebygg						
Helgebostad omsorgsboliger inkl. inventar *	11 800	25 000				38 800
Skogtun omsorgsboliger inkl. inventar *	23 500					48 334
Gjestadområdet - utredning	5 000					6 000
Gjestadområdet - mulig investering nye sykehjemsplasser *		10 000	75 000	65 000		150 000
Maurstien gruppebolig utredning *	1 000					1 000
Ombygging/nybygg Maurstien *		10 000	40 000			50 000
Utredninger helse og Sosial	1 000	1 000				2 000
Nye investeringer innenfor Helse og Sosial (som følge av utredning)			25 000	25 000		50 000
Skole/barnehage						
Ny kommunal bhg. 8 avd. Kløfta	5 000	15 000	37 000			63 482
Gystadmarka ungdomsskole	15 800	1 950				31 000
Forskuttering mva ungdomsskolen **		50 000				50 000
Gystadmarka ungdomsskole - inventar	18 750					18 750
Algarheim ny skole (OPS): Byggherrekostnader	15 000	17 000	17 000	21 517		77 750
Økt barneskolekapasitet					300 000	300 000
Utredning utvidelse Bakke/Vesong	5 000					6 000
Tillbygg Bakke Vesong inkl. infrastruktur		50 000	100 000	100 000		250 000
Mulighetsstudie barnehageutvidelse Jessheim	1 000					1 000
Idrettsanlegg						
Svømmeanlegg	24 000	170 000	79 000			275 776
Bakkedalen idretts- og aktivitetspark	40 000	92 800				149 651
Infrastruktur Bakkedalen (adkomst, vei, G/S veg etc.)		25 000				25 000
Øvrige investeringstiltak						
Garantioppfølging ferdigstilte prosjekter	265	315	250	150		årlig bane
Kjøp og salg av tomter	1 000					ikke relevant
Nye lokaler kulturskolen	1 000					1 000
Utredningspott	4 000					årlig bane
Algarheim gml. Skole	500					722
Gystadmarka bydel	1 500					7 250
Infrastruktur Gystadmarka **	25 000	135 000	20 000			180 000
Ombygging VARV kjelleren til lokaler for NAV	3 500	0				10 800
Sum Utbygging	203 615	603 065	393 250	211 667	300 000	1 794 315
Veg						
Veglys, kartlegging og oppgradering	10 000	10 000	5 350			33 500
Stenging av Nordby PO	600	3 500				4 100
Etablering busslomme Nordby ungdomsskole /lyskrysset Jessheim m. tilknyttede veger	8 000					8 300
Forskuttering fylkets andel lyskrysset Trondheimsveien **	20 000					20 000
Aksjon skoleveg prosjekter	1 000	1 000	1 000	1 000		årlig bane
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler	2 800	1 500	1 500	1 500		årlig bane
Forsterkninger veger/asfalt	10 000	10 000	10 000	10 000		årlig bane
Reguleringsplan GSV langs Sørbakkvegen	14 000	600				15 325
GSV langs Vardevegen	3 000	5 300				8 700
Stenging av Skogheimveien	300					300
Omkjøringsveg Jessheim sør-øst	6 500					8 066
Ny vegløsning Algarheim skole	750	7 000				7 750
Sum Veg	76 950	38 900	17 850	12 500	0	106 041
Vann og avløp						
Vannanlegg	38 500	27 000	15 000	15 000		årlig bane
Avløpsanlegg	66 000	45 000	35 000	35 000		årlig bane
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler (VANN)	825	200	1 500			årlig bane
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler (AVLØP)	825	450	850			årlig bane
Bakkedalen områdestabilisering og utskiftning av VA anlegg	15 000					67 000
Nytt vannbehandlingsanlegg	163 000	40 600				442 700
Tiltak reservevann	6 000	46 000	16 790			70 000
Jessheim Sørøst - hovedvannledning		1 000	16 000			17 000
Jessheim Sørøst - spillvann		2 000	28 000			30 000
Ny løsning Kløfta renseanlegg	1 000	4 000	30 000	52 000		90 200
Utvidelse Gardermoen renseanlegg	1 000	2 000	40 000	150 000	94 000	292 000
Ny ringledning Algarheimsveien - Jessheim Nord (vannledning)	1 000	17 000				18 200
Ny ringledning Jessheim - Gardermoen	43 000	80 000				124 059
Bakkedalen Sør		2 000	30 000	13 000		45 000
Kløfta Nord			1 000	4 500		5 500
Rensepark Måsabekken		1 000	5 000			6 000
Langstokken/Pinnebekken			1 000	5 000		6 000
Vannledning Jessheim Nord - Hauer seter		1 000	2 000	20 000		23 000
Sum vann og avløp	336 150	269 250	222 140	294 500	94 000	1 236 659
Sum investeringer	805 080	1 068 450	777 890	655 167	394 000	3 219 724

* Investeringer i boliger til vanskeligstilte samt omsorgsboliger og sykehjemsplasser finansieres delvis av tilskudd

** Kommunen forskutterer utgifter forbundet med lyskrysset, ungdomsskolen og infrastruktur

Vedlegg 9 Økonomisk oversikt – Investering

	Regnskap 2015	Just budsj 2016	Oppr budsj 2016	Rådmannens budsjettgr 2017	Rådmannens budsjettgr 2018	Rådmannens budsjettgr 2019	Rådmannens budsjettgr 2020
INVESTERINGSINNTEKTER							
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-15 860						
Andre salgsinntekter							
Overføringer med krav til motytelse	-46 404	-73 814	-60 515	-72 700	-137 993	-90 070	-51 083
Statlige overføringer	-6 759	-56 480	-56 480	-58 900	-59 050	-104 250	-80 750
Andre overføringer	-70 601	-525					
Renteinntekter og utbytte	-64						
Sum inntekter	-139 688	-130 819	-116 995	-131 600	-197 043	-194 320	-131 833
INVESTERINGSUTGIFTER							
Lønnsutgifter	9 895	1 362	1 362	800			
Sosiale utgifter							
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	305 553	798 911	662 148	710 780	881 657	682 820	598 834
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	555						
Overføringer	60 370	123 669	77 015	73 400	132 493	90 570	51 583
Renteutgifter og omkostninger							
Fordelte utgifter							
Sum utgifter	376 373	923 942	740 525	784 980	1 014 150	773 390	650 417
FINANSUTGIFTER							
Avdrag på lån	21 442	9 042		11 602	12 501	14 001	15 502
Utlån	35 051	46 005	30 000	66 000	100 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	6 497	1 892		4 100	4 300	4 500	4 750
Dekning av tidligere års udekket							
Avsetninger til ubundne investeringsfond							
Avsetninger til bundne fond	11 121						
Avsetninger til likviditetsreserve							
Sum finansieringstransaksjoner	74 111	56 939	30 000	81 702	116 801	68 501	70 252
Finansieringsbehov	310 796	850 062	653 530	735 082	933 908	647 571	588 836
FINANSUTGIFTER							
Bruk av lån	-261 069	-824 929	-653 530	-723 480	-921 407	-633 570	-573 334
Mottatte avdrag på utlån	-32 295	-9 042		-11 602	-12 501	-14 001	-15 502
Salg av aksjer og andeler							
Bruk av tidligere års udisponert							
Overføringer fra driftsregnskapet	-2 383	-86					
Bruk av disposisjonsfond							
Bruk av ubundne investeringsfond		-16 005					
Bruk av bundne fond	-15 048						
Bruk av likviditetsreserve							
Sum finansiering	-310 796	-850 062	-653 530	-735 082	-933 908	-647 571	-588 836
Udekket / udisponert							

Vedlegg 10 Prosjekter i spesifisert investeringsprogram

Nedenfor følger en kort omtale av investeringsprosjektene som er tatt inn i rådmannens budsjettgrunnlag for perioden 2017-2020. Det vises til følgende tabeller som er vedlagt:

- Budsjettoversikt – Investering gir en oversikt over foreslått investeringsramme fordelt på formål samt finansieringen av disse investeringene.
- Tabell 4 A – Investeringer – økonomiplanperiode 2017-2020 viser hvert enkelt av de aktuelle investeringsprosjektene opplistet med totalkostnad for hvert prosjekt t.o.m. 2020.

Prosjektene kategoriseres som VIP prosjekter, ordinære prosjekter og pott-prosjekter.

- VIP prosjekter er omfattende investeringstiltak med særskilt fokus og interesse.
- Standard prosjekter er mindre frittstående investeringstiltak.
- Pott prosjekter er investeringstiltak hvor bevilgningen av midler vedtas som en pott til et spesifikt formål som igjen splittes opp i konkrete underliggende tiltak administrativt.

HELSE OG SOSIAL

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Helgebostad omsorgsboliger inkl. inventar	11 800 000	25 000 000		
Skogtun omsorgsboliger inkl. inventar	23 500 000			
Gjestadområdet - utredning	5 000 000			
Gjestadområdet - mulig investering nye sykehjemsplasser		10 000 000	75 000 000	65 000 000
Maurstien gruppebolig utredning	1 000 000			
Ombygging/nybygg Maurstien		10 000 000	40 000 000	
Utredninger helse og Sosial	1 000 000	1 000 000		
Nye investeringer innenfor Helse og Sosial (som følge av utredning)			25 000 000	25 000 000
Utstyr sykehjem - tilpasninger	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Planlegging bygging samt utstyr Helsehus	7 000 000			
Sum Helse og sosial	50 300 000	47 000 000	141 000 000	91 000 000

• VIP-prosjekter

Helgebostad omsorgsboliger

Det var opprinnelig planlagt 2 mindre botiltak innenfor rusomsorgen. Etter ønske og avklaring med bruker er det valgt å jobbe fram et botilbud som er egnet på den kommunale tomte Helgebostad. Dette konseptet har kapasitet til 12 brukere og vil dermed få en mer økonomisk gunstig driftsform, enn to mindre botiltak. Det er knyttet usikkerhet til prognosen pga ikke avklart omfang av støyskjermingstiltak. Avklaring mot Statens vegvesen pågår. Total ramme for prosjektet beholdes inntil forprosjektet foreligger.

Skogtun Omsorgsboliger

Oppfølgingen av botilbudet tilrettelagt for funksjonshemmede brukere med behov for ressurskrevende tjenester er i rute både økonomisk og i forhold til planlagt ferdigstillelse i juni 2017. Botilbudet inkluderer 8 boenheter med bistand og tilhørende felles-, administrasjons- og utomhusarealer.

Gjestadområdet

Flere av tjenestene som i dag er lokalisert på Gjestad flytter over til det nye Helsehuset når det står ferdig på nyåret 2018. Dette vil frigjøre lokaler på Gjestad. Befolkningsprognoser viser et sterkt økende behov for nye sykehjemsplasser i tiden som kommer. I forbindelse med frigjøringen av lokaler ved Gjestad er det ønskelig å se på hele Gjestadområdet med fokus på hvordan arealet best mulig bør utnyttes i fremtiden. Det er derfor planlagt en større utredning i 2017 og det avsettes midler til fremtidig investering i området i perioden 2018-2020 for å øke kapasiteten og møte behovet for flere plasser.

- **Øvrige prosjekter**

Utredninger innenfor helseområdet

Ullensakers befolkningsvekst medfører et sterkt økende behov for tjenester innenfor helse og omsorg. Tjenesteproduksjonen vokser seg ut av eksisterende lokaler og det er behov for en kraftig styrking av sykehjemsplasser og omsorgsboliger i tiden som kommer. Flere tjenesteområder driftes i svært uhensiktsmessige lokaler og det er behov for å se på muligheter for å utnytte lokalene bedre samt mulighetene for utvidelse av tjenesteproduksjonen. Det avsettes midler til utredninger og mulighetsstudier innenfor flere områder i 2017 og 2018. Resultatet av utredningene og valg av løsninger vil avgjøre omfanget av investeringene utover i planperioden. Det er derfor lagt inn symbolske avsetninger for å synliggjøre et behov som pr nåværende tidspunkt ikke kan tallfestes nærmere.

Områder det skal ses nærmere på i 2017/2018:

- Maurstien omsorgsboliger
- Sentralvaskeri
- Sentralkjøkken
- Lagerkapasitet tekniske hjelpemidler
- Østafor/Porten
- Fabu/Calypso/Huset på Kløfta

Planlegging bygg samt utstyr Helsehus

Helsehuset realiseres som en OPS løsning hvor Ullensaker skal leie lokalene. Hittil påløpte utgifter gjelder planlegging av selve bygget. I 2017 avsettes midler til nødvendig utstyr i lokalene.

Utstyr sykehjem, tilpasninger

Utskiftning av inventar/utstyr samt mindre tilpasninger ved institusjonene.

GRUNNSKOLE OG BARNEHAGE

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Ny kommunal bhg. 8 avd. Kløfta	5 000 000	15 000 000	37 000 000	
Gystadmarka ungdomsskole inkl. inventar	34 550 000	1 950 000		
Forskuttering mva ungdomsskolen		50 000 000		
Algarheim ny skole (OPS)	15 000 000	17 000 000	17 000 000	21 517 312
Utredning utvidelse Bakke/Vesong	5 000 000			
Tillbygg Bakke Vesong inkl. infrastruktur		50 000 000	100 000 000	100 000 000
Mulighetsstudie barnehageutvidelse Jessheim	1 000 000			
Sum skole og barnehage	60 550 000	133 950 000	154 000 000	121 517 312

- **VIP-prosjekter**

Ny kommunal 8 avd. barnehage Kløfta

Det er igangsatt en mulighetsstudie for å se på utvidelser av Bakke og Vesong skoler, samt plassering av ny kommunal barnehage for et felles oppvekstsenter mellom Bakkedalen og Trondheimsvegen. Det ses på muligheter for felles atkomstforhold og parkeringsarealer for idrettsområdet og oppvekstsenteret i denne forbindelse. Framdriften på mulighetsstudien koordineres med de andre pågående prosjektene i området og arbeidet med en felles reguleringsplan er igangsatt.

Ny ungdomsskole på Gystadmarka

Ny ungdomsskole til 750 elever (3 parallell) er under oppføring. Prosjektet er en OPS-kontrakt med Veidekke og prosjektet inkluderer også ny tribune for UKI Arena, servicebygg og uteområde. Planlegging av atkomst pågår ifm områdereguleringsplanen og må sees i sammenheng med svømmehall og annen infrastruktur i området. Estimat for oppfyllelse av rekkefølgekravene for Markavegen/Myrvegen er ikke medtatt i prognosen og vil framkomme ifm områdereguleringsplanens arbeid. Kostnadsoversikter og –fordelinger vil framkomme i løpet av høsten. Bevilget ramme opprettholdes for å kunne ivareta noe av investeringsbehovet for infrastrukturen som tilhører skolen. Ny prognose kommer etter at forprosjekt for infrastruktur foreligger.

I forbindelse med OPS prosjektet skal kommunen ved overtagelse av skolen betale utbygger 50 mill kr for moms på anskaffelsen. Kommunen får over en 10-års periode tilbakebetalt beløpet i form av momskompensasjon.

Algarheim ny skole

Det er vedtatt at skolen nå skal gjennomføres som et OPS-prosjekt, og det er kommunens byggherrekostnader som ligger inne i investeringsbudsjettet. Det foreligger vedtak om 750 elever. Prosjektet er i utredningsfasen og det jobbes med avklaring av adkomst, grunnerverv, basseng mv. Reguleringsarbeidet pågår.

Utvidelse Bakke/Vesong

Det er igangsatt en mulighetsstudie for å se på utvidelser av Bakke og Vesong skoler, samt plassering av ny kommunal barnehage for et felles oppvekstsenter mellom Bakkedalen og Trondheimsvegen. Det ses på muligheter for felles atkomstforhold og parkeringsarealer for idrettsområdet og oppvekstsenteret i denne forbindelse. Framdriften på mulighetsstudien koordineres med de andre pågående prosjektene i området og arbeidet med en felles reguleringsplan er igangsatt.

- **Øvrige prosjekter**

Mulighetsstudie barnehageutvidelse Jessheim

Det avsettes midler til en mulighetsstudie innenfor kapasitetsutnyttelse og evt. barnehageutvidelse i Jessheimområdet.

IDRETTSANLEGG

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Svømmeanlegg	24 000 000	170 000 000	79 000 000	
Bakkedalen idretts- og aktivitetspark inkl. infrastruktur (veg-anlegg etc.)	40 000 000	117 800 000		
Sum idrettsanlegg	64 000 000	287 800 000	79 000 000	-

- **VIP-prosjekter**

Svømmeanlegg

Arbeid med avklaringer av behov, tomt, omfang mv er igangsatt. Planforhold, atkomst og annen infrastruktur for svømmeanlegget er inkludert i arbeidet med områdereguleringsplan for Gystadmarka. Grovt estimert vil en ferdigstillelse av prosjektet tidligst finne sted i 2019/2020.

Bakkedalen

Det legges opp til omfattende investeringer i forbindelse med utviklingen av idretts- og aktivitetspark i Bakkedalen. Veiledende utbyggingsplan foreligger. Atkomst- og planforhold utredes pr nå. Prognose for total ramme for idrettsanlegget antas å være tilstrekkelig, men vil bli kvalitetssikret og detaljert når prosjektering er gjennomført. Etablering av undervarme og utskifting av kunstgressdekke på eksisterende fotballbane er ferdigstilt.

ØVRIGE UTBYGGINGSPROSJEKTER

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Gystadmarka bydel	1 500 000			
Infrastruktur Gystadmarka	25 000 000	135 000 000	20 000 000	
Garantioppfølging ferdigstilte prosjekter	265 000	315 000	250 000	150 000
Kjøp og salg av tomter	1 000 000			
Nye lokaler kulturskolen	1 000 000			
Utredningspott	4 000 000			
Algarheim gml. Skole	500 000			
Ombygging VARV kjelleren til lokaler for NAV	3 500 000			
Sum skole og barnehage	36 765 000	135 315 000	20 250 000	150 000

- **VIP-prosjekter**

Gystadmarka bydel inkl. infrastruktur

Prosjektet er i utredningsfasen og det er igangsatt arbeider med områdeplan med tilhørende områdemodell for finansiering fellestiltak. Det er opprettet dialog med eiendomsutviklere for kunne utarbeide en realistisk plan der finansiering er en viktig

del. Det legges til grunn kommunal forskuttering av felles offentlig infrastruktur. Gjennom detaljerte utbyggingsavtaler forplikter de enkelte aktørene/utbyggerne seg til å bidra med felleskostnader fordelt på bakgrunn av utbyggingsvolum. Ettersom utbyggingen iverksettes vil aktørene betale inn sin andel til kommunen. Investeringsutgiftene vil derfor i stor grad tilbakebetales slik at det på lengre sikt ikke påvirker finanskostnadene i like stor grad. Planarbeidet koordineres med salg av eiendom, utforming av vann og avløpsanlegg, ringledning for vann og spillvann, samt lokalisering av svømmeanlegg.

- **Ordinære prosjekter**

Garantioppfølging ferdigstilte prosjekter

For å kunne avslutte byggeprosjekter innen et år etter overtakelse er det nødvendig å avsette midler til garantioppfølging.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Garantioppfølging ferdigstilte prosjekter	2017	2018	2019	2020
Garantioppfølging Myrvegen 75	50 000	50 000	50 000	
Helgebostad - garantioppfølging			100 000	100 000
Skøgtun - garantioppfølging		100 000	50 000	50 000
Jessheim is- og flerbrukshall - garantiarbeider	100 000	100 000		
Skateparken - garantiarbeider	15 000	15 000		
Ny skole Nordkisa - garantiarbeider	50 000	50 000	50 000	
Utvidelse Gystadmarka skole - garantiarbeider	50 000			
Sum garantioppfølging	265 000	315 000	250 000	150 000

Kjøp og salg av tomter

Det avsettes midler til utgifter forbundet med forberedelser og klargjøring til salg av kommunale tomteområder.

Nye lokaler kulturskolen

Kulturskolen vokser ut av sine lokaler og det er behov for å se på muligheter for kapasitetsutvidelse.

Utredningspott – generelle utredningsmidler

Det avsettes midler til utredning av behov og mulighetsstudier/bestillinger som erfaringsmessig oppstår i løpet av året.

Algarheim gml.skole

Det avsettes midler i 2017 til utredning i forbindelse med planlagt oppgradering/rehabilitering av Algarheim gamle skole. Midler til selve utførelsen av oppgraderingen er avsatt under pottbevilgningen til oppgradering kommunale bygg i 2018.

Oppgradering VARV kjeller til lokaler for NAV

NAV er i ferd med å vokse ut av sine lokaler i Rådhuset. Det arbeides for å finne nye lokaler, men i en midlertidig periode er det behov for å ta i bruk lokalene tidligere disponert av VARV i kjelleren i vestre Rådhusfløy. For å gjøre dette egnet som arbeidslokaler er det behov for en mindre oppgradering som er igangsatt høsten 2016.

Som en del av arbeidet vil også parkeringsområdet mellom Rådhuset og kirken oppgraderes. Tiltakene ferdigstilles i 2017.

KOMMUNALE BOLIGER

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Kommunale boliger	100 000 000	100 000 000	100 000 000	100 000 000
Sum kommunale boliger	100 000 000	100 000 000	100 000 000	100 000 000

Kjøp og rehabilitering av selvfinansierende utleieboliger

Årlig avsetning til kjøp og istandsetting av nyinnkjøpte kommunale boliger foreslås økt til 100 mill kr årlig i økonomiplanperioden. Investeringene finansieres delvis av investeringstilskudd fra Husbanken.

VEG

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Veglys, kartlegging og oppgradering	10 000 000	10 000 000	5 350 000	
Omkjøringsveg Jessheim sør-øst	6 500 000			
Stenging av Nordby PO	600 000	3 500 000		
Lyskryss Trondheimsveien/Busslomme Nordby u-skole	8 000 000			
Forskuttering fylkets andel lyskrysset Trondheimsveien	20 000 000			
Reguleringsplan GSV langs Sørbakkvegen	14 000 000	600 000		
GSV langs Vardevegen	3 000 000	5 300 000		
Stenging av Skogheimveien	300 000			
Ny vegløsning Algarheim skole	750 000	7 000 000		
Aksjon skoleveg prosjekter	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler	2 800 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Forsterkninger veger/asfalt	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000
Sum Veg	76 950 000	38 900 000	17 850 000	12 500 000

- **VIP-prosjekter**

Veglys, kartlegging og oppgradering

Det er krav om oppgradering av veglysanlegg og utskifting av HQL til LED lamper. Prosjektet videreføres og forventes ferdigstilt tidlig 2019.

Omkjøringsveg Jessheim Sørøst

Det foreslås avsatt midler til slutføring av prosjekteringsarbeidene i 2017. Byggearbeidene forutsettes ikke finansiert av kommunen.

- **Ordinære prosjekter**

Stenging av Nordby planovergang

Det tas forbehold om vedtak hos Jernbaneverket for gjennomføring av tiltaket. Veitiltakene bekostes av kommunen, og er planlagt gjennomført innen 2018.

Etablering busslomme Nordby u-skole, lyskrysset m. tilhørende veger samt forskuttering av fylkets andel

I forbindelse med utbyggingen av stadionområdet i regi av Jessheim Stadion Holding, skal lyskrysset bygges om til rundkjøring. Statens vegvesen er i gang med prosjektering. I forbindelse med dette avsettes midler til kommunens bidrag når det gjelder VA-anlegg samt busslomme ved Nordby ungdomsskole. Prosjektet er planlagt gjennomført i 2017. Ullensaker kommune forskutterer fylkets andel.

Gang og sykkelveg langs Vardevegen

Arbeidene med regulering er påbegynt og ferdigstilles i 2017. Deretter utarbeides byggeplan og oppstart av etablering av gang og sykkelveg langs Vardevegen som ferdigstilles i 2018.

Reguleringsplan Gang- og sykkelveg langs Sørbakkveien

Området er regulert, arbeidene med byggeplan er påbegynt og ferdigstilles i 2017. Etablering av gang og sykkelveg langs Sørbakkveien igangsettes i 2017 og ferdigstilles i 2018.

Stenging av Skogheimveien

Det ble gjennomført midlertidig stenging av Skogheimveien i 2016. Vegen er nå asfaltert og det er ønskelig å stenge veien permanent.

Ny vegløsning Algarheim skole

I forbindelse med bygging av ny skole på Algarheim er det behov for å oppgradere både eksisterende adkomstveg samt gang- og sykkelvegen til den nye skolen. Det er også behov for å utbedre krysset Kisavegen/Oskar Kristenssens vei.

• Pott bevilgninger

Aksjon Skoleveg

Det legges opp til årlig ramme for prosjekter innenfor Aksjon-skoleveg tiltakene. Disse finansieres delvis av tilskudd. Bevilgningen splittes opp i konkrete tiltak våren 2017

Utskiftningsplan maskiner og transportmidler

Det legges opp til en ny årlig bevilgning til utskifting av transportmidler og øvrig maskinpark innenfor veg avdelingen. I 2017 foreslås nødvendig utskifting av gml. brøytebil.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Utskiftningsplan maskiner og transportmidler VEG	2017	2018	2019	2020
Scania lastebil (brøytebil)	2 800 000			
Udisponert		1 500 000	1 500 000	1 500 000
Sum	2 800 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000

Forsterkninger veger/asfalt

Årlig bevilgning til oppgradering av kommunale veganlegg. Av kapasitets- og prioriteringshensyn er det mest hensiktsmessig å fordele midlene ut på konkrete

prosjekter våren 2017 når behovet kartlegges Rådmannen gis fullmakt til opprettelse av konkrete tiltak samt omdisponering mellom tiltakene innenfor planens totale ramme.

VANN OG AVLØP

Investerings tiltak	2017	2018	2019	2020
Bakkedalen områdestabilisering og utskiftning av VA anlegg	15 000 000			
Nytt vannbehandlingsanlegg	163 000 000	40 600 000		
Tiltak reservevann	6 000 000	46 000 000	16 789 590	
Jessheim Sørøst - hovedvannledning		1 000 000	16 000 000	
Jessheim Sørøst - spillvann		2 000 000	28 000 000	
Ny løsning Kløfta renseanlegg	1 000 000	4 000 000	30 000 000	52 000 000
Utvidelse Gardermoen renseanlegg	1 000 000	2 000 000	40 000 000	150 000 000
Ny ringledning Algarheimsveien - Jessheim Nord (vannledning)	1 000 000	17 000 000		
Ny ringledning Jessheim - Gardermoen	43 000 000	80 000 000		
Bakkedalen Sør		2 000 000	30 000 000	13 000 000
Kløfta Nord			1 000 000	4 500 000
Rensepark Måsabekken		1 000 000	5 000 000	
Langstokken/Pinnebekken			1 000 000	5 000 000
Vannledning Jessheim Nord - Hauer seter		1 000 000	2 000 000	20 000 000
Vannanlegg	38 500 000	27 000 000	15 000 000	15 000 000
Avløpsanlegg	66 000 000	45 000 000	35 000 000	35 000 000
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler	1 650 000	650 000	2 350 000	-
Sum vann og avløp	336 150 000	269 250 000	222 139 590	294 500 000

- **VIP-prosjekter**

Bakkedalen – områdestabilisering og utskiftning av VA-anlegg

Områdestabiliseringen ble gjennomført i 2016, VA-omleggingen ferdigstilles vinteren 2017 slik at øvrige byggearbeider kan påbegynnes.

Nytt Vannbehandlingsanlegg

Nytt vannverk prioriteres i perioden for å sikre langsiktig leveranse av vann med god kvalitet som holder tritt med en økende befolkning. Det er inngått avtaler for alle bygningsmessige arbeider inklusive elektro og ventilasjon i tillegg til maskinelt utstyr. For vannbehandlingsanlegget gjenstår kun avtale for styringssystemet. Arbeidene i 2016 har i all hovedsak vært knyttet til sprengning og støping. Støpearbeidene forventes avsluttet første kvartal 2017.

Det er inngått avtaler for ledningsarbeidene for alle parseller mellom det nye vannbehandlingsanlegget og Vigstein. Sjøledningen er i all hovedsak ferdigstilt med unntak av borer ut i sjøen. På land er ledningen ferdigstilt mellom Hurdalssjøen og Nordmorkorset. Parallelt gjennomføres det nå arkeologiske utgravinger på Gardermoen. Prosjektet forventes ferdigstilt 2018.

Reservevann

Det er inngått avtale med NRV om avtale om gjensidig reservevannforsyning. Det er tatt høyde for dette i kommende økonomiplanperiode. Fremdrift i prosjektet samt Ullensakers andel er ikke endelig avklart på nåværende tidspunkt, men Ullensakers andel av fellesprosjektet Kløfta-Frogner forventes avklart i forbindelse med slutføring av forprosjektet.

Jessheim sørøst – hovedvannledning og spillvann

Midler avsettes til utredning, prosjektering og gjennomføring i forbindelse med fremtidig utbygging i området Jessheim sørøst. Avsatte midler er foreløpig bare et anslag og fremdriften avhenger av arbeidet med omkjøringsvegen. Kommunens andel omfatter overordnet nett som en del av kommunens hoved- og reservevannforsyning, mens spillvannsnettet omfatter hovedløsningen for den nye bydelen i tillegg til at eksisterende bebyggelse øst for jernbanen og sør for Algarheimsvegen skal tilknyttes den nye hovedledningen til Gardermoen.

Ny løsning renseanlegg Kløfta

Midler avsettes til utredning, prosjektering og gjennomføring av nødvendig ny løsning på Kløfta renseanlegg. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2019. Rådmannen vil legge frem ny sak i løpet av 2016 hvor det tas høyde for å avklare om foreliggende plan skal legges til grunn eller om det er mer hensiktsmessig å overføre avløpet til Gardermoen renseanlegg.

Utvidelse Gardermoen renseanlegg

Ny utslippstillatelse og høy belastning gir behov for økning av kapasiteten ved Gardermoen renseanlegg. Det avsettes midler til planlegging og utredning. Gjennomføring av prosjektet er foreløpig planlagt med oppstart 2019, med ferdigstilling utenfor økonomiplan-perioden.

Ny ringledning Algarheimsveien – Jessheim nord

Midler avsettes til ny ringledning for kapasitetsøkning med to hovedfunksjoner. Den nye hovedvannledningen skal utgjøre bærebjelken i vannforsyningen til den nye bydelen Gystadmarka i tillegg til å inngå som en del av kommunens reservevannløsning til og fra NRV. Prosjektet forventes ferdigstilt i 2018.

Ny ringledning Jessheim-Gardermoen

Midler avsettes til ny ringledning for kapasitetsøkning. Prosjektet er en forutsetning for å tilfredsstille kravene i ny utslippstillatelse, og forventes ferdigstilt i 2018. Det skal legges en ny spillvannsledning fra Algarheimsvegen gjennom Gystadmarka og Gardermoen Næringspark til Gardermoen renseanlegg. Prosjektet gjennomføres for å avlaste eksisterende avløpssystem gjennom Jessheim sentrum og dimensjoneres med sikte på å lede alt avløpsvann øst for jernbanen i Jessheim i den nye avløpsledningen fram til Gardermoen renseanlegg.

Bakkedalen Sør

Dette prosjektet er prioritert i Hovedplan avløp, men er foreløpig ikke påbegynt.

Kapasiteten på spillvannsledningen sør på Kløfta mot Kløfta renseanlegg (Ø400 mm) er i dag tilnærmet sprengt og det er ingen ledig overføringskapasitet for fremtidig utbygging.

Kapasitetsutfordringen er i stor grad relatert til mye fremmedvann i avløpet til Kløfta renseanlegg, hvilket betyr at kapasitetsproblemet kan reduseres ved å redusere innlekkingen. Så fremt innlekkingen ikke skyldes større punktlekkasjer, vil effekten både være usikker og ligge langt frem i tid. Det legges derfor til grunn at dette ledningsstrekket uansett bør oppdimensjoneres. Tiltaket omfatter også

oppdimensjonering av ca 750 m eksisterende overvannskulvert/bekkelukking fra 1200mm til 1400mm for å møte NVEs krav om håndtering av 200 års-flom (frem til det punktet hvor eksisterende kulvert går over til Ø1400mm).

Kløfta Nord

Dette prosjektet er prioritert i Hovedplan avløp, men er foreløpig ikke påbegynt. Eksisterende overvannsledning har for dårlig kapasitet og ledningsstrekket må oppgraderes. Manglende kapasitet kan skyldes dårlig utførelse da ledningen ble anlagt og nødvendige tiltak må derfor vurderes med dette for øye. Tiltaket omfatter ca 580 m overvannsledning som enten må rehabiliteres eller skiftes ut.

Rensepark Måsabekken

Dette prosjektet er prioritert i Hovedplan avløp, men er foreløpig ikke påbegynt. Forberedende arbeider vil bli gjennomført i 2017 som en Mastergrad-oppgave. Store deler av Jessheims sentrumsområde drenerer til en overvannskulvert (Ø 1200 mm) som leder vannet til Nordbytjern via etablert rensepark. Renseparken har begrenset kapasitet og fungerer tidvis ikke iht forutsetningene.

Langstokken – Pinnebekken

Dette prosjektet er prioritert i Hovedplan avløp, men er foreløpig ikke påbegynt. Overvannet fra naturområdene sør for Jessheim føres i dag i en viss grad til overvannssystemet som går gjennom Jessheim. Disse områdene bør håndteres mest mulig lokalt for å avlaste overvannssystemet/

bekken nedstrøms. Aktuelle tiltak kan være oppdemming (utjevning/fordrøyning) og etablering av flomdempende permanente vannspeil. Tiltaket foreslås nærmere utredet som en del av eller i tilknytning til planlagt overvannsstrategi

Vannledning Jessheim Nord - Hauer seter

Prosjektet er prioritert, og vil inngå i hoved forsyningen til de to nye store bydelene i Jessheim, samt bidra i kommunens gjensidige reservevannforsyning mot NRV.

- **Pott bevilgninger**

Vannanlegg

Årlig bevilgning til nødvendig oppgradering og utskiftning av dårlige ledninger, sanering og kapasitetsøkning i ledningsnett

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Vannanlegg	2017	2018	2019	2020
Forsterkning vannforsyning til Kopperud	850 000	11 000 000		
Utbedring hovedvannledning Elstad	4 450 000			
Rehabilitering VANN ledning lyskryssset Rådhusveien	3 000 000			
Overføringsledning Transjøen - Hovin HB	4 500 000	4 000 000		
Utbygging vannledning Vilberg	5 000 000			
Overføringsledning Nordkisa - Fjellberg, vann		4 000 000		
Sanering av gamle VA-ledninger Tveiterhellinga, Kløfta (VANN)	10 000 000	2 300 000		
Sanering av gamle VA-ledninger Sletta borettslag (VANN)	6 200 000			
Sanering Sjøbergvegen (VANN)	1 000 000			
Sanering vannledninger GSV Krogfossvegen			6 000 000	2 000 000
Fellesledninger Verkensvn.-Cath.Gullbergsvei	1 000 000			
Oppgradering VA ifm. ny skole Algarheim	300 000	2 800 000		
Udisponert	2 200 000	2 900 000	9 000 000	13 000 000
Sum vannanlegg	38 500 000	27 000 000	15 000 000	15 000 000

Avløpsanlegg

Årlig bevilgning til nødvendig oppgradering og utskiftning av dårlige ledninger sanering og kapasitetsøkning i ledningsnettet.

Utskifting av maskiner på Gardermoen renseanlegg og kapasitetsøkning på slam behandling.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Avløpsanlegg	2017	2018	2019	2020
Bekkelukking mot Karibakken, omlegging spillvann	4 600 000			
Ledningssanering og nytt mini-rensanlegg Ingjersmyr	8 960 000			
Avløpsutbygging Vilberg				
Pumpestasjon og pumpeledning Jessheim nord	4 000 000			
Oppgradering hovedledn. Fra Rådhuset til pumpestasjon Gjestad	1 300 000	20 000 000		
Avløpsutbygging Krokfossvn.	450 000	4 000 000	4 000 000	
Rehabilitering AVLØPS ledning lyskryssset Rådhusveien	3 000 000			
Utbedreing avløpsledning Elstad		6 000 000		
Overføringsledning Nordkisa - Fjellberg, avløp	1 000 000	5 800 000	400 000	
Herregårdshuset		700 000	4 000 000	
Sanering av gamle VA-ledninger Tveiterhellinga, Kløfta (AVLØP)	12 000 000	3 000 000		
Sanering av gamle VA-ledninger Sletta borettslag (AVLØP)	10 800 000			
Sanering Sjøbergvegen (AVLØP)	3 000 000			
Fellesledninger Verkensvn.-Cath.Gullbergsvei	5 000 000			
Dølihagen PS, ledninger		2 000 000		
3 polymerberedere GRA	700 000			
Bytte filtermasse biofilter GRA	350 000			
Bytte 3 EL-skap GRA	1 500 000			
Kapasitetsøkning behandling av biomasse (slam) GRA	3 000 000			
Innløpsskrue 2016 GRA	1 700 000			
Udisponert	4 640 000	3 500 000	26 600 000	35 000 000
Sum avløpsanlegg	66 000 000	45 000 000	35 000 000	35 000 000

Utskiftning maskiner og transportmidler vann og avløp

Det legges opp til en ny årlig bevilgning til utskiftning av transportmidler og øvrig maskinpark innenfor driftsavdelingen vann og avløp.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Utskiftningsplan maskiner og transportmidler vann og avløp	2017	2018	2019	2020
Utskiftning Mercedes Sprinter (vann)	600 000			
Utskiftning Mercedes Sprinter (avløp)	600 000			
Utskiftning ATV (vann)	75 000			
Utskiftning ATV (avløp)	75 000			
Nyinvestering El-bil (vann)	150 000			
Nyinvestering El-bil (avløp)	150 000			
Udisponert (vann)		200 000	1 500 000	
Udisponert (avløp)		450 000	850 000	
Sum skoletilpasninger	1 650 000	650 000	2 350 000	-

KOMMUNALE EIENDOMMER

Investerings tiltak	2017	2018	2019	2020
EPC	17 000 000			
Kommunale bygg - oppgradering av utelys iht.krav	2 000 000			
Jessheim is- og flerbrukshall - utstyrsbank	2 000 000			
Carporter inkl. EL bil lading til helsebygg	1 000 000	3 000 000		
Oppgradering tegnings- /FDV system (BIM)	500 000			
Skogmo skole - omlegging av grusbane til kunstgress	6 500 000			
Utredning barnehagene	600 000			
Skoletilpasninger	6 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Barnehagetilpasninger	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Oppgradering kommunale bygg	15 250 000	20 750 000	11 000 000	8 500 000
ENØK - tiltak	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Utskiftningsplan maskiner og transportmidler Komei	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Oppgradering kommunale uteanlegg	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Sum kommunale eiendommer	62 850 000	40 750 000	28 000 000	25 500 000

- **VIP-prosjekter**

EPC – energisparekontrakter

Det avsettes midler til gjennomføring av energisparingstiltak tiltak for kommunale bygg gjennom energisparekontrakter (EPC), hhv. fase 2 (gjennomføringsfasen) og fase 3 (garantifasen), iht. vedtak i Hovedutvalg for overordnet planlegging den 07.06.2016 (PS 16/115). Kontrakten med energientreprenør er signert 12.09.2016 iht. ovennevnt vedtak. Total ramme er på 40 mill. kroner inkl. mva. Prosjektet har til hensikt å sikre reduksjon i energiforbruk på ca. 5,97 kWh/år, og reduksjon i effekt på ca. 1,9 kW/år. Iht. kontrakt garanterer energientreprenøren for 90 % av nevnt besparelse. Alle tiltak forutsettes avsluttet innen 31.12.2017.

- **Ordinære prosjekter**

Oppgradering av utelys iht. krav

Utelys knyttet til enkelte kommunale bygg og anlegg må skiftes ut for å ivareta krav til utvendig belysning. Lys skiftes ut med nye LED lys, som både har lengre levetid og lavere energiforbruk.

Jessheim is- og flerbrukshall – utstyrsbank

Det avsettes midler til etablering av utstyrsbank iht. vedtak i Kommunestyret den 14.06.2016 (PS16/53). Etablering innebærer innredning av sosialrommet i 2. etasje i ishallen i Jessheim Is- og flerbrukshall, og inkludert kontor- og møteroms fasiliteter som kan benyttes av Ullensaker Idrettsråd og øvrige frivillige organisasjoner.

Carporter inkl. EL bil ladestasjoner til helsebygg

Kommunen kjøper stadig flere miljøvennlige tjenestebiler. Disse krever ladestasjoner. Carporter er viktig bidrag til at kommunale biler blir ivaretatt på en god måte, samt sikre en rask tilgjengelighet i vinterstid.

Oppgradering tegnings-/FDV system (BIM)

Kommunens eksisterende system for forvaltning av tegninger til kommunale bygg og anlegg tilfredsstiller ikke dagens behov. Med bakgrunn i dette blir systemet ikke benyttet pr. d.d. Dette medfører at kommunen ikke får oppdatert tegninger, og heller ikke er sikret en rask tilgang til riktige arealer med øvrig informasjon om bygg/anlegg. En oppgradering er således påkrevd for å sikre oppdaterings av tegninger og informasjon nødvendig til en effektiv forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg og anlegg. Egnede tegningssystemer er også en forutsetning for gode oversikter og en effektiv arealforvaltning.

Skogmo skole – omlegging av grusbane til kunstgress

I budsjettbehandlingen for 2016 ble det satt av 3,5 mill. kroner til kunstgressbane på Skogmo. Estimater var forutsatt gjenbruk av kunstgressbanen fra Kløfta. Forutsatt gjenbruk ble vurdert av sammen med Akershus idrettskrets, anleggsutvalget i Norges fotballforbund og Kløfta

Idrettslag, og det ble konkludert med at gjenbruk av kunstgressbane frarådes. Med bakgrunn i denne konklusjonen er det nå estimert pris for en helt ny kunstgressbane. Det foreløpige estimat er på ca. 6,5 mill. kroner inkl. mva. Banen er uten undervarme. Hovedutvalg for teknisk, idrett og kultur ble orientert om dette den 28.08.2016 (PS16/66).

Utredning barnehagene

Fladby, Jessheim og Kløfta barnehage har utfordringer i driften grunnet mangel på møte/gruppe og arbeidsrom. Basert på dette må det utredes diverse mulige løsninger, herunder; (a) er det mulig å sikre møte/gruppe/arbeidsrom innenfor eksisterende arealer, og hvorvidt (b) barnehagene må bygges om/ut.

- **Pott bevilgninger**

Skoletilpasninger

Årlig ramme for tilrettelegging av skoleanlegg for ny bruk begrunnet i endringer i elevmassen samt til egne tilrettelegginger i skolelokaler/arealer ved enkelte elevers behov.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Skoletilpasninger	2017	2018	2019	2020
Flytting av brakkerigg fra Nordby skole	500 000			
Borgen skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	160 000			
Bakke skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	220 000			
Vesong ungdomsskole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	220 000			
K-bygget - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	100 000			
Åreppen skole/SFO - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	160 000			
Gystadmarka skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	100 000			
Hovin skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	280 000			
Nordby ungdomsskole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	280 000			
Allergot ungdomsskole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	270 000			
Døli skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	210 000			
Jesheim skole og ressurscenter - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	270 000			
Mogreina skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	210 000			
Skogmo skole - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	210 000			
Udisponert	2 810 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000
Sum skoletilpasninger	6 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000

Tilpasning/oppgradering av kommunale barnehager

Årlig ramme til tilpasninger og oppgraderinger av kommunale barnehager.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Barnehagetilpasninger	2017	2018	2019	2020
Bakke barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Kløfta barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Jesheim barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Fladbyseter barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Nordby barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Tiurkroken barnehage - oppgradering iht. lovkrav til universell utforming	300 000			
Udisponert	1 700 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Sum oppgradering komm. Bhg.	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000

Oppgradering kommunale bygg

Årlig ramme til oppgradering av kommunale formålsbygg.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Oppgradering kommunale bygg	2017	2018	2019	2020
Borgen skole - oppgradering av gulvflater	250 000			
Åreppen skole/SFO - oppgradering av gulvflater	100 000			
Hovin skole - oppgradering av gulvflater	250 000			
Mogreina skole - oppgradering av gulvflater	300 000			
Utvidelse av badene, Hvitbygget Gjestad	1 000 000			
Etablering av et skyllerom, Toppen Gjestad	400 000			
Ishall - nye krav til plexiglass	500 000			
Oppgradering tak Allergot skole	3 750 000			
Oppgradering av tekniske varslingsanlegg (Kløfta bo)	2 500 000			
Oppgradering ventilasjonsanlegg Mogreina skole	3 750 000			
Oppgraderinger/tilpasninger Rådhuset	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000
Oppgradering/utskiftning inventar/møbler Rådhuset	1 000 000	1 000 000	500 000	500 000
Adgangskontroll Gjestadtunet		1 000 000		
Nordby ungdomsskole - oppgradering av gulvflater		300 000		
Allergot ungdomsskole - oppgradering av gulvflater		200 000		
Gml. Algarheim skole		5 500 000		
Oppgradering tak vestre fløy Rådhuset		5 000 000		
Oppgradering tak Hovin skole		2 500 000	2 500 000	
Udisponert	450 000	3 750 000	7 500 000	7 500 000
Sum oppgradering kommunale bygg	15 250 000	20 250 000	11 000 000	8 500 000

ENØK tiltak

Årlig bevilgning til gjennomføring av ENØK tiltak.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

ENØK tiltak	2017	2018	2019	2020
ENØK tiltak Kløfta ungdomsklubb	1 500 000			
Udisponert	500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Sum ENØK-tiltak	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000

Maskiner og transportmidler kommunale eiendommer

Det legges opp til en utskiftningsplan av maskiner og transportmidler innenfor enhet kommunale eiendommer.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Maskiner og transportmidler Komei	2017	2018	2019	2020
Fjernstyrt vollklipper	200 000			
Arbeidsbil park og idrett - erstatning for Toyota	800 000			
kjøp ut Leasing biler byggeteknisk avd.	300 000			
Kjøp av Team biler byggeteknisk avd.	250 000		500 000	
Renholdsmaskiner	900 000	600 000	500 000	
Maskiner og utstyr byggeteknisk avd.	200 000	100 000		
Lift for redskapsbærer Wille		300 000		
Gress slåttmaskin		200 000		
Kantklipper for traktor - Dragon		200 000		
Arbeidsbil park og idrett		800 000		
Teambiler renholdsavd.		800 000	400 000	
Klippeagregater for gressklippere 2 stk.			100 000	
Arbeidsbil park og idrett - erstatning for VW pick up			700 000	
Oppgradering av løypemaskin				300 000
Erstatning for ismaskin Olympia 1988 mod				1 600 000
Udisponert	850 000	500 000	1 300 000	1 600 000
Sum utskiftningsplan maskiner og transportmidler	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000

Oppgradering kommunale uteanlegg

Midlene bevilges til løpende nødvendig oppgradering og tilpasninger i forhold til blant annet universell utforming på uteanlegg ved skoler og barnehager og andre kommunale anlegg.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Oppgradering kommunale uteanlegg	2017	2018	2019	2020
Hovin skole - oppgradering/UU lekeplass	600 000			
Gystadmarka skole - p.plass oppgradering	500 000			
Åreppen skole - oppgradere/UU lekeplass	400 000			
Nordbytjernet - oppgradering	600 000	150 000		
Skilting av turløyper og infoskilt	200 000	200 000		
Oppgradering av utendørs avfallsbeholdere	200 000	500 000	500 000	
Jessheim idrettspark - tennishane/oppgradering		300 000		
Døli skole - oppgradere basketballbane		300 000		
Bakke bhg. - oppgradering/UU lekeplass		600 000		
Ullensaker idrettspark - utendørs treningspark		500 000		
Jessheim bhg. - oppgradering utomhusanlegg			300 000	
Hovin skole - sykkelstativer under takoverbygg			500 000	
Fladbyseter bhg. - oppgradering/UU lekeplass			200 000	
Nordby bhg. - oppgradering/UU lekeplass			300 000	
Hauganløkka - dreneringsgrøft			300 000	
Skogmo skole - oppgradering/UU lekeplass			500 000	
Kløfta BA - drenskummer og bilsperre				400 000
Gystadmarka skole - oppgradering av lekeplass				200 000
Åreppen skole - oppgradering/UU lekeplass				400 000
Kløfta bhg. - oppgradering/UU lekeplass				400 000
Tiurkroken bhg. - oppgradering/UU lekeplass				400 000
Jessheim bhg. - oppgradering utomhusanlegg				200 000
Nordbyhagen friområde - treningspark og oppgradering				500 000
Udisponert	500 000	450 000	400 000	500 000
Sum oppgradering kommunale uteanlegg	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000

KULTUR

Investerings tiltak	2017	2018	2019	2020
Videreutvikling 2. etasje Jessheim bibliotek	2 625 000			
Kunst i offentlige rom	1 000 000			
Oppgradering av bilde til 4K (kinoen)	630 000			
Oppgradering av Kløfta bibliotek	1 500 000			
Utleieinstrumenter kulturskolen	320 000			
Musikkinstrumenter kulturskolen	280 000			
Innkjøp av nettbrett ifm. nytt adm.system	110 000			
Nytt 3D system i Kong Rakne, Vesong og Kisi		435 000		
Oppgradering lyd fra 7.1 til Immersive sound			400 000	
Oppgradering kulturhus m. utstyr	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Sum kultur	7 715 000	1 685 000	1 650 000	1 250 000

- **Ordinære prosjekter**

Videreutvikling 2. etasje - biblioteket Jessheim

Det er ønske om videreutvikling av bibliotekets 2. etasje gjennom en modernisering til virtuelt rom. Det ble opprinnelig bevilget 1 975 000 til oppstart av prosjektet i 2016 og 650 000 til ferdigstillelse i 2017. Grunnet fremdriftsmessige utfordringer ble det i

forbindelse med 2.tertial rapportering 2016 foreslått og nedjustere budsjettet for 2016 og overføre bevilgningen til utførelse i 2017.

Kunst i offentlige rom

Det avsettes midler til kunstnerisk utsmykning av kommunens bygg og anlegg

Oppgradering av bilde til 4K (kino)

Det ønskes oppgradering til 4K i samtlige kinosaler som inkluderer ny light engine med lisens samt evt. nytt objektiv. Anskaffelsen foreslås gjennomført i 2017.

Oppgradering av Kløfta bibliotek

Ullensaker bibliotek avdeling Kløfta var kommunens hovedbibliotek fram til 1999. Det flyttet inn i nåværende lokaler i Postgården på midten av 1980-tallet fra tidligere lokaler i nå Kløfta ungdomshus. Inventaret ble da ikke oppgradert. Kløfta bibliotek har inventar som daterer tilbake til ca. 1950. Det er nødvendig med fysisk modernisering av hele biblioteket og i tråd med funksjonsendringer i tjenesteytingen. Det har et areal på ca. 430 kvm. Kostnadsoverslag er satt opp etter norske standarder for bibliotekinnredning.

Musikkinstrumenter samt utleieinstrumenter kulturskolen

Kulturskolen vil i 2017 ha behov for oppgradering av diverse utleieinstrumenter til undervisningsformål, erstatning for de sambruksinstrumentene/utstyret som Jessheim videregående skole tar med seg når de flytter inn i nytt skoleanlegg fra skolestart 2017-2018.

Anskaffelse av nettbrett til kulturskolen ifm. nytt administrasjonssystem

Det er behov for å utstyre personalet/lærerne med nettbrett for å ivareta og følge opp kulturskolens nye administrasjonssystem som iverksettes senhøstes 2016 og fullt ut gjennomføres fra 1.januar 2017.

Nytt 3D system i Kong Rakne, Vesong og Kisi

Dagens Dolby 3D ble kjøpt brukt i forbindelse med digitaliseringen i 2011 og er nå modent for utskiftning. Utstyret er fra 2009. Et nytt 3D system vil gi muligheter for 3D også i Kong Rakne som i dag mangler denne muligheten. Andre fordeler er forenklet brillehåndtering og bedre bildekvalitet i 2D. Anskaffelsen foreslås gjennomført i 2018

Oppgradering av lyd fra 7,1 til Immersive sound

Oppgradering av lyd krever ny prosessor, flere forsterkere og flere surround høyttalere. Anskaffelsen foreslås gjennomført i 2019.

- **Pott bevilgninger**

Oppgradering kulturhus m. utstyr

Årlig ramme til nødvendig oppgradering og utstyr til kulturhuset.

For 2017-2020 planlegges bruken av bevilget ramme fordelt på følgende tiltak:

Oppgradering kulturhus med utstyr	2017	2018	2019	2020
Oppgradering artistfoaje og garderober	600 000			
Udisponert	650 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Sum oppgradering kulturhus	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000

Artistfoaje og den store sminkegarderoben har det ikke vært gjort noe med siden bygget var nytt. Det begynner å bli veldig nedslitt og ikke så hyggelig å by på når kjente og kjære artister kommer på besøk. Arealene benyttes også av Jessheim videregående skole etter inngåtte avtaler samt av amatørteater og andre. Oppgradering må tilpasses nye brukerbehov. Prisoverslag er satt opp etter dialog med andre kulturhus, eks Fosnavåg.

ADMINISTRASJON

Investeringstiltak	2017	2018	2019	2020
Kommunens IKT systemer	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Skolenett inkl. IKT plan grunnskole	2 000 000	3 000 000	7 000 000	1 500 000
Opparbeidelse av fjernarkiv	1 000 000			
Egenkapitaltilskudd KLP	4 100 000	4 300 000	4 500 000	4 750 000
Investering kirkeformål	700 000	4 500 000	500 000	500 000
Sum administrasjon	9 800 000	13 800 000	14 000 000	8 750 000

Kommunens IKT systemer og skolenett inkl. IKT-plan grunnskole

Årlig ramme til nødvendige oppgradering av systemer og utstyr.

Opparbeidelse av arkiv

Prosjektet med digitalisering av kommunens arkiver videreføres og forventes ferdigstilt i 2017.

Egenkapitaltilskudd KLP

Det avsettes midler til innbetaling av egenkapitaltilskuddet til KLP.

Investering kirkeformål

Løpende investeringsramme til kirkelig fellesråd for nødvendig oppgradering. Det foreslås en økt bevilgning i 2017 og 2018 til nytt garasjeanlegg, samt etablering av handicap toalett i Hovin kirke i forhold til krav om universell utforming.

Leie av nye lokaler til NAV

Bakgrunn

Ved inngangen til 2016 var det 73 ansatte i NAV Ullensaker på rådhuset. Arealene NAV disponerer utgjør 1266 m2 BTA inkl. fellesareal, noe som gir 17,34 m2 pr ansatt. Antall ansatte øker stadig, og NAV vokser nå ut av eksisterende lokaler i Rådhuset.

Øvrige ansatte på Rådhuset øker parallelt, og det er derfor behov for å frigjøre arealer for å møte kapasitetsutfordringer ved de øvrige tjenestene som er lokalisert på Rådhuset. På bakgrunn av dette anbefales det å søke nye lokaler til NAV slik at denne tjenesten i sin helhet kan flytte ut av Rådhuset og dagens NAV-lokaler kan frigjøres til andre formål.

Dagens NAV lokaler er ikke de mest hensiktsmessige, det foreslås derfor at man øker areal pr. ansatt til 21 BTA når man søker etter nye lokaler. For å ta høyde for veksten, anbefales det at man vurderer lokaler med kapasitet til 100 ansatte. Et egnet lokale bør derfor ha et areal på 2100 m2 BTA. Dette er i tråd med statlige normer for kontorlokaler som har en øvre grense på 23 m2 pr ansatt.

Kostnader

Leie pr. m2 i dagens marked kan for offentlige leietakere forventes å ligge mellom 1500 for brukte lokaler og 2000 for lokaler i nye bygg. I tillegg må det påregnes en tilpasning av lokalene som normalt vil inkluderes i husleien. Er man tidlig ute i nye byggeprosjekter vil kommunens behov kunne være tatt med i utformingen av lokalene. Kommunen vil selv måtte bekoste inventar og løsøre. Staten vil betale for sin andel av utgiftene som ligger på ca. 50 %.

I videre estimering antas leie av lokaler i nytt bygg.

Leiepris: 2000 kr pr m2 Felles kostnader: 210 kr pr m2

Estimert forventet leieutgift blir da på 2210 kr pr m2. Denne foreslås avrundet til 2500 kr pr m2 for å ta høyde for noe tilpasning. Dette gir en antatt årlig leieutgift på 5,25 mill kr ekskl. mva. Utgifter forbundet med Strøm, innboforsikring m.m. ligger utenfor felleskostnader og må betales av leietaker. For å dekke denne typen utgifter kan man legge 5 % på total leiekostnad som i dette tilfellet utgjør 262 500 kr.

Kort oppsummert vil totale årlige leieutgifter estimeres til kr. 5,51 mill kr ekskl. mva. for leie av lokaler med areal på 2100 m2 BTA, tilsvarende 55 125 kr ekskl. mva. pr. ansatt/år.

Kostnader som møbler, IT, flyttekostnader m.m. vil komme i tillegg. For inventar/møbler antydes ca. kr. 20 000 pr. ansatt (inkl. også andel fellesinventar til møterom etc.), totalt 2,0 mill kr.

Vedlegg 11 Kommunale gebyrer — selvkostområder

Ullensaker kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester H-3/14. Selvkost innebærer at kommunens kostnader til å frembringe tjenestene, skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. Ullensaker kommune utarbeider selvkostbudsjett og etterkalkyle i samarbeid med Momentum Selvkost AS.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

Det er en rekke faktorer som Ullensaker kommune ikke rår over i forhold til hva selvkostresultatet for det enkelte år vil bli. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 0,5 %-poeng), gjennomføringsevne på planlagte prosjekter (kapasitetsbegrensninger internt og eksternt), samt (uventede) inntekter fra nye abonnenter eller brukere. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet.

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er for 2017 anslått å være 1,10 %. Lønnsvekst fra 2016 til 2017 er satt til 2,7 % mens generell prisvekst er satt til 2,0 %. Budsjettet er utarbeidet i september/oktober 2016. Beregningene er gjort på bakgrunn av selvkostregnskapet for 2015 og prognose basert på regnskapstall pr august 2016. Tallene for 2017 til 2020 er beregnet til budsjett/økonomiplan. Ved behov for ytterligere grunnlagstall og beregningsmetoder henvises det til kommunens selvkostmodell Momentum Selvkost Kommune.

Spesielle forhold

Selvkostområdene vann og avløp har spesielle utfordringer knyttet til både store inntekter og kommende store investeringer som påvirker gebyrene til forbruker. For vann vil også en varslet avvikling av UniVann pr. 1.1.2018 gi økte utgifter i form av ekstraordinære avskrivninger som belastes deltakerkommunene Ullensaker og Nannestad.

Med denne begrunnelsen har Ullensaker kommune søkt å tilpasse økningen av gebyrene på en måte som gjør at innbyggerne får en forutsigbar og gradvis økning.

Gebyrområde VANN**Gebyrhjemler:**

- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12
- Forurensningsforskriften av 1. juni 2004

Selvkostoppstilling

Vann	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	47 984 595	44 335 919	47 566 601	49 942 479	53 266 404	56 716 210
Øvrige driftsinntekter	5 331 768	5 575 000	5 775 000	5 775 000	5 775 000	5 775 000
Driftsinntekter	53 316 363	49 910 919	53 341 601	55 717 479	59 041 404	62 491 210
Direkte driftsutgifter	27 477 846	28 885 163	31 427 058	32 275 033	33 146 119	34 040 951
Avskrivningskostnad	4 160 834	4 752 732	6 969 788	20 138 788	22 628 922	23 263 259
Kalkulatorisk rente (2,25 %)	2 422 749	4 376 027	7 788 381	10 751 280	13 494 537	17 365 769
Indirekte driftsutgifter (netto)	1 398 162	1 489 804	1 533 008	1 577 465	1 623 212	1 670 285
Indirekte avskrivningskostnad	25 120	25 120	30 163	27 603	27 603	25 082
Indirekte kalkulatorisk rente (2,25 %)	6 466	10 048	9 705	10 110	11 002	13 094
Driftskostnader	35 491 178	39 538 893	47 758 104	64 780 279	70 931 394	76 378 439
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	665 308	777 240	925 010	997 473	950 391	889 534
Resultat	18 490 494	11 149 266	6 508 507	-8 065 327	-10 939 599	-12 997 695
Kostnadsdekning i %	150,2 %	126,2 %	111,7 %	86,0 %	83,2 %	81,8 %
Selvkostfond 01.01	25 381 613	43 872 107	55 021 373	61 529 880	53 464 553	42 524 954
+ Avsetning til selvkostfond	18 490 494	11 149 266	6 508 507			
- Bruk av selvkostfond				-8 065 327	-10 939 599	-12 997 695
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	43 872 107	55 021 373	61 529 880	53 464 553	42 524 954	29 527 259
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	0	0	0
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0	0
- Underskudd til fremføring	0	0	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	0	0	0	0	0

Selvkostfondet for Vann forutsettes å være lik kr 0 ved utgangen av 2024.

Gebyrutvikling

Gebyr Vann	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum økning 2016-2020
Forbruksgebyr (kr/m³)	9,55	10,56	11,31	11,64	12,33	12,98	2,42
Endring i forbruksgebyr fra året før (%)	9,3 %	11,6 %	7,1 %	2,9 %	5,9 %	5,3 %	21,2 %
Tilknytningsgebyr normal sats (kr/m²)	142,00	142,00	142,00	142,00	142,00	142,00	0,00
Tilknytningsgebyr redusert sats (kr/m²)	73,00	73,00	73,00	73,00	73,00	73,00	0,00

I Ullensaker kommune består vanngebyret av et variabelt forbruksgebyr. Fra 2016 til 2017 økes vanngebyret med 7,1 % fra 10,56 kr/m³ eks. mva til 11,31 kr/m³ eks. mva.

Budsjettet legger opp til en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 5,3 % i økonomiplanperioden 2017 til 2020. Økningen skyldes avviklingen av UniVann og det nye vannverket som skal ferdigstilles i 2018. Tilknytningsgebyret forblir uendret i økonomiplanperioden.

Gebyrområde AVLØP**Gebyrhjemler:**

- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg av 16. mars 2012 nr. 12
- Forurensningsforskriften av 1. juni 2004

Selvkostoppstilling

Avløp	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	76 636 652	69 609 144	70 480 082	73 245 646	75 613 459	78 156 852
Øvrige driftsinntekter	9 641 749	7 669 779	7 866 423	8 068 965	8 277 584	8 492 462
Driftsinntekter	86 278 401	77 278 923	78 346 505	81 314 611	83 891 043	86 649 314
Direkte driftsutgifter	42 853 778	45 694 570	47 640 740	48 890 253	50 172 832	51 489 361
Avskrivningskostnad	14 989 270	13 809 359	15 669 996	20 062 591	21 527 853	25 137 984
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	4 273 162	3 902 813	5 064 319	7 579 532	11 479 418	19 020 325
Indirekte driftsutgifter (netto)	1 874 424	1 965 612	2 022 614	2 081 270	2 141 627	2 203 734
Indirekte avskrivningskostnad	27 106	27 106	35 567	31 273	31 273	27 042
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	8 065	12 402	12 024	12 566	13 736	16 441
Driftskostnader	64 025 805	65 411 862	70 445 259	78 657 486	85 366 739	97 894 887
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	862 435	988 265	1 172 001	1 394 772	1 633 735	1 923 996
Resultat	23 115 031	12 855 326	9 073 246	4 051 897	158 039	-9 321 577
Kostnadsdekning i %	134,8 %	118,1 %	111,2 %	103,4 %	98,3 %	88,5 %
Selvkostfond 01.01	33 329 098	56 444 129	69 299 455	78 372 701	82 424 598	82 582 637
+ Avsetning til selvkostfond	23 115 031	12 855 326	9 073 246	4 051 897	158 039	-9 321 577
- Bruk av selvkostfond	0					
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	56 444 129	69 299 455	78 372 701	82 424 598	82 582 637	73 261 060
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	0	0	0
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0	0
- Underskudd til fremføring	0	0	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	0	0	0	0	0

Selvkostfondet for Avløp forutsettes å være lik kr 0 ved utgangen av 2024.

Gebyrutvikling

Gebyr Avløp	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum økning 2016-2020
Forbruksgebyr (kr/m³)	17,78	18,13	18,46	18,75	18,89	19,08	0,95
Endring i forbruksgebyr fra året før (%)	-0,2 %	2,0 %	1,8 %	1,6 %	0,7 %	1,0 %	5,1 %
Tilknytningsgebyr normal sats (kr/m²)	168,00	168,00	168,00	168,00	168,00	168,00	0,00
Tilknytningsgebyr redusert sats (kr/m²)	116,00	116,00	116,00	116,00	116,00	116,00	0,00

I Ullensaker kommune består avløpsgebyret av et variabelt forbruksgebyr. Fra 2016 til 2017 økes avløpsgebyret med 1,8 % fra 18,13 kr/m³ til 18,45 kr/m³ eks. mva.

Budsjettet legger opp til en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 1,3 % i økonomiplanperioden 2017 til 2020. Grunnen til at man øker gebyrene, selv om fondsbeholdningen er høy, er en gradvis tilpasning til en forventet gebyrøkning ved ferdigstilling av investering på Gardermoen renseanlegg. Denne investeringen er budsjettet utenfor økonomiplanperioden, og er antatt ferdig i 2020/2021. Tilknytningsgebyret forblir uendret i økonomiplanperioden.

Gebyrområdet RENOVASJON**Gebyrhjemler:**

- Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, §34

Selvkostoppstilling

Renovasjon	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	27 275 236	28 715 081	31 419 602	33 126 061	33 111 707	34 875 050
Øvrige driftsinntekter	23 970	65 000	55 000	55 000	55 000	55 000
Driftsinntekter	27 299 206	28 780 081	31 474 602	33 181 061	33 166 707	34 930 050
Direkte driftsutgifter	27 348 035	28 069 534	32 107 752	32 882 980	33 676 948	34 490 110
Avskrivningskostnad	0	0	0	0	0	0
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	0	0	0	0	0	0
Indirekte driftsutgifter (netto)	389 497	400 792	412 415	424 375	436 682	449 346
Indirekte avskrivningskostnad	4 057	4 057	6 083	5 054	5 054	4 042
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	1 439	2 144	2 084	2 182	2 392	2 876
Driftskostnader	27 743 028	28 476 527	32 528 334	33 314 592	34 121 077	34 946 374
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	43 956	35 483	30 400	23 394	16 324	8 680
Resultat	-399 866	339 038	-1 023 332	-110 137	-938 046	-7 644
Kostnadsdekning i %	98,4 %	101,1 %	96,8 %	99,6 %	97,2 %	100,0 %
Selvkostfond 01.01	2 487 705	2 087 839	2 426 877	1 403 545	1 293 408	355 362
+ Avsetning til selvkostfond		339 038				
- Bruk av selvkostfond	-399 866		-1 023 332	-110 137	-938 046	-7 644
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	2 087 839	2 426 877	1 403 545	1 293 408	355 362	347 718
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	0	0	0
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0	0
- Underskudd til fremføring	0	0	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	0	0	0	0	0

Selvkostfondet for Renovasjon forutsettes å være lik kr 0 ved utgangen av 2021.

Gebyrutvikling

Gebyr Renovasjon	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum økning 2016-2020
Normalgebyr, grunngebyr+140l rest + 140lpapir + plast ekskl. mva.	1 946	1 987	2 174	2 293	2 291	2 412	425,00
Normalgebyr, grunngebyr+140l rest + 140lpapir + plast inkl. mva.	2 433	2 484	2 718	2 866	2 864	3 015	531,00
Endring i gebyr fra året før (%)	-2,1 %	2,1 %	9,4 %	5,5 %	-0,1 %	5,3 %	3,2 %

I Ullensaker kommune består gebyret for renovasjon av fire deler:

- Grunngebyr (fast beløp)
- Gebyr for restavfall (basert på beholderstørrelse og antall abonnenter som deler denne)
- Gebyr for papir (basert på beholderstørrelse og antall abonnenter som deler denne)
- Gebyr for plast (fast beløp)

Budsjettet legger opp til en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 5,0 % i økonomiplanperioden 2017 til 2020.

Gebyrområde FEIING**Gebyrhjemler:**

- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonslover) av 14. juli 2002, § 28.

Selvkostoppstilling

Feiing	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	4 470 253	4 699 215	4 551 011	4 660 415	4 772 504	4 887 290
Øvrige driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Driftsinntekter	4 470 253	4 699 215	4 551 011	4 660 415	4 772 504	4 887 290
Direkte driftsutgifter	4 321 048	4 400 950	4 506 573	4 614 731	4 725 484	4 838 896
Avskrivningskostnad	0	0	0	0	0	0
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	0	0	0	0	0	0
Indirekte driftsutgifter (netto)	42 522	43 755	45 024	46 330	47 673	49 056
Indirekte avskrivningskostnad	1	1	3	2	2	1
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	1	1	1	1	1	2
Driftskostnader	4 363 572	4 444 708	4 551 601	4 661 064	4 773 161	4 887 955
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	-5 763	-1 936	45	39	32	25
Resultat	100 918	252 571	-545	-610	-625	-640
Kostnadsdekning i %	102,4 %	105,7 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Selvkostfond 01.01	0	0	3 095	2 550	1 940	1 315
+ Avsetning til selvkostfond		3 095				
- Bruk av selvkostfond			-545	-610	-625	-640
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	0	3 095	2 550	1 940	1 315	675
Fremførbart underskudd 01.01	-350 395	-249 477	0	0	0	0
+ Inndeckning av fremførbart underskudd	100 918	249 477				
- Underskudd til fremføring						
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	-249 477	0	0	0	0	0

Selvkostområdet feiing har i 2016 et fremførbart underskudd på 249.477,- kr, som forventes å være inndecknet ved utgangen av 2016.

Gebyrutvikling

Gebyr feiing	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum økning 2016-2020
Feiegebyr pr pipeløp ekskl. mva.	244	257	240	237	235	232	-25,00
Feiegebyr pr pipeløp inkl. mva.	305	321	300	296	294	290	-31,00
Tilsynsgebyr	162	170	178	182	183	183	13,00
Endring i gebyr fra året før (%)	5,6 %	5,3 %	-6,6 %	-1,3 %	-0,8 %	-1,3 %	-10,0 %

Gebyrsetting på feierområdet henger i stor grad sammen med prisen på feiertjenestene som Ullensaker kommune kjøper fra Øvre Romerike Brann og Redning IKS.

Feiergebyret er inndelt i to; Feiergebyr m/mva og Tilsynsgebyr u/mva

Gebyrene for feiing ble økt med 16,7 % i 2014 for å hente inn det fremførbare underskuddet på området. Også i 2015 og 2016 er feiergebyret økt med hhv 5,6 % og 5,3 % for å bringe området i økonomisk balanse. Fra 2016 til 2017 reduseres gebyret med 6,6 % for å opprettholde balansert resultat.

Gebyrområde SLAMTØMMING (SEPTIK)**Gebyrhjemler:**

- Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven) av 13. mars 1981, § 34

Selvkostoppstilling

Slamtømming	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	2 011 568	1 920 141	1 798 596	1 829 461	1 876 553	2 100 481
Øvrige driftsinntekter	748 581	0	0	0	0	0
Driftsinntekter	2 760 149	1 920 141	1 798 596	1 829 461	1 876 553	2 100 481
Direkte driftsutgifter	2 326 687	1 863 595	1 909 779	1 957 115	2 005 630	2 055 355
Avskrivningskostnad	0	60 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	0	1 901	3 360	2 625	1 800	750
Indirekte driftsutgifter (netto)	70 816	73 141	75 262	77 445	79 691	82 002
Indirekte avskrivningskostnad	734	734	1 076	902	902	731
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	267	415	405	426	468	565
Driftskostnader	2 398 504	1 999 786	2 049 883	2 098 513	2 148 492	2 199 403
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	14 237	14 086	11 804	8 564	4 548	1 164
Resultat	375 883	-65 559	-239 483	-260 488	-267 391	-97 758
Kostnadsdekning i %	115,1 %	96,0 %	87,7 %	87,2 %	87,3 %	95,5 %
Selvkostfond 01.01	553 040	928 923	863 364	623 881	363 393	96 002
+ Avsetning til selvkostfond	375 883					
- Bruk av selvkostfond	0	-65 559	-239 483	-260 488	-267 391	-96 002
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	928 923	863 364	623 881	363 393	96 002	0
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	0	0	0
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0	0
- Underskudd til fremføring	0	0	0	0	0	-1 756
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	0	0	0	0	-1 756

Selvkostfondet for Slamtømming forutsettes å være lik kr 0 ved utgangen av 2021.

Gebyrutvikling

Gebyr Slamtømming	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Sum økning 2016-2020
693 Septiktank -3m3 ekskl. mva.	2 110	2 000	1 874	1 906	1 955	2 188	188,00
693 Septiktank -3m3 inkl. mva.	2 638	2 500	2 343	2 383	2 444	2 735	235,00
Endring i gebyr fra året før (%)	-7,5 %	-5,2 %	-6,3 %	1,7 %	2,6 %	11,9 %	9,9 %

I Ullensaker kommune er gebyret for slamtømming beregnet ut fra størrelse (m3) på septiktank/ minirensanlegg som skal tømmes. Fra 2016 til 2017 reduseres gebyret for slamtømming med 6,3 %.

I og med at gebyrområdet slamtømming har hatt et fremførbart underskudd over flere år ble gebyrene økt med over 50 % i 2014 for å innhente dette underskuddet. Etterberegninger viser at dette var et for høyt prisnivå, og derfor reduseres gebyret fra 2016 til 2017 med 6,3 %. Budsjettet legger opp til en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 2,5 % i økonomiplanperioden 2017 til 2020.

Gebyrområde BYGGESAK**Gebyrhjemler:**

- Plan og bygningsloven av 27. juni 2008, § 33-1

Selvkostoppstilling

Byggesak	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	13 933 052	10 255 591	9 379 255	10 601 075	10 577 600	6 045 974
Øvrige driftsinntekter	2 652 557	395 399	350 000	350 000	350 000	350 000
Driftsinntekter	16 585 610	10 650 990	9 729 255	10 951 075	10 927 600	6 395 974
Direkte driftsutgifter	10 518 844	7 938 743	9 778 019	10 042 897	10 065 181	10 345 081
Avskrivningskostnad	648 570	672 945	672 945	326 442	139 563	36 344
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	40 711	25 830	16 294	9 077	5 713	4 943
Indirekte driftsutgifter (netto)	695 801	715 979	736 742	758 108	780 093	802 716
Indirekte avskrivningskostnad	36 476	36 476	38 398	37 422	37 422	36 461
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	6 006	8 152	7 634	7 686	8 036	9 122
Driftskostnader	11 946 408	9 398 125	11 250 033	11 181 632	11 036 009	11 234 666
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	76 816	110 625	111 346	108 409	122 674	94 571
Resultat	4 716 018	1 363 490	-1 409 432	-122 148	14 265	-4 744 121
Kostnadsdekning i %	138,8 %	113,3 %	86,5 %	97,9 %	99,0 %	56,9 %
Selvkostfond 01.01	1 639 988	6 356 006	7 719 496	6 310 064	6 187 916	6 202 181
+ Avsetning til selvkostfond	4 716 018	1 363 490			14 265	
- Bruk av selvkostfond			-1 409 432	-122 148		-4 744 121
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	6 356 006	7 719 496	6 310 064	6 187 916	6 202 181	1 458 060
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	0	0	0	0
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	0	0	0	0
- Underskudd til fremføring	0	0	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	0	0	0	0	0

Gebyrutvikling

Det er satt i gang et arbeid med revidering av gebyrforskriften for byggesak, regulering og kart- og oppmåling. Forslaget til ny lokal forskrift med gebyrsatser legges fram for politisk behandling parallelt med budsjettet for 2017, jf. Kapittel 3.1.5 Regulering av pris på varer og tjenester.

Gebyrområde KART OG OPPMÅLING**Gebyrhjemler:**

- Matrikkelloven av 17. juni 2005, § 32.

Selvkostoppstilling

Kart og oppmåling	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gebyrinntekter	4 068 511	3 867 031	4 575 526	4 704 500	4 809 641	4 944 640
Øvrige driftsinntekter	2 405 084	0	0	0	0	0
Driftsinntekter	6 473 595	3 867 031	4 575 526	4 704 500	4 809 641	4 944 640
Direkte driftsutgifter	6 055 946	3 852 738	3 962 584	4 075 569	4 191 785	4 311 323
Avskrivningskostnad	25 879	25 879	65 879	65 879	40 000	40 000
Kalkulatorisk rente (2,50 %)	1 757	1 025	1 901	2 676	2 000	1 500
Indirekte driftsutgifter (netto)	477 610	491 461	505 713	520 379	535 470	550 998
Indirekte avskrivningskostnad	23 533	23 533	24 568	24 043	24 043	23 525
Indirekte kalkulatorisk rente (2,50 %)	3 930	5 481	5 150	5 208	5 471	6 244
Driftskostnader	6 588 655	4 400 117	4 565 796	4 693 754	4 798 768	4 933 591
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (2,50 %)	10 200	3 357	-743	-646	-535	-408
Resultat	-104 861	-529 729	8 987	10 100	10 338	10 641
Kostnadsdekning i %	98,3 %	87,9 %	100,2 %	100,2 %	100,2 %	100,2 %
Selvkostfond 01.01	583 309	478 448	0	0	0	0
+ Avsetning til selvkostfond						
- Bruk av selvkostfond	-104 861	-478 448				
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente på fond)	478 448	0	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 01.01	0	0	-51 282	-42 295	-32 195	-21 857
+ Inndekning av fremførbart underskudd	0	0	8 987	10 100	10 338	10 641
- Underskudd til fremføring	0	-51 282	0	0	0	0
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente på fond)	0	-51 282	-42 295	-32 195	-21 857	-11 216

Gebyrutvikling

Det er satt i gang et arbeid med revidering av gebyrforskriften for byggesak, regulering og kart- og oppmåling. Forslaget til ny lokal forskrift med gebyrsatser legges fram for politisk behandling parallelt med budsjettet for 2017, jf. Kapittel 3.1.5 Regulering av pris på varer og tjenester.

Vedlegg 12 Prislister 2017

Skole

Tjeneste	Pris 2016 kr/mnd	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/mnd
Skolefritidsordning, hel plass	2 971	2,5 %	74	3 045
Skolefritidsordning, delt plass	1 933	2,5 %	48	1 981
Kostpenger hel plass	211	2,5 %	5	216
Ekstra dag i forbindelse med skolens ferier	159	2,5 %	4	163
For sent henting (pr time)	185	2,5 %	5	189

Voksenopplæringen

Tjeneste	Pris 2016 kr/skoleår	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/skoleår
Norskundervisning - dagtid (Ny pris fra 01.01.2014)	29 800	3,0 %	900	30 700
Norskundervisning - ettermiddag	19 000	3,2 %	600	19 600
Norskundervisning - kveldstid	7 800	2,6 %	200	8 000
Depositum - skolebøker	500	0,0 %	0	500
50 t samfunnskunnskapskurs, pris pr kurs	3 300	3,0 %	100	3 400
Norskprøve, pris pr prøve	850	16,5 %	140	990

Barnehage

Tjeneste		Pris 2016 kr/mnd	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/mnd
Barnehagesats	100 %	2 655	2,8 %	75	2 730
Barnehagesats lavere oppholdssats	100 %	*			*
Kostpenger, se **	100 %	185	94,7 %	175	360
For sent henting (pr time)		185	2,5 %	5	189

* Barnehagesats skal være maks 6% av husstandens inntekt. Foresatte kan søke om redusert barnehagesats, og satsen beregnes individuelt.

* Det tilbys gratis kjernetid i barnehagen for 3-, 4- og 5-åringer i familier med lav inntekt.

** Det innføres middagsservering fra 01.01.2017

Bibliotek

Tjeneste	Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
For sent leverte bøker, 1. purring	30	0,0 %	0	30
For sent leverte bøker, 2. purring	30	0,0 %	0	30
Erstatning bøker/lydbøker for voksne *	435	2,3 %	10	445
Erstatning bøker/lydbøker for barn **	300	3,3 %	10	310
Erstatning Tegneserie	180	2,8 %	5	185
Erstatning Tidsskrift	120	4,2 %	5	125
Erstatning Språkkurs	630	2,4 %	15	645
Erstatning Musikk-CD	235	2,1 %	5	240
Erstatning spill ***	0	0,0 %	510	510

*Ny kategori for begge medietyper samlet

** Ny kategori for begge medietyper samlet

*** Ny kategori

Kulturskole

Tjeneste	Pris 2016 kr/år	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/år
Instrumentalundervisning individuell	2 880	2,4 %	70	2 950
Instrumentalundervisning gruppe	2 880	2,4 %	70	2 950
Sangundervisning	2 880	2,4 %	70	2 950
Teater 90 min	2 880	2,4 %	70	2 950
Teater 120 min			3 100	3 100
Teater BUSTival	1 500	3,3 %	50	1 550
Barnekor	2 330	3,0 %	70	2 400
Aspirantkor	2 330	3,0 %	70	2 400
Ungdomskor	2 750	3,6 %	100	2 850
Samspillgrupper/band	2 330	3,0 %	70	2 400
Dans - 45 minutters gruppe	2 110	1,9 %	40	2 150
Dans - 60 minutters gruppe	2 750	1,8 %	50	2 800
Dans 75 minutters gruppe	2 800	1,8 %	50	2 850
Dans fordypning 75 minutter *	4 150	-25,3 %	-1 050	3 100
Dans 120 minutter **			4 200	4 200
Salg til musikkforeninger	2 880	2,4 %	70	2 950
Leie av instrumenter	900	0,0 %	0	900
Materiellavgift	80	-50,0 %	-40	40
Materiellavgift BUST	80	0,0 %	0	80

* Korrigering fra 150 minutter til 75 minutter

** Ny kategori

Kino

Tjeneste	Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Kinobillett, voksen	105	4,8 %	5	110
Kinobillett, barn	80	0,0 %	0	80
Kinobillett, honnør	90	0,0 %	0	90
Kinobillett, 3D voksen	130	3,8 %	5	135
Kinobillett, 3D barn	105	0,0 %	0	105
Kinobillett, 3D honnør	115	0,0 %	0	115

Kulturhus

Tjeneste		Pris 2016 kr/time	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/time
Teknikertjenester lokalt kulturliv amatører		450	2,5 %	11	461
Teknikertjenester kommersielle, eksterne, profesjonelle		500	2,5 %	13	513
		Pris 2016 kr/dag	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/dag
Utleie Kong Rakne kommunale instanser hverdager 800 - 1600. Inkluderer ikke teknikker/rigg		1 500	2,5 %	38	1 538
Utleie Kisi og Vesong kommunale instanser. Inkluderer rigg av konferansebenk, hverdager kl 0800-1600		1 000	2,5 %	25	1 025
Utleie foaje lokale lag og foreninger		800	2,5 %	20	820
Utleie foaje eksterne og private		1 450	2,5 %	36	1 486
Utleie Galleri Jessheim lokale lag og foreninger		2 000	2,5 %	50	2 050
Utleie Galleri Jessheim eksterne og private		3 200	2,5 %	80	3 280
		Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Utleie Kong Rakne - eksterne	Hel dag / kveld (hverdag)	9 750	2,5 %	244	9 994
	1/2 dag (hverdag)	6 400	2,5 %	160	6 560
	Helg	14 900	2,5 %	373	15 273
	Superkommersielle leietakere	17 500	2,5 %	438	17 938
Utleie Kong Rakne - lag/foreninger/skole	Hel dag / kveld (hverdag)	5 150	2,5 %	129	5 279
	1/2 dag (hverdag)	3 300	2,5 %	83	3 383
	Helg	6 150	2,5 %	154	6 304
Utleie Jasseimr - eksterne	Hel dag / kveld (hverdag)	3 400	2,5 %	85	3 485
	1/2 dag (hverdag)	2 350	2,5 %	59	2 409
	Helg	4 300	2,5 %	108	4 408
	Superkommersielle leietakere	4 600	2,5 %	115	4 715
Utleie Jasseimr - lag/foreninger/skole	Hel dag / kveld (hverdag)	2 250	2,5 %	56	2 306
	1/2 dag (hverdag)	1 650	2,5 %	41	1 691
	Helg	2 800	2,5 %	70	2 870
Utleie Vesong - eksterne	Hel dag / kveld (hverdag)	6 100	2,5 %	153	6 253
	1/2 dag (hverdag)	4 000	2,5 %	100	4 100
	Helg	8 700	2,5 %	218	8 918
Utleie Vesong - lag/foreninger/skole	Hel dag / kveld (hverdag)	3 300	2,5 %	83	3 383
	1/2 dag (hverdag)	2 150	2,5 %	54	2 204
	Helg	4 000	2,5 %	100	4 100
Utleie Kisi - eksterne	Hel dag / kveld (hverdag)	4 100	2,5 %	103	4 203
	1/2 dag (hverdag)	3 100	2,5 %	78	3 178
	Helg	5 650	2,5 %	141	5 791
Utleie Kisi - lag/foreninger/skole	Hel dag / kveld (hverdag)	2 250	2,5 %	56	2 306
	1/2 dag (hverdag)	1 650	2,5 %	41	1 691
	Helg	2 800	2,5 %	70	2 870
Utleie Ullr (herredsstyresalen) - eksterne	Hel dag / kveld (hverdag)	3 500	2,5 %	88	3 588
	1/2 dag (hverdag)	2 450	2,5 %	61	2 511
	Helg	4 300	2,5 %	108	4 408
Utleie Ullr (herredsstyresalen) - lag/foreninger/skole	Hel dag / kveld (hverdag)	2 150	2,5 %	54	2 204
	1/2 dag (hverdag)	1 650	2,5 %	41	1 691
	Helg	2 700	2,5 %	68	2 768

Leie av saler har tidligere ikke vært med i prislister

I tråd med etablert praksis økes priser for leie hvert annet år. Neste prisøkning er i 2018

Helsestasjon

Tjeneste	Pris 2016 kr/dose	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/dose
Boostrix - Polio	365	0,0 %	0	365
Polio	225	4,4 %	10	235
Gulfeber	340	20,6 %	70	410
Hepatitt A barn	350	0,0 %	0	350
Hepatitt A voksen	300	26,7 %	80	380
Hepatitt B, barn	260	3,8 %	10	270
Hepatitt B, voksen	300	6,7 %	20	320
Hepatitt A+B barn	385	7,8 %	30	415
Hepatitt A+B voksen	510	2,0 %	10	520
Japansk Encephalitt	915	0,0 %	0	915
Meningococc Neis Vac-C "Baxter"	410	0,0 %	0	410
Meningococc Mencevax A+C+W+Y "GSK"	500	0,0 %	0	500
Tyfoide, injeksj.	230	0,0 %	0	230
Tyfoide, oral vaks.	250	28,0 %	70	320
Dukoral 1 dose	300	0,0 %	0	300
Rabies	630	-11,1 %	-70	560
Skogflått, barn	385	0,0 %	0	385
Skogflått, voksen	405	0,0 %	0	405
MMR, meslinger, kusma og røde hunder	gratis			gratis
BCG, tuberkulose	100			gratis
HPV, gardasil	1 240	8,1 %	100	1 340
Konsultasjonsgebyr, fra 16 år	170	0,0 %	0	170
Senere konsultasjon for samme reise	100	0,0 %	0	100

Ved avbestilling av time senere enn dagen i forveien, sendes et krav om konsultasjonsg	150			170
Fritagelsesattest for vaksinerings mot gulfeber (kun p.g.a. medisinske årsaker)	50			50
Utstedning av nytt internasjonalt vaksinasjonskort	100			100

Priser justert etter Folkehelseinstitutt sine utsalgspriser justert 21.09.2016.

PRO Kløfta, Jessheim Øst, Jessheim Vest og Rehabilitering-Utvikling og Forebygging (RUF)

Tjeneste	Maks timer/mnd	Pris 2016 kr/time	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/time
Maks beløp per husstand for hjemmehjelp i måneden	≤ 2G: 1 2G-3G: 2,5 3G-4G: 5 4G-5G: 5 ≥ 5G: 5	175* 227 227 283 369	- 2,5 % 2,5 % 2,5 % 2,5 %	- 5,7 5,7 7,1 9,2	175* 233 233 291 378
Transport til og fra dagsenter/dagsopphold	≤ 2G: 2G - 4G: ≥ 4G:	0 152 303	2,5 % 2,5 % 2,5 %	0,0 3,8 7,6	0 155 311
Opphold i bofellesskalp Gystadmyr		7 876	2,5 %	196,9	8 073
		Pris 2016 kr/porsj.	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/porsj.
Matombringning		71	2,5 %	2	73
		Pris 2016 kr/dag	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/dag
Korttidsopphold i institusjon/rehabiliteringsavdeling		137*	-	-	137*
Dagsenter		125	2,5 %	3,1	128
Dagsenter ved rehabiliteringsavdelingen		147	2,5 %	3,7	151
		Pris 2016 kr/kurs	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/kurs
Frisklivssentral 12 ukers oppfølging (unntatt barn og gravide)		390	0,0 %	0,0	390
Kurs ved frisklivssentralen, kursmateriell til bruk		500	0,0 %	0,0	500
		Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Trygghetsalarm Installering		911	2,5 %	22,8	934
		Pris 2016 kr/år	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/år
Trygghetsalarm leie	≤ 2G: 2G-3G: 3G-4G: 4G-5G: ≥ 5G:	1 187 1 899 2 611 3 325 4 036	2,5 % 2,5 % 2,5 % 2,5 % 2,5 %	29,7 47,5 65,3 83,1 100,9	1 217 1 946 2 676 3 408 4 136

*Prisene fastsettes av Helsedirektoratet og er ennå ikke klare for 2017.

Vaskeri har egen spesifisert prislister

Utleie av kommunale bygg

Tjeneste		Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Ullensaker kommune - leiepriser for lag, foreninger og private hjemmehørende i Ullensaker					
<i>Leie av klasserom</i>	1-5 timer (pr time)	170	2,9 %	5	175
	>5 timer (pr dag)	1 230	2,4 %	30	1 260
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	3 180	2,8 %	90	3 270
<i>SFO-lokale / personalrom / kjøkken / garderøber</i>	1-5 timer pr time	190	2,6 %	5	195
	>5 timer pr døgn	1 440	2,8 %	40	1 480
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger) pr halvår	3 900	2,6 %	100	4 000
<i>Leie av svømmehall</i>	Pr. time	370	2,7 %	10	380
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	7 400	2,7 %	200	7 600
<i>Leie av gymsal</i>	Pr time	260	1,9 %	5	265
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	4 610	2,6 %	120	4 730
<i>Leie av aula/ auditorium</i>	Pr time	260	1,9 %	5	265
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	4 610	2,6 %	120	4 730
<i>Skolebygg ifm. Loppemarked o.l i helger</i>	Leie pr.dag, uavhengig av antall timer		0,0 %	3 000	3 000
<i>Leie av idrettshaller:</i>	Arrangementer (pr time)	410	2,4 %	10	420
<i>Leie pr flate i is- og flerbrukshall:</i>	Arrangementer >5 timer (pr dag)	3 000	3,3 %	100	3 100
<i>Leie Jessheimhallen, Kløftahallen, Alfhallen og flerbrukshallene ved Gystamarka skole og Jessheim skole og ressurscenter:</i>	Trening (pr time)	310	3,2 %	10	320
	Trening > 5 timer (pr dag)	2 000	5,0 %	100	2 100
	Styrketreningsrom Jessheimhallen og Is- og flerbrukshall (pr time)	135	3,7 %	5	140
	Sesongleie trening pr. halvår (>10 ganger)		0,0 %	8 500	8 500
<i>Leie av ishall</i>	Pr. time	950	5,3 %	50	1 000
<i>Utleie av Jessheim is- og flerbrukshall:</i>	Timebasert sats	260	0,0 %	0	260
<i>Leie av kunstgressbanen i Jessheim idrettspark SOMMER (perioden 15. mars - 14. november)</i>	Kamp hel bane (11er)	500	2,0 %	10	510
	Kamp halv bane (7er)	250	4,0 %	10	260
	Trening hel bane	0	0,0 %	0	0
	Trening halv bane	0	0,0 %	0	0
<i>Leie av kunstgressbanen i Jessheim idrettspark VINTER (perioden 15. november - 14. mars)</i>	Kamp hel bane (11er)	750	2,7 %	20	770
	Kamp halv bane (7er)	300	3,3 %	10	310
	Trening hel bane	620	3,2 %	20	640
	Trening halv bane	310	3,2 %	10	320
<i>Overnatting (Gystadmarka skole, Skogmo skole, Vesong ungdomsskole)</i>	Ovenatting med 0-50 personer	8 000	-37,5 %	-3 000	5 000
	Ovenatting med > 51 personer	16 000	-50,0 %	-8 000	8 000

Tjeneste		Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Utenbygds - leiepriser for lag, foreninger og private hjemmehørende utenfor Ullensaker					
Leie av klasserom	1-5 timer (pr time)	210	2,4 %	5	215
	>5 timer (pr dag)	1 650	3,0 %	50	1 700
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	4 200	2,9 %	120	4 320
SFO-lokale / personalrom / kjøkken / garderobes	1-5 timer pr time	250	4,0 %	10	260
	>5 timer pr døgn	1 850	2,7 %	50	1 900
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger) pr halvår	4 950	2,0 %	100	5 050
Leie av svømmehall	Pr. time	480	4,2 %	20	500
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	9 500	3,2 %	300	9 800
Leie av gymsal	Pr time	330	3,0 %	10	340
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	5 950	2,5 %	150	6 100
Leie av aula/ auditorium	Pr time	330	3,0 %	10	340
	Sesongleie pr halvår (>10 ganger)	5 950	2,5 %	150	6 100
Skolebygg ifm. loppemareked o.l. i helger	Leie pr. dag, uavhengig av antall timer	0	0,0 %	3 600	3 600
Leie av idrettshaller:	Arrangementer (pr time)	530	1,9 %	10	540
Leie pr flate i is- og flerbrukshall:	Arrangementer >5 timer (pr dag)	4 000	2,5 %	100	4 100
Leie Jessheimhallen, Kløftahallen, Alfhallen og flerbrukshallene ved Gystamarka skole og Jessheim skole og ressursenter:	Trening (pr time)	510	2,0 %	10	520
	Trening > 5 timer (pr dag)	2 670	2,6 %	70	2 740
	Styrketreningsrom Jessheimhallen og Is- og flerbrukshall (pr time)	410	2,4 %	10	420
	Sesongleie trening pr. halvår (>10 ganger)	0	0,0 %	10 200	10 200
Leie av ishall	Pr. time	1 250	3,2 %	40	1 290
Utleie av Jessheim is- og flerbrukshall:	Timebasert sats	330	3,0 %	10	340
Leie av kunstgressbanen i Jessheim idrettspark SOMMER (perioden 15. mars - 14. november)	Kamp hel bane (11er)	1 000	0,0 %	0	1 000
	Kamp halv bane (7er)	500	0,0 %	0	500
	Trening hel bane	500	0,0 %	0	500
	Trening halv bane	250	0,0 %	0	250
Leie av kunstgressbanen i Jessheim idrettspark VINTER (perioden 15. november - 14. mars)	Kamp hel bane (11er)	1 000	0,0 %	0	1 000
	Kamp halv bane (7er)	500	0,0 %	0	500
	Trening hel bane	800	0,0 %	0	800
	Trening halv bane	500	0,0 %	0	500
Overnatting (Gystadmarka skole, Skogmo skole, Vesong ungdomsskole)	Ovenatting med 0-50 personer	12 000	-33,3 %	-4 000	8 000
	Ovenatting med > 51 personer	18 000	-33,3 %	-6 000	12 000

* Med Dagsleie menes leie over 5 timer

** Med Sesongleie menes leie av lokaler over 10 ganger pr halvår

*** Alle priser er inkludert mva

Vann, avløp og renovasjon

Tjeneste	Pris 2016 kr/ab	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/ab
Gebyr - restavfall				
Beholder str. 80 l inkl mva	937,50	-5,3 %	-50	887,50
Beholder str. 140 l inkl mva	1 285,00	-9,0 %	-116	1 168,75
Beholder str. 240 l inkl mva	1 988,75	-11,0 %	-219	1 770,00
Beholder str. 360 l inkl mva	3 180,00	-9,7 %	-309	2 871,25
Beholder str. 660 l inkl mva	5 255,00	-11,6 %	-609	4 646,25
Andel av avfallsbrønn restavfall - priseksempel 140 l inkl mva	1 313,75	2,5 %	33	1 385,00
Hytterenovasjon inkl mva				235,00
Gebyr - Papir				
Beholder str. 140 l inkl mva	53,75	58,1 %	31	85,00
Beholder str. 240 l inkl mva	106,25	-10,6 %	-11	95,00
Beholder str. 360 l inkl mva	68,75	110,9 %	76	145,00
Beholder str. 660 l inkl mva	100,00	175,0 %	175	275,00
Andel av avfallsbrønn restavfall - priseksempel 140 l inkl mva	72,50	22,4 %	16	88,75
Hytterenovasjon inkl mva				13,75
Gebyr - Plast				
Pr. abonnent inkl mva	106,25	4,7 %	5	111,25
Hytterenovasjon inkl mva	106,25	4,7 %	5	111,25
Grunngebyr				
Pr. abonnent inkl mva	1 103,75	30,7 %	339	1 442,50
Hytterenovasjon inkl mva	1 376,25	4,8 %	66	1 442,50
Vann og avløp				
Årsgebyr vann inkl mva	13,20	7,1 %	0,94	14,14
Årsgebyr avløp inkl mva	22,70	1,7 %	0,38	23,08
Tilknytningsgebyr vann inkl mva, normal sats	182	0,0 %	0	182
Tilknytningsgebyr vann inkl mva, redusert sats	94	0,0 %	0	94
Tilknytningsgebyr avløp inkl mva, normal sats	172	0,0 %	0	172
Tilknytningsgebyr avløp inkl mva, redusert sats	120	0,0 %	0	120
Vannmåler leie Dimensjon inntil 1 1/2"	234	2,5 %	6	240
Vannmåler leie Dimensjon inntil 100 mm	1 522	2,5 %	38	1 560
Vannmåler leie Dimensjon inntil 200 mm	2 259	2,5 %	56	2 315
Vannmåler leie Dimensjon 80 - 100 mm med mer Combi	2 902	2,5 %	73	2 974
Vannmåler leie Dimensjon 150 mm med mer Combi	4 239	2,5 %	106	4 345
Stenge/plombere innvendig stoppekran, og åpne igjen inkl mva	806	2,5 %	20	826
Septik				
Pålagt tømning av septik inntil 3 m ³ inkl mva	2 500	-6,3 %	-157	2 343
Pålagt tømning av septik inntil 4 m ³ inkl mva	3 251	-6,3 %	-205	3 046
Pålagt tømning av septik inntil 5 m ³ inkl mva	4 051	-6,3 %	-255	3 796
Pålagt tømning av septik inntil 6 m ³ inkl mva	4 829	-6,3 %	-304	4 525
Pålagt tømning av septik inntil 7 m ³ inkl mva	5 621	-6,3 %	-354	5 267
Pålagt tømning av septik over 7 m ³ inkl mva	920	-6,3 %	-58	862
Behandlingsgebyr for septik levert Gardermoen renseanlegg inkl mva	425	-6,3 %	-27	399
Behandlingsgebyr for levering av fettholdig avløp ved Gardermoen RA inkl mva	595	-6,3 %	-37	557
Mottak av avløp med høyt innhold av organisk materiale. Gjelder avløp over 600 mg/l, der tilleggsgelyret beregnes for andel COD utover grenseverdien.	pr. kg COD inkl mva 26,87	-6,3 %	-2	25

Mindre avløpsanlegg	Pris 2016 kr	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr
Søknad om utslippstillatelse, inntil 15 pe				5 220
Søknad om utslippstillatelse, 16-49 pe				6 525
Søknad om utslippstillatelse, 50-2000 pe				13 051
For ovennevnte gjelder:				
Ved søknad om løsning som ikke er i samsvar med forskrift, skal det betales et tillegg på 50 % av fullt gebyr.				
Ved avslag på søknad reduseres gebyret med 50 %				
Ved mindre endring/omgjøring av godkjent søknad, skal det betales 50 % av fullt gebyr.				
Tillegg for forminneregistrering				1 000
Påslipp næring industri				
Søknad om utslipp, herunder påslipp				5 220
For ovennevnte gjelder:				
Ved søknad om løsning som ikke er i samsvar med forskrift, skal det betales et tillegg på 50 % av fullt gebyr.				
Ved avslag på søknad reduseres gebyret med 50 %				
Ved mindre endring/omgjøring av godkjent søknad, skal det betales 50 % av fullt gebyr.				
Gravemelding				
Behandling av gravetillatelse				2 500
Arbeidsvarslingsgebyr				500
Forringelsesgebyr for veg (asfaltert) , pr. m2 (min. 10 m2)				100
Forringelsesgebyr for veg (ikke asfaltert) , pr. m2 (min. 10 m2)				50
Straffegebyr for gravning i offentlig veg uten tillatelse				7 500

Areal og landbrukenheten

BYGGESAK, REGULERING, KART OG OPPMÅLING

Det fremmes egen sak til kommunestyret på endring av prisregulativ, parallelt med budsjettbehandlingen. Nye priser vil bli innarbeidet i prisregulativet etter kommunestyrets vedtak

LANDBRUK

E.1 Kart og arealdata

Kart over eiendommen	184	2,5 %	5	189
Kart med utdrag av jordregister	612	2,5 %	15	628
Kart med sammendrag av skogbruksplandata	612	2,5 %	15	628
Kart med sammendrag av skogbruksplandata og utdrag av jordregister	930	2,5 %	23	954
E.2 Deling og konsesjon	0	2,5 %	0	0
Deling etter jordloven	2 116	2,5 %	53	2 169
Konsesjonsbehandling	5 289	2,5 %	132	5 421

Feieavgift

Tjeneste	Pris 2016 kr/pipeløp	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/pipeløp
Feier	427	2,5 %	11	438

Fyrverkeri

Tjeneste	Pris 2016 kr/søknad	Prisøkning %	Prisøkning kr	Pris 2017 kr/søknad
Gebyr for behandling av søknad om tillatelse	1 600	2,7 %	43	1 643
Gebyr for gjennomført tilsyn	750	2,7 %	20	770

* priser fra ØRB IKS prisliste

Ullensaker kirkelige fellesråd

Tjeneste	Pris 2016 kr	Prisøkkn %	Prisøkkn kr	Pris 2017 kr
Festeavgift pr. grav for innen- og utenbygdsboende	185	2,6 %	5	190
Avgift for nedsetting av urne for utenbygdsboende	530	2,8 %	15	545
Konsserter, kulturarrangement av innenbygdsboende	740	1,3 %	10	750
Konsserter, kulturarrangement av utenbygdsboende	2 650	2,8 %	75	2 725
Vielse av utenbygdsboende med kirketjener	1 600	3,0 %	50	1 650
Vielse av utenbygdsboende med kantor og kirketjener	2 645	2,0 %	55	2 700
Gravferd for utenbygdsboende med kirketjener og graving	5 250	1,9 %	100	5 350
Gravferd for utenbygdsboende med kantor, kirketjener og graving	6 600	2,2 %	150	6 750
Konsserter og kulturarrangementer hvor det kreves inngangspenger inngås det avtale i hvert tilfelle.				
Stell av graver, fullt stell	1 050	0,0 %	0	1 050
Stell av graver, vanning	520	0,0 %	0	520
Stell av graver med legatavtale, fullt stell	970	0,0 %	0	970
Stell av graver med legatavtale, vanning	450	0,0 %	0	450

Utenbygdsboende defineres som de som verken har familereelasjoner i kommunen eller er bosatt i kommunen.